

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DAVID CARTER

KALKEDON

DAVID CARTER

DOĞU ASYA SİNEMASI

KALKEDON

DOĞU ASYA SİNEMASI

DOĞU ASYA SİNEMASI

DAVID CARTER

DOĞU ASYA SİNEMASI

David Carter

Kitabın Orijinal Adı: EAST ASIAN CINEMA

Kalkedon Yayıncılık: 140

Sinema Kitaplığı: 4

**Hocapaşa Mah, Kargılı Sok, Celal Orman İşhanı, No 1/ Kat 3, Daire 32
Sirkeci-İstanbul**

Telefon ve Fax: 0212 512 43 56

Web: www.kalkedonyayinlari.com e-mail: kalkedonyayinlari@gmail.com

Yayına Hazırlayan: Hakan Tanıttıran

Kapak Tasarım: Semiha Şahin

Düzeltili: Irmak Yavral

Bu kitap Can Matbaası'nda basılmıştır.

Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi, Kat 3 No 17 Topkapı İstanbul.

Tel: 0 212 613 10 77

isbn: 978-605-5679-69-9

İngilizce İlk Baskı: Kamera Books 2007

Türkçe İlk Baskı: Ocak 2011

Copyright© Kalkedon Yayınları 2011

DOĞU ASYA SİNEMASI

DAVID CARTER

Türkçesi
Nejat Ağırnaslı

KALKEDON

TEŞEKKÜR

Bu kitabı yazarken bana bilgi ve ilham veren araştırmacılara çok şey borçluyum. En çok faydasını gördüğüm eserlerden bazılarını Referanslar bölümüne ekledim. Kore, Japon ve Çin diline vakıf olduğundan dolayı birçok kaynağa erişmemde yardımcı olan Sayın Kim Chan Young'a özellikle şükran borçlu olduğumu belirtmek isterim. Son olarak, titiz editörlüğünden dolayı Hannah Patterson'a da teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	9
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	15
ÇİN SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE	15
YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (ÇİN)	28
HONG KONG	57
HONG KONG SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE	57
YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (HONG KONG)	69
TAYVAN	101
TAYVAN SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE	101
YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (TAYVAN)	106
JAPONYA	126
JAPON SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE	126
YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (JAPONYA)	142
KORE	175
GÜNEY VE KUZEY KORE SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE	175
YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (GÜNEY KORE)	211
FİLM SEÇKİSİ (KUZEY KORE)	252
REFERANSLAR	261

GİRİŞ

Son yıllarda Doğu Asya bölgesi filmlerinin uluslararası tanınırlığında hızlı bir artış olmuştur. Bu artış bir bakımdan filmlerin video ve DVD olarak daha kolay erişilebilir hale gelmelerine bağlıdır, fakat aynı zamanda bu filmlerin bütün dünyada gerçekleştirilen oldukça saygın film festivallerinde giderek daha büyük ödülleri almalarından kaynaklanır. Ang Lee, Wong Kar Wai ve Kim Ki-duk gibi bazı yönetmenler şöhreti yakalamışlardır. Nihai mükafat büyük, gösterişli Hollywood tarzı filmler yapmak için , bazen bunları üreten kendi kültürlerinin kaybı pahasına, kimi zaman kendi ülkelerinin dışında kaynakların sağlanması olmuştur.

Her ne kadar incelenen bu kültürler apayrı olarak görülse de bunları gevşek bir şekilde Doğu Asyalı olarak sınıflandırmayı mümkün kılan birçok ortak özellikler de taşımaktadırlar. Bu kitabın amaçladığı konu açısından Doğu Asya tabiri Çin Halk Cumhuriyeti (Anakara Çin), Hong Kong (şimdi Çin'in bir parçası olsa da ayrı bir varlığa sahip), Tayvan, Japonya ve iki

Kore'yi (Kuzey ve Güney) içermektedir. Bu ülkeler pek çok ortak kültürel mirası çeşitli oranlarda paylaşırlar: Budizm, Konfüçyanizm ve iki örnekte Komünizm gibi. Tarihleri boyunca birbirleriyle politik olarak çeşitli yönlerden ilişki içinde olmuşlardır.

Bölgedeki bütün ülkelerden pek çok film, kendi ortak Budist ve Konfüçyanist miraslarının izlerini yansıtır. Çin toprakları ve Kuzey Kore filmleri de Komünist ideoloji ile şekillenmiştir. Bazı büyük yönetmenlerin yapıtlarında Doğu Asya'ya özgü görsel sanatlardaki geleneksel çizgilerin etkisini izlemek de mümkündür: imgelem, çerçeve içindeki kompozisyon, boşluk algısı (boşluğu ne zaman doldurmalı, ne zaman boş bırakmalı) gibi. Dövüş sanatlarının biçimleri de, en popüler eğlence ürünlerinden en başarılı sanatsal kazanımlara, filmlerin başarısına büyük oranda katkıda bulunmuştur. Her ülke filmleri aracılığıyla kendi özgün dövüş sanatları formunu popülerleştirebilmiştir. Çince konuşan bölgeler'de Kung-Fu ve Tai-chi, Japonya'da Kendo ve Karate, Kore'de (özellikle Güney Kore'de) Tekvando ve Taekgyeon öne çıkmıştır.

Güney ve Kuzey Kore sinemalarının ortak başlangıçları olduğu ve İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasına kadar ortak bir tarihi paylaştıkları için bu kitaptaki tarihsel dökümde bunlar süregelen bir anlatının parçası olarak Japon hakimiyeti altındaki dönem, Güney Kore ve Kuzey Kore başlıklarında üç parçaya bölünerek sunulmuşlardır. Tayvan örneğinde Anakara Çin'den mülteciler tarafından kurulan yeni bir ülke olduğu ve Japon hakimiyeti boyunca çok az sayıda film üretildiği için bu ülkenin sinema tarihini Çin sinemasından bağımsız olarak sunmak mümkün olmuştur.

Bu kitap, Doğu Asya sinemasında başlangıcından günümüze kadar olan gelişmelere geniş bir bakış getirmeye çalışıyor. Bu kadar geniş bir açıyla bütün filmleri derinlemesine betimlemek mümkün olamadı, zira bazı yönetmenler tek başına

yüzden fazla film yapmıştır. Seçilen yönetmenlere ve onların filmlerine sağlanan özet bilgilerin bu yönetmenlerin filmlerinin bütününe daha derinlikli incelemeleri için okuyucuları teşvik edeceği düşünüldü. Son tahlilde elinizdeki çalışmaya dahil edilen bütün filmler yazarın kişisel tercihidir. Bu sebeple okuyucuların beğendikleri de dahil olmak üzere bazı iyi bilinen filmler kaçınılmaz olarak burda yer almayacaktır. Fakat yazarın seçimi iyi düşünülmüştür ve ancak tarihsel önem, sanatsal başarı, yenilikçilik, janrının önemli örneği olma, bir açıdan özgünlük, bir akımı temsil etme, kendi ülkelerindeki sosyal ya da kültürel bir temayı yansıtmak ya da bir yönetmenin kariyerindeki dönüm noktalarını yansıtmak gibi kriterlerin bir ya da daha fazlasını sağlayan filmler alınmıştır. Bazı yönetmenler ya bu kriterlerin hiçbirini karşılamadıkları için ya da sadece yer darlığından ötürü kitaba dahil edilmemişlerdir.

KİTAPTAKİ DÜZENLEMELER

Her bir ülkenin film endüstrisi üzerine yapılan tarihsel araştırmalarda filmlerden en çok bilindikleri İngilizce uyarlama başlıklarıyla bahsedildi. Faydalı olacağı düşünülen durumlarda özgün başlık harfçevirisi(transliterasyon) yapılarak eklendi. Bu, özellikle filmin başka türlü takip edilmesi zor olduğu ya da seçme yönetmenler ve filmler listelerinde yer almadığı durumlarda ortaya çıktı. Bazen eğer film başlığının genel olarak kullanılan bir İngilizce versiyonu yoksa, sadece o dilin alfabesiyle özgün dildeki başlık kullanıldı. Bütün yönetmenlerin ve oyuncuların adları bölgenin bütün başlıca dillerine hakim olan düzenle, soyisim ve isim şeklinde sıralandı (örneğin Kurosawa Akira). Metin içinde, kendilerine batılı ikinci bir isim alan yönetmen ve oyuncuların isimleri normal batı geleceğine göre, yani önce isim sonra soyisim şeklinde belirtildi (örneğin Jackie Chan). Aşağıda ilgili paragraflarda açıklandığı gibi seçme yönetmenler ve filmlerin listelerinin bulunduğu

bölümlerde referans kolaylığı sağlaması için farklı bir yol seçildi. Bir yönetmenin adının farklı ya da daha eski bir biçimde yazımının uluslararası kabul gördüğü durumlar hariç, İngilizce harf çevirisi her ülkede kullanımda olan sistemi takip etti. Japon dilinin harf çevirisi uzun zamandır standartlaştırılmış durumda fakat Güney Kore'de harf çevirisi son yirmi yılda üç farklı genel değişime uğramıştır ve Kuzey Kore harf çevirileri Güneydekilerle her zaman uyuşmuyor. Belirtilmeli ki Kore dilinde 'Lee' ve 'Yi' aynı ismin alternatif yazımlarıdır, tıpkı 'Park' ve 'Pak', 'Pae' ve 'Bae', vs. gibi. Bibliyografadaki isimleri takip ederken faydalı olabilecek ufak bir bilgi de onları yüksek sesle okumak ve farklı yazılmış olsalar dahi yakın seste olanları kontrol etmektir. Çin ve Tayvan gelenekleri arasındaki farklar ve devralınmadan önceki Hong Kong ve Çin arasındaki farklarla birlikte Çince'de durum daha karışıktır. Mandarin ve Kanton lehçeleri arasında da farklar mevcut. Bütün bu alternatiflerin bu kitabın kapsamı içine girmesi imkansızdır. Bu sorun birçok yönetmenin şahsi veya politik sebeplerle ülke değiştirmesi ve buna bağlı olarak isimlerinin harf çevirisinin değişmesiyle daha da karmaşılaşmıştır. Meseleyi mümkün olduğunca basit kılmaya gayret gösterdim. Dolayısıyla Çinli yönetmenlerin ve Çin filmlerinin başlıklarının harf çevirisi en geniş bilinirliğe sahip halleriyle yazıldı. Harfçevirilerinin çeşitliliği üzerine daha ayrıntılı bilgi edinmeleri için okuyuculara Referanslar bölümündeki çalışmalara başvurmaları tavsiye edilir. 'q.v.' (quod vide).

YÖNETMENLER VE FİLM SEÇKİSİ

Bu kitabın boyutu içinde buraya alınan bütün filmlerde rol alan oyuncular ve bütün ekibi belirtmek mümkün değildi. Genellikle her bir liste öncelikle yönetmenlerin soyisimlerine göre alfabetik dizilimini içerir. Batı tarzı ikinci bir isim alan yönetmenler de normal sıralamayı göstermek adına araya ko-

nan bir virgöl ile önce soyismi sonra aldıkları isimleri olmak üzere (örneğin 'Jackie Chan', 'Chan, Jackie' olarak) yazılır. Aynı düzen ünlü oyuncuların listelerinde ve indekste de kullanılmıştır. Eğer biliniyorsa doğum ve ölüm tarihleri, önemli olduğu durumlarda doğum ve ölüm yerleriyle birlikte belirtilir (yani belirli Çinli yönetmenler söz konusu olduğunda). Daha çok Çinli olan bazı yönetmenler için eğer genel olarak kullanılıyorsa isimlerinin alternatif biçimleri verilmiştir. Bunu takiben, biyografik bir notla birlikte, yönetmenliği yapılan, senaryosu yazılan, oyunculuk yapılan ve yapımcılığı üstlenilen filmlerin sayısı hakkında, ancak sadece bu bilgiye ulaşılabiliyorsa ve ilgi çekeceği düşünülürse, bilgi verilir. Daha sonra, seçilen filmler özgün başlığın harf çevirisi yapılmış haliyle ve ilk gösterim tarihiyle birlikte en bilinen İngilizce başlıklarıyla kronolojik düzene göre listelendi. (Hong Kong'da yapılan bir çok Çin filminde olduğu gibi) sadece lehçeleri ayırt etmek gerektiği durumlarda orijinal dil de belirtildi. Sonra olay örgüsünün bir özeti verildi. 'Yorumlar' başlığı altında önemli tepkiler ve aynı zamanda önemli oyunculara, yazarlara, sinemacılara vs. referanslar yer aldı. Olay örgüsü üzerine yeterli bilgiye ulaşılamıyorsa ve aydınlatıcı bir yorum yapılamıyorsa 'Yorumlar' başlığı atılmadı. Fakat yönetmenin yapıtları arasında önemli bir yeri olduğuna işaret etmek için yine de film adı belirtildi. Kuzey Kore örneğinde farklı bir yaklaşım uygulanmak zorunda kalındı çünkü 1970'lerin sonuna kadar birçok film hiçbir yönetmen belirtilmeden grup yapımı olarak tanındı. Aynı zamanda pek çok Kuzey Kore filmi hakkında daha fazla bilgi edinmek de zordu. Bu nedenle hepsi sadece yapım yılına göre listelendi. Son olarak vurgulanmalı ki bir çok yönetmen ve filmleri tarihsel araştırmalarda belirtildi fakat seçme yönetmenler ve filmleri listelerine konulmadı.

14 Doğu Asya Sineması

REFERANS MATERYALLERİ

Referans materyalleri bölümüne konulan çalışmalar ve internet kaynakları erişilebilen kaynakların sadece küçük bir kısmıdır. Bunlar kitaba dahil edilmiştir çünkü yazara faydalı olmuşlardır ve belli bir ülkenin filmlerini daha ayrıntılı incelemek isteyen okuyucuya daha fazla kaynak sunacaklardır.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

ÇİN SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE

1895 yılında Çin birçok yabancı güçle ayrılmasına yol açan ilk antlaşmalar serisine imza attı. 11 Ağustos 1896 yılında yabancı bir makinistin Lumi  re kardeşler tarafından yapılan bir filmi, kendi sinema kayıt makinalarının patentini aldıktan sadece bir yıl sonra göstermesi bu tarihsel arka planla birlikte değerlendirilmelidir ki bu Çin'de kaydedilmiş ilk film gösterimidir. Bu gösterim, bir varyetenin parçası olarak yapılmıştır. Hükümdarlığın devredilmesini hızlandırmak için ülke içinde ve dışında çalışan asi Çinliler tarafından kurulan gizli toplulukların varlığı ve Britanya, ABD, Fransa, Japonya ve Rusya'dan oluşan birleşik gücün oluşturduğu yabancı etkisine karşı 1900'de patlak veren Boxer Ayaklanması'nın baskısı altındaki Qing Hanedanlığı hızlı bir    k    içindeydi. Bu durum, Liu Zhushan'ın 1903 yılında Beijing'e (Pekin) bir projektör ve filmler getirmesine ve Çin'in film endüstrisinin ba  lamasını sağlamasına engel olamadı. 1905 yılında, kraliyet h  k  metine erişmeyi denetleyen geleneksel Konf   yan sınav sistemi kaldı-

rılınca, Feng Tai Fotoğraf Atölyesi tarafından ilk gerçek Çin filmi yapıldı. Aynı yılın Kasım ayında Pekin Operası tarafından sergilenen *Dingjun Mountain* adlı performansı filme aldılar. Film yapım şirketlerinin sahipleri yabancıydı ve sonraki 10 yıl içinde bu yeni endüstrinin merkezi net olarak Şangay'a kayıyordu.

MERKEZ ŞANGAY

Qing Hanedanlığı 1911'de ihtilal ile sona erdirilince yerli film endüstrisinin gerçekten toparlanması birkaç yıl aldı. Yönetmenliğini Zheng Zhengqiu ve Zhang Schichuan'ın yaptığı ilk bağımsız Çin filmi *The Difficult Couple*, 1913'te Şangay'da çekildi. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte film malzemelerini tedarik etmek güçleşti. Filmlere erişmek tekrar mümkün olduğunda Zhang Shichuan, 1916 yılında Şangay'da ilk Çin sermayeli film yapım şirketini kurdu. 1920'lerde Şangay'daki teknik ekipler Amerika'dan gelen teknikerler tarafından eğitiliyorlardı ve bu Amerikan etkisi '20'ler ve '30'lar boyunca sürdü. Tam olarak başarılı olan ilk uzun metrajlı yerli Çin filmi, Çin Komünist Partisi'nin kurulduğu 1921 yılında piyasaya sürülen ve taklitlerinin hemen yayıldığı *Yan Ruisheng* idi. 1923'te Sun Yat-sen ve Chiang Kai-shek'e bağlı Nasyonalistler, Komünist Enternasyonel (Komintern) ile, başka diğer amaçların yanı sıra, Japon yayılcılığı karşısında korunabilmek umuduyla bağlantı kurdular. Sun Yat-sen 1925'te öldükten sonra Nasyonel Parti (Kuomintang, ya da KMT) içinde kapitalist askeri bir diktatörlüğü savunan Chiang Kai-shek ile birlikte iktidar çatışmaları yaşandı. Bu dönem boyunca film endüstrisi esas olarak dövüş sanatları filmleri ve romantik dramalar üretiyordu. Bu filmlerin neredeyse hiçbiri varlığını sürdüremedi. 1926'dan sonra Chiang giderek artan Komünist etkisine bir son vermeye kalkıştı ve 1927'de silahlı gangsterlerin, yabancıların ve Şangay bankacılarının da desteğiyle Chi-

ang askeri birlikleri Şangay'da 5,000 komünisti katletti. Chiang, 1928 yılının ortalarında Pekin'de ülkenin sadece yaklaşık olarak yarısına hakim olan, (geri kalanı yerel diktatörlerin hakimiyeti altındaydı) ulusal bir hükümet kurdu. 1927 katliamından sonra komünistler sonunda kır temelli devrimi savunan Mao Zedung'un görüşlerini savunmaya başladılar. Kuomintang, 1929'da film endüstrisini baskı altına almaya karar verdi ve sansür uygulamalarına başladı. 1930'a gelindiğinde Komünistler 40,000 kişilik ordu kurabilmişlerdi ve Chiang'ın onları imha etme planları başarısız olmuştu. Komünistler sınırlarını genişletmeye devam ettiler. Bu, hiç şüphesiz film endüstrisindeki birçok sol düşünceli işçiye cesaret verdi. 1930'da Luo Mingyou, solcu film yapımı için bir merkez haline gelen ve ticari başarıdan daha çok düşünceyi teşvik eden Linhua Şirketi'ni kurdu. Japonya'nın Mançurya'yı işgal ettiği 1931 yılı Çin sineması açısından önemli gelişmelere sahne oldu. Komünist Parti ile ilişkisi olan pek çok film yapımcısını da içeren solcu oyun yazarları birliği kuruldu; Mingxing Şirketi ilk sesli filmi, *Singsong Girl Red Peony*'i çekti, ve tamamen Çin'de üretilen film kullanılarak ilk uzun film çekildi. Japonlar 1932'de Komünist gösterileri bahane ederek Şangay'ı bombaladığında Komünistler Japonlara savaş ilan etti fakat Koumintang taviz verdi. Bu bombalama bir süre için Şangay'daki film yapımını tahrip etti. 1933'te Japonların kuzeyde sınırlarını genişletme girişimiyle daha fazla sol eğilimli film ortaya çıktı. Bunların arasında Cheng Bugao'nun *Spring Silkworms* kayda değerdir. Chiang'ın bu yılın Ekim ayında başlayan beşinci geniş imha kampanyasıyla birlikte Komünistler ağır kayıplar verdiler ve 1934'ün Ekim ayında muhtemel bir yenilgiyle karşılaştılar. Bu noktada Mao kuzeye, Şaanksi'deki Komünist bir kaleye yürümeye karar verdi. 'Uzun Yürüyüş' aslında bu yıl içinde güneydeki Komünist orduların Şaanksi'ye yaptıkları çeşitli yürüyüşlerden sadece biriydi. Sun-yu'nun *Big Road*, Wu

Yonggang'ın *The Goddess* ve Cai Chusheng'in *Song of the Fishermen* filmleri bu dönemde çekilen sol mesajlar içeren ana filmlerdi. Bu filmlerden en sonuncusu 1935'teki Moskova Film Festivali'nde uluslararası ödül alan ilk Çin filmiydi. Bir çok yetenekli yönetmenin ortaya çıkışından dolayı bu dönem, Çin sinemasının 'Altın Çağı' olarak anılır. Çin sinemasındaki Hu Die, Zhou Zuan, Jin Yan ve Ruan Lingyu gibi ilk gerçek oyuncular da aynı on yıl içinde ortaya çıkmıştır. Bu dönemdeki diğer iki önemli film 1937 yılında gösterime giren *Street Angel* ve *Crossroads* filmleridir. 1936 yılında Koumintang ve Komünistler Japon karşıtı bir ittifak oluşturdular. Fakat bu ittifak, 1937'de Şangay'ı alıp, bu yılın sonunda, bütün Çinliler için hala acı verici bir anı olan meşhur Nanjing Katliamı'nı düzenleyip, bütün Çin'i işgale kalkan Japonlar'ı durdurmak için pek işe yaramadı. Bütün Çin film endüstrisi dağıldı ve Xinhua dışındaki bütün yapım şirketleri kapandı. Bazı üyeleri doğuya doğru Chongqing'e geri çekilen Koumintang'ı takip ederken, diğerleri Hong Kong'a kaçtı ve bazıları da Yan'an'da Komünistlere katıldı. Küçük bir kesim Şangay'da yabancı mümessilliklerin 'korunaklı cennetleri'nde kaldı, bir kesim de Japonlarla çalışmayı kabul etti. 1939'da Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı başladığı zaman, Japonlar Mançurya'da kendi film endüstrilerini kurdular ve Şangay film endüstrisini devraldılar. Hem kendi askerleri için hem de yerel Çin toplumu için filmler yaptılar. Komünist ordu da ilk 35mm kamerasını elde etti ve kendi belgesellerini yapmaya başladı. 1942'de, savaş sürerken, Mao, 'Yan'an Forumunda Sanat ve Edebiyat üzerine Konuşmalar'ı içinde sanatın politik ideallere hizmet etmesi gerektiğini vurgulayarak Komünist sanatın tam olarak nasıl olması gerektiğini tarif etti. Bu, Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte film yapımına yön veren bir ilke olacaktı.

İKİNCİ ALTIN ÇAĞ

1945'te Japonya'ya karşı savaş bitince, bu sefer Koumintang ve Komünistler arasında iç savaş başladı. 1946 yılına gelindiğinde ilerici film yapımcıları, Lianhua'yı tekrar alarak Şangay'a dönebiliyorlardı. Koumintang'ın iktidarına direnmeye karar verdiler ve yeni Kunlun Stüdyosunu kendilerine merkez edindiler. Bu dönemde çekilen *Myriads of Lights* (1948), *San Mao* (1949) ve *Crows and Sparrows* (1949) gibi bir çok film, Chiang Kai-shek milliyetçilerinin hakimiyetince oluşturulan düş kırıklığını ortaya çıkardı. Ruslar, 1947'de Mançurya'dan çekilince, Komünistler bu bölgenin kontrolünü ele geçirdi ve Xingshan'da Kuzeydoğu Film Stüdyosu'nu (*Northeast Film Studio*) kurdu. Aynı yıl içinde ünlü bir savaş destanı olan ve yönetmenliğini Cai Chusheng ile Zheng Junli'nin yaptığı *A Spring River Flows East* filmi Şangay'da çekildi. Bu, Japonya ile savaş döneminde sıradan Çin halkının yaşadığı sorunları gösteren iki bölümden oluşan üç saatlik bir film. İzleyiciler filmdeki toplumsal ve politik konularla özdeşlik kurabiliyordu ve film çok popüler oldu. Şangay'da solcu filmciler tarafından oluşturulan bir diğer önemli yapım şirketi, bir dizi tanınmış başyapıta imza atan Wenhua Film Şirketi'ydi. Özellikle Fei Mu'nun yönetmenliğini yaptığı *Springtime in a Small Town* (1948) filmi ünlüydü. Bu film, Beşinci Kuşak Çin yönetmenlerinden olan Tian Zhuang Zhuang tarafından 2002 yılında yeniden çekildi.

1948 yılında Komünistler o kadar çok Koumintang askeri toplamışlardı ki onlarla hem sayı hem de mühimmat bakımından eşitlenmişlerdi ve Koumintang üç cephede yenildikten sonra yüzbinlerce Koumintang askeri Komünistlerin safına kaçmıştı. 1 Ekim 1949 tarihinde Pekin'de, Mao Zedung Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan etti ve Chiang Kai-shek, ülkenin bütün altın rezervlerini, hava kuvvetleri ve donanmadan geriye kalan her şeyi beraberinde alarak, halen

uluslararası olarak Formosa Adası (sonra Tayvan olan) diye bilinen adaya kaçtı. Adada toplam iki milyon civarında mülteci vardı. Güvenliğini sağlama almak ve anakara güçleri tarafından yapılacak herhangi bir saldırıyı önlemek için Başkan Truman, adanın Amerikan deniz kuşatması altına alınmasını emretti. Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte Kuzeydoğu Film Stüdyosu Changchun'a taşındı ve ilk uzun filmi *Bridge*'i yapmaya başladı. Bu sırada Tayvan'da anakaradan kaçan bazı belgesel filmcilere dayanan bir film endüstrisi oluşmaya başladı. Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra hükümet, kitlelere yönelme ve bir propaganda aracı olarak filmlere önemli bir sanat formu olarak yaklaştı. 1950'de halen Çin'de olan bütün Amerikan filmleri dağıtımdan çekildi ve 1951'de karşı devrimcilere karşı sıkı önlemler alındı. Sovyet modelini temel alan hükümet 1953'te pek çok endüstriyel alanda üretimi artırmada genel olarak başarılı olan ilk Beş Yıllık Plan'ını oluşturdu. Aynı zamanda film endüstrisi ulusallaştırıldı ve gezgin makinist ekipleri oluşturularak film dağıtımının büyük kentlerin ötesine yayılması yolunda adımlar atıldı.

Yazarlar, sanatçılar ve film yapımcıları, bu dönem boyunca Mao'nun Yan'an manifestosunda belirttiği ilkeler doğrultusunda sıkı bir ideolojik kontrol altına alındılar. Beş Yıllık Plan'ın ilk yıllarında bazı kontrollerin gevşetilmesi isteğiyle yazar Hu Feng, Marksist değerlerin yaratıcı çalışmanın yargılanması için kullanılmasını eleştirdi. Hu Feng, Koumintang'ın ajanı olmakla suçlandı ve benzer düşünen yazarlar için ülke çapında bir cadı avı başladı. Ancak Mao ve diğer bazı etkili figürler parti kontrolünün artık bazı eleştirel seslerin dillendirilebileceği kadar başarılı olduğunu düşünüyorlardı. Mao, meşhur sanat alanında 'yüz çiçek açsın' ve bilimde 'yüz fikir yarışsın' düşüncelerini öne sürdü. 1957 yılının baharında düşünceleri resmen kabul edildi. 'Yüz Çiçek Kampanyası' adıyla anılan kampanya edebiyat ve sanatta kısmen özgürleşmeye yol açtı;

film endüstrisinde hiciv niteliğinde komedilerin yapımı, gözde olamayan kimi eski filmleri açıkça eleştiren makalelerin yayınlanması kolaylaştı. Bu yeni özgürlüklerle birçok yazar, Komünist tekeli ve bunun gücünü istismar etmesini eleştirme şansını elde etti. Komünist Parti sonra bazı acil önlemlerin alınması gerektiğini farkettiler ve sağcı düşüncülere karşı bir kampanya başlattı. Altı ay içinde 300,000 entelektüel sağcı olarak adlandırıldı, işlerinden edildi ve birçok örnekte hapsedildi ve hatta çalışma kamplarına gönderildi. Film alanında hicivler yasaklandı ve Komünist ortodoksluk yeniden inşa edildi.

İLERİYE DOĞRU BÜYÜK SİÇRAMA VE KÜLTÜR DEVRİMİ

Bu dönemi, 'İleriye Doğru Büyük Sıçrama' olarak bilinen Mao tarafından ileri sürülen yıkıcı ekonomik deneyler dönemi izledi. Bu dönem aynı zamanda büyük kuraklıklar, sellerle birlikte gelen kıtlıktan dolayı iyimser bir tahminle 30 milyon Çinli'nin öldüğü (bu sayı 60 milyona kadar çıkartılmaktadır) bir dönem oldu. 1950'lerin sonuna doğru Sovyetler Birliği ile ilişkiler gerilmeye başladı. Mao, SSCB'nin ABD ile barışçıl bir birliktelik olabileceği yönündeki politikasını onaylamıyordu. Sonuçta SSCB Çin'e daha önce vaat ettiği atom bombası prototipini vermekten vazgeçti. 1960'ta Ruslar Çin'de çalışan bütün yabancı uzmanlarını geri çektiler. Genel sovyet karşıtı hissiyat sanatta 'Sovyet Sosyalist Gerçekçilik'in reddedilmesine yol açtı ve sinemada daha temel Çin idealleri olarak kabul edilen 'devrimci gerçekçilik ve devrimci romantizm' fikri izlendi. Film yapımı muazzam bir artış gösterdi, fakat ortaya çıkan yapıtlar daha çok kaba devrimci belgesellerdi. Bazı daha ustaca yapılmış filmlerde saf, ideal proleter kahraman daha muğlak baş karakterlerle değiştiriliyordu.

Mao parti içinde etkisini ve gücünü yitiriyordu ve 1966 yı-

linda aslında 'İleri Doğru Büyük Sıçrama' modelinin bir diğer çeşidi olan bir süreç başlattı. Yeniden hemen bir gecede yeni sosyalist yapılar yaratmak istiyordu. Bu sonradan 'Kültür Devrimi' olarak tanındı. Savunma Bakanı ve Halk Kurtuluş Ordusu'nun başı olan ve Mao'nun söylevlerini 'Küçük Kızıl Kitap'ta toplayarak yayınlayan Lin Biao'nun da yardımıyla Mao, kendisinde bir kişi kültü de yaratmaya başladı. Şangay'dan eski bir orta düzey oyuncu olan eşi Jiang Qing'in yardımıyla Mao sahnatta bir temizlik operasyonu başlattı. Uzun konulu filmlerin yapımı tümünden durdu ve Jiang Qing, eski genç yıldız, bütün eski hesaplarını görme fırsatı yakaladı. Film endüstrisindeki pek çok önemli isim taşraya çalışmaya gönderildi ya da hapsedildi ve bir çoğu öldü ya da intihara kalkıştı.

1968'de Halk Kurtuluş Ordusu'nun müdahaleleriyle politik istikrar kısmen sağlandı fakat sadece ordu kendi terörünü estirene kadar. 1970'e gelindiğinde uzun konulu film yapımı en azından yeniden başlayabildi ancak bunlar esas olarak Jiang Qing modeli devrimci operalarının sahne temsillerinin kayıtlarıydı. 1970 yapımı *Taking Tiger Mountain By Strategy* önemlilerindendir. Bu dönemin bir diğer ünlü filmi *The Red Detachment of Women* (1970) filmi devrimci operanın bale türüydü.

1973 yılında Çin siyaseti hala hiziplere bölünmüş haliyleydi. Bir yandan Zhou Enlai ve Deng Xiaoping gibi son zamanlarda etkisi artmış orta yolcular varken, diğer yandan Jiang Qing'i takip eden radikal Maoistler vardı. Bu dönemde sıkı sansür altında olsa da uzun konulu filmlerin yapımı yeniden başladı. Bu dönemin filmlerinden biri de *Bright Sunny Skies* idi.

1976 yılında eski takımın pek çok önemli üyesi ölmüştü. Zhou Enlai Ocak ayında, Mao Eylül ayında öldü ve Mao'un halefi Hua Guofeng Ekim ayında Jiang Qing'in 'Dörtlü Çete'sini tutuklattı. Film yapımı bir süreliğine düşüşe geçti fakat sonra Kültür Devrimi'nden önceki seviyesi ile karşılaştırılabil-

lir hale geldi. 1977 yılının ortasında Deng Xiaoping iktidara geldi ve başkan yardımcılığı, Parti genel başkan yardımcılığı ve Halk Kurtuluş Ordusu Kurmay Başkanlığı görevlerine getirildi. 1978'de en azından fikir beyanını bir nebze mümkün kılan meşhur Demokrasi Duvarı kuruldu. Böylece filmlerde Kültür Devrimi eleştirisi yapma imkanı doğdu. Pekin Film Akademisi yeniden açıldı ve sonradan 'Beşinci Kuşak' olarak anılacak tümden yeni bir yönetmen sınıfını istihdam etti.

BEŞİNCİ KUŞAK

1979'da Kültür Devrimi'nden önceki dönemin bazı önemli şahıslarını yeniden aldıktan sonra Komünist Parti müsaade edebilecekleri ifade özgürlüğünün bir sınırı olduğuna karar verdi ve Aralık ayında Demokrasi Duvarı'nı kapattı. Bu zamanlarda film endüstrisi, Çin filmlerinde pek sık rastlanmayan zoom ve flashback gibi teknikleri kullanarak daha fazla yenilikçi filmler yapmaya başladı. *Troubled Laughter* (1979) ve *Xiao Hua* (1980) bu bakımdan dikkat çeken filmlerdir. 1980 yılında Hua Guofeng'in yerini Sichuan'da başarılı ekonomik reformlar gerçekleştirmesiyle ün kazanan Zhao Ziyang aldı. Bu yıl çıkan önemli bir film, 1958 yılındaki Anti-Sağcı Kampanya'yı eleştiren *The Legend of Tianyun Mountain* idi. 1981'de hem geçmişi hem de o günkü durumu eleştiren *Bitter Love* filmi yasaklandı. 'Beşinci Kuşak' adı verilen sinemacıların Pekin Film Akademisi'nden mezun olmaları 1982 yılının önemli gelişmelerinden oldu. Bunlar temel olarak Kültür Devrimi'nden beri film yapan ilk yeni sinemacılar kuşağıydı ve vicdani bir karar alarak geleneksel hikaye anlatımı yollarını reddederek daha bağımsız, liberal yaklaşımlar benimsediler.

1983 yılında hükümet 'ruhsal kirlenme' adını verdikleri şeye karşı kampanya başlattı, ve bu politika uyarınca aşırı şiddet ve kaba davranışlar içeren bütün filmler yasaklandı. Xian Film Stüdyosu, daha ticari filmlerden elde edilen gelir aracılığıyla

yeni deneysel filmleri maddi olarak destekleyen yönetmeni Wu Tianming ile bu dönemde öne çıktı. 'Beşinci Kuşak' sinemacıların pek çoğu burda çalıştı ve bu işin başarısı Xian'ı Şangay Film Stüdyosu'na karşı başarılı bir rakip kıldı.

Deng Xiao Ping önderliğinde Çin dikkate değer bir ekonomik gelişme göstermeye başladı. Kırsal bölgelerde 'Sorumluluk Sistemi' adı verilen, tarım yapanlara ve fabrikalara kota fazlası bütün ürünlerini açık pazarda satma izni veren bir program uygulanmaya başladı. Özellikle Zhuhai, Macau yakınında, Shenzhen, Hong Kong yakınında, Shantou ve Xiamen gibi Tayvan boğazına (Taiwan Strait) yakın kıyı bölgelerinde özel ekonomik bölgeler oluşturuldu. Ekonomik büyüme hızlı bir yükseliş gösterecekti. Aynı yıl içinde 'Beşinci Kuşak' filmlerinin ilki *One and Eight* çekildi fakat sonradan ihracı yasaklandı. Takip eden yıl içinde Çin içerisinde dikkat çekmese de uluslararası alanda büyük başarı elde eden bir film gösterime girdi. Bu Chen Kaige'nin *Yellow Earth* filmiydi. 1988'de Zhang Yimou'nun yönettiği *Red Sorghum* filmi sadece Çin'de başarılı olan ilk 'Beşinci Kuşak' filmi olarak kalmadı, aynı zamanda Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı ödülünü de kazandı.

'Beşinci Kuşak' filmleri tarz olarak kara mizahtan (Huang Jianxin'in yönettiği 1985 yapımı *The Black Cannon Incident* gibi) oldukça ezoterik filmlere (1991'de gösterime giren Chen Kaige'nin yönettiği *Life On A String* gibi) oldukça çeşitliydi. Hu Mei, Zhou Xiaowen ve Wu Ziniu, diğer önemli yönetmenler arasından 'Beşinci Kuşak' mensubu olarak kabul edilen yönetmenlerdi. 1989'daki meşhur Tiananmen Meydanı Katliamı'nın ardından yerli bir grup olan 'Beşinci Kuşak' yönetmenlerinin varlığı sona erdi. Chen Kaige ve Wu Tianming o zaman ABD'de idiler ve yurtdışında kalmaya karar verdiler. Huang Jianxin Avusturalya'ya gitti. Birçok diğer yönetmen sinema işini bıraktı ve televizyon yapımlarına yöneldi. Fakat yine de 1989 yılında Hou Hsiao-Hsien'in *City of Sadness* filminin

Venedik'te Altın Aslan ödülünü kazanması 'Beşinci Kuşak'ın önemli kazanımlarından biri oldu. Huo (Anakara Çin'de Hou Xiaoxian olarak bilinir) 1948'de Tayvan'a yerleşti ve buranın önemli bir yönetmeni oldu. Bu nedenle Huo'nun seçme film-leri bu ülkenin başlığı altında listelendi.

Belirtilmeli ki 'Dördüncü Kuşak' olarak adlandırılacak bir önceki dönemin yönetmenleri 'Beşinci Kuşak' yükselirken hala üretkenlerdi. Kariyerleri Kültür Devrimi ile bölünmüştü fakat bir çoğu özellikle de Wu Tianming, 'Beşinci Kuşak' yönetmenlere finansal destek vererek Xian Film Stüdyosu'na oldukça fazla yardım etti.

ALTINCI KUŞAK

1990'larda 'Altıncı Kuşak' sinemacılar olarak bilinen bir fenomen ortaya çıktı. Bu kuşaklara ayrılma 1949 devriminden bu yana gelen kuşakların sayısına işaret eder. Devletin sürekli sansürü altında el kameralarıyla tek planlı olarak hızlıca ve ucuza yapılan filmlerle bir çeşit yer altı film hareketi gelişmişti. Çekim modu bu filmlere bir belgesel hissi veriyordu. Pek çoğu birleşik bütçelerle yapıldı ve bazı durumlarda yabancı yatırımların yardımıyla yapılabilirdi. Bu filmler bireyselciler ve çağdaş şehir yaşamını yansıtmaları açısından dikkate değerler. Zhang Yuan (*East Palace West Palace* ve *Beijing Bastards*), Lou Ye (*Suzhou River*), Jia Zhangke (*Unknown Pleasures*, *Xiao Wu*, *Platform and The World*) ve Wang Xiaoshuai (*The Days and Beijing Bicycle*), bu akımla ilişkilendirilebilecek önemli yönetmenlerdir.

YENİ BELGESELCİLER HAREKETİ

Ticarileşmenin büyümesi ile Çin'de gerçekleşen çetrefilli sosyal değişimlerin birçoğu Yeni Belgeselciler Hareketi'nce ele alındı. Bu akımın ilk önemli filmi Wu Wenguang'ın yönettiği *Bumming in Beijing* filmi idi. Bu janrın şaşırtıcı ve daha çok yorucu bir örneği Wang Bing'in üç bölümü de 2003 yılında gös-

terime giren *Tie Xi Qu* ('West of the Tracks') adlı dokuz saatlik sanayisizleştirme çalışmasıdır. Hareket içindeki yönlendirici bir kadın yönetmen olan Li Hong, *Out of Phoenix Bridge* (1997) filmini çekti. Film, daha fazla para kazanmak maksadıyla, bir çok kadın ve erkeğin yaptığı gibi, kırdan büyük kentlere giden dört genç kadının hikayesini anlatır. Bu filmlerin çoğu görece yavaş filmlerdir fakat Çinli işçilerin hayatlarındaki büyüleyici sezileri açığa çıkarmışlardır.

YENİ ULUSLARARASI ÇİN SİNEMASI

Bir tane film birçok filminden daha fazla etkili oldu ve Çin filmlerine uluslararası izleyicilerin ilgisini çekerek belki öbür türlü Batılılarca çok az bilinebilecek diğer filmlerin popülaritesinin artmasını da sağladı. Tayvanlı yönetmen Lee Ang'ın (uluslar arası arenada Ang Lee olarak bilinir) filmi *Crouching Tiger, Hidden Dragon* (2000), Batılı ülkelerin gişelerinde inanılmaz bir başarı gösterdi, her ne kadar yönetmenin belki fazlasıyla Batı zevkini gözettiği söylenebilse de. Sinemanın uluslar arası niteliği, bir filmin hangi Çince konuşan topluma ait olduğunun giderek ayırt edilemeyeceği bir akımın belirtilerini göstermektedir. Mesela *Crouching Tiger, Hidden Dragon* örneğinde yönetmen Tayvanlıdır fakat aktörler ve aktrisler hem Tayvan'dan hem de Hong Kong ve Çin Halk Cumhuriyeti'ndendir, ve sermayeyi de bir dizi ülke paylaşmaktadır.

2002 yılında *Crouching Tiger, Hidden Dragon* filmiyle eşit belki de onun başarısını aşacak bir başka Çin filmi yapmaya girişildi. Yönetmenliğini Zhang Yimou'nun yaptığı *Hero* (Kahraman) filminden bahsediyoruz. Oyuncular ve çekim ekibi aynı şekilde çokulusluydu ve filmde Batı'da zaten iyi bilinen aktörler ve aktrisler oynuyordu. Bütün Asya'da ve Batı'da inanılmaz bir başarı elde etti ve ABD'de iki hafta boyunca en popüler film oldu. Sırf ABD'de elde edilen hasılat filmin bütün yapım masraflarının karşılanması için yeterliydi.

YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (ÇİN)

Girişte açıklandığı gibi bazı Çinli yönetmenlerin kökenlerini net olarak belirlemede ciddi sorunlar yaşanıyor. Kariyerlerine Çin'de başlayıp sonradan Tayvan ya da Hong Kong'da devam eden ve hatta 1997'de İngilizler Hong Kong üzerindeki tahakkümlerine son verdikten sonra Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşı olan birçok yönetmen var. Eger önemli bulunursa bir yönetmenin kariyerindeki bilgimiz dahilinde olan büyük coğrafik yer değiştirmeler belirtilecektir. Aile dizilimi, şahsi adlar ve harf çevirisi kuralları üzerine bilgi için lütfen giriş bölümüne bakınız.

CAI CHUSHENG (d. 1906, Çin; ö. 1968)

Yönetmen olduğu filmler: 15 film. Senarist olduğu filmler: 2 film. Yapımcı olduğu filmler: 1 film.

Biyografik not: 1930'lar ve 1940'ların en üretken ve başarılı yönetmenlerinden. İkinci Dünya Savaşı yıllarını yönetmen

Situ Huimin ile birlikte çalıştığı Hong Kong'da geçirdi. Savaştan sonra Şangay'a döndü ve anti nasyonalist Kunlun Film Stüdyosu'nun kurulmasına yardımcı oldu. 1947 yılında Zheng Junli ile birlikte *The Spring River Flows East* filminin yönetmenliğini yaptı. 1949 yılında Kurtuluş'tan sonra film endüstrisinin yeniden inşası için çalıştı fakat 1950 yılında çektiği *Zhujiang Lei* filmi dışında yönetmenlik yapmadı. 1968'de Kültür Devrimi'nin bir kurbanı olarak yaşamını yitirdi.

Song of the Fishermen (Yuguang Qu), 1935.

Yorumlar: Bu film, 1935 yılında Moskova Film Festivali'nde büyük bir uluslararası ödül kazanan ilk Çin filmidir.

The Spring River Flows East (Yi Jiang Chun Shui Xiang Dong Liu), 1947.

Akış: Çin'in Japon istilası altında olduğu 1930'lu yıllardaki fakir bir ailenin hikayesi. Bir erkek çocuk, Zhongliang, karısını terkeder ve genç oğlan Çin ordusunu destekleyen bir sağlık ekibine katılır. 8 yıl boyunca birbirlerini bir daha görmezler. Diğer oğul, Zhangmin, Japonlar'dan saklanıp ailesini korumaya karar verir. Zhongliang, bir şirkette başarılı biri olarak çalışır ve lüks bir hayat sürer. Yaşamı, karısının ve çocuğunun mahvolmuş yaşamlarıyla çelişmektedir.

Yorumlar: Filmin senaryosu Zheng Junli ile birlikte yazılmış ve yönetilmiştir. Üç saat uzunluğunda, iki bölümden oluşmuştur. İlk gösterime girdiği tarihte oldukça popülerdi. Sıradan Çinliler filmdeki aile ve savaş sırasında Japonlar'la olan sorunlarıyla yakın bir özdeşlik kurabileceklerini gördüler. Film, dönemin sorunlarını etkili bir şekilde hatırlatır.

CHEN KAIGE (d. 1952, Çin.)

Yönetmen olduğu filmler: 12 film (2005 yılı itibariyle tah-

mini). Senarist olduğu filmler: 6 film. Oyuncu olduğu filmler: 3 film. Yapımcı olduğu filmler: 2 film.

Biyografik not: Sinemacı bir ailede doğdu. Babası Çin opera filmleri yönetmeniydi ve annesi senaryo editörüydü. Kültür Devrimi sırasında bir grup okul arkadaşıyla birlikte Yunnan Bölgesinde bir kauçuk plantasyonunda çalışmaya gönderildi. 5 yıl sonra Pekin'e döndü. Bir süre fabrikada çalıştıktan sonra, Pekin Film Akademisi'ne başladı. Guangxi Stüdyosu'ndaki 'Genç Sinema Grubu'na katılması konusunda onu cesaretlendiren Zhang Yimou (endekse bakınız) Chen Kagie'nin kariyerine katkıda bulundu. Zhang'la birlikte görüntü yönetmenliğini yaptığı 1984 yapımı *Yellow Earth* filmi ile üne kavuştu. Belirtilmesi gereken diğer erken filmleri arasında Yunan Bölgesindeki deneyimlerini ortaya koyan *Big Parade* (1987) ve *King of Children* (1987) filmleri vardır. 1988 yılında, New York üniversitesi'nde bir burs kazandı ve burada klipler yaparak 1989 yılına kadar kaldı. Hiç şüphesiz uluslararası olarak daha çok tanınır olmasını sağlayan filmi *Farewell My Concubine* (1993) filmidir.

Yellow Earth (Huang Tu Di), 1984.

Akış: Ge Lan'ın romanından bir uyarlama olan film, işi gelecek kuşaklara kalması için yerel halk şarkılarının kayıtlarını tutmak olan Gu Qing adındaki bir askerin bir ziyaretini anlatır. Yavaş yavaş öğrenir ki kaydını alması için gönderildiği mutlu, neşeli şarkılar aslında yokturlar. Aksine hepsi yokluk ve kederle ilgilidir. Ağırlandığı evin kızı Cuiqiao ile tanışır. Cuiqiao, onun komünizm altında gerçekleşen kadın kurtuluşu hikayelerinden etkilenir ve evden kaçır, daha yaşlı bir adamla zorla nişanlandırılır. Fakat trajediler birbirini izler.

Yorumlar: Minimum seviyede tutulan diyalog ve aksiyon, ve büyüleyici görüntüleriyle meşhur olan film, kır kültürüne idealist yaklaşım ve acı gerçekler arasındaki uyumsuzluğun rahatsız edici bir kesfini sağlıyor. Filmin görüntüleri, izledikten

sonra uzun süre izleyicinin aklından çıkmıyor.

Big Parade (Da Yue Bing), 1986.

Akış: Film, 1985'te, Tiananmen Meydanı'ndaki Ulusal Gün kutlamasına katılmak için hazırlanan bir hava kuvvetleri birimini anlatır.

Yorumlar: Birimin üyeleri arasındaki kişisel ilişkileri anlatan etkileyici bir çalışma.

King of the Children (Hai Zi Wang), 1987.

Akış: Kültür Devrimi döneminde geçen film, genç bir öğretmen olan Lao Gan'ın küçük bir köye yapılan ilk atamasını anlatır. Başlık, oranın yerel dilinde bir öğretmen için kullanılan deyimse bir ifadedir. Önceleri merkezi yönetim tarafından belirlenen politik sloganların sürekli tekrarından ibaret olan ders müfredatını uygular. En zeki öğrencisi Wang Fu, onu nasıl öğreteceğini bilmemekle suçlayınca metodlarını değiştirir ve öğrencilerini doğal dünyanın içine çıkarır. Kaçınılmaz olarak otoritelerin gazabına maruz kalır.

Yorumlar: Eğitim felsefesinin sergilenmesinde sıkıcı olsa da çocukların nasıl ulusal kültürün bir parçası haline geldikleri ve kişiliklerinin nasıl geliştiği üzerine oldukça zengin düşünceler sunuyor.

Life on a String (Bian Zou Bian Chang), 1991.

Akış: Ermiş bir kimse olarak görülen yaşlı ve kör bir gezgin müzisyene yıllar önce ustası tarafından çalgısının 1000. telini de kırdığı zaman tekrar görebileceği söylenmiştir. Kendisi de kör olan çırağı ise daha dünyevi amaçlara sahiptir, delice sevdiği bir köylü kızının aşkının özlemini duymaktadır. Filmi ayakta tutan bu ikili merak unsurudur.

Yorumlar: Görme ve körlük, sessizlik ve müzik, yaşam ve ölüm üzerine oldukça felsefi bir film. Bai Jin'in muhteşem

manzaraları içinde geçen film, fikir kışkırtıcı ve görsel olarak hatırdı kalıcı.

Farewell My Concubine (Ba Wang Bie Ji), 1993.

Akış: Cheng Dieyi (Leslie Cheung) ve Duan Xiaolou (Zhang Fengyi) çocukluklarından beri arkadaş olan iki operacıdır. Daha küçük olan Cheng fiziki olarak daha naziktir ve kadın rollerini oynar. *Farewell My Concubine* adlı ünlü bir operada, Duan kralı oynar, Cheng ise cariyesini. Cheng, Duan'a olan aşkını bastırmaktadır fakat Duan bir fahişe ile tanışıp evlendikten sonra Cheng deli gibi kıskanır. Beraberlikleri sona erer ve Kültür Devrimi'nin kaosu içine sürüklenirler. Yıllar sonra en ünlü işlerini yeniden sergileme girişiminde bulunurlar fakat Cheng'in tüketen tutkusu trajik bir sona yol açar.

Yorumlar: Film, arkaplanında Çin'in yirminci yüzyıl tarihindeki başlıca olaylarla iki adamın kişisel ilişkilerinin izini sürer. Kişisel hikayeyi tarihi olaylarla oldukça ikna edici biçimde birleştirir ve Çin operasının güzelliklerini güçlü bir şekilde anımsatır.

The Promise (Wu Ji-Söz), 2005.

Akış: Yoksul bir yetim kız büyücü bir kadına bir söz verir. Güzellik ve bütün erkeklerin hayranlığı karşılığında asla gerçekten aşık olduğu adamla birlikte olamayacaktır. Büyü imkansız olan gerçekleşmedikçe bozulmayacaktır: baharda kar yağmadıkça ve ölümler canlanmadıkça. Büyüyünce güzel Qingcheng prensesi olur fakat görür ki sevdiği bütün erkekler trajik bir biçimde ölür. Özellikle kırmızı zırhlı ve altın maskeli bir adamı sever. Prensesin en çok beğendiği kahramanı olduğuna inandığı, büyük bir generalin kölesi olan Kunlun'la tanışır. Üçünün kaderi birbirine bağlanır.

Yorumlar: Film çizgi romanların stilini dönüştürerek fantastik maceraları bütün masalsı mantıksızlıkları ve idealize edil-

miş karakterleriyle perdeye yansıtır. Aynı zamanda çizgi roman kitaplarının gelişmiş grafik tarzını, daha da havada uçar halde taklit eder. Zevkinize bağlı olarak Chen, ya bu çalışmayla Çin sinemasının sınırlarını genişletmiştir ya da daha popüler olan zevke hitap etmiştir. sonuç olarak yargınız ne olursa olsun, bu film müthiş bir görsel deneyim.

CHENG BUGAO (d. 1906, Çin; ö. 1966, Hong Kong).

Yönetmen olduğu filmler: 58 film (21'i 1925 ile 1937 arasında Çin'de; 37'si 1947'den itibaren Hong Kong'da). Senarist olduğu filmler: 3 film (biri 1925'de Çin'de; ve ikisi 1947 ve 1949'da Hong Kong'da).

Amorous History of the Silver Screen (Yin Mu Yan Shi), 1931.

Yorumlar: Çince başlık tam olarak 'Sinema Filmlerinin Renkli Tarihi' anlamına gelir. Çince'de 'renkli tarih' ifadesi bazı durumlarda cinsel göndermeler içerir. Bu dönemde yapılan az sayıdaki sosyal hicivlerden biridir ve muhtemelen özellikle film işine odaklanan tek filmidir. Sırf bu nedenle Çin sinema tarihi çalışanların görmesine değer bir filmidir.

Spring Silkworms (Chun Can), 1933.

Akış: 1930'larda Jiangnan ipek endüstrisi çeşitli pazar güçleriyle yarışta ciddi problemler yaşar. Hikaye, geleneksel ve batıl inançlara sahip Tong Bao'nun ailesinin yaşadığı sorunlara odaklanarak anlatılır.

Yorumlar: Film, bir köyde geçen olaylar üzerinden genel ekonomik sorunları gösterir. Solcu yaklaşımı ve yakınlığı, o zamanlar Japonlar'ın Çin üzerindeki sınır hakimiyetini artırma girişimleri arkaplanıyla okunmalıdır. Bu nedenle film tarihsel bir belge olarak etkileyicidir.

FEI MU (d. 1906, Çin; ö. 1951.)

Yönetmen olduğu filmler: 3 film. Senarist olduğu filmler: 2 film

Spring in a Small Town (Xiao Cheng Zhi Chun), 1948.

Akış: Güzel bir kadın evlilik yoluyla ölmek üzere olan sevmeyişi bir adama bağlanmıştır. Kocasının en iyi arkadaşı köye dönünce kocasına olan sadakatini sorgular.

Yorumlar: *Spring in a Small Town*, iyi oyunculuğu, yönetmenliği ve sinematografisi açısından 2002 yılında Hong Kong Sinema Eleştirmenleri Topluluğu tarafından 'Tüm Zamanların En İyi Çince Filmi' seçildiği için kayda değer bir film. 2004 yılında Hong Kong Film Akademisi tarafından da aynı ödüle layık görülmüştür.

HU MEI

Yönetmen olarak: 4 film

Biyografik not: Hu Mei Beşinci Kuşak'ın önde gelen kadın yönetmenlerindendir. Çocukluğunun ve profesyonel hayatının çoğunu orduda geçirmiştir. Pekin Film Akademisi'nden mezun olduktan sonra Pekin'deki Halk Kurtuluş Ordusu Bir Ağustos Film Stüdyosu'nda görevlendirildi. Burada alışılmadık incelikte psikolojik sezgiye sahip iki film yaptı: *Army Nurse* (1985) ve *Far From War* (1987). 1989'da stüdyodan ayrılıp bağımsız çalışmaya başlamadan önce burada stüdyo için *The Gunslinger Without a Gun* adlı daha ticari bir film de yaptı.

Army Nurse (Nuer Lou), 1985.

Akış: Bir hemşirenin yaşamı ve kariyeri hakkındaki tepkileri. Sıklıkla görevinin duygusal ihtiyaçlarının önüne geçmesine izin verdiğini düşünmektedir.

Yorumlar: Akademide aynı sınıftan olduğu Li Xiaojun ile birlikte yönetmiştir. Arzu ve görev arasındaki içsel çatışma üzerine incelikli bir psikolojik çalışma.

Far From War (Yuan Li Zhangzheng de Niandai), 1987.

Akış: Film, şehirdeki varlıklarından genellikle sıkılan Pekin'deki bir asker ailesinin yaşamını anlatır. Büyükbaba, Japonya'ya karşı yapılan Direniş Savaşı'nda gerçekleşen bir olaydan ötürü hala rahatsız olmaktadır.

Yorumlar: Olaylar, ülkenin genel bir ulusal dava içerisinde olduğu dönemle, günümüz Çin'i arasındaki karşılaştırmaları kolaylaştıran bir dizi karmaşık geriye dönüşlerle (flaşbek) anlatılır. Film boyunca, yaşlı kuşağın geçirdiği deneyimleri anlatmaya büyük çaba harcanmış.

HUANG JIANXIN (d. 1954, Çin.)

Yönetmen olarak: Tahmininen 11 film. **Senarist olarak:** 2 film. **oyuncu olarak:** 1 film. **Yapımcı olarak:** 4 film.

The Black Cannon Incident (Hei Pao Shi Jian), 1986.

Akış: Film, bir çeviri teknisyeni tarafından gönderilen 'kayıp bir siyah top'a işaret eden gizemli bir telgrafın yol açtığı bir dizi karmaşık yanlış anlamayla ilgilidir. Teknisyen, kendini siyasi bir soruşturmanın içinde bulur. Dar görüşlü parti yetkilileri sadece Çin satrancında kullanılan bir taşı kastettiği yolundaki açıklamalarına inanamazlar.

Yorumlar: Yönetmenin bu ilk filmi ılımlı bir hicivdir. Batılı izleyiciler için ne olup bittiğini tam olarak anlamaya çalışarak geçen bir bakıma sıkıcı bir filmidir. Ancak film özgündür ve esas oyuncu Liu Zifeng, az bulunur bir komedi dahisini ortaya çıkarır.

Qiuqiu Ni, Biaoyang Wo (Gimme Kudos), 2005.

Akış: Daha eski moda, orta yaşlı bir adam olan Yang Hongqi, Nanjing'in kenar mahallelerinde kadın bir öğrenciyi cinsel şiddet tehlikesinden kurtardığını iddia etmektedir. Yerel bir gazete muhabirine bu kahramanlığını gazetede yayınlaması için yalvarır ve sonunda muhabir olayı araştırmayı kabul eder. Ortaya çıkar ki aslında Yang'ın bir kahraman olarak bilinmeyi bu kadar çok istemesinin nedeni babasının ideal bir milli işçi olarak birçok madalya ve ödül kazanmış olması ve yaşlı adamın kendisinin de babası ölmeden önce onunkilerin yanına kendi oğlunun da bir ödülünü asmak istemesidir.

Yorumlar: Çok iyi bir film olmamasına rağmen, oldukça ilginç ve eğlenceli bir film. İşçi imajının fazla idealize edilmiş olduğu ve bununla yaşamının giderek zorlaştığı bir toplumun örtük bir eleştirisi yapılmaktadır.

JIA ZHANGKE (d. 1970, Çin.)

Yönetmen olarak: 6 film. Senarist olarak: 5 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Pickpocket (Xiao Wu), 1997.

Akış: İkinci sınıf bir hırsız bir iş edinmeyi ya da herhangi bir şekilde varlığını artırmayı kabul etmez. Arkadaşının kulübündeki bir hostese aşık olur ve ona pahalı bir hediye verebilmek için daha fazla çalmaya başlar. Fakat bir gün kadın, haber vermeden ortadan kaybolur ve onu yalnız bırakır.

Yorumlar: Film, çevresindeki değişimlere ayak uyduramayan bir adamın hareketli ve rahatsız edici çalışmasını sunar. Arkadaşları suç dünyasını bıraktığında, o buna direnir çünkü hayatta kalmak için başka yol bilmemektedir. Hiçbiriyle yakın ilişki kuramaz ve giderek daha fazla bencilleşir. Film, bu yalnız bireyin yaşamındaki düşüşün izini sürerken aynı zamanda

onun da parçası olduğu daha genç Çinli kuşaklar üzerinde Batılı değerlerin yozlaştırıcı etkisini yansıtır. Filmin ham gerçekliği, yaşamına kulak misafiri oluyormuş hissini veriyor insana.

Platform (Zhantai), 2000.

Akış: Zamanla birlikte değişmeye çalışan bir kır operası grubu. Üyeleri 1970'lerde 'örnek işçi operaları' sergilemek üzere eğitilmişlerdir fakat artık bu tür gösterilerin izleyicisi kalmamıştır. Break-dans ve rock'a dönmeye karar verirler.

Yorumlar: Film, *Cahiers du Cinéma* tarafından 2001 yılının en iyi on filmi arasına seçilir. Küçük bir grup oyuncunun yaşamlarını resmedip aynı zamanda da Kültür Devrimi sırasında ve sonrasında Çin'de ortaya çıkan temel sosyal ve ekonomik değişimleri yansıtan film önemli bir başarı elde eder. Maoizm'in hakimiyetinden, materyalizm ve pazar güçlerine olan takıntıya kadar bütün bir ulusun kaderine bu filmde ayna tutuluyor. Sinema severlerin ve Çin'i takip edenlerin mutlaka görmesi gereken bir film.

LOU YE (d. 1965, Çin.)

Yönetmen olarak: 6 film. Senarist olarak: 3 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Suzhou River (Suzhou He), 2000.

Akış: Mardar, 20'li yaşlarının ortalarında motorsikletli bir kuryedir. Bir gün şaibeli bir alkol tüccarı 16 yaşındaki kızı Moudan'ı teyzesine teslim etmesini ister. İki genç birbirlerini severek büyümüşlerdir fakat Moudan, Mardar'ın onu fideye için kaçırmış olabileceğinden şüphelenmeye başlar. İntihar eder ve Mardar cinayetle suçlanır.

Yorumlar: Lou Ye, gençliğini Şangay boyunca akan Suzhou nehrinin kıyılarında geçirmiştir ve burada, bakımsız esrare-

giz nehir bir gizem izlenimini uyandırır. Suzhou River filmini resmi izin almaksızın yapınca hükümet tarafından iki yıl film yapma yasağına çarptırılır. Modern Çin toplumunun arka yüzünü gösteren zorlayıcı bir filmidir.

SHEN XILING (d. 1904, Çin; ö. 1940, Çin.)

Yönetmen olarak: 3 film (ikisi başka yönetmenlerle birlikte)

Crossroads (Shizi Jietou), 1937.

Akış: Şangay'daki dört eski üniversite öğrencisi işsizdirler. Onlardan biri, Zhao, genç bir fabrika işçisi olan Miss Yang'ın yaşadığı odadan sadece ince bir duvarla ayrılan külüstür bir odada yaşar. Zhao bir gazetede düzeltmen olarak iş bulur ve her gün işe trenle giderken çok şirin bir kız görür fakat bu kızın yan odadaki kişi olduğunu bilmez. Gazete tarafından bir fabrikadaki çalışma koşulları üzerine haber yapmaya gönderilir. Burası Miss Yang'ın çalıştığı fabrikadır.

Yorumlar: Film adının birebir çevirisi 'Kavşaklarda'dır. Film, o zamanlar için çalışan sıradan insanların zor yaşamlarının net bir tasvirini sunar. Sırf bu sebeple görülmeye değer bir film.

SUN YU (d. 1900, Çin; ö. 1990, Çin.)

Yönetmen olarak: 15 film. Senarist olarak: 10 film. Kurgu yönetmeni olarak: 1 film. Oyuncu olarak: 1 film.

Biyografik not: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra *The Life of Wu Xun*'u çektiği 1951 yılına kadar film yapmadı. Bu film, yeterince devrimci olmamakla suçlandı ve mecburi emekliliğe ayrıldı.

Daybreak (Tianming), 1933.

Akış: Bir balıkçı köyünden Ling Ling adındaki bir kız, Şangay'a kuzenini bulmaya gider. Tecavüze uğrar ve fuhuşa sürüklenir. Sonra kazancını başkalarına yardım etmek için kullanır. Gemici aşığının dönmesini beklerken, Komünist devrim hızla güçlenmektedir.

Yorumlar: Komünist mesajı açık olsa da, film iyi kalpli fakir bir kızın hareketli ve psikolojik hassaslığa sahip hikayesini izlemeye değer.

The Big Road (Dalu), The Highway olarak bilinir, 1934.

(Siyah Beyaz)

Akış: Altı genç adam Çin ordusu için stratejik öneme sahip bir yolun yapımında işe başlarlar. Hikaye onların birbirleriyle, orali iki kızla ve halkla ilişkilerini ele alır. Japon ajanlar tarafından yolu sabote etmesi için tutulan hain ustabaşı ile çatışma içinde bulurlar kendilerini.

Yorumlar: Ses ve müzik efektleri sonradan eklenmiş sessiz bir film. Film, yapıldığı dönemin, yani Komünistlerin hakimiyetlerini kurmak için mücadele ettiği ve Japonlara olan nefretin had safhada olduğu dönemin pek çok kaygısını yansıtıyor.

Tiyu Huanghou, 1934, SB.

Akış: Lin Ying adındaki genç bir koşucu Şangay'da bir spor okuluna yazılır. Ünlü olunca üst-sınıf insanlarla daha çok vakit geçirmeye başlar. Sporun özünü ve geçmişinin değerlerini unuttur.

Yorumlar: Komünist ülkelerdeki sporu komünist değerleri aşılama için bir araç olarak gören ortak kanıyı gösteriyor.

The Life of Wu Xun (Wu Xun Zhuan), 1950. SB.

Akış: Qing hanedanlığı döneminde yaşayan ve fakir çocuklar için ücretsiz okul açan Wu Xun adındaki bir dilencinin öyküsü.

Yorumlar: Çin otoriteleri tarafından iyi dilenci imajını idealleştirdiği ve yeterince devrimci ruh taşımadığı gerekçeleriyle oldukça ağır eleştirilmiştir. Sonuç olarak, Sun Yu film yapmayı bırakmış, emekli olmuştur.

TIAN ZHUANGZHUANG (d. 1952, Çin.)

Yönetmen olarak: 11 film. Senarist olarak: 2 film. Oyuncu olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 4 film.

Biyografik not: Köklü bir sinema ailesinde doğmuştur. Annesi büyük bir yıldızdır. Babası ise bir aktördür ve bir zamanlar Kültür Bakanlığı'nın Sinema Dairesi'nin başkan yardımcılığını yapmıştır. Filmlerinin pek çoğunu karakterize eden özellik doğallığı ve çok az diyalog barındırmasıdır. En iyi bilinen filmleri *On the Hunting Ground* ve *Horse Thief*'tir. Moğol ve Tibet etnik azınlıkları hakkındaki bu filmler, Çinli izleyicileri yabancılaştırma eğiliminde olsa da yönetmenin yurtdışında çokça övgü almasını sağlamışlardır.

On the Hunting Ground (Lie Chang Zha Sha), 1984.

Akış: Somut bir hikayesi olmayan film daha çok bir belgesel havası yaratmaktadır. Tian oyuncu olarak gerçek Moğol kabilelerini kullanır. Filmin odak noktası, Cengiz Han tarafından konulmuş ve kabilelerin de kabul ettiği avlanma kurallarını ihlal etmekle suçlanan avcı Wangsen'dir.

Yorumlar: Filmde oynayan yerel halk, eseri beğeni ile karşılarsa da yerel otoriteler filmin Moğolları olumsuz bir şekilde yansıttığını söylemektedir ve film Çin'de gösterime girmemiştir. Film yine de Moğol kabilelerinin yaşam tarzını ortaya koyan tek çalışmadır.

The Horse Thief (Dao Ma Zei), 1986.

Akış: Film, inançlı bir Budist olan ve karısı ve küçük oğluy-

la Tibet'teki klanlarında yaşamlarını sürdüren Norbu'nun –filmin ismindeki at hırsız- hikayesini anlatır. Norbu, tapınaktan hırsızlık yapmakla suçlanır, o ve ailesi sürgüne yollanır. Oğulları yüksek ateşten ölür. İkinci çocuklarının doğumunun ardından, Norbu klana tekrar kabul edilmek uğruna yeni doğmuş oğlunu ve karısının hayatını riske atmak zorunda kalır, film zor kış koşullarında ailenin hayatta kalma mücadelesini anlatır.

Yorumlar: Film Tibet kültürü ve yaşam tarzına dair içeriden bir bakış sunar. Pek çok hareketsiz geniş plan içerdiği için izlenmesi zor bir film olsa da, bu çabaya değer.

WANG PING (d. 1916, Çin.)

The East Is Red (Dongfang Hong), 1965.

Akış: Halk Cumhuriyeti'nin evrimi bir şarkı ve dans temsili ile anlatılır.

Yorumlar: Çok saygı duyulan kadın bir yönetmen tarafından çekilmiş bu büyük fantezi film gerçek anlamda etkileyici şarkı ve dans sekansları ve tarihsel detaylar konusundaki dürüst gerçekçiliğiyle oldukça başarılıdır. Kültür devriminin başlamasından önce çekilmiş olmasına karşın Mao Zedung'u yücelten bu film, komünizm yanlısı ve Batı karşıtı propagandaya dayalı bir anlatımla doludur.

WANG XIAOSHUAI (d. 1966, Çin.)

Yönetmen olarak: 8 Film Yazar olarak: 7 film Aktör olarak: 2 film

Beijing Bicycle (Shiqi Sui De Dan Che), 2001.

Akış: Pekin'e gelen bir küçük bir köylü çocuk kurye olarak çalışmaya başlamak için aldığı parlak ve yeni bir bisiklet için

borçlanır. Bir gün bisikletin tek sahibi olabileceğine dair söz almıştır. Ancak bisiklet çalınır ve çocuk onu bulmakta karardır. Çocuk, bisikleti bir pazardan aldığını iddia eden başka birinin elinde görür. Bisikletin kimde kalacağına dair bir sürüşme başlar.

Yorumlar: İtalyan yönetmen Vittorio de Sica'nın Bisiklet Hırsızları filmine benzerliği inkar edilemez. Film yakın dönem Çin üzerine lezzetli bir aktarım ortaya koymaktadır.

WU TIANMING (d. 1939, Çin.)

Yönetmen olarak: en az 8 film

Yazar olarak: 1 film Aktör olarak 1 film Yapımcı olarak: 3 film

Old Well (Lao Jing), 1986.

Akış: Bir dağ köyünde eski bir kaynak kurur ve evli bir işçi, eski kız arkadaşı ile yeni bir su kaynağı bulabilmek için yola çıkar. Onlar ve bir grup köylü civar mağaralarda su ararlarken sıkışırlar. Ölecekleri korkusuyla birbirlerine karşı duygularını açığa vururlar. Nihayetinde kurtarıldıklarında bu utanç verici bir durum yaratacaktır.

Yorumlar: Film klasik bir temanın yeniden çalışılmasıdır. Krizler ve olmadık koşullar toplumdaki normal rollere uymayan gerçek duyguları ortaya çıkarır. Yönetmen olarak ünlenen Zhang Yimou, filmde baş erkek oyuncuyu canlandırmakta ve aynı zamanda sinematograflik yapmaktadır.

The King of Masks (Bian Lian), 1976.

Akış: Gezgin bir sokak sanatçısı görünümünü son hızla değiştirme sanatında uzmanlaşmıştır ve çeşitli gümüş maskeler kullanarak çok fazla karakteri canlandırmaktadır. Yeteneklerini öğretebileceği genç bir çocuk aramaktadır. Tam da rüya-

larındaki “oğul”u bulduğunu düşündüğü anda, çocuğun aslında “gereksiz bir kadın” olduğunu anlar.

Yorumlar: Erkek egemen bir kültürün eleştirisinin alışılmadık eleştirilerini sunan gerçek manada zorlayıcı bir film.

WU YONGGANG (d. 1907, Çin; ölümü 1982.)

The Goddess (Shen Nu), 1934.

Akış: Bir fahişe ve sevgi dolu bir anne olan bir kadın hakkındaki hareketli bir hikaye.

Yorumlar: Annelik içgüdüğü ile hayatta kalma savaşı parçalanan bir kadını canlandıran başrol oyuncusu Ruan Lingyu için izlemeye değer.

WU ZINIU

Yönetmen olarak: En az 7 film Yazar olarak: 1 film

Don't Cry, Nanjing (Nanjing 37), 1995.

Akış: Çinli bir baba ile Japon bir annenin oluşturduğu ailenin bakış açısıyla Japon ordusunun 1937’de gerçekleştirdiği Nankin Tecavüzü adı verilen olayın hikayesi. Japon ordusu kente gerçekleştirdiği bir akınlı, hiç ayırım yapmadan işkence yapar, katleder, tecavüz eder.

Yorumlar: Film gerçek barbarlığının yalnızca bir yanını anlatabilse de, söylendiğine göre tarihsel gerçeklere bağlı kalmıştır. Film rahatsız edici ve düşündürücü bir bakış açısı sunmaktadır.

The Sino-Dutch War 1661 (Yingxiong Zheng Chengong), 2000.

Akış: Çürümüş ve çökmekte olan Ming soyu hanedanlığı Mançu tarafından yıkıldıktan sonra Tayvan adası Hollanda ta-

rafından alınır. Ming Soyunun sadık bir üyesi, Zheng Cheng-gong, Tayvan'ı Çin'de Ming soyunu yeniden hükümdar kılmak için üs olarak kullanmak ister. Hollanda'ya karşı savaşır ve adayı geri alır.

Yorumlar: 2000 başkanlık seçimleri bağımsızlık yanlısı adayı göreve getirdiği için, bu film Tayvan'ın anakara ile yeniden birleşmesi için açık bir politik propaganda filmi olarak görülebilir. Ayrıca, menşei ülkesi hem Çin ve hem de Hong Kong-şimdi Çin'in bir parçası olan- kaydedildiği ve hem Mandarin hem de Kanton versiyonları olduğu için kategorilendirilmesi oldukça güç bir filmidir.

XIE JIN (d. 1923, Çin)

Yönetmen olarak: Tahminen 28 film Senarist olarak: 3 film

Biyografik not: Xie Jin Çin'in en tanınan yönetmenlerinden biridir ve sinemadaki kariyeri 1940'lardan günümüze uzanmaktadır. Diğer önemli yönetmenlerle birlikte yardımcı yönetmen olarak çalışmış ve filmlerinde oynamıştır. İlk uzun metrajlı *An Incident* filmini 1954 yılında birlikte yönetti. Kültür Devrimi döneminde aynı adlı dans tiyatrosunda tekrar ele alınacak bir temaya sahip olan *The Red Detachment of Women* (1961) filminin de içinde olduğu bir dizi popüler filmle ününü pekiştirdi. Birçok filmi kadın karakterleri ve sorunları üzerine odaklanır. 1965 yılında, *Two Stage Sisters* adlı filmiyle uluslararası beğeni kazandı. Kültür Devrimi sırasında burjuva bir sanatçı olmakla itham edildi ve 1972 yılında 'örnek devrimci opera' adı verilen *On the Docks* filmini yönetti. En meşhur filmlerinden biri olan, 1980 yılında çektiği *The Legend of Tianyun Mountain* filminde Çin bürokrasisi ve iktidarın kötüye kullanımını özellikle eleştirir. Bir diğer önemli uluslararası başarısı 1987 yılında gösterime giren *Hibiscus Town* filmidir. Her bir ya da iki yılda bir yeni filmler üretmeye devam eder.

Bugüne kadar hem Directors' Guild of America (Amerikan Yönetmenler Derneği) hem de Amerika'daki Academy of Motion Picture Arts and Sciences (Hareketli Resim Sanatları ve Bilimleri Akademisi) üyeliğiyle onurlandıran tek Çinli yönetmendir.

The Red Detachment of Women (Hong Se Niang Zi Jun), 1961.

Akış: 1930'larda Hainan Adası'ndaki bir köyde, Wu Qionghua adındaki bir ev kadını, zalim bir yerel diktatör olan Nan Ba-tian için çalışmaktadır. Efendisi tarafından sık sık istismar edilmektedir fakat sonunda bu kaderinden Red Detachment of Women örgütünün lideri Hong Changqing tarafından kurtarılır. Yerel diktatörün ölümünden sonra Qionghua, Detachment örgütüne katılır ve örgütün lideri olur.

Yorumlar: Film, Çin Komünizminin temel bir kavramını açıklar: Kadınlar da erkeklerle aynı sosyal ve askeri rolleri üstlenebilirler.

Two Stage Sisters (Wutai Jiemei), 1965.

Akış. 1930'larda bir taşra kızı görücü usulü bir evliliği önlemek için kaçır. Bir opera oyuncular kumpanyasına katılır ve kadın şarkıcılardan biriyle yakın arkadaş olur. Şangay'a taşınırlar ve burada ünlü olurlar fakat kadın şarkıcı tiyatrunun zengin müdürüyle evlenerek burjuva bir yaşam tarzı sürdürmeye karar verince ilişkileri kopar. Taşra kızı ise bir komünist olur.

Yorumlar: İlişkinin yoğunluğu ve iki kadının beden dili her ne kadar bu açıkça ifade edilmese de lezbiyen bir ilişkiyi hissettiriyor.

The Legend of Tianyun Mountain (Tian Yun Shan Chuan Qi), 1980.

Akış: Kültür Devrimi sırasında işkence görmüş bir entelekt-

tüel ücra bir dağlık bölgeye sürgüne gönderilir. Kız arkadaşı da bu dönemde mağdur olmuştur fakat şehirli bir yaşam tarzı aramaktadır. Kızın en iyi arkadaşı entelektüeli destekler ve sonunda onunla evlenir.

Yorumlar: Esas kız arkadaşın entellektüelden ve en iyi arkadaşından okuduğu mektuplarla gidilen flashback'lerle örülen film, Kültür Devrimi'nin etkilerini yansıtmasıyla önemli.

Hibiscus Town (Fu Rong Zhen), 1986.

Akış: Güzel Hu Yuyin ve kocası Guigui yeni bir ev almak için yeterli para toplayabilecekleri küçük fakat başarılı bir Çin peyniri dükkanı açarlar. Kültür Devrimi'nin ilk zamanlarıdır ve yerel bir bürokrat olan Li, kıskanır ve onları 'zengin köylüler' olmakla suçlar. Ev, kamulaştırılır ve Guigui intihara sürüklenir. Yuyin bir sokak temizleme işine başlamak zorunda kalır. Nazik partneri ona yardım etmektedir ve sevgili olurlar. Hamileliği, Komünist parti temsilcisi tarafından cezai bir suç olarak açıklanır ve partneri on yıl hapse mahkum edilir. Hapistan çıktığı zaman yeni bir Çin peyniri dükkanı açarak sonunda birlikte yeni bir hayat kurabilirler.

Yorumlar: Film ilk gösterime girdiğinde, zaten biletleri satın almış olanlarda kızgınlığa yol açarak hemen yasaklandı. Yasağın sonunda kaldırılışı sanatsal özgürlük ve sansüre yaklaşımda önemli bir değişikliğin işareti oldu. Film 1988 yılında Karlovy Vary Uluslararası Film Festivali'nde Kristal Küre ödülünü aldı. Film boyunca iyi oyunculukla güçlendirilen film, Çin kasaba yaşamının atmosferini yakalıyor.

Nu Er Gu, 1996.

Akış: Her biri farklı geçmişlere sahip, aynı hapisanede birlikte yaşayan yedi kadın mahkumun hikayesi.

Yorumlar: Kadınların birbirlerine bağlılıklarının çalışılması üzerinden zekice oluşturulmuş bir Çin toplumu mikrokozmosu.

The Opium War (Yapian Zhanzheng), 1997.

Akış: 1839 yılında Guangzhou'da geçen tarihsel bir drama. Afyon ticareti yapan İngiliz tüccarlar idam edilecektir. Çinliler 20,000 kutu afyonu yakınca İngiltere savaş ilan eder çünkü afyon İngiliz malı olarak görülmektedir.

Yorumlar: Birçok izleyici hiç şüphesiz bu tür olayların emperyalist versiyonuna aşinadır. Bu kez de konu Çin perspektifinden anlatılıyor.

Woman Soccer Player Number 9, 2001.

Akış: Gao Bo, Japonya'da bir kadın futbol takımının antrönörüdür. Bu iş, Çin'de yaptığı benzer bir işin anılarını hatırlatır ve eski takımını yeniden biraraya getirmek için geri dönmeye karar verir.

Yorumlar: Film, milliyetçiliğe kabul edilebilir bir yüzden yaklaşıyor.

XIE TIELI (d. 1925, Çin.)

Yönetmen olarak: 5 film. Senarist olarak: 2 film

Taking Tiger Mountain by Strategy (Zhi Qu Wei Hu Shan), 1970.

Akış: Bir keşif birliği komandosunun anılarındaki bir bölüm üzerine kurulmuş.

Yorumlar: Kültür Devrimi dönemi için 'politik olarak güvenli' bir tema. Bu film, o dönemin yapımları arasında en iyilerinden.

YUAN MU JIH (d. 1909, Çin; ö. 1978.)

(Yuan Muzhi olarak bilinir)

Yönetmen olarak: 1 film. Senarist olarak: 2 film. Oyuncu olarak: 3 film. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Street Angel (Malu Tianshi), 1937. SB.

Akış: İki kız kardeş, daha iyi bir yaşam arayışıyla kuzeydoğu Çin'deki savaştan Şangay'a kaçarlar. Biri fahişe diğeri de bir randevu evinde şarkıcı ve dansçı olur. Genç bir müzisyen ve arkadaşı randevu evinin sahibinin iktidarına karşı savaşmalarına yardım ederler.

Yorumlar: Kadınların kurban olarak resmedildiği ticari bir dünyada, komedi ve toplumsal gerçekliğin görülmeye değer eğlenceli bir karışımı. 18 yaşındaki aktris Zhou Xuan'ın nefis şarkıcılığı, Chen Yiting'in trampet çalışı ve sihirli oyunlarıyla kayda değer bir film.

ZHANG YIMOU (d. 1951, Çin.)

Yönetmen olarak: 16 film. Senarist olarak: 5 film. Oyuncu olarak: 4 film. Yapımcı olarak: 6 film. Sinematograf olarak: 4 film.

Biyografik not: 1982 yılında Pekin Film Akademisi'nden

House of Flying Daggers (2004) Yönetmen Zhang Yimou.

mezuniyeti üzerine Zhang, Çin'in uzak güney batı bölgesindeki küçük Guangxi Film Stüdyosu'na gönderilir. Burada Beşinci Kuşak yönetmenlerin birçoğunun işe alınmasında başat rolü oynar. Yellow Earth (q.v.) filminde Chen Kaige'ye sinematograflik yapar ve sonra Xian Film Stüdyosu'nda Wu Tianming'in Old Well (q.v.) filminde başrol oyunculuğunu alır. Yönetmeni olduğu ilk filmi, *Red Sorghum*, 1988'deki Berlin Festivali'nde ona en iyi filme verilen Altın Ayı ödülünü kazandırır. Film Çin'de de büyük başarı elde eder, ancak yine de ekonomik nedenlerle bu filmden sonra bir süre daha ticari aksiyon filmleri yapmak zorunda kalır.

Red Sorghum (Hong Gao Liang), 1987.

Akış: Genç bir adam büyükannesinin gençlik günleri hakkındaki hikayeleri anımsar. Büyükanne'nin aynı zamanda cüzzamlı olan varlıklı bir şarap imalathanesi sahibiyle evleneceği vaad edilmiştir. Bir tahtırevan içinde yeni evine gider fakat saldırıya uğrarlar ve taşıyıcılarından biri tarafından kurtarılır. Sorgum tarlalarında sevgili olurlar ve aşk ilişkisi gelişir. Nişanlandığı kocasıyla evlenir fakat adam ölür ve şarap imalathanesi ona miras kalır. İmalathaneyi bir işçi cennetine dönüştürür. Fakat Japon işgali sırasında yol yapmak için bütün sorgumlar kesilince her şey değişir.

Yorumlar: *Red Sorghum*'un en hatırda kalan yönü hiç şüphesiz büyüleyici güzellikteki sinematografisidir. Film, Japonlara güçlü bir eleştiri getirerek feodal dönemden Komünist zamanlara kadinların değişen talihini zarif bir şekilde, zekice gösteriyor.

Raise the Red Lantern (Da Hong Deng Long Gao Gao), 1991.

Akış: Feodal Çin'deki zengin bir adamın cariyeleri arasındaki ilişkiler hakkındaki film Su Tong'un bir romanına dayanıyor. Özellikle yeni bir genç cariye, Songlian'ın kaderini iz-

ler. Önce varolma biçimine karşı çok tepki gösterir fakat yavaş yavaş kuralına göre oynamayı öğrenir. Elli yaşındaki Chen'in halihazırda her biri ona ait olan farklı evlerde yaşayan üç karısı vardır. Bu kadınlar arasındaki çekişme büyüktür ve efendilerinin tercihi ve ilgisi kimin güç ve özel öncelik sahibi olacağını belirler. Efendi, her gece hangi kadına varlığıyla lütfedeceğini onun evinin önünde yaktığı kırmızı bir fenerle gösterir. Kadınların planlarını gerçekleştirirken ne kadar ölümcül ve entrikacı olabilecekleri ortaya çıkar. Kadınların istediklerini elde etmek için nasıl ölümüne entrikalar çevirebilecekleri ortaya çıkar.

Yorumlar: Değişik kadınların psikolojilerinin çalışıldığı film unutulmaz güzellikte ve oldukça ikna edici. Erkek egemenliğin irrasyonel karakteri kırmızı fener uygulamasıyla sembolize ediliyor.

Hero (Ying Xiong), 2002.

Akış: Hikaye, eski Çin'de, savaşın parçaladığı Altı Krallık zamanında geçer. Güçlü Qin onları birleştirmek ister fakat sürekli suikast tehdidi altındadır. Özellikle mızrak fırlatan 'Gök-yüzü' ve sevgili olan 'Kırık Kılıç' ile 'Tozan Kar' tarafından sürekli öldürülme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bir gün 'İsimsiz' olarak bilinen bir valinin her üç düşmanını da öldürdüğünü öğrenir. 'İsimsiz', bunu nasıl başarabildiğini açıklaması için saraya davet edilir. Fakat kral, anlattığı hikayeden şüphelenir ve 'İsimsiz'in onu öldürmeye niyetlenmiş olabileceğinden kuşkuludur.

Yorumlar: Drama ve dövüş sanatlarını parlak bir şekilde birleştirmesiyle hatırlanan filmin dövüş sahneleri özellikle etkileyici. Dünya çapındaki popülaritesi, özellikle de Kuzey Amerika'daki başarısı Quentin Tarantino'nun ateşli desteğine çok şey borçlu. Hong Kong/Çin orijinli olarak biliniyor.

House of Flying Daggers (Shi Mian Mai Fu - Parlayan Hançerler), 2004.

Akış: Tang Hanedanlığı sırasında, hükümetin zayıf ve çürümüş olduğu dönemde hükümete muhalefet etmek için 'Uçan Hançerler Evi' adıyla bilinen gizli bir örgüt kurulur. Leo adındaki bir polis memuru, Jin adlı bir başka memuru 'Uçan Hançerler'le bağlantısı olduğuna inandığı Mei isimli bir dansçıyı araştırmaya yollar. Leo, Mei'yi yakalar fakat Jin, onun güvenini kazanıp böylece onu gizli örgütün liderine yönlendirmesini sağlamak amacıyla kaçması için Mei'ye yardım eder. Akış, bu tür hikayelerde adet olduğu üzere, hızla yoğunlaşır.

Yorumlar: Yerçekimine meydan okuyan dövüş sahneleri nefes kesici. Dövüş sanatları fantezilerinin hayranı olmayanlar bile etkileyici koreografisinin keyfini çıkarmalı.

ZHANG YUAN (d. 1963, Çin.)

Yönetmen olarak: 14 film. Senarist olarak: 4 film. Oyuncu olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 5 film.

Beijing Bastards (Beijing Za Zhong), 1993.

Akış: Esas hikaye hamile olan kız arkadaşını bulmaya çalışan bir rock müzisyeni hakkında. Fakat film esasen açlıktan ölen sanatçıların, yazarların ve madde bağımlısı rock yıldızlarının yaşamlarına odaklanıyor.

Yorumlar: Çin kültürünün yumuşak karnının dürüst bir şekilde resmetmesiyle kayda değer.

East Palace, West Palace (Dong Gong Xi Gong), 1996.

Akış: Film Pekin'in gey yer altı dünyasını inceliyor. Bir polis memuru, Pekin'de gey toplanma bölgesi olarak adı çıkmış bir parka yaptığı baskın sırasında Ah Lan adındaki bir yazarı tutuklar. Sorgulama esnasında Ah Lan hayat hikayesini anlatır. Polisin yaklaşımı önceki üksetiden büyülenmeye doğru değişir.

Yorumlar: Bu doğrudan homoseksüellikle ilgilenen ilk 'ana-kara' filmlerinden biridir. Hükümetin yönetmenin pasaportuna el koymasına ve yolculuk ayrıcalıklarından men etmesine yol açmıştır. Polisin homoseksüelliğe yaklaşımında meydana gelen ince değişimler özdeşlik kurmaya ve anlamaya çağıyor. Bu, hiç şüphesiz filmin Çin otoritelerini rahatsız eden bir yönünü teşkil ediyor.

ZHANG ZHENG (d. 1920, Çin.)

Yönetmen olarak: 2 film. **Oyuncu olarak:** 1 film.

The Little Flower (Xiao Hua), 1980.

Akış: Genç bir kız ve annesi yaralı bir askere bakmaktadır. Kız, yavaş yavaş ona aşık olur.

Yorumlar: Apaçık bir politik ideoloji taşımamasıyla göze çarpan film, basit bir aşk hikayesinin hareketli bir anlatısını sunuyor.

ZHENG JUNLI (d. 1911, Çin; ö. 1969.)

Yönetmen olarak: 8 film. **Senarist olarak:** 2 film. **Oyuncu olarak:** 4 film.

Biyografik not: 1932 yılında Lianhua Stüdyosu'na katıldı ve öncü bir solcu aktör olarak tanındı. İlk filmleri belgesellerdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Şangay'daki Kunlun Stüdyosu'na yerleşti ve burada *The Spring Flows East* adlı epik filmini yaptı. Kurtuluş'tan sonra da film yapmaya devam etti fakat 1969 yılında Kültür Devrimi'nin bir kurbanı olarak öldü.

The Spring River Flows East (Yi Jiang Chun Shui Xiang Dong Liu), 1947.

Yorumlar: Senaryo yazarlığı ve yönetmenliği Cai Chusheng ile birlikte yaptı.

Crows and Sparrows (Wuya Yu Maque), 1949.

Akış: Film, Koumintang rejiminin son günlerinde geçer. Bir grup işçinin zengin yoz pansiyon sahipleriyle çatışması yoluyla, film ülke içindeki daha büyük çatışmayı gösterir.

Yorumlar: Film, Komünist filmlerde ortak olan bir aracı, devletteki toplumsal çatışmaları bir bütün olarak yansıtmak için toplumun bir mikrokozmosunu (burada bir pansiyon) anlatma yolunu kullanır.

Nie Er, 1959.

Akış: Ünlü solcu bestekâr Nie Er'in yaşamının ilk dönemlerinin bir tasviri.

Yorumlar: İleri Doğru Büyük Sıçrama döneminde ve Anti-Sağcı Hareketten kısa bir süre sonra çekildi. Bestekârın hayatını dönemin gerçekçi bir tasviriyle gösterir. Erken yaşamına odaklanılmasının sebebi açıkça o zamanlarda Japon işgaline karşı çıkması ve güçlü bir yurt sevgisini gözler önüne sermesidir. O dönemden sonra Halk Cumhuriyeti onu çalışmalarında layıkıyla desteklemekte başarısız olmuştur ve hayatının geri kalanını geçireceği Japonya'ya taşınmıştır. Film o zamanların gerçekçi bir anlatımını sunmasıyla dikkate değer. Filmin bestekârın erken dönem yaşamıyla sınırlanması ise bir biyografik açıdan kıymetini düşürüyor.

The Opium Wars (Lin Zexu), 1959.

Akış: Film, Qing Hanedanlığı döneminde, doğrudan Afyon Savaşları'na yol açan Batılı afyon ticaretine karşı çıkan Lin Zexu adlı bir memurun hikâyesi hakkında.

Yorumlar: Her ne kadar Halk Cumhuriyeti'nin onuncu yıl kutlamalarının bir parçası olarak yapılmış olmasına rağmen Maoistler tarafından Çin halkını karaladığı gerekçesiyle kuvvetle eleştirilir. Filmin bu tepkiye sebep olan bir yönü hiç şüphesiz Lin Zexu'nun, afyonu yasaklamak için kişisel motivas-

yonunu arttıran, akrabalarının afyon bağımlısı olarak gösterilmesi idi. Film, ünlü tarihsel olaylara dair Çin bakışını tasvir etmesi bakımından batılı izleyicilerin ilgisine mazhardır.

ZHOU XIAOWEN (d. Çin.)

Yönetmen olarak: 11 film. Senarist olarak: 3 film. Sinematograf olarak: 2 film.

Ermo, 1994.

Akış: Bağımsız ruhlu Ermo, oğluna ve engelli kocasına şehriye yapıp seyyar bir satıcıya satarak bakar. Bir televizyonu olan komşusuyla rekabet halindedir. Ermo, onu bütün köyde ilgi odağı yapacak olan büyük bir televizyon almaya yetecek parayı kazanmaya karar verir. Bu süreçte komşusunun kocasıyla bir ilişki yaşar.

Yorumlar: Maddeci değerlerin artmasını eleştiren film, bunu mizah ve bir absürtlük hissiyatı vererek yapıyor. Ana karakterler insani kırılganlıklarıyla sevimliler. Film, birçok Çinli için bir klasik olmuştur.

The Emperor's Shadow (Qin Song), 1996.

Akış: Çin'in ilk imparatoru Qin ve onun çocukluktan beri en iyi arkadaşı olan Çin'in en büyük bestecilerinden biri arasındaki ilişkinin bir tasviri. Hükümdar bestekârı onun isteğine boyun eğdirip, kahramanlıklar için bir marş bestelemeye zorlamaya çalışır.

Yorumlar: politika ve sanatın bu çok eski çatışmasıyla uğraşan film yumuşak renkleri zarıfçe kullanmasıyla hatırda kalıcı.

HONG KONG

HONG KONG SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE

İlk zamanlarda Hong Kong'daki film yapımı, anakara'daki sinemanın, özellikle de Şangay'dakinin, gölgesinde kalmıştır. (2.bölüm'e bakınız) bu dönemde yapılan filmlerin güvenilir hiçbir kaydı yok. İkinci Dünya Savaşı öncesinde 500 veya daha fazla filmin yapıldığı tahmin edilse de bunlardan sadece dördü hakkında detaylı bilgiye ulaşılabilir.

İLK ZAMANLAR: SAHNEDEN EKRANA

Hong Kong'da yapılan ilk filmler, tıpkı anakara Çin'de olduğu gibi, daha çok dramatik eğlencenin hakim formu olan geleneksel Çin operasına dayanıyordu. Hong Kong'da yapılan ilk filmler olduğu öne sürülen filmler bu tür operalardan sahneler üzerine kuruluydu. Her ikisi de 1909'da yapılan *Right a Wrong with an Earthenware Dish* ve *Stealing a Roasted Duck* adındaki iki kısa komedi böyle filmlerdi. Yönetmen Liang Shaobo da geleneksel operada aktör ve yönetmen olarak deneyim kazanmıştır. İlginç bir şekilde filmin yapımcısı Çin'de si-

nema endüstrisinin kurulmasına yardım eden bir çok Batılıdan biri olan Amerikalı Benjamin Brdosky'dir.

Genellikle ilk gerçek uzun metrajlı filmin Liang Shaobo'nun meslektaşı Lai Man-Wai'nin (ya da Mandarin diliyle Li Ming Wei) yönettiği ve yine opera öyküsüne dayanan *Zhuangzi Tests His Wife* (1913) olduğu düşünülür. Çin operasındaki erkeklerin kadın rollerinde oynaması geleneğini sürdüren Lai kadını, kardeşi kocayı oynamıştır ve kendi karısı ise bir hizmetçi olarak karşımızdadır. Bu kadınların oynamasına izin vermeyen geleneği yumuşatmıştır. Bu film, Lai ve Brodsky tarafından idare edilen Hong Kong'daki ilk film stüdyosu olan Chinese American Film adındaki şirket tarafından yapılmıştır. Fakat film aslında hiç gösterime girmemiştir. Lai, Hong Kong'da genelde 'Hong Kong sinemasının babası' olarak bilinir.

1914'de Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması Hong Kong'da film endüstrisinin gelişimine darbe vurdu çünkü sömürge, film stokları temininde Almanya'ya bağımlıydı. Lai 1923'de kardeşi, bir kuzeni ve Liang Shaobo ile birlikte Hong Kong'da tamamen Çin mülkiyetli ilk film yapım şirketini kurduklarında böyle değildi. Şirketin adı Minxin ('Çin Güneşi')dir. Hong Kong hükümeti ise onların bir stüdyo kurmalarına izin vermedi ve sonraki yıl Çin'e taşındılar.

SESİN SİYASETİ

1930'larda Çin sinemasında sesin icadı özel bir tartışmaya yol açtı ve politik bir mesele haline geldi. Çince'nin ortak bir yazım biçimi vardır (Halk Cumhuriyeti'nin bir çok karakteri basitleştirmesi rağmen), fakat ortak kullanıma sahip olmayan çok sayıda konuşma lehçesi de vardır. Politik olarak en önemli iki lehçe Kanton (esas olarak Hong Kong ve Güney Çin'de konuşulur) ve anakara Çin'de kullanılan resmi Çince olan Mandarin lehçeleridir. Milliyetçi Parti hükümeti yani 'Koumintang' (2.bölüme bakınız), bütün Çin film yapımında Man-

darin lehçesinin kullanılmasını zorlamak istedi. Kanton lehçesinin kullanılmasına şiddetle karşı çıktı. Şiddet ve hurafeyi teşvik ettiğine inandığı için oldukça popüler olan fantezi ve ileri düzeyde kılıçsavaşının karışımı olan 'wuxia' janrındaki filmleri de yasakladı. Yine de Kanton operalarının sinemaya uyarlanması gibi bu janr da Hong Kong'da gelişebildi. Bu dönemdeki önemli ve başarılı stüdyolar Universal, Nanyue, Grandview ve Tianyi idi.

ULUSAL SAVUNMA FİMLERİ

Japonya'nın 1931'de Mançurya'yı işgal etmesiyle, Japonya ile olan çatışma Hong Kong filmlerinde de bir tema olarak işlendi. Japonlara karşı Çin'in direnişini ele alan 'Ulusal Savunma' olarak adlandırılan pek çok film yapıldı. Hatta, Şangay'ın 1937'de Japonlar tarafından ele geçirilmesinin ardından oyuncular ve teknisyenleriyle Şangay film endüstrisinin üyeleri Hong Kong'a kaçınca bu janr daha da popüler oldu. Bu tür birçok film arasında en popüler olanlar Kwan Man Ching'in yönettiği *Lifeline* (1935), Chiu Shu Sun'un yönettiği *Hand to Hand Combat* (1937) ve Situ Hui Min'in yönettiği *March of the Partisans* (1938) filmleridir.

JAPON TAHAKKÜMÜ

Japonlar, Aralık 1941'de Hong Kong'u ele geçirdi fakat işgalciler film yapımında işbirliği konusunda anakara Çin'de olduğundan daha güçlü bir direnişle karşılaştılar. 1942 yılında bir propaganda filmi yapmayı başarabildiler sadece. Bu film, *The Attack on Hong Kong* olarak bilinir fakat filmin adı *The Day of England's Collapse* olarak da geçer. Japonlar'ın Hong Kong film endüstrisine yaptıkları en yıkıcı hamle çok sayıdaki savaş öncesi filmi askeri amaçlarla kullanmak üzere gümüş nitrat elde etmek için eritmesi oldu.

SAVAŞ SONRASI GELİŞMELER

1945 yılında İngilizler'in dönmesiyle birlikte Hong Kong film endüstrisi normal üretimi yakalayabildi, fakat anakara Çin'den vasıflı ve vasıfsız işçi akımına uğramasıyla birlikte sömürge'deki bütün endüstri dallarında olduğu gibi çok ciddi değişimlere uğradı. Koumintang ve Komünist güçler arasında bir iktidar mücadelesi nüksedip anakara tekrar bir iç savaşın içine düşünce bu akın kontrolsüz bir taşkına dönüştü. 1949'da Komünistlerin zafer elde etmesi ve Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte Hong Kong aslında Çin filmlerinin ana üretim merkezi oldu. Çoğu Güney Doğu Asya'ya ve çeşitli Batı ülkelerinde büyüyen Çin topluluklarına olmak üzere Çin filmlerinin ihracı da yükseliş dönemine girdi. Çin diasporası da Çin sinemasının Kanton ya da Mandarin lehçelerinin hakimiyetinde olan iki kola ayrılmasını pekiştirdi. Güney Çin'in ve Hong Kong'un yerlilerinin çoğu Kantonca konuşurken, anakara Çin'den göç edenlerin çoğu Mandarin lehçesiyle konuşuyordu. Kanton lehçesiyle yapılan filmlerin sayısı açıkça daha fazlayken, masraflı Mandarin filmleri karşısında genellikle ikinci sınıf yapımlar olarak görülüyorlardı.

1950'LERDEN 1960'LARA

Mandarin Filmleri

Bu dönemdeki baskın stüdyolar sonradan Cathay adı verilen Shaw Kardeşler ve MP&GI stüdyolarıydı. MP&GI stüdyosunun kurucusu ve başkanı Loke Wan Tho 1964 yılında bir uçak kazasında öldükten sonra Shaw Kardeşler en önde gelen stüdyo olur. Cathay şirketi 1970 yılında üretimi durdurmuştur. Bu zamanların en popüler janrları Çin operasından türetilen müzikaller, romantik melodramlar ve kostüm dramalarıydı. Bu zamanlar Çin operasından türetilen müzikal drama'nın klasik bir örneği aynı zamanda rekor kıran bir liste başı

olan Shaws'ın *The Love Eterne* (1963) filmidir. *Mambo Girl* (1957) ve *The Wild, Wild Rose* (1960) filmleri gibi pek çok Hollywood tarzı müzikal yapma girişimi olmuştur. Bu dönemin kayda değer melodramları arasında *Red Bloom in the Snow* (1956), *Love Without End* (1961) ve *The Blue and the Black* (1964) filmleri vardır. Shaw Kardeşler'in stüdyosunda çekilen, Li Han Hsiang tarafından yönetilen *The Kingdom and Beauty* (1959) filmi tarihsel filmlerin en iyilerinden biridir.

1960'larda Japonlardan ithal edilen samuray filmleri de çok popüler oldu. Bu durum, Shaw Kardeşleri, fantastik 'wuxia' filmlerini azaltıp, daha yoğun, stilize, aynı zamanda daha çok akrobatik hareket ve şiddet içeren filmler yapmaya teşvik etti. Bu dönemde izleyiciler giderek daha fazla televizyona yönelmekteydi ve aksiyon filmlerinin üzerinde durulması onları geri kazanma politikasının bir parçasıydı. Tsu Tsan Hong'un yönettiği *Temple of the Red Lotus* (1965), King Hu'nun yönettiği *Come Drink With Me* (1966) ve Chang Cheh tarafından yönetilen *Tiger Boy* (1966) bu akımın etkileyici köşe taşları oldular. 70'in üzerinde Kantonca film, ve 1970'de ilk Mandarin 'wuxia' filmi *Cold Blade*'i yaptıktan sonra, 1971 yılında yönetmen Chor Yuen, Shaw Kardeşler'e katıldı. Shaw Kardeşler için Ku Lung'un 'katil klanlar' hakkındaki romanlarından uyarladığı uzun bir seri çekti.

Kanton Filmleri

Kanton film yapımı esas olarak Kanton operası, dövüş sanatları, 'wuxia' ve ailevi melodramlara dayanıyordu. Kanton opera filmlerindeki ana yıldızlar Yam Kim Fai ve Pak Suat Sin adındaki kadın ikiliydi. Pak, kadın rollerinde oynarken, Yam genel olarak erkek eşi oynardı. Bir ikili olarak, en popüleri *The Purple Hairpin* (1959) olmak üzere, elliden fazla film yaptılar. Bu dönemde birçok düşük bütçeli dövüş filmi de çekildi, bunlardan en meşhuru yaklaşık yüz seri giden ve Kwan Tak Hing

tarafından oynanan Wong Fei Hung karakteri etrafında dönen Kung Fu filmleridir.

Bunların ilki *The True Story of Wong Fei Hung* (1949), sonuncusu ise acemi bir İngilizce ile yazılmış *Wong Fei Hung Bravely Crushing The Fire Formation* (1970) serisiydi. Dönemin seri halinde çekilen pek çok Kanton 'wuxia' filmi, filmin üzerine doğrudan elle eklenmiş kaba özel efektler içeriyordu. *The Six-Fingered Lord of Lute* (1965), bu açıdan hatırdan kalan bir filmidir.

Kanton televizyon programlarının büyümesiyle, Kanton film stüdyoları güçlkle ayakta kaldılar. Mesela, 1972 yılı içinde tek bir Kanton filmi yapılmadı.

1970'LER

Kanton Sinemasının Uyanışı

İronik bir şekilde neredeyse Kanton filmlerinin ölüm çanını çalan Kanton televizyonlarının büyümesi 1970'lerde Kanton filmlerinin uyanışına katkıda bulundu.

Hong Kong'daki modern yaşam ve sıradan insanların yaşamı hakkındaki daha gerçekçi filmlere ilgi arttı. 1973 yılında yapılan, *The House of 72 Tenants* adındaki komedi bu bakımdan oldukça etkileyicidir. Bir başka ironi ise bu filmin Mandarin sinemasının belkemiği olan Shaw Kardeşler tarafından çekilmiş olmasıydı. Shaw Kardeşler kendi televizyon kanalları, TVB'yi kurmuş ve buradaki oyuncularını iyi bilinen bir oyundan uyarılma olan filmde kullanmışlardı. Film muazzam bir başarı elde etti.

Hui kardeşler tarafından yaratılan, Michael Hui'nin aktör, senarist ve yönetmen olarak, Sam Hui'nin aktör ve şarkıcı olarak ve Ricky Hui'nin yine aktör olarak yer aldığı filmlerle birlikte sosyal hiciv, Kanton sinemasının dirilişinde anahtar bir rol oynamıştır. *Games Gamblers Play* (1974) filmleri o zama-

na dek yapılan bütün Hong Kong filmlerinin karını aşmıştır. (1.4 milyon ABD doları). Hatta efsanevi Bruce Lee'nin Mandarin filmlerinden daha çok kazanmıştır. Bu filmin fragmanında Hui kardeşler elde ettikleri başarının basit formülünü şöyle açıklıyorlardı: "Gönüllerinde sizin olduğunuz adanmış genç insanlar tarafından yapılan filmler". Bu filmde ve diğerlerinde filizlenen şirket kültürünün omurgası olan büyüyen Hong Kong orta sınıfının rüyalarını ve iş etiklerini taşıyorlardı. Kanton film yapımı, sonuç olarak yükselişe geçti ve 1980'lerin başlarında Mandarin yapımı filmleri giderek azaldı, güçlkle görünür oldular.

Altın Hasat

Shaw Kardeşler'in iki eski yöneticisi Raymond Chow ve Leonard Ho, 1970 yılında şirketi bırakıp kendi stüdyoları Altın Hasat'ı kurdular. İşe daha esnek bir yaklaşım getirerek Hui kardeşler ve Bruce Lee gibi yükselen yeni yıldızların ilgisini çektiler. Altın Hasat, bu on yılın sonunda Hong Kong'un en gözde stüdyosu olmuştu. Bütün Asya'da büyük gişe başarılarına imza atan komedi aktörü ve filmyapımcısı Jackie Chan, bu ekip içerisindeki cehverlerden biriydi. Shaw Kardeşler, yalnızca televizyon yapımlarına yönelmeye karar verdikleri 1985 yılına kadar film yapmaya devam etti.

Açıklık, Şiddet ve Toplumsal Konular

Filmlerde açıklığın ve şiddetin yaygınlaşması elbette bu dönemde bütün dünyada yaygın olan bir olguydu. Ne var ki Hong Kong da bu hiç de bu kadar söz konusu olmamıştı. Şiddet, 'wuxia' janrındaki filmlerde ve dövüş sanatları filmlerinde temel bir unsur olmuştur. 'Fengyue'('baştan çıkartan') olarak bilinen bir soft erotik film çeşidi de oldukça popülerdi. Bazen Li Han Hsiang ve Chor Yuen gibi ana-akım yönetmenler de bu tür filmler yapacaklardı veya en azından komedi ve dö-

vüşt sanatları filmlerinde soft erotik sahneler kullanacaklardı. Yönetmen Lung Kong, halihazırda toplumsal meseleler hakkındaki *The Story of a Discharged Prisoner* (1967) ve *Teddy Girls* (1969) gibi Kanton filmlerinde erotik sahneleri ve şiddeti harmanlamıştı. Bu trendi 1970'lerin Mandarin filmlerinde de sürdürdü. Filmlerinde önemli sorunları ele alan yönetmen, *The Call Girls* (1973), *Lina* (1976) filmlerinde fuhuşu ve *Hirosima 28* (1974) filminde atom bombasını işledi.

Hong Kong'daki ilk büyük kadın yönetmen Tong Shu Shuen de bu dönemde sosyal farkındalığı yüksek iki etkileyici film çekti: *The Arch* (1970) ve *China Behind* (1974).

1980'LERDEN 1990'LARA

Uluslararası Başarı

80'ler ve 90'lar boyunca Hollywood filmlerinin saldırısı karşısında birçok ülkenin yerli film endüstrileri çöküşün eşiğine geldi. Hong Kong ise kendi izleyicisinin en çok sevdiği aksiyon, komedi, doğaüstü olay ve seks filmleri yaparak öbür ülkelerin film endüstrilerinin aksine gelişmeyi başardı. Tayvan, Tayland, Endonezya, Güney Kore, Malezya ve Singapur yeterince Hong Kong filmi alamadı. 1990'ların başında Tayvan film endüstrisi neredeyse yarıştan düşüyordu. (4. Bölüm'e bakınız). Japonya'da bile oldukça güçlü yerli endüstriyle yarışmak zorunda olmalarına rağmen Hong Kong filmleri önemli bir başarı elde ettiler. Bu filmler aynı zamanda birçok Batı ülkesinin Çin mahallelerinde de kolayca ulaşılabilir hale geldiler ve Çinli olmayan izleyicilerin de dikkatini çeker oldular. 1980 yılında komedyenler Raymond Wong, Karl Maka ve Dean Shek tarafından bu popülerliği destekleyen bir şirket, Cinema City kuruldu. Çağdaş bir kurgu içinde yüzeysel komedi ve aksiyon formülünün başarılı olduğu görüldü. Gelişmiş özel efektler kullanılan ve birden çok devam filmi olan güldürücü

casus filmleri bu janrın en tipik ve popüler örnekleri oldular. Yönetmenler Wong Jing ve Tsui Hark bu dönemin en güçlü isimlerindendiler. Özellikle Tsui Hark, trend belirleyen, deneysel tekniklerle çalışan büyük bir isimdi. Wong Jing ticari olarak daha başarılı olsa da popülerite kazanmak adına kaliteyi bir kenara bıraktığı gerekçesiyle güçlü biçimde eleştirilmiştir. Bu yüzden, devasa popülerliğine ve coşkulu eğlence temeline karşın elinizdeki çalışmada sadece sahip olduğu etki hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Kategori III Filmleri

1988'de hükümet bir film sınıflama sistemini uygulamaya koydu. 'Kategori III' sınıfı 'yalnızca yetişkinler' için uygun filmleri adlandırmak için belirlendi. Bu sınıflandırma hükümetin açıkça hedeflediğinin tam tersi bir etki yarattı, çünkü hem pornografik hem de şiddetli korku filmlerinin hızla çoğalmasına sebep oldu. 1990'ların başlarında yapılan filmlerin neredeyse yarısı 'Kategori III' sınıfına giren erotik filmlerdi. Michael Mak'ın yönettiği *Sex and Zen* (1991), bu tür filmlerin en başarılılarından biridir. Film, on yedinci yüzyılda geçen erotik bir komedidir ve erotik edebiyatın klasiklerinden, Li Yu tarafından yazılan, *The Carnal Prayer Mat* kitabından alır hikayesini. Filmde, bir adamın bedenine bir at penisi nakledildikten sonra başına gelen talihsiz kazalar anlatılır. Danny Lee ve Hin Sing Tang tarafından yönetilen *Dr. Lamb* (1992) ve Danny Lee ve Herman Yau tarafından yönetilen *The Untold Story* (1992) filmleri Kategori III içinde yer alan ve gerçek hikayelere dayanma iddiasında olan tipik vahşi korku filmleridir. Bu trend kolaylıkla elde edilebilen pornografik videoların hızla yayılmasıyla birlikte fazla uzun sürmedi.

Yeni Dalga

Bütün bu aksiyon komedisi, ponografi ve korku filmleriyle

yarıştan bazı alternatif kaliteli filmler ortaya çıkıp serpilebildi. İki filmyapımcısı bu açıdan anılmalıdır: Ann Hui ve Yim Ho daha kişisel ve politik farkındalığı olan filmler yaparak eleştir-menlerce beğenilmeyi başarmışlardır.

İkinci Dalga

1980'lerin son yarısında 'İkinci Dalga' olarak bilinen bir akım ortaya çıktı. Kendilerinden önce gelen 'Yeni Dalga' yönetmenleri gibi yabancı sinema okullarında eğitimlerini tamamlamış ve Hong Kong televizyon şirketlerinde staj görmüşlerdi. Daha provakatif, kışkırtıcı filmler yapmak istiyorlardı. Stanley Kwan, Mabel Cheung, Lawrence Ah Mon, Clara Law ve Eddie Fong ikilisi ve Wong Kar Wai bu dalganın göze çarpan yönetmenlerindendir. Bu yönetmenler Hong Kong film endüstrisine uluslararası beğeni getirdiler. Özellikle Wong Kar Wai iyi bir ün ve birçok ödül kazanmıştır.

Üretimde Düşüş

1990'lar boyunca Hong Kong film endüstrisi o ana dek görmediği sürekli bir düşüş içine girdi. Günümüzde bile bu düşüşün etkilerinden tam olarak sıyrılamamıştır. 90'ların başında 200'ün üzerinde olan yılda ortalama olarak üretilen film sayısı, bu on yılın sonunda 100 civarına düştü. Bu düşüşten en büyük payı 'Kategori III' filmlerinin aldığını söyleyebiliriz. Uzun yıllar sonra ilk defa gişelerdeki hakimiyet Amerikan filmlerine geçti. Bunda hiç şüphesiz pek çok etmenin katkısı oldu. Finans darlığına yol açan Asya ekonomik krizi, sinema biletlerindeki genel fiyat artışı, yüksek sayıda düşük kaliteli film üretilmesi ve izleyici beğenilerinin değişmesi bu etmenlerin sadece bir kısmı.

DEVİRTESLİMDEN SONRA

Hong Kong'un 1997 yılında Britanya hükümetinden Çin

Halk Cumhuriyeti'ne devredilmesi beraberinde film endüstrisi için yeni sorunlar getirdi. En azından daha sıkı bir sansür getirdiğini söyleyebiliriz. Özellikle 2003 yılı film endüstrisi için feci bir yıl oldu. Varolan sorunlar yetmezmiş gibi, SARS'ın çıkmasıyla birlikte insanlar sinemaya gitmeyi göze alamaz oldular ve dört ay boyunca tek bir film yapılmadı. Bu yıl içinde sadece 54 film yapıldı. Aynı zamanda sinema dünyası iki popüler oyuncusu Leslie Cheung (46 yaşında) ve Anita Mui (40 yaşında)'yi yitirdi. Bu yılın Nisan ayında, hükümet, yerel bankaların film yapımına yatırımda bulunmalarını teşvik etmek üzere Film Garanti Fonu oluşturdu. Bu fon film endüstrisi tarafından pek hoş karşılanmadı, üstelik bankalar sinemayı hala yüksek risk taşıyan bir yatırım olarak görüyorlardı.

Popüler janrlar içindeki bazı filmler bir nebze başarı yakalamışlardı. Teddy Chan tarafından yönetilen *Downtown Torpedoes* (1997), Benny Chan'ın yönettiği *Gen-X Cops* (1999) gibi bazı Hollywood esinli aksiyon filmleri ve Jiang Guio-Min'in yönettiği *The Truth About Jane and Sam* (1999) ile Johnny To ve Wai Ka Fai tarafından yönetilen *Love on a Diet* (2001) gibi romantik komedi filmleri bu sınırlı başarıyı yakalayanlar arasındaydı. Japon orijinallerinden esinlenen Cheang Pou-Sui'nin yönettiği tuhaf bir şekilde isimlendirilen *Horror Hotline: Big-Headed Monster* (2001), Chun Oxide Pang ve Danny Pang tarafından yönetilen *The Eye- Göz* (2002) gibi bir takım korku filmini de bu grupta sayabiliriz. Millenyumun başından bu yana Stephen Chow'un çektiği iki film, *Shaolin Soccer* (2001) ve *Kung Fu Hustle* (2004), yaratıcı özel efektleriyle iyi satış elde etti.

2002 yılında çekilen bir film Çince konuşan ülkelerde ve başka yerlerde hızla kült bir hit film oldu. Devam filmlerinin mantar gibi çoğaldığı ve bir paradossi de yapılan bu film Lau Wai Keung ve Mak Siu Fai tarafından yönetilen *Infernal Affairs* idi. Filmin hikayesi basit bir entrikaya dayanıyor: genç bir po-

66 Doğu Asya Sineması

lis, Hong Kong'da Triadlar arasında köstebeklik yaparken, bir Triad üyesi de polis gücü içine sızmıştır. İkisi de işlerini gayet iyi yaparlar, fakat bu ikili yaşamları giderek sürdürülmesi daha zor bir hal alır. Hem Triadlar hem de polis yavaş yavaş içlerindeki köstebeklerin farkına varırlar. *Infernal Affair II* (2003) ise aslında bir başlangıç filmidir ve aynı iki ana karakterin kariyerlerinin erken safhalarını gösterir. İlk yapılan filmle birbirlerini tamamlıyorlar. *Infernal Affairs III* (yine 2003 yapımı) ise ilk filmdeki olaylardan devam etse de geçmiş ve şimdiki zaman arasında sürekli geçişler yaptığı için diğer iki filmi izlemeyen izleyiciler için oldukça kafa karıştırıcı olabiliyor. Ünlü aktörler Tony Leung ve Andy Lau, *Infernal Affairs* ve *Infernal Affairs II*'te görülürken, başlangıç filminde yer almazlar. Bu filmlerin ardından, Wong Jing, eğer orijinallerini izlediyseniz çok eğleneceğiniz *Infernal Unfair*s (2004) olarak bilinen parodi filmini çekti. Martin Scorsese, bu hikayeyi Massachusetts'te İrlandalı gangsterle devletin polisi arasında geçen bir hikayeye çevirerek *The Departed/Köstebek* (2006) adıyla yeniden çekti. Filmde Leonardo di Caprio, Matt Damon, Jack Nicholson, Martin Sheen ve diğer bir sürü ünlü oyuncu yer aldı.

YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (HONG KONG)

AH MON, LAWRENCE (d. 1949, Güney Afrika.)
**(nam-ı diğer Kwok-cheong Lau/Larry Lau/Lawrence Lau/
Guochang Liu)**

Yönetmen olarak: 14 film. Oyuncu olarak: 6 film.

Biyografik not: Televizyonda çalıştı. 1986 yılında bir gençlik çetesini çalıştığı Gangs adlı ilk filmini yaptı.

Queen of Temple Street (Miao Jie Huang hou), 1990.

Dili: Kantonca.

Akış: Büyük Abla Wah randevu evi olan bir madamdır. Kızı Yan için daha iyi bir yaşamı ölesiye istemektedir. Fakat Yan, annesinin yaptığı hataları tekrarlamaya mahkum görünmektedir.

Yorumlar: Film, fahişelerin apaçık bir portresini sunuyor.

Spacked Out (Mo Yan Ka Sai), 2000.

Dili: Kantonca.

Akış: Özensiz ebeveynlere, zalim öğretmenlere sahip, uyuşturucu ve sekse kolaylıkla ulaşabilen günümüz genç kızlarının yaşamlarının bir keşfi. Cookie adındaki bir kızın umutsuz durumuna odaklanıyor film. Kız kendinden büyük bir oğlan tarafından hamile bırakılmıştır ve oğlan ne kıza yardım edebilecek durumdadır ne de bunu istemektedir.

Yorumlar: Öncelikle gerçekçi bir film. Bazı fantezi sahneleri gerçeküstü bir havaya sahip.

Gimme Gimme (Ai Shang Wo Ba), 2001.

Dili: Kantonca.

Akış: Lobo ve Skid adındaki iki arkadaş ve Pat adlı şirin bir genç kız arasındaki bir aşk üçgeni. Pat, Lobo'yu tercih eder. Fakat onu önce Skid görmüştür ve Lobo arkadaşının umutlarını harap etmek istemeyecek kadar iyidir.

Yorumlar: Film bu tür lise romanslarında daha ikna edici, gerçekçi bir etki bırakabilmek için kullanılan bildik klişelere düşmemeyi başarmış.

CHAN, JACKIE (d. 1954, Hong Kong.)

(nam-ı diğer Jacky Chan/Yuan Lung Chan/Yuen-Lung Chan/Lung Chen/Long Chen/Lung Cheng/Wellson Chin/Chan Yuan Lung/Chen Lung/Sing Lung/Chan Kwong Sang/Chen Gang Shen.)

Yönetmen olarak: 20 film. Senarist olarak: 12 film. Oyuncu olarak: en az 96 film. Yapımcı olarak: 27 film.

Biyografik not: Chan opera okulunda eğitim aldı ve yedi yaşında ilk kez sahneye çıktı. Film endüstrisine bir oyuncu olarak girdi. Sonra 1973 yılında bir dövüş sanatları yönetmeni oldu. Önce başka yönetmenlerin kung fu filmlerinde rol alan Chan, yönetmen olarak ilk filmini 1979 yılında yaptı. Kendi yönettiği filmler onu kült yapan bir başarı sağladı. Filmlerin-

de tehlikeli sahnelerin hepsini dublör kullanmadan kendisi oynuyor.

Project A ('A' Gai Waak), 1983.

Dili: Kantonca.

Akış: Chan, Hong Kong sahil güvenliğinde, bir korsan çetesini yakalamakla yükümlü olan bir memur olan Sergeant Dragon Ma'yı canlandırıyor. İki taraflı çalışan bir ajan çeteyi uyardığı için, çete bir türlü ele geçirilemez. Ma bu başarısızlığından dolayı görevden alınır. Fakat rütbesine geri dönmeye karar verir ve bağımsız çalışır. Eski bir arkadaşının yardımıyla çeteyi kendi başına avlar.

Yorumlar: Chan'ın sonradan imzası haline gelecek 'süper-dublör' stilini ortaya koyan ilk film. Chan'ın, en yaratıcı ve eğlenceli olduğu bu film belki de her zaman en iyi filmi olacak.

Police Story (Ging Chaat Goo Si), 1985.

Dili: Kantonca.

Akış: Chan, polis memuru Chan Ka Kui rolünde. Chan Ka Kui, bir çetenin liderinin hapsedilmesini sağlayabilecek çok güzel bir kadını, bir şahidi korumakla görevlendirilmiştir. Chan'ın kız arkadaşı kışkançtır. Çetenin lideri hem şahidin hem de korumasının öldürülmesini emreder.

Yorumlar: Çağdaş bir kurgu içinde, muhteşem akrobatik hareketlerle çekilmiş ve ilk 15 dakikası bu akrobasiyle geçiyor. Dövüş sanatları filmleri için bir dönüm noktası.

Armour of God (Long Xiong Hu Di), 1987.

Dili: Kantonca.

Akış: Chan, Asian Hawk'ı canlandırır. Bağımsız çalışan bir eski eser avcısı olan Hawk, efsanevi bir zırhın kılıfının bir takım parçalarını bulur. Buluşları satanik bir grubun dikkatini çeker. Bu grup Hawk'ın kız arkadaşını kaçırmakla karşılığında

eski eserleri ister.

Yorumlar: Film açıkça *Raiders of the Lost Ark*'tan esinlenmiştir. Hareketler inanılmaz bir şekilde hızlı ve hiddetli. Filmin yapımı sırasında Chan, neredeyse kendini öldürüyordu. Hala kafasında duran delik bunun kanıtıdır. Eğer bu parodinin orijinalini izlediyseniz filmi izlemek oldukça keyif verici.

CHANG CHEH (d. 1932, China.)

(**nam-ı diğer Zhang Che**)

Yönetmen olarak: 101 film. Senarist olarak: 43 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Biyografik not: 1949'dan itibaren Tayvan'da yaşadı. Bu ada üzerine çekilen ilk Mandarince filmi yaptı ve hükümet adına anti-komünist propaganda içinde bulundu. 1957 yılında Hong Kong'a gitti. Burada, *Tiger Boy* isimli filmiyle dövüş sanatları filmlerinin moda olmasına ön ayak oldu. 1974 yılında kendi yapım şirketini kurdu.

Tiger Boy (Hu Xia Jian Chou), 1966.

Dili: Mandarince

Akış: Hikayesi ilgiyi pek haketmese de sırf uzun kılıçsavaşı sahneleriyle bu eksikliğe çare bulabilmiş.

Yorumlar: Dövüş sanatları janrı için taslak bir film. Düşük bütçe ile geniş ekranda siyah beyaz çekilen filmde, bu janrın sonraki örneklerine nazaran özel efektler için oldukça ilkel teknikler kullanılmış.

CHEUNG, MABEL (d. 1950, Çin.)

(**nam-ı diğer Yuen-Ting Cheung**)

Yönetmen olarak: 8 film. Senarist olarak: 3 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Biyografik not: Hong Kong, İngiltere ve ABD'de eğitim aldı. Hong Kong'a döndüğünde bir televizyon kanalında senarist ve yönetmen olarak çalıştı. İlk filmi, *The Illegal Immigrants*'ı 1984 yılında New York'ta iken yaptı.

An Autumn's Tale (Chou Tun Dik Tong Wah), 1987.

Dili: Kantonca/İngilizce/Japonca.

Akış: Eski bir denizci Sam, erkek arkadaşını aramak için New York'a taşınan uzaktan kuzeni olan Jennifer ile ilgilenir. Her ne kadar Sam katı bir insan olsa da, Jennifer zaman içinde onun iyi kalpli biri olduğunu anlar. Yanlış bir anlamadan sonra ayrılırlar fakat yolları yine kesişir.

Yorumlar: Derdi olmayan fakat iyi yazılmış bir film.

The Soong Sisters (Song Jia Huang Chao), 1997.

Dili: Mandarince

Akış: Amerika'da eğitilmiş ve Çin'e dönmüş üç kız kardeşin, Soong kardeşlerin yaşamına odaklanıyor. Kardeşlerden en büyüğü Ai-ling, güçlü bir işadamı ile evlenir. Ching-ling, modern Çin'in önde gelen devrimcilerinden olan Sun Yat-sen ile evlenir. En gençleri olan Mei-ling ise İkinci Dünya Savaşı sırasında Çin'in lideri olan Chiang Kai-shek ile evlenir.

Yorumlar: Hong Kong ve anakara Çin ortak yapımı. Sansürden dolayı pek çok engelle karşılaştı. Çin gösterimi için filmin neredeyse, yönetmenin hikayenin akışı için zaruri olduğunu söylediği, 20 dakikası kesildi. Film teknik donanımı açısından çokça övülse de, karakterleri açısından zayıf.

Beijing Rocks (Bak Ging Lok Yue Liu), 2001.

Dili: Kantonca/Mandarince

Akış: Yeraltında yaşayarak bütün günümüz Çin'inini dolaşan bir rock grubunun üyelerinin yaşamlarını konu ediyor. Orta-Amerika doğumlu Çinli karakter ve eşcinsel kızarkadaşı

hem başkentte hem de taşrada gerçekleşen toplumsal olayların karşısında sürüklenirler.

Yorumlar: Etkileyici, sıradışı bir film.

CHOW, STEPHEN (d. 1962, Hong Kong.)

(**nam-ı diğer Sing-Chi Chau/Stephen Chau/Stephen Chiau/Sing Chi Chow/Sing-Chi Cow/Stephen Chiau Shing-Chi/Stephen Chow Sing-Chi/Xingchi Zhou**)

Yönetmen olarak: 9 film. Senarist olarak: 7 film. Oyuncu olarak: 65 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Biyografik not: Erken yaşlarından beri dövüş sanatlarına tutkun olan Chow, bu işin en iyisi olmadığını kabul eden ilk yönetmendir. Çocuklar için yaptığı televizyon programlarıyla popüler oldu. Bu vesile ile bazı yardımcı rollerde aktör olabildi. Daha sonra 'Mo Lei Tau' adı verilen absürd komedi türündeki filmleriyle sinemada adını duyurdu. Özellikle Hollywood tarzı filmlerin parodilerinde oldukça iyi olduğu bilinir. İlk büyük uluslararası hit filmi 2001'de çekilen *Shaolin Soccer* filmidir.

From Beijing With Love (Gwok Chaa Ling Ling Chat), 1994.

Dili: Kantonca

Akış: Ling Ling Chai (Stephen Chow canlandırıyor) bir domuz kasabıdır, fakat aynı zamanda beklemede olan bir gizli ajandır. En sonunda amiri tarafından aktif bir görev verilir. Amiri onu seçmiştir çünkü en yeteneksiz ajanı olduğunu düşünmektedir. Aslında işin gerçeği, seyrek rastlanan bir dinazor fosilinin çalınması olayı araştırılacaktır ve bu suçun arkasında bizzat amir vardır. Filmin geri kalanı, çok alışık olmadığımız, örneğin hem saç kurutma makinasına hem de elektrik süpürgesine dönüşebilen aletler içeren James Bond filmi klişelerinin parodilerinden oluşuyor.

***Kung Fu Hustle* (2004) Yönetmen Stephen Chow.
Sony Pictures Classics/Photofest.**

Yorumlar: Filmdeki mizah büyük oranda budala olay döngülerine verilen anlamsız tepkilere dayanıyor. Ling Ling Chai adı Kantonca'da '007' anlamına geliyor.

The King of Comedy (Hei Kek Ji Wong), 1999.

Dili: Kantonca

Akış: Mücadele eden bir aktör, Wan Tin Sau (Stephen Chow oynuyor), bir toplum merkezinde süpervizör olarak günlük bir işte çalışmaktadır. Aynı zamanda, nasıl göz korkutucu bir şekilde 'hareket edeceklerini' öğrenmek isteyen yerel Triad çocuklarına drama dersleri vermektedir. Güzel bir gecekulübü kızı olan Piu Piu, müşterilerinden daha büyük bahşış alabilmek için ondan birkaç ders alır. Bu arada 'Sister Cuckoo' olarak tanınan kadın bir aksiyon filmi süper starı aktörü beğenir. Ona Piu Piu'yu bırakması şartıyla, yanında başrol oyunculuk teklif eder.

Yorumlar: Film, Piu Piu rolünde oynayan parlak bir komed-

yen ve işinin ehli bir parodici olan Cecilia Cheung'un performansıyla dikkat çekiyor.

Shaolin Soccer (Siu Lam Juk Kau), 2001.

(yardımcı yönetmen Lee Lik Chi)

Dili: Kantonca

Akış: Çöp toplayıcısı Sing (Stephen Chow oynuyor), Shaolin Şatosunda geliştirilen unutulmuş kung fu kabiliyetlerini yeniden canlandırma hayalindedir. Bunu teşvik etmek için şarkılar ve dans da dahil olmak üzere bir çok farklı yol dener. Kötürüm bir eski futbol yıldızıyla karşılaşınca, aklına bir 'Shaolin Futbol Takımı' oluşturma fikri gelir. Film, futbol yıldızının eski kötü takım arkadaşıyla hesaplaşmasıyla doruğa ulaşır.

Yorumlar: İlginç ve yaratıcı akışı ve içerdği tuhaf mizah ile bu film muhtemelen Chow'un şimdiye kadar ki en iyi filmi.

Kung Fu Hustle (Gong Fu), 2004.

Dili: Mandarince/Kantonca

Akış: Hikaye, 1940'larda Çin'in Kanton (Guangzhou) şehrinde geçiyor. Sing (Stephen Chow) bir gangster olmak ister. Sadece gerçek bir gangster grubu olan 'Axe Gang'ın dikkatini çekmek için arkadaşı Bone ile birlikte bir berberi gaspetmeye çalışırlar.

Yorumlar: Bu filmde süper kahramanlar yok. Gündemde acemice bir yeteneksizlik vardır. Karakterlerin bir çoğu 80'ler ve 90'ların ünlü kung fu yıldızlarınca canlandırılıyor. Sırf bu kıymetli yıldızları görmek için bile izlemeye değer.

FONG, EDDIE LING-CHING (d. 1954, Hong Kong.)

(nam-ı diğer Lingzheng Fang/Eddie L.C. Fong)

Yönetmen olarak: 24 film. Senarist olarak: 14 film. Yapımcı olarak 4 film.

Biyografik not: Profesyonel bir TV senaristi olmadan önce bir takım deneysel filmler yaptı. Yönetmen olarak ilk çıkışı 1984 yılıdır. Az sayıda film yapmıştır ve genel olarak karısı Clara Law'ın (indekse bakınız) kimi filmlerinin hem senaristi hem de yapımcısı olarak çalışmıştır.

Not: Ortak yapımlarının detaylarına ilişkin Clara Law ile ilgili bölüme bakınız.

HU KING (d. 1931, Çin; ö. 1997, Tayvan.)

(genellikle King Hu şeklinde yazılır, namı-diğer Hu Jinqun/Hu Chinchuan/Hu Chuan/King Chuan/Ching-chuen Ho-o/jin Quan/ ve Kam-Chuen Wu)

Yönetmen olarak: 17 film. **Senarist olarak:** 11 film. **Oyuncu olarak:** 26 film. **Yapımcı olarak:** 1 film.

Biyografik not: 1949 yılında Hong Kong'da Shaw Biraderlere oyuncu olarak eşlik etmiştir. İlk büyük başarısı, birçok görüşe göre dövüş sanatları filmlerine bir standart koyan, *Come Drink With Me* adlı filmi. 1967 yılında kendi stüdyosunu kurmak için Tayvan'a geçti, ancak 1970'lerde Hong Kong'a geri döndü, o zamandan beri Hong Kong, Tayvan ve Çin'de çalıştı.

Come Drink With Me (Da Zui Xia), 1966.

Dili: Mandarince

Akış: İmparator'a bağlı bir subay ve muhafızları haydutlar tarafından saldırıya uğrar; subay, hapiste tutulan haydutların elebaşının serbest bırakılması için rehin alınır. Söz konusu bölgenin yargıcı olan subayın babası, kızı Altın Kırılancı'ı hem diploması hem de kılıç kullanarak meseleyle ilgilenmesi için yollar.

Yorumlar: Tüm King Hu filmleri gibi, burada da akış çok-katmanlı ve siyasi entrikalarla doludur.

**Come Drink With Me (1966) Yönetmen King Hu.
Shaw Brothers/Photofest.**

A Touch of Zen (Xia Nu), 1969.

Dil: Mandarince.

Akış: Ku adlı bir sanatçı annesiyle birlikte lanetli olduğu söylenen bir kalenin yakınlarında bir yerlerde yaşar. Duyduğu garip seslerin peşine düşer ve orada yaşayan Yang adlı genç bir kızla tanışır. Yang, ailesini öldüren impatörluğa bağlı bir asilzadenin adamları tarafından takip edilmektedir. Yang'ın maharetli bir kılıç savaşçısı olduğu ortaya çıkacaktır.

Yorumlar: Film, 1975 yılında yoğun alkış alarak Cannes Film Festivali'nde gösterilmiştir ve dövüş sanatları filmlerinin hayranları nezdinde kendisine sağlam bir yer edinmiştir.

HUI, ANN (d. 1947, Mançurya)
(nam-ı diğer On Hui/Anhua Xu)

Yönetmen olarak: 23 film. Senarist olarak: 5 film. Kadın oyuncu olarak: 8 film. Yapımcı olarak 7 film.

Biyografik not: Londra Film Okulu'ndan mezunudur ve 1975 ila 1979 yılları arasında televizyon alanında çalışmıştır. İlk çıkışını yönetmenliğini üstlendiği *The Secret* adlı filmiyle 1979 yılında yapmıştır.

The Secret (Fung Gip), 1979.

Dil: Kantonca.

Akış: Hikaye, gerçekten yaşanmış bir cinayet olayına dayanmaktadır; zararsız görünen bir adamın psikopat bir katil olduğu ortaya çıkmaktadır. Şahitlerin olup bitenlere dair verdikleri ifadeler çelişkilidir ve soruşturma başlarda bir yere varmayacakmış gibi görünür.

Yorumlar: Atmosfere dayalı sinematografisi ve psikolojik inceliğinden dolayı kayda değerdir.

Boat People (Tou Bun No Hoi), 1982.

Dil: Kantonca.

Akış: Japonyalı bir fotoğraf muhabirine Vietnam'ın savaş sonrası durumunu araştırma görevi verilir. Komünist propagandanın ardında yatan gerçekleri ortaya çıkarmaya kararlıdır. Kendisini karşılaştığı iki yetime yardım etmek zorunda hisseder ve bunun sonuçları trajik olacaktır.

Yorumlar: Film, belki de aslen Çin'e bir gönderme olsun diye Vietnam'da konumlandırılarak dönemin siyasi ve sosyal koşullarına dair güçlü bir analiz sunuyor.

Summer Snow (Nu Ren Si Shi), 1995.

Dil: Kantonca.

Akış: Sunlar tipik bir Hong Konglu aile olarak resmedilmiştir. May ticaret yapan bir şirkette ve kocası Bing de alt-düzey bir memur olarak çalışmaktadır. Hala okula giden bir oğulları vardır. Bing'in annesi felç geçirerek ölür ve aile Alzheimer hastası yaşlı Sun'a bakmak durumunda kalır. Bu aile açısından oldukça üzücü durumlara yol açar ve sonunda, her ne kadar güçlü bir iradeye sahip olup olmadığı konusunda kuşkuları olsa da, onu huzurevine yerleştirmek isterler.

Yorumlar: Bu sağlık durumuna ilişkin sempatik ve anlayışlı bir çalışma.

Visible Secret (Youling Renjian), 2001.

Dil: Kantonca.

Akış: Sadece tek gözüyle ölü insanlar gören ve sürekli bu terröre maruz kalmamak için o gözü kapalı tutmaya çalışan bir kız. Genç bir adamla bir ilişkisi vardır, ancak neyin gerçek neyin muhayyel olduğuna dair adamın kafası karışacaktır.

Yorumlar: Sürekli ürktücü ve bir anlamıyla dehşetli bir duygu söz konusudur. Ölü insanları gören bir göz ve normal dünyayı gören bir diğer göz gibi alışlagelmemiş bu fikir, dışsal izlenimlerden kısmen de muhayyile tarafından etkilenen algının ikili yapısına dair bir simge olarak işlev görür.

July Rhapsody (Laam Yan Sei Sap), 2002.

Dil: Kantonca.

Akış: Mutlu bir evliliği olan bir lise öğretmeni, öğrencisi olan bir kızın ona aşık olmasıyla sorunlar yaşar. Orta yaş krizinden geçtiği için kıza ciddi bir meyil hisseder.

Yorumlar: Tutkuyla acının etkileşimine dair zekice yapılmış bir çalışma.

HUI, MICHAEL (d. 1942, Çin.)

(**nam-ı diğer Koon-Man Hui/Xu Guanwen**)

Yönetmen olarak: 8 film. Senarist olarak: 10 film. Oyuncu olarak: 28 film. Yapımcı olarak: 3 film.

Biyografik not: Oyuncu olarak yer aldığı ilk filmiyle çıkış yapmadan önce televizyonlarda çıkan popüler bir komedyendi. 1974 yılında kardeşleri Sam Hui ve Ricky Hui ile birlikte Hui Biraderler adlı yapım şirketini kurdular. Golden Harvest adlı şirketle bir ortak yapım anlaşması yaptı. Bu, *Games Gamblers Play* adlı komedi serilerinin başlangıcıydı.

Games Gamblers Play (Gui Ma Shuang Xing), 1974.

Dil: Kantonca.

Akış: Wen rolünde yıldızı parlayan Michael Hui, parmaklıklar ardında olsa da her daim kumarda kazanmaya çalışan bir mahkumdur. Sam Hui, dolandırıcı bir oyun kağıtları tüccarından kazino çipleri çalmaya çalışırken başı derde giren çaylak bir kumarbaz olan Chieh'i canlandırıyor. Chieh, Wen ile karşılaşır ve Wen onun akıl hocası olur.

Yorumlar: Şarkıları besteleyen ve söyleyen Sam Hui'dur, Ricky Hui ise sahilde bir kumarbazı canlandırarak ufak bir rol oynamıştır. Kaba mizahla dolu bu film, ilk izlenimde girdiğinde gişe rekorları kırarak adeta bomba gibi düştü.

KWAN, STANLEY (d. 1957, Hong Kong.)

(**nam-ı diğer Kam-Pang Kwan**)

Yönetmen olarak: 13 film. Yapımcı olarak: 7 film.

Biyografik not: 1979 yılında televizyondaki işini bıraktıktan sonra, 1984 yılında ilk filmi yönetmeden önce Ann Hui ve diğer önde gelen yönetmenlerin yanında asistan olarak çalıştı.

Rouge (Yin Ji Kau), 1988.

Dil: Kantonca.

Akış: Film, zengin bir aşiretin bir varisi ile bir fahişe arasındaki ilişkiyi anlatıyor. Adamın ailesi birbirlerini görmelerini yasaklar ve çift intihar etmeye karar verir. Adamın cesareti son anda kırılır, ancak kadın intihar eder. Kadın, öbür dünyada aşkını bulamayınca onu aramak için fani dünyaya geri döner, ancak terk-i diyar ettikten 50 yıl sonrasına gelmiştir. 80'li yılların dünyasında tamamen kaybolmuştur ve kız arkadaşıyla birlikte ona yardım etmeyi kabul eden bir gazeteciden yardım ister.

Yorumlar: Alışlagelmemiş bir biçimde Romeo ve Jülyet benzeri bir yöne doğru sapması bir yana, 1930'lardaki eski toplumsal değerlerle 1980'lerdeki toplumsal değerleri kıyasalamayı becermiş büyüleyici ve güzel bir biçimde çekilmiş bir film.

Centre Stage (Yuen Ling-yuk), 1992.

Dil: Kantonca.

Akış: Yaşamına dair medyadaki küçük düşürücü habelerden dolayı intihar eden ünlü aktris Ruan Lingyu'nun izini süren belgesel ile dramatize edilmiş bir biyografi karışımı bir film. Kwan, gerçek aktrisin orijinal görsellerinden oluşan dramatize edilmiş sekanslarla oyuncu kadrosuyla aktrisin ardında bıraktığı miras hakkında yapılmış röportajları karıştırarak gösteriyor.

Yorumlar: Başrol oyuncusu Maggie Cheung Berlin'de Altın Ayı ödülünü aldı; Hong Kong'un kültürel tarihine meraklı olanları için olmazsa olmaz bir filmidir.

Lan Yu, 2001.

Dil: Mandarince.

Akış: İşadamı Chen ile yoksul bir üniversite öğrencisi olan Lan Yu (erkek) kısa bir cinsel münasebette bulunurlar. Chen, meseleye bir gecelik bir olay olarak yaklaşırken oğlan ona aşık

olur. Film, yılları kapsayacak şekilde bu ilişkinin izini sürer; buna Tianamen Meydanı Katliam'ından bir sekans da dahil edilmiştir. Birbirlerinden koparlar, Chen evlenir, ancak Lan Yu ile şans eseri yeniden karşılaşır.

Yorumlar: İnternet'te yayınlanan meşhur bir romanın bir tü-revidir, eşcinsel bir ilişkiyi gerçekçi bir biçimde sunduğu için kayda değer bir filmidir.

Everlasting Regret (Changhen Ge), 2005.

Dil: Mandarince.

Akış: Çok sıradan bir aileden gelen Qiyao adlı güzel bir genç kız 'Miss Shanghai' yarışmasında ikinciliği kazanır. Film, onun hayatının ve her biri birer hayal kırıklığı olan çeşitli adamlarla girdiği ilişkilerin izini sürer. Umut vadeden birisiyle bir ilişkiye başlar, ancak bu adam da nihayetinde onu terk eder. Bunun sonunda Qiyao duygusal anlamda çöker.

Yorumlar: 1930'lardan başlayarak Modern-Shanghai'nin tarihini betimlediğinden ve Qiyao'nun hayatındaki toplumsal ve siyasi gelişmeleri yansıttığından dolayı oldukça etkileyici bir filmidir.

LAW, CLARA (d.1957, Macao.)

(**nam-ı diğer Cheuk-yiu Law/Zhuoyao Luo**)

Yönetmen olarak: 11 film. Senarist olarak: 3 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Biyografik not: İngiltere'deki National Film School'dan mezun oldu ve yönetmenlik kariyerinin başından beri kocası Eddie Ling-Ching Fong ile yoğun bir biçimde birlikte çalıştı. Kocasını tüm senaryolarını yazdı, kimilerini de onunla birlikte yazdı, aynı zamanda başkalarıyla ortaklık kurarak veya tek başına yapımcısı oldu. 1994 yılından beri tüm filmleri denizaşırı ülkelerde, çoğunu da Avustralya'da çektiler.

Farewell China (Ai Zai Taxiand De Jijie), 1990.

Dil: Kantonca/İngilizce.

Akış: Asıl olarak New York'ta geçen film, eşinin Amerika'ya doğru yapmış olduğu yolculukta ona eşlik etmeye çalışan Zhou adlı bir adamın hikayesini anlatıyor.

Yorumlar: Film, birçok Çinli'nin ortak rüyası olan daha iyi bir hayat için, daha fazla bireysel özgürlük ve ekonomik anlamda başarılı olmak için daha fazla olanak sunan, Amerika'ya gitme rüyasını işliyor.

Temptation of a Monk (You Seng), 1993.

Language: Mandarin/Kantonca.

Akış: Yedinci yüzyıl Çin'inde Tang Hanedanlığı'nın başlangıcına doğru veliaht kardeşlerinden bir tanesi tarafından öldürülür ve katili imparator olur. Veliahtı savunmasız kalınası için kandıran general Shi Yang-sheng bir manatıra kaçır. Askerleri ve sevdiği kadın öldürülmüştür, kendisi yaşlı bir başrahipten birçok yararlı şey öğreneceği uzak ve terk edilmiş bir manastıra sığınır. Ancak hala imparatorun adamları onu sürekli kovalamaktadır.

Yorumlar: Her ne kadar filmde çok etkileyici manzaralar söz konusu olsa da filmin gerçekten bir dramatik anlayıştan mahrum olduğunu belirtmek gerek.

LEE, BRUCE (d.1940, ABD; ö. 1973, Hong Kong.)

(namı-diğer Little Dragon Lee/Siu-Lung Lee/Yam Lee/Xiao-long Li/Lee Siu Lung/Bruce Lee Siu-Lung).

Yönetmen olarak: 3 film. Senarist olarak: 8 film. Oyuncu olarak: 36 film.

Biyografik not: Dövüş Sanatları türünden filmler açısından bir simgeye dönüşen bu efsane yıldız hakkında o kadar çok şey yazıldı ki, hayatını ve önemini ufak bir not şeklinde özetlemek

mümkün değil. İlk başarısını ABD'de televizyon dramlarında elde etti ve Hong Kong'u ziyaret etmeye gittiğinde Raymond Chow onu Golden Harvest şirketinin bünyesine aldı. İlk büyük başarısı olan *Fists of Fury* adlı filmde 1971 yılında (Tang Sha Da Xiong) ve yine *The Chinese Connection* adlı filmde 1972'de oynadı, ikisi de Wei Lo'nun yönettiği filmlerdi. Aynı yıl *Way of the Dragon* (Meng Long Guojiani) adlı filmin yönetmenliğini üstlendi ve bu filmde oynadı. 1973 yılında aniden ve beklenmedik bir biçimde beyin ödeminden dolayı öldü. Erken ölümü onun efsaneleşmesini sadece perçinleyebilmişti.

Fists of Fury (Tang Shan Da Xiong), 1971.

Dil: Mandarince/Kantonca.

Akış: Chao-an (Bruce Lee) şehirli bir gençtir ve kuzenleriyle birlikte bir dondurma fabrikasında çalışmak için taşınır. Ailesine bir daha kavgalara karışmayacağı sözünü verir. Ancak, aile fertlerinin fabrika yönetimiyle görüştüktan sonra kaybolmaya başladığında alçak patronla çatışmak için dövüş yeteneklerine yeniden başvurması gerektiğini görür.

Yorumlar: İyi yapılandırılmış bir akışı ve koreografisi iyi düzenlenmiş aksiyon sahneleri vardır.

The Chinese Connection (Jing Wu Men), 1972.

Dil: Mandarince/Kantonca/İngilizce.

Akış: Chen Zhen (Bruce Lee) bir gezinin ardından Shanghai Dövüş Sanatları Okulu'na geri gelir, sevgilisinin ve sevdiği hocasının rakip bir Japon karate okulunun adamları tarafından öldürülmüş olduğunu görür. Filmin kalan kısmı intikam almakla ilgilidir.

Yorumlar: Hayranları, Lee'nin üzerinde 'Köpekler ve Çinliler Giremez' yazılı bir uyarıyı parçalaması ve 'Bu sefer kağıt yiyorsun, bir sonraki sefer cam yiyeceksin' gibi tek cümlelik laflarının geçtiği sahneleri sever.

Fury of the Dragon (Meng Long Guojiang), 1972.

(nam-ı diğer Return of the Dragon ve Way of the Dragon)

Dil: Kantonca/ Manadarince/İtalyanca/İngilizce.

Akış: İtalya'da çekilmiş olan bu filmde Lee, oradaki çeteler tarafından tehdit edilen ve akrabalarına ait bir restorana çalışmaya giden Tang Lung adlı bir genci canlandırır. Kaçınılmaz olarak intikamı alınması gereken bir durum ortaya çıkar.

Yorumlar: Şüphesiz ki, bu filmin en meşhur sahnesi Bruce Lee ile Chuck Norris'in dövüştüğü amfitetrda geçen sahnedir. Muhtemelen Lee açısından en özel ve en başarılı yapımdır.

LI HAN HSIANG (d. 1926, Çin; ö. 1996.)

(nam-ı diğer Richard Lee ve Han Xiang Li).

Yönetmen olarak: 71 film. Senarist olarak: 13 film. Oyuncu olarak: 2 film.

Biyografik not: 1948 yılında Hong Kong'da oyunculuk yaparak bu işlere başladı ve 1956 yılına gelindiğinde yönetmen yardımcılığı yapıyordu. Tarihsel kostümlerle çekilen destanlar konusuna uzmanlaştı ve 1970'lerde kimi tarihsel dönemlerde geçen softcore seks komedileri çekti.

The Love Eterne (Liang Shan Ba Yu Zhu Ying Tai), 1963.

Dil: Mandarince/Kantonca.

Akış: Doğu Jin Hanedanlığı'nda M.S. 3. yüzyılda geçen ünlü bir hikayeye dayanır. Ying-Tai adlı güzel bir kızın ailesi, sadece erkeklerin kaldığı yatılı bir okulda eğitim görebilmesi için onu bir oğlan çocuğu gibi giydirirler. Bu versiyonda tüm bunlar bir üniversitede geçiyor. Burada Shan-Po adlı yoksul ancak yakışıklı genç bir adama aşık olur. Gerçek kimliği hakkında ona ipuçları vermeye çalışır. Bu arada ailesi onu başka biriyle evlendirmek için planlar yapmıştır bile.

Yorumlar: Klasik bir opera olan Liang Shanbo ve Zhu Ying-

tai'dan (nam-ı diğer Butterfly Lovers) uyarlanmıştır. Film, Çince konuşulan yerlerde muazzam bir başarı elde etmiş, kendi döneminde tüm gişe rekorlarını kırmış, hatta Tayvan'da bir kişi filmi en az 40 kere izlediğini söylemiş. Diyalogların %95'i geleneksel Çin enstrümanlarının kullanıldığı şarkılar şeklindedir. Sinematografik açıdan çok fazla yakın çekim ve birkaç geniş plan çekim söz konusudur, dolayısıyla film iki başrol oyuncusunun ilişkisine odaklanmıştır. Filmin, batıda *The Sound of Music*'te söz konusu olduğu gibi kendisini ona adanmış takipçileri vardır.

LUNG KONG (d.1934, Çin.)
(nam-ı diğer Gang Long/ Patrick Lung)

Yönetmen olarak: 15 film. Senarist olarak: 8 film. Oyuncu olarak: 28 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Biyografik not: Oyuncu bir aileden geliyor ve 1958 yılında film sektörüne girmeden önce borsacı olarak çalışıyordu. 1966 yılında çekilen *The Broadcast Prince* ilk filmiydi. Filmleri, çocukların işlediği suçlar, nükleer savaş, suçluların ve fahişelerin rehabilite edilmesi gibi toplumsal meseleleri yoğun bir biçimde işler. 1970'lerin başında Mandarince filmler yönetmeye odaklandı. 1977 yılında borsacılık yapmak için film sektöründen ayrıldı, ancak o zamandan beri ara sıra filmlerde oynar.

The Call Girls (Ying Zhao Nu Lang), 1973.

Dil: Mandarince.

Akış: Ulaşılamadı.

Yorumlar: Fuhuş sorunuyla ilgilidir.

Hiroshima 28 (Guang Dao Nian Ba), 1974.

Dil: Mandarince.

Akış: Ulaşılamadı.

Yorumlar: Atom silahlarıyla ilgilidir, hem siyah-beyaz hem de renkli olarak çekilmiştir.

Lina (Ta), 1976.

Dil: Mandarince.

Akış: Ulaşılamadı.

Yorumlar: Fuhuş sorunuyla ilgilidir.

TANG SHU SHUEN (d. 1941, Hong Kong.)

(**nam-ı diğer Shu Shuen/Shu-Hsuan T'ang/Tang Shuxuan**)

Yönetmen olarak: 4 film. Senarist olarak: 2 film.

Biyografik not: *The Arch* (1969) ve *China Behind* (1972) adlı ilk iki filmi yer altı filmleri yapan birisi olarak ün kazanmasına yol açtı. Kendi dönemlerinde Hong Kong'un en önemli sanat filmi olarak görülürler ve 1987 yılına kadar siyasi sansürden dolayı yayına giremediler. 1975 yılında Yakın Çekim (Da Texie) adlı bir film dergisi de çıkarmıştır, ancak 1979 yılında film kariyerine son vermeye karar verip ABD'ye göç ettiğinde dergiyi kapatmıştır.

The Arch (Dong Fu Ren), 1970.

Dil: Mandarince/Kantonca.

Akış: Bir süvariye aşık olmasına kötü gözle bakılan dul bir kadının hikayesi. Tereddüt ettiğinde süvari onun yerine kızıyla evlenir.

Yorumlar: Ming Hanedanlığı döneminde geçen film, o dönemlerde kadınlara dönük baskıcı yaklaşımları ele alıyor. Dul bir kadının evlenmesi söz konusu dahi olamazdı ve namuslu bir dul şerefine bir kemer yapılarak kutlanırdı. Hem müziklerin kurgusu ve kullanımı hem de sinematografik açıdan yoğun bir film. Film, daha sonraları orataya çıkacak olan Yeni

Dalga Hong Kong'lu yapımcıların şaşırtıcı bir müjedicisi.

China Behind (Zai Jian Zhongguo), 1974.

Dil: Mandarince.

Akış: Film, "Çin'i geride bırakarak" Kültür Devrimi'nden kaçan bir grup genç öğrencinin hikayesini anlatıyor. Sonunda sığınacakları adaya varmak için boğazlardan yüzerek geçmek durumunda kalacaklardır.

Yorumlar: Ana kara parçasıyla diğer bölgeler arasındaki ilişkileri zedeleyeceği gerekçe gösterilerek Çin Komünist Partisi tarafından yasaklanmıştır. Hem komünizm hem de kapitalizm konusunda oldukça ikircikli, siyaseten neye yakınlık duyulursa duyulsun çok güçlü ve etkileyici bir filmidir.

TSU HONG TSAN

(nam-ı diğer Xu Zenhong)

Yönetmen olarak: 11 film. Görüntü Yönetmeni olarak: 1 film.

Temple of the Red Lotus (Huo Shao Hong Lian Si Zhi Jiang Hu Qi Xia), 1965.

Dil: Mandarince.

Akış: Genç bir kılıç ustası, yeni beceriler kazanmak ve aşiret lideri Ejderha Jin'in torunu olan nişanlısıyla evlenmek için on yıl aradan sonra Jin aşiretini Ejderha Vadisi'nde bulunan kalelerinde ziyaret etmeye gider. Aşiretin niyetlerine dair yanlış anlaşmalar sonucunda kılıç ustası gelini de yanına alarak kendi ailesinin katilini bulma görevini yerine getirmek için gitmek durumunda kalır.

Yorumlar: Filmin başında ve sonunda heyecan verici geleneksel Çin müziği eşliğinde muhteşem aksiyon sahneleri vardır. Bu filmin ve devamcılarının başarısı, dövüş sanatları film

türünün kendi ayakları üzerinde durmasını sağladı.

TSUI HARK (d. 1959, Vietnam.)

(**nam-ı diğer Hak Chui/Tsui Hark/Ke Xu**)

Yönetmen olarak: 39 film. Senarist olarak: 35 film. Oyuncu olarak: 19 film. Yapımcı olarak: 51 film.

Biyografik not: Vietnam'da doğdu, 14 yaşındayken Hong Kong'a taşındı. İlk filmi 1979 yılında çekilen *De Bian*'dı. Eleştirel düzeyde beğeni toplayan birkaç film çektikten sonra karısıyla birlikte kendi yapım şirketini kurdu. Amacı, yüksek kaliteli özel efektlerle iyi senaryoları ve iyi bir yönetmenliği harmanlamak ve bu esnada da gişelerde başarı kazanmaktı.

The Butterfly Murders (Die Bian), 1979.

Dil: Kantonca.

Akış: Olağandışı olayları araştıran Fong, kan emici yarasalardan oluşan bulutların yol açtığı bir dizi gizemli ölüm vakasını çözmek için aristokratik bir aşiret tarafından ata yadigarı evlerine davet edilir. Yanına, akrobatik kadın asistanı Yeşil Gölge'yi alır.

Yorumlar: Daha ziyade 'wuxia' türünden filmlerin ilerideki gelişimi açısından bir trend belirleyen sıradışı bir film.

Shanghai Blues (Shanghei Zhi Ye), 1984.

Dil: Kantonca.

Akış: Olay, 1937 yılında Şangay'da geçiyor. Genç bir asker Japonlar'ın hava saldırısı esnasında bir kızı bir köprüye doğru iterek onun hayatını kurtarır. Savaşın sonra aynı köprüünün altında buluşmak için sözleşirler. On yıl sonra genç adam geri döner, ancak köprü altı çok karanlık olduğu için kızın neye benzediğine dair hiçbir fikri yoktur. Oralarda bir gece kulübünde şarkıcılık yapan bir kadının üst-katında bir oda tutar ve

aradığı kızın tam da o şarkıcı olduğunun farkında değildir. Savaş öncesi ve sonrası Shanghai arasındaki farklılıklar.

Peking Opera Blues (Do Ma Dian), 1986.

Dil: Kantonca.

Akış: Olaylar 1913 yılında Pekin'de savaş beylerinin başkenti ele geçirmek için svaştığı ve devrimcilerin imparatorluğu yıkmak için komplo tertiplemeye çalıştığı dönemde geçer. Hikaye kamaşıktır ve yanlış algılanan kimlikleri de içerir, üç kadına odaklanır. Bir tanesi bir opera sanatçısının kızıdır, diğeri bir savaş beyinin kızıdır, bir diğeri de gece kulübünde sahne alır.

Yorumlar: İyi oyunculukla mühtiş dövüş sahnelerini bir araya getirdiğinden dolayı olağanüstü bir filmidir.

Once Upon a Time in China (Wong Fei Hung), 1991.

Dil: Kantonca/İngilizce.

Akış: Ondokuzuncu yüzyılın sonunda Kanton'da (Guangzhou) geçen film, efsanevi dövüş sanatları kahramanı Wong Fei-Hung'u ve onun Çin'deki yabancı güçlere (İngiltere, Fransa ve Amerika) karşı vermiş olduğu mücadeleyi ele alır. Aynı zamanda Wong ile batıya gidip oraların birçok alışkanlığını ve yaklaşımlarını kapmış ve daha henüz geri dönmüş teyzesi Ye e arasında geçen romantik bir alt-akış da söz konusudur.

Yorumlar: Tsui, bu film üzerine tamamen hakimiyet kurmuştu ve filmin yönetmeni, senaristi ve yapımcısıydı. Film o kadar başarılı olmuştu ki, ardından birkaç film daha çekildi; bir tanesinde ana kahramanlar Amerika'ya geliyordu (*Once Upon a Time in China and America*, 1997)

The Lovers (Leung Juk), 1994.

Dil: Kantonca.

Akış: 'Butterfly Lovers' adlı eski hikayenin yeni bir anlatımı,

ancak bu sefer başroldeki kadının bir erkek tarafından oynandığı opera geleneğinden kopulmuş. Bu versiyonda bir kadın tarafından oynanan seçkin bir kız, yatılı okula gidebilmesi için bir erkek gibi giydirilir. Yakışıklı ama yoksul genç bir adama aşık olur, ancak kısa süren ilişkileri bir felaketle sonuçlanır.

Yorumlar: Tsui, orijinal hikayeye sadık kalır, ancak ona mizahi bir açıdan yaklaşır. Genç adamın görünürde başka bir adama aşık olması gibi bir öğe ekleyerek hikayeye modern bir dönüm noktası ekler.

Time and Tide (Seunlau Ngaklau), 2000.

Dil: Mandarince/Kantonca/Hokkien.

Akış: Yarım zamanlı olarak çalışan bir barmen güzel bir kadının polisle bir gece geçirir. Onun lezbiyen oluğunu ve onu hamile bıraktığını öğrenir. Çocuğun masraflarını karşılamak için üçlü bir ekibin liderinin koruması olarak çalışır. Son kavgada kendisini karşı taraftan bir arkadaşıyla dövüşürken bulur.

Yorumlar: Karışık ama eğlencelidir.

WONG JING (d.1955, Hong Kong.)

(**namı-ı diğer Wong Ching/Wang Jing/Jing Wang**)

Yönetmen olarak: 88 film. Senarist olarak 102 film. Oyuncu olarak: 58 film. Yapımcı olarak: 99 film.

Biyografik not: 17 yaşında senaryo akışını kontrol eden kişi olarak film sektörüne girdi ve 1980'de Shaw Brothers'lerin yanında yönetmenliğe başlayarak terfi etti. Her daim çok ticari düşünen bir yönetmen olmuştur. 1990'ların sonuna gelindiğinde filmleri Hong Kong'daki toplam gişe hasılatının % 30'unu teşkil ediyordu.

High Risk (Shu Dan Long Wei), 1995.

Dil: Mandarince/Kantonca.

Akış: Fanki Lane, tüm tehlikeli sahneleri kendi başına oynamasıyla övünen, ancak gerçekte bunları koruması Kit Li'ye oynatan toy ve korkak bir film yıldızıdır. Lane, Hong Kong'un en büyük gökdeleninin terasında paha biçilmez bir mücevher koleksiyonu sergisine davet edilir ve koruması ne olur ne olmaz diye ona eşlik eder. Ortalık karışır ve günü kurtarmak Kit Li'ye düşer. Akış, Die Hard filminden çok etkilenmiştir.

Yorumlar: Bir Wong Jing filmi izlemek isterseniz bu film iyi bir seçimdir. Sadece süper starlara dayalı aksiyon filmi türüyle dalga geçmekle kalmaz, yer yer özellikle Jackie Chan'e dönük kişisel ve acımasız bir saldırı içerir. Chan, bununla bağlantılı hiç kimseyle bir daha çalışmayacağına ant içmiştir. Bunun, Wong Jing'in, Chan ile birlikte çalışma konusunda edindiği kötü bir tecrübeden doğan bir intikam olduğuna dair söylentiler var.

WONG KAR WAI (d. 1958, Çin.)
(nam-ı diğer Wang Jiawei)

Yönetmen olarak: 15 film. **Senarist olarak:** 25 film. **Oyuncu olarak:** 2 film. **Yapımcı olarak:** 12 film.

Biyografik not: Şangay doğumludur, ancak 5 yaşındayken Hong Kong'a göç etmiştir. 13 yaşına kadar Kantonca konuşmıyordu. 1980'de sanat okulunu bıraktıktan sonra bir senaryo-culuk programına katıldı. Hiçbir zaman bir film okuluna gitmedi ve filmleri için ayrıntılı senaryolar hazırlamayıp doğrusal olmayan hikaye anlatma teknikleri kullandı. 1997 yılında Cannes Film Festivali'nde En İyi Yönetmen Ödülü'nü alan ilk Çinliydi ve 2006'da Cannes'teki jürinin başkanlığına seçildi.

As Tears Go By (Wong Gok Ka Moon), 1988.

Dil: Cantonese.

Akış: Wah, 'Küçük Birader' adıyla da bilinen ortağı Fly'ın ba-

şını sürekli dertlerden kurtaran önemsiz bir çetecidir ve hiçbir zaman kendisine üçlü çetenin düzeyine yükselecek kadar zaman ayıramamıştır. Wah'ın çekici kuzeni Hong Kong'a gelmiştir ve onu sevdiğinden dolayı yasadışı hayatına bir son vermeyi düşünür, ancak Fly bir kere daha onun yardımına ihtiyaç duyar.

Yorumlar: Bu film, Wong'un çıkış yaptığı eserdir; konusu ve kaygıları, sonradan ona uluslararası düzeyde saygınlık kazandıracak olan filmlerine bir giriş mahiyeti taşır.

Days of Being Wild (A Fei Jing Juen), 1991.

Dil: Mandarince/Kantonca/Tagalog/Filipince/İngilizce.

Akış: 1960'ta geçen film, yaşlanan teyzesi üzerinden geçimini sağlayan ve kimi kadınları cinsel açıdan istismar eden Yuddy adlı yakışıklı genç bir adama odaklanır. Genç bir polis olan Tide ile Yuddy'nin en yakın arkadaşı olan Zab, Yuddy'nin ilişkide bulunduğu birer kadına abayı yakar, ancak kadınlar onlara ilgi duymaz. Özellikle Tide, reddedildiğinden dolayı polis olmayı bırakır ve Filipinler'e gider. Sonra Yuddy de, gerçek annesini bulmak için, Filipinler'e gider ve trajik sonuçlara yol açacak şekilde karşılaşır.

Yorumlar: Yavaş ve buhranlı bir filmidir, zamanın akışına dair takıntılıdır: saatler ve kol saatlerinin sürekli gösterildiği bir filmidir.

Ashes of Time (Dung Che Sai Duk), 1994.

Dil: Kantonca.

Akış: Filmde birçok akış hattı söz konusudur ve birçok izleyici bunları çözmekte zorlanmıştır. Başkahraman Ouyang Feng, antik Çin'de bir çölün ortasında yaşar ve kiralık katil olarak çalışarak geçimini sağlar. Etrafında, kökenlerinin ve sahip oldukları önemlerin, ancak yavaş yavaş ve dolaylı olarak gösterildiği insanlar vardır: geçmişi unutmayı sağlayan bir şa-

rap keşfeden bir kılıç ustası; evlenme sözü verilmiş, ancak sonradan reddedilmiş ve intikam almak için Feng'i tutan bir kadın; bir at hırsız çetesi; kör olan ve vakit geçmeden eşini bir kez daha görmek isteyen bir adam.

Yorumlar: Filmin karmaşık akışı onu oldukça anlaşılmasız kılmıştır. Her ne kadar derin bir film olarak görülmüş olsa da filmin tümüne dair tutarlı bir yorumda bulunmak zordur.

Chungking Express (Chung Hing Sam Lam), 1994.

Dil: Mandarince/Kantonca/Japonca.

Akış: Her ne kadar ayrıksı duran öğeler arasında bağlantı noktaları söz konusu olsa da, bu film de akış kavramını zorlamakta. Sadece numaraları üzerinden tanımlanan iki polis vardır; 223 ve 663. Filmin ilk kısmı 223'ün hayatını, geri kalan kısmı ise 663'ün hayatını anlatıyor. 223 kız arkadaşı tarafından terk edilmiştir. Her gün, üzerinde son kullanma tarihi olarak aynı zamanda kendisinin doğum günü olan 1 Mayıs yazan bir konserve kutusu ananas yiyerek onu anar. Gizemli bir biçimde giyinen ve uyuşturucu tacirlerinden kaçmak için ona sığınan bir kadınla hasbihal olur. 663 numaralı polis de bir havayolları şirketinde hosteslik yapan kız arkadaşı tarafından terk edilmiştir ve tüm gününü evdeki eşyalarla ve diğer nesnelerle konuşarak ve onları kızın sonunda geri döneceğine ikna etmeye çalışarak geçirir. Ucuz ayaküstü yemekler satan 'Chungking Express' adlı bir yerde çalışan ve ona gizlice hayran olan garson bir kız, 663'ün dairesini yeniden düzenlemeye karar verir ve 663 hayata yeniden başlayabileceğini görür, ancak kız hostes olmayı tercih etmiştir.

Yorumlar: *Ashes of Time* adlı filmin çekimlerine iki ay ara verilmişti ve Wong başka bir uzun metrajlı film çekmek için imzaladığı sözleşmeyi yerine getirmek durumundaydı, dolayısıyla *Chungking Express*'i çekti. Modern kent hayatındaki bağlantıları ve bağlantısızlıkları işleyen bu film, gerçekten tutarlı-

lık arz eden bir bakış sunmaz.

Fallen Angels (Duo Luo Tian Shi), 1995.

Dil: Kantonca.

Akış: Ana konular Wong'un bir önceki filmi olan *Chungking Express*'ten çok esinlenmiş, ancak burada iki polisten ziyade iki suçluya odaklanılmış. Hayal kırıklığına uğramış bir katil olan Ming temelli silah bırakmak ister. Ona görev veren kadından usanır ve başka bir kadın arar. Diğer hikayede, babası Ming'in kaldığı pansiyonun sahibi olan ve çocukluktan beri dilsiz olan He Qiwu ile ilgilidir. Tarihi geçmiş bir kutu ananas yedikten sonra dilsiz kalmıştır ki, bu motif *Chungking Express*'ten alınmıştır. Kapandıktan sonra restoranlara ve dükkanlara girip insanlara oradaki şeyleri zorla aldirmaktan zevk duymaktadır. Nihayetinde eski erkek arkadaşını elinden alan kadını arayan genç ve güzel bir kızla karşılaşır.

Yorumlar: Hem insan davranışlarını işleme konusunda hem de anlamını kavrama noktasında öncelinden daha karanlık bir film.

Happy Together (Cheun Gwong Tsa Sit- Mutlu Beraberlik), 1997.

Dil: Mandarince/Kantonca/İspanyolca.

Akış: Ho Po Wing ve Lai Yiu Fai, Buenos Aires'te birlikte yaşayan, ancak ilişkileri yıpranmaya yüz tutmuş eşcinsel bir çifttir. Ho, sürekli daha fazlasını isteyen cinsel bir iştaha sahip ve insanları manipüle eden birisidir, Lai ise daha istikrarlı fakat çok güvenilmez biridir. Ho ile ilişkisini bitirmek ister, ancak onun pasaportuna muhtaçtır. Sonunda ayrılırlar ve Ho fuhuşa başlar. Saldırıya uğradığında Lai onu yeniden yanına alır, ancak ilişkilerinin gelişmesine müsaade etmeme konusunda kararlıdır. Lai, genç bir Tayvanlı turistle tanıştığında işler karışır.

Yorumlar: Samimi bir biçimde eşcinselliğe dair mevzularla

ilgili bir filmidir, ancak içerimleri evrenseldir. Wong'un en anlaşılabilir filmlerindendir ve onda alışık olmadığımız kadar basit bir hikaye akışı söz konusudur. Oyuncuların performansı oldukça sahicidir.

In the Mood for Love (Fa Yeung Nin Wa- Aşk Zamanı), 2000.

Dil: Kantonca/Shanghaica/Fransızca

Akış: Bir gazetenin editörlüğünü yapan Chow Mo Wan ve karısı yeni bir apartma taşınır. Bir yönetici ve sekreter olan güzel eşi Su Li Zhen de yan tarafa taşınır. Editör ve sekreter, arkadaş olur ve birçok ortak noktalarının olduğunu keşfederler. Eşlerinin bir ilişki yaşadığından şüphelenirler. Başlangıçta yaşadıkları şoku atlattıktan sonra kendilerinin de böyle bir şey yaşamasına müsamaha gösterip göstermemeleri gerektiğini tartışırlar.

Yorumlar: Oldukça sürükleyici, duygusal ve güzel çekilmiş bir film. Ağır çekimler ve dondurulmuş resimler çok etkin bir biçimde kullanılmıştır. Filmin başarısı, görüntü yönetmenleri Christopher Doyle ve Lee Ping Bing'e çok şey borçludur. Önemsiz ayrıntılar arayanlar filmde geçen bir otel odasının numarasının Wong'un bir sonraki filminin adı, 2046, olduğunu ifade eder.

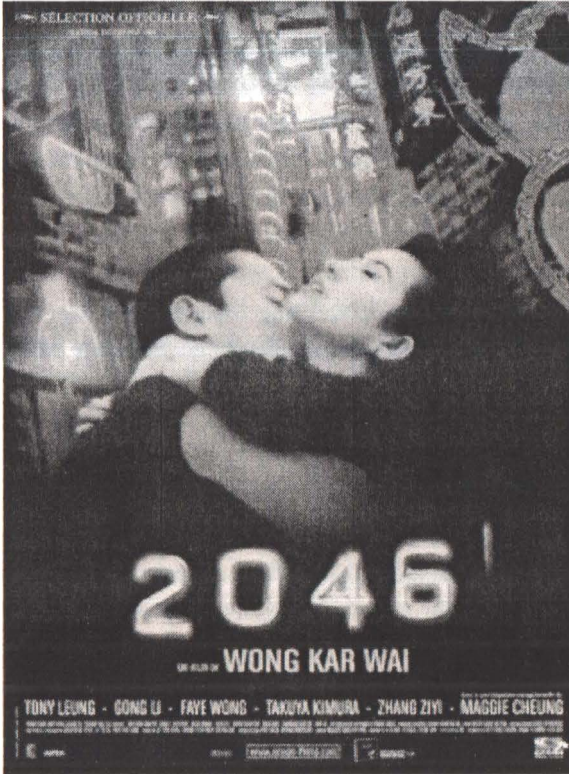
2046, 2004.

Dil: Mandarince/Kantonca/Japonca.

Akış: Akış, doğrusal değildir, bir adamla üç kadın arasında 1960'ların sonunda geçen bir ilişkiyi bir başa dönerek bir de ileriye giderek sunar, fütüristik olaylar söz konusudur. Adam, Wong'un bir önceki filmi olan *In The Mood for Love*'un başkahramanı Chow'dur. Gelecek zamanda gösterilen şeyler, Chow'un yazdığı fütüristik hikayeleri yansıtır gibidir. Bir tanesinde, insanların yitirdikleri anılarını yeniden bulmaları

için bir tren zaman zaman 2046 yılına gitmektedir; ancak bunun doğru olup olmadığını kimseler bilmez. Sonradan bir android olduğu ortaya çıkan biraz ürkütücü olan bir kadın bu karelerde görülür.

Yorumlar: Sadece filmin başlığına bakarak net bir yorum yapılamaz: 2046, Wong'un bir önceki filminde bir otel odası numarasıydı; burada ise bir kitabın adıdır; insanların gidip yitirdikleri anılarını topladıkları Hong Kong'un Çin'i elinde bulundurmaya karar verdiği 50 yıllık süreden bir önceki yıldır. Karışıklığa bir şey daha eklemek gerekirse, her karakter kendi dilinde konuşur ancak herkes birbiriyle anlaşıyor gibidir.

2046 (2004) Yönetmen Wong Kar Wai. ●céan Films/Photofest.

İnsan, Christopher Doyle'un çokça övülen görüntü yönetimi söz konusu olmasaydı bu filmin, özellikle genç izleyiciler açısından, bu kadar kült bir film haline gelip gelmeyeceğinden şüpheleniyor. Söylendiğine göre filmin yapımı 5 yıl almış.

YIM HO (d.1952, Hong Kong.)
(**nam-ı diğer Hao Yan**)

Yönetmen olarak: 12 film. Senarist olarak: 6 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Kısa biyografi: Londra Film Okulu'nda 1973 ila 1975 yılları arasında eğitim gördü, Hong Kong'a geri döndüğünde televizyon kanallarında yayınlanan dram dizileri ve belgesellerin yönetmenliğini üstlendi. 1978 yılında filmler çekmeye başladı.

Homecoming (Sishui Liunian), 1984.

Dil: Mandarince/Kantonca.

Akış: Bir işkadını yakınlarda ölen büyükannesinin mezarını ziyaret etmek için köyüne döner. Tüm hayatını orada geçiren, orada evlenmiş ve oradaki okulun müdiresi olan bir çocukluk arkadaşıyla karşılaşır. İki kadının da birbirlerinin hayat tarzlarını kıskanmak için sebepleri vardır.

Yorumlar: Zekice ve güzel bir biçimde anlatılmış bir hikaye.

The Day the Sun Turned Cold (Tianguo Niezi), 1994.

Dil: Mandarince.

Akış: Yaşanmış bir hikayeye dayanan filmde, on yıl önce ölen babasının doğal yollardan ölmediğini keşfeden yirmi dört yaşındaki genç bir adam söz konusudur; en olası katil kendi annesidir. Kadın ve mevcut kocası ilk kocasını öldürmekle yargılanır.

Yorumlar: Hamlet'in hikayesinin zekice yeniden işlendiği bir film.

98 Doğu Asya Sineması

A West Lake Moment (Yuan Yang Hu Die), 2004.

Dil: Mandarince.

Akış: Ailesinden ona kalan bir çayhaneyi işleten bir kadının ve iki genç adamla olan ilişkisinin hikayesi.

Yorumlar: Burada söz konusu olan Batı Gölü, Hanzhou civarlarındaki meşhur göldür. Yönetmen, bir röportajında günümüz Çin'indeki yeni ortaya çıkan daha müreffeh sınıflara dair uygun bir betimelemede bulunmaya giriştiğini kabul etmiştir. Yönetmenin oğlu filmde oynamış ve müziklerini bestelemiştir.

TAYVAN

TAYVAN SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE

JAPON HAKİMİYETİ

Sinema, Tayvan'a Çin-Japon savaşının ardından Japon hakimiyeti altında bulunduğu 1901 yılında gelmiştir. Japonya sert bir hakimiyet kurmuştu ve Japonların çok sert bir biçimde bastırdığı bağımsız bir cumhuriyeti kurma amacıyla girişilen bir isyan söz konusuydu. Bunu takip eden 50 yıl boyunca Tayvan Japon hakimiyeti altındaydı ve bu süre zarfında adanın kültürü üzerindeki etkisi çok yoğundu. Bugün bile, birçok görece yaşlı Tayvanlı hala Japonca konuşabiliyor. Vehametne rağmen, Japon hakimiyeti ektindi ve bu süre zarfında Tayvan, hem ekonomik anlamda hem de eğitim konusunda ana ülke Çin'den daha çok gelişmişti. Japonlar, okul kurmakla kalmayıp, birçok demiryolu döşedi, hastane kurdu ve tarımda kullanılan yöntemleri modernize etti. Doğal olarak Tayvan Sineması, bu erken döneminde Japon film geleneklerinden büyük oranda etkilenmişti. Özellikle, Tayvanlılar'ın sessiz filmlerde dış ses kullanımını kendilerine uyarladıklarını söylemek gerek. Japonlar açısından erken dönemdeki sinemanın dene-

yimlenişi bakımından (Japonya'da 'benshi' olarak bilinen) bu kişi çok önemli bir yere sahipti. Tayvanlılar 'benzi' olarak ifade ederek ufak bir değişime tabi tutma suretiyle bu kelimeyi devraldılar. *The Eyes of the Buddha* (1992) ve *Whose Fault Is It?* (1925) bu dönemde çekilmiş kayda değer filmlerdendir.

1930'lar ve 1940'larda ana ülke Çin'de yaşanan gelişmeler Tayvan'ın durumunu büyük oranda etkiledi (bkz. 2. Bölüm). Japonya 1931'de Mançurya'ya ve 1937'ye gelindiğinde Çin'in sinesine saldırdı. Bu film sektörünü sekteye uğrattı ve Ulusal Hükümet'in iktidarına kadar hemen hemen hiçbir film çekilmedi.

KUOMİNTANG DÖNEMİ

Japonya, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda yenilgiye uğradığında Çin, Yalta Antlaşması'yla birlikte Tayvan'dan bağımsızlaştı. Komünistler, ana ülke Çin'i 1949'da ele geçirdiğinde, Ulusalçılar veya Kuomintang, Çankayçek önderliğinde Tayvan'a kaçtı. Kuomintang, Tayvan'da sadece geçici bir süreliğine kalacaklarını ve sonunda ana ülkeyi ele geçireceklerini iddia ediyordu. Kuomintang, ekonomik reformları yürürlüğe koyma ve 1950'lerde başarılı toprak reformları hayata geçirme konusunda başarılıydı. Bu dönemde, Tayvanca çekilen filmlerin sayısı giderek azalıyordu, çünkü hükümet Mandarince'yi ülkenin resmi dili yapmak için yerel lehçeleri denetim altında tutuyordu.

1960'lara gelindiğinde Tayvan, hızlı sanayileşmesi neticesinde Asya'nın en zengin ülkelerinden biri oldu. Ekonominin ve sanayinin gelişimi bir yana bırakacak olursak, hükümet, eğitim alanının gelişmesini de önemsendi ve 1963 yılında Merkezi Film Şirketi (CMPC) 'Sağlık Gerçekçiliği' olarak bilinen melodramları devreye soktu. Bu tarz, ülkenin hızlı modernleşmesi açısından hayati önem arz ettiği düşünülen geleneksel ahlaki değerleri pekiştirmeyi amaçlıyordu. Kung-fu ve romantik melod-

ramlar dönemin popüler türlerindendi. Qiong Yo adlı bir yazar, bu dönemde romantik romanlarından esinlenilerek yapılan filmler sayesinde ün kazanmıştı. Bu film yapma modeli Tayvan'da 1970'ler boyunca hükmünü icra etmeye devam etti.

YENİ DALGA

Tayvan'daki film sektörü 1980'lerin başında büyük bir sorunla karşı karşıya kalmıştı: Hong Kong'da çekilen filmler hem Tayvan sinemalarında hem de büyüyen video piyasasında Tayvan film sektörünü zorluyordu. Bununla rekabet edebilmek için CMPC yeni genç yönetmenleri desteklemek için bir hamle başlattı. Bu hamle Tayvan sinemasını canlandırmıştı. Özellikle bir film, Yeni Dalga olarak bilinen bu yeni trendin başlangıç noktası oldu: Bu, Tao De-chen, Ke I-jheng, Edward Yang ve Jhang Yi adlı dört yeni genç yönetmenin maharetlerini döktükleri *In Our Time* (1982) adlı filmi.

Yeni Dalga filmleri Tayvan'daki gündelik hayatı gerçekçi ve anlayışlı bir biçimde ele alma özelliğine sahiptir. Bu filmler, hem kentlerde hem de kırsal alanlarda yaşayan insanların hikayelerini işler ve birçok eleştirmen bu filmlerin stilini İtalya'daki neo-gerçekçilik fenomenine benzetmiştir. Bu filmler, gerçek hayatın ritmini daha yakından yansıtmaya çalışır ve bilinçli bir biçimde dramatik doruk noktaları yaratmaktan kaçınırlar. Bunların çoğu, o dönemde, otoriteyle yaşanan çatışmalar, hızlı kentleşmenin beraberinde getirdiği sorunlar ve yoksulların kötü durumu gibi Tayvan açısından aciliyet taşıyan önemli toplumsal konuları işliyordu. Bunların arasında, Hou Hsiao-Hsien'in yönettiği ve Tayvan'ın yerli halkıyla Japon işgalinden sonra gelen Çinli milliyetçiler arasındaki gerilimi işleyen *A City of Sadness* adlı (1989) filmi. Buna benzer bir diğer film ise, Edward Yang'ın yönettiği, geleneksel değerlerle modern materyalist toplumun önceliklerini genç kentli insanlar üzerinden ele alan *Taipei Story* (1985) adlı filmi.

İKİNCİ YENİ DALGA

Aslında Yeni Dalga'nın ağırbaşlı kaygılarıyla İkinci Yeni Dalga olarak ün kazanan akıma doğru gelişim yavaş gerçekleşmişti. Bu filmler, toplumsal meseleleri ve Tayvanlılar'ın sorunlarını işlemeye devam etmesine rağmen o kadar ciddi bir renge bürünmüş değillerdi ve daha çok popüler beğenilere hitap ediyorlardı. *The Peach Blossom Land* (1992) adlı film, aynı sahnede farklı oyunların provasını alan iki oyuncu grubunu anlatan, hem komik hem de trajik öğeler içeren, hasas psikolojik bir yaklaşımla siyasi yorumu iç-içe geçiren ustaca kurgulanmış bir hikayedir. Hem Berlin'deki hem de Tokyo'daki festivallerde uluslararası saygınlık kazanmıştır. Tsai Ming-liang'ın yönettiği *Vive L'amour* (1994) adlı film, Taipei'deki görece lüks apartman dairelerinde yaşayan genç insanları, aşklarını, kaygılarını ve yaşadıkları tecrit duygusunu işliyor. 1994 yılında Venedik Film Festivali'nde Altın Aslan Ödülü'nü kazanmıştır.

Muhtemelen Tayvan'daki İkinci Dalga filmlerinin Batı'da en çok tanınan yönetmeni Ang Lee'dir (veya Çin isim dizimine göre Lee Ang). İlk filmleri, geleneksel ve modern kültürel değerler ile aile hayatında yansımaları bulan kuşaklar arası çatışmaları işler. *Pushing Hands* (1991), *The Wedding Banquet* (1993) ve *Eat Drink Man Woman* (1994) adlı filmler buna dair kayda değer örneklerdir. Daha yeni filmleri, Yeni Dalga veya İkinci Yeni Dalga filmlerinin işlediği meselerden ve bunların stillerinden uzaklaşmıştır. *Crouching Tiger, Hidden Dragon* (2000) kılıç dövüşüyle fanteziyi harmanlayarak 'wuxia' tarzını takdire şayan bir biçimde yeniden işleyen bir film (bkz. Bölüm 3'teki Hong Kong kısmı). Dünya çapında bir başarı elde ederek, yeni seyircileri ve eleştirmenleri Çin kültürüne çekme konusunda işlevli olmuştur. Ang Lee, son olarak salt Çin kültürüne dair konulardan uzaklaşıp *Brokeback Mountain - Brokeback Dağı* (2005'te yayına girdi) adlı filmiyle Ameri-

ka'nın kırsal kesiminde toplumsal açıdan kabul görmeyen homofobik bir ilişkiyi sürdürmenin sorunlarına odaklanarak ünlendi. *The Ice Storm - Buz Fırtınası* (1997), *Ride with the Devil - Şeytanla Yolculuk* (1999) ve *Hulk* (2003) adlı filmler çektiği diğer Amerikan filmleri arasında yer alır.

YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (TAYVAN)

Not: Başka bir şey belirtilmediği sürece bu filmler Mandarince'dir.

CHANG YI (d. 1951, Çin.)

Yönetmen olarak: 3 film.

Biyografik not: Taipei'deki bir üniversitenin film programından mezun oldu ve *In Our Time* adlı filmin yönetmenlerinden biri olmadan önce tanınan bir senarist oldu.

In Our Time (Huangyinde Gushi), 1982.

Yönetmenler: Ko I-Chen, Tao Te-Chen ve Edward Yang.

Akış: Her biri farklı bir yönetmen tarafından çekilmiş dört ayrı hikayeden oluşmaktadır.

Birinci Bölüm: (Tao Te-Chen tarafından yönetilmiştir) Bu bölüm 'Dinazor' başlığını taşır, 60'larda kendi fantezi dünya-

sında yaşayan bir oğlanın hikayesini anlatır.

İkinci Bölüm: (Edward Yang tarafından yönetilmiştir) Bu bölüm 'Arzular' başlığını taşır, ailesinin evinde kalan bir kiracıya aşık olan ve ablasının adamla bir ilişkisi olduğunu öğrenen genç bir kızın hikayesini anlatır.

Üçüncü Bölüm: (Ko I-Chen tarafından yönetilmiştir) Bu bölüm 'Birdirbir' başlığını taşır, yüzme yarışmasındaki becerilerini keşfedene kadar hayatında bir yön bulma konusunda bir eksiklik hisseden bir üniversite öğrencisinin hikayesini anlatır.

Dördüncü Bölüm: (Chang Yi tarafından yönetilmiştir) Bu bölüm 'Kimliğini Göster' başlığını taşır, bir apartman dairesine yeni taşınan bir çiftin hikayesini anlatır. Kadın yeni bir işe girer, ancak kimliği olmadan işyerine giremez. Bu arada işsiz olan kocası yanlışlıkla hırsız sanılır ve dayak yer.

Yorumlar: Tao ve Yang görüntü yönetmenliklerinden dolayı takdir toplamıştır, Ko absürd bir renk verdiği için dolayı ve Chang de yönetmenliğinden dolayı takdir edilmiştir. Tayvan'da film çeken yeni bir kuşağın inşası bakımından çığır açan bir eser olarak anılır.

Kuei-mei, a Woman (Wo Che-yang Kuo-le Yi Sheng), 1985.

Akış: Kuei-mei, nişanlısı iç savaşta öldürülmüş olan ve ana ülke Çin'den gelen bir mültecidir. Başta Tayvan'daki kuzeni ona yardım eder, ancak sonunda halihazırda üç çocuğu olan bir restoran çalışanıyla evlenmeye karar verir. İkizleri vardır ve kocasının güvenilmez bir kumarbaz ve alkolik olduğunu öğrenir.

Yorumlar: Film, o dönemde Tayvan'daki kadınların durumunu sağlam bir biçimde işlemiştir.

HOU HSIAO-HSIEN (d. 1947, Çin.)

(**nam-ı diğer Hou Xiaoxian**)

Yönetmen olarak: 17 film. Senarist olarak: 14 film. Oyuncu olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 8 film.

Biyografik not: Çin'in Guangdong ilinde doğdu, 1948 yılında ailesi Tayvan'a taşındı. Tayvan Ulusal Sanat Akademisi'nde film okudu, 1972 yılında mezun olduktan sonra yönetmen yardımcılığı ve senaristlik kariyerine başlamadan önce kısa bir süreliğine satış elemanı olarak çalıştı. *Sandwich Man* adlı filmin bir bölümüne katkı sunup saygınlık kazanmadan önce birkaç filmin yönetmenliğini üstlendi. Filmleri çok otobiyografik öğeler içerir, kırsal kesimde ve Tayvan'da şehirde büyümeye dair sorunların izini sürer.

Sandwich Man (Erzi De Dawan'ou), 1983.

Yönetmenler: Wan Jen ve Zeng Zhuang Xiang.

Akış: Film farklı yönetmenler tarafından çekilen üç ayrı hikayeden oluşuyor.

Birinci Bölüm: (Hou Hsiao Hsien tarafından yönetilmiştir) Bu bölümün Mandarince başlığı 'Oğlun Büyük Oyuncak Bebeği' anlamına gelir. Bu, 'ilan panolarıyla gezen bir adamın' veya Britanya İngilizcesi'nde 'Sandwich Board Man' olan bir adamın hikayesidir. Palyaço kıyafetleri giyinir, önünde ve sırtında oradaki sinemada gösterime giren filmlerin afişleri asılıdır. Bu sahneler geçmişe geri dönerek onun hayatını anlatmaktadır.

İkinci Bölüm: (Wan Jen tarafından yönetilmiştir) Bu bölümün başlığı "Vicki'nin Şapkası"dır, Japonya'dan gelen ucuz pilav yapma makineleri satan iki gezgin tüccarın hikayesidir. Bunlardan biri, ufak bir sahil kasabasında akılda kalan bir şapkası olan bir kıza ilgi duyar. Diğeri elinden geldiğince çok satış yapıp hamile eşinin yanına dönmeye çalışır.

Üçüncü Bölüm: (Zeng Zhuang Xiang tarafından yönetilmiş-

tir) Bu bölümün adı 'Elmaların Tadı'dır, daha iyi bir hayat umuduyla kırdan Taipei'ye ailesiyle birlikte gelen bir gencin hikayesini anlatır. Amerikalı bir memur tarafından bir jeepte vurulup yere serilir, önceleri bir felaketmiş gibi görünen durum şanslı bir kopuşa dönüşür. Memur onu hastaneye götürür ve uluslararası bir kriz yaratmaktan korktuğu için hemşirlerin ona iyi bakmasını sağlamaya çalışır. Sonunda genç nadir bulunan leziz bir şeyi ailesiyle paylaşır: Amerika'dan ithal edilmiş leziz elmalar.

Yorumlar: Film, o güne kadar Tayvan sinemasına hakim olan aksiyon ve romantik filmlerin hakimiyetinden keskin bir biçimde koptu. Tüm bu üç hikaye mizahi ve duygusal bir biçimde işlenmiş.

A Summer at Grandpa's (Dongdong De Jiaqi), 1984.

Dil: Mandarince/Hakka/Shanghaica.

Akış: Tung-tung adlı genç bir oğlan ve küçük kız kardeşi Ting-ting anneleri ciddi bir hastalıktan sonra toparlanırken kırsal alanda yaşayan büyükbabalarının yanına gönderilirler. Ancak huzurlu bir yaz olmayacaktır: Amcaları, sevdiği kadınla evlenmesine izin vermeyen büyükbabayla tartışacaktır; Ting-ting'in oğlanların oyunlarına katılmasına izin verilmez ve orada deli bir kadınla arkadaş olur; Tung-tung ise bir cinayete tanık olur. Bir şey söylemez, ancak amcası yargılanır.

Yorumlar: Masumiyetin yitimine dair lirik ve huzur bozan bir hikaye.

A Time to Live and a Time to Die (Tong Nien Wang Shi), 1985.

Dil: Mandarince/Tayvanca.

Akış: Ah Hsiao 60'ların başında Tayvan'da büyüyen genç bir oğlandır. Ondan büyük olan tüm diğer akrabalarının geçmişe dair bir takıntısı vardır: Ebeveynleri sürekli ana ülkeden nasıl

kaçıklarını anlatır ve büyükannesi köyünü düşünmeden edemez. Ah Hsiao giderek daha fazla tecrit olduğunu hisseder ve kimi aile fertleri öldükten sonra anti-sosyal bir davranış takınır. Yorumlar: Tayvan sinemasının başyapıtlarından sayılır.

Dust in the Wind (Lianlian Fengchen), 1986.

Dil: Mandarince/Kantonca/Tayvanca.

Akış: Ah-yuan adlı bir oğlanla Ah-yun adlı bir kız çocukluklarından beri arkadaşdır. Eğitimlerini tamamlamak için kırsal kesimden Taipei'ye taşındıklarında maddi sıkıntılar çekerler. Ah-yuan askere gitmek zorundadır, ancak gitmeden önce Ah-yun kendisine her gün mektup yazması için ona halihazırda üzerine damga vurulmuş ve adres yazılmış 1096 zarf verir. Ah-yuan isteneni yapar, ancak geri döndüğünde kızın mektupları getiren adamla bir ilişkisi olduğunu öğrenir.

Yorumlar: Film üzücü ve dokunaklı bir biçimde ironiktir, temposu yavaştır.

A City of Sadness (Beiqing Chengshi), 1989.

Diller: Mandarince/Tayvanca/Kantonca/Japonca/Şangayca.

Akış: Film, Japonların 50 yıllık hakimiyetinden yeni kaçmış Tayvanlıların gözünden Tayvan'ın Çin tarafından ele geçirilişini işliyor. 1947 yılının Şubat ayında milliyetçi saldırganlar yerlileri katletti ve sonunda sıkıyönetim ilan etti. Olaylara Lin çetesinin gözüyle bakılıyor ve hayatta kalma mücadeleleri gösteriliyor.

Yorumlar: Tayvan tarihindeki karanlık bir dönemi sağlam bir biçimde anımsatıyor. 1989 yılında Venedik Film Festivali'nde Altın Aslan Ödülü'nü almıştır.

The Puppetmaster (Hsimeng Jensheng), 1993.

Dil: Mandarince/Tayvanca/Japonca

Film, 'Yaşayan bir hazine' olarak bilinen Tayvan'ın büyük

geleneksel kuklacılarından olan Li Tien-lu'nun hayatının ilk 36 yılını kapsıyor. Film çekilirken adam 83 yaşındaydı; filmde hayatına dair dramatize edilmiş sahnelerle karıştırılmış adamla yapılmış gerçek röportajlar var.

Yorumlar: Film, yetenekli bir adamın hayatını anlatırken Tayvan tarihini de yansıtıyor ve geleneksel Tayvan kültürüne dair ilgi çekici öğeler barındırıyor. Japonlar, İkinci Dünya Savaşı esnasında geleneksel kukla oyunlarını savaş propagandaları için kullanmıştı.

Good Men, Good Women (Haonan, Haonu), 1995.

Dil: Mandarince/Kantonca/Tayvanca/Japonca

Akış: Liang Ching, yine *Good Men, Good Women* adlı bir filmin bir kısmı için hazırlık yapan bir aktristtir. Film içinde film olan bu hikaye, Japonlara karşı direnişte kahramanlaşan, ancak 50'lerde milliyetçiler tarafından komünist olarak adledildikleri için zulüm gören bir çiftle ilgilidir. Aktris aynı zamanda geçmişteki üçlü çete bağlantılarından dolayı bir şantajcının da zulmüne uğramaktadır. Kendi deneyimi filmde oynayacağı rol için kendisini geliştirmesini sağlar.

Yorumlar: Geçmişle bugün, gerçekle kurgu arasındaki geçişlerden dolayı hayranlık duymaya şayan bir eserdir.

Goodbye, South, Goodbye (Nanguo zaijian, Nanguo), 1996.

Dil: Mandarince/Hokkiençe.

Akış: İki önemsiz çeteci olan restoran işletmecisi Xio Kao ile 'Düzkafe' adlı birisinin hikayesi. Kao orta yaşlarına yaklaştıkça büyük bir vurgun yapmak ister ve güneyde büyük domuz sürüleriyle ilgili bir iş bağlamayı becerir. 'Düzkafe', Kao'nun kumar borcundan dolayı üçlü çete üyelerinden kaçmasında ona yardımcı olur. Kao, 'Düzkafe' ve kız arkadaşı sonunda onları takip eden üçlü çete tarafından yakalanır. 'Düzkafanın'

kuzeni bir polistir ve onları korumayı başarır, ancak Taipei'ye doğru yol aldıklarında felaket onları beklemektedir.

Yorumlar: Bu, daha ticari bir ürün ortaya çıkarmaya dönük bir adımdır, ancak Hou'ya has stile dair değinmeler söz konusudur.

Flowers of Shanghai (Hai Shang Hua), 1998.

Dil: Kantonca/Şangayca.

Akış: Film, 1880'lerde Şangay'daki dört genelevdeki ('çiçek evi') hayata, özellikle de bir grup üst-düzye fahişeye odaklanıyor. Wang adlı bir müşteri uzun süredir çok beğendiği 'Crimson' ile beraber olur, ancak son olarak başka bir 'çiçekten', 'Jasmine'den faydalanmaktadır. Bu, keyifhanenin dünyasında tatsız ve kin dolu olaylara yol açar. Her türlü gerilim ve kompolar, hayaller ve hayal kırıklıklarıyla doludur: 'Emerald' patronlarından bir tanesinin yardımıyla özgürleşmeye çalışır, toy 'Jade' genç Mr. Zhu'nun onunla evleneceğini düşünür.

Yorumlar: Alışıl gelmemiş bir tarihsel dönemde geçen bu film, yönetmen açısından da tipik bir eser değildir. Kamera açıları ve hareketleri, izleyicileri bir röntgenci gibi hissettirecek derecede iyi kullanılmış.

Millennium Mambo (Qianxi Manbo), 2001.

Akış: Bir kulüpte hosteslik yapan Vikcy, birlikte yaşadığı kıskanç ve takıntılı bir adamla daha yaşlı ve gizemli bir adam arasında kalmıştır. Bunlardan birini seçmek için önüne net bir tarih koymaya karar verir; bu da, bankadaki tüm parasının tüketendiği zamandır.

Yorumlar: Çokça övülen görüntülerine rağmen film, Hou'nun en başarılı filmlerinden sayılmaz.

***Three Times* (2005) directed by Hou Hsiao-hsien.**

3II Film/Photofest.

Three Times (Zui Hao De Shi Guang), 2005.

Dil: Mandarince/Tayvanca.

Akış: Film, üç ayrı zamanda -1911, 1966 ve 2005'te- geçen üç ayrı hikayeyi anlatıyor ve herbirinde asıl çifti aynı oyuncular oynuyor. İlk kısımda (1966) bir askerle bir kızın bir bilar-do salonundaki ilişkisi işleniyor. İkinci kısım (1911), bir genelevde geçiyor ve fahişelerin hayatını işliyor. Üçüncü kısım (2005) çağımızdaki hayata dair kaotik bir bakış sunuyor.

Yorumlar: Yönetmen, dönemlere dair havayı ve duyguyu o dönemlere has sinematografik teknikler kullanarak yakalamaya çalışmış. Örneğin 1911'de geçen kısım, araya giren yazılarla ve piyano müziği eşliğinde sessiz bir film olarak çekilmiş. Günümüzde geçen kısım ise, cep telefonları, dövmele ve motorsikletler gibi hızlı modern karelerle doludur. Lezbiyen bir çift de var.

KO I-CHEN (d. 1946, Tayvan.)
(nam-ı diğer Yi-Zheng/I-Cheng Ko)

Yönetmen olarak: 7 film. Senarist olarak: 3 film. Oyuncu olarak: 6 film.

Biyografik not: Columbia Üniversitesi'nde Film Araştırmaları alanında yüksek lisans yapmıştır.

In Our Time (Guangyinde Gushi), 1982.

Yönetmenler: Chang Yi, Tao Te-Chen ve Edward Yang.

Not: Daha ayrıntılı bilgiler için Chang Yi'nin buradaki kaydına bakınız.

LAI, STAN (d.?, ABD.)
(nam-ı diğer Lai Sheng-Chuan)

Yönetmen olarak: 2 film. Senarist olarak: 2 film.

Biyografik not: ABD'de Washington D.C.'de doğmuştur. Berkley Üniversitesi'nde Dramatik Sanat alanında doktora yapmıştır. Tayvan'daki Ulusal Sanat Enstitüsü'nde ders vermiş ve tiyatro alanında bir master programı açılması için katkı sunmuştur. Tayvan'ın en ünlü senaristlerinden ve tiyatro yönetmenlerinden biridir, Performance Workshop adlı kendi drama grubu vardır.

The Peach Blossom Land (Anlian Taohuayuan), 1992.

Akış: İki drama şirketi prova almak için şans eseri aynı salonu paylaşırlar. Biri geleneksel kostümlerle oynanan bir komedi olan *Şeftali Baharı*'nın diğeri *Gizli Aşk* adlı çağdaş bir aşk hikayesinin provasını alır.

Yorumlar: Komik ve trajik öğeler içeren bu film, duygusal psikolojik bir derinlikle siyasi yorumunu iç içe geçirmiş durumunda. Sonunda iki grup, kendilerini özünde aynı hikayeyi

anlatırken bulurlar; bu da, kendi ülkelerini terk etmek zorunda kalmış Çin halkının kaderidir. Hem Berlin'deki hem de Tokyo'daki film festivallerinde uluslararası düzeyde saygınlık kazanmıştır.

The Red Lotus Society (Feixia Ahda), 1994.

Akış: Ahda günlerini dil öğrenme teknikleriyle ilgili kasetler satarak geçirir ve akşamları derse gider. Ancak, hayatındaki asıl tutkusu 'sıçrama' sanatı, yani yer çekimine meydan okuyarak muazzam mesafeleri zıplayarak katetmektir. Efsanevi Red Lotus Society'nin icra etmekle ün kazandığı sanata vakıf olmak için kendisini eğitecek bir usta arar.

LEE, ANG (d. 1954, Tayvan.)

Yönetmen olarak: 11 film. Senarist olarak: 5 film. Yapımcı olarak: 8 film.

Biyografik not: Ulusal Tayvan Sanat Üniversitesi'nden 1975 yılında mezun olduktan sonra İllinois Urbana-Champaign Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar Fakültesi mezunu oldu ve New York Üniversitesi'nde Film Yapımcılığı alanında master yaptı. İlk filmi *Pushing Hands* 1992 yılında vizyona girdi. Sonraki filmleri uluslararası film festivallerinde birçok ödül aldı. Ona uluslararası düzeyde ün kazandıran *Crouching Tiger, Hidden Dragon* adlı filmi bir yana bırakacak olursak, *Sense and Sensibility* (1995), *The Ice Storm* (1997), *Ride With The Devil* (1999), *Hulk* (2003) ve *Brokeback Mountain* (2005) gibi tüm diğer filmlerini yurtdışında ve İngilizce çekmiştir. Bu bağlamda daha sonraları çekilen bu filmleri ele almamıza gerek yok. 2007'de bitecek olan son filmi yine Mandarince olacak, Çin'de ve Amerika'da çekilecek. Adı *Lust, Caution* olan bu gerilimli casusluk filmi İkinci Dünya Savaşı esnasında Şangay'da geçiyor.

Pushing Hands (Tui Shou), 1992.

Dil: Mandarince/İngilizce.

Akış: Chu Usta olarak bilinen Çinli ve emekli bir Tai-Chi ustası oğlu Alex ve ailesiyle birlikte yaşamak için New York'a taşınır, ancak bir yazar olan gelini Martha yaşlı adam etrafta gezindiği sürece bir şey yazamadığını anlar. Alex, gide-rek ailesini birarada tutmakta zorlanır.

Yorumlar: Modern bir Amerikan ailesinin gerekliliklerini yerine getirirken yaşlılara bakmayı öngören Çin'in Konfiçyus-çu geleneğine saygı duyması konusunda Alex'in yaşadığı ikilemi sahici bir biçimde resmediyor.

The Wedding Banquet (His Yen), 1993.

Dil: Mandarince/İngilizce.

Akış: Simon ve Wei-Tung New York'ta yaşayan eşcinsel bir çifttir. Wei-Tung'un annesi onu sürekli ona uygun bir kadın-la bir araya getirmeye çalışır. Bu meseleye temelden bir son vermek ve kuşku-ları gidermek amacıyla Simon, sürekli otu-rum alabilmek için yeşil pasaporta ihtiyaç duyan ve ana ülke Çin'den gelen Wei-Wei adlı göçmen bir sanatçıyla Wei-Tung'a anlaşmalı bir evlilik yapmalarını önerir. Ancak Wei-Tung'un babası, içkili bir biçimde Wei-Tung ile Wei-Wei geceyi beraber geçirecekleri Çin geleneklerine uygun bir merasim yapıl-ması konusunda ısrarcıdır. Wei-Wei'in hamile olduğu öğre-nildiğinde doğal olarak ortalık karışır.

Yorumlar: Film, geleneksel aile değerleriyle ilişkilere dönük modern ve daha liberal yaklaşımlar arasındaki çatışmayı işliyor.

Eat Drink Man Woman (Yin Shi Nan Nu), 1994.

Akış: Tayvan'ın en iyi ahçılarından biri olarak ün kazanan Chu, Taipei'de büyük bir evde bekâr kızlarıyla yaşamaktadır: Bir kimya öğretmeni olan Jia-Jen, havayollarında yönetici olan Jia-Chen, bir fast-food lokantasında yarı-zamanlı olarak çalış-

şan bir üniversite öğrencisi olan Jia-Ning. Chu, eşini kaybettikten sonra kızlarına yabancılaşmıştır ve yemek yapma tutkusunu yitirmiştir, yemekleri harika görünmesine rağmen tadları berbattır. Eşinden ayrılmış bir kadın ufak kızıyla birlikte yan tarafa taşınır ve Chu kıza okulda yemesi için yemek yapar ve böylece yemek yapma şevkine kısmen yeniden kavuşur. Komşunun annesi Chu ile evlenme fikrinden hoşlanır.

Yorumlar: Romantizm, komedi ve dramla harmanlanmış ve adeta insanın iştahını kabartan bir hikaye.

Crouching Tiger, Hidden Dragon (Wo Hu Cang Long), 2000.

Akış: Li Mubai antik Qing Hanedanlığı döneminde savaş sanatı konusunda dünyanın en büyük savaşçısıdır, ancak büyümlü kılıcı Yeşil Kader'i eski bir arkadaşına vererek kariyerine bir son vermek istemektedir. O bölgenin valisinin kızı Yu Jiaolong kendi kısıtlanmış hayatından kurtulmak için kılıca göz dikmiştir. Kılıç siyah giyinen gizemli birisi tarafından kaçırlır, Li ve uzun süredir gizlice tutulduğu ortağı Yu Shulien kötü ellere düşmeden önce kılıcı bulmak için yola koyulurlar. Li'nin ustası öldürülür ve kötü bir kişi olan Jade Fox'un işi olduğu ortaya çıkan bu olayın intikamını alma görevi ona düşer.

Yorumlar: Bu, Ang Lee'nin Hong Kong'da popülerleşen kılıç-dövüşü ve yer çekimini ortadan kaldıran dövüş sanatlarına dayalı 'wuxia' türüne gösterdiği bir saygıdır. Tüm dünyadaki izleyiciler efsanevi savaşçıların havada uçuşmalarını, suyun üzerinden süzölmelerini, babuların arasında ve çatılarda savaşmalarına hayran kalmıştır. Yabancı Dilde En İyi Film olarak Oscar Ödölü'nü almıştır.

TAO TE-CHEN

(Tao De-Chen olarak bilinir)

Yönetmen olarak: 1 film.

Biyografik not: Film araştırmaları alanında Siraküza üniversitesi'nde masterını yapmıştır.

In Our Time (Guangyinde Gushi), 1982.

Yönetmenler: Chang Yi, Ko I-Cheng ve Edward Yang.

Not: Daha ayrıntılı bilgiler için Chang Yi'nin kaydına bakınız.

TSAI MING-LIANG (d. 1957, Malezya.)

Yönetmen olarak: 13 film. **Senarist olarak:** 10 film. **Oyuncu olarak:** 1 film. **Yapımcı olarak:** 1 film.

Biyografik not: Kuching, Malezya'da doğdu, Tayvan'daki Çin Kültür Üniversitesi'nin Drama ve Sinema Bölümü'nden mezun olmuştur, ilk yıllarında tiyatro yapımcısı ve televizyonda yönetmen olarak çalıştı. François Truffaut'un büyük bir hayranıdır ve *What Time Is It There* (2001) filminde Truffaut'un gözde oyuncusu görülüyor. Her daim ötek-ben olarak aynı oyuncuyu, Lee Kang-Sheng'i kullanıyor. 2003 yılında İngiltere'deki The Guardian gazetesi onu dünyanın en iyi 40 yönetmenleri listesinde 18'inci sıraya koydu.

Vive L'Amour (Aiqing Wansui), 1994.

Akış: Film, bir şehirde bilmeden aynı apartmanı paylaşan üç kişi etrafında dönüyor. Mei adlı bir emlakçı orayı kaçamakları için kullanır, Ah-jung sevgilisini oraya götürür ve Hsiao-Kang inzivaya çekilmek için oranın anahtarını çalmıştır.

Yorumlar: Ortak apartman aracılığıyla çağdaş Tayvan yaşantısını üç farklı yönü iç-içe geçirilmiştir. Film, 1994 yılında Venedik Film Festivali'nde Altın Aslan ödülü'nü kazanmıştır.

What Time is it There? (Ni Neibian Jidian), 2001.

Dil: Mandarince/Tayvanca/Fransızca/İngilizce.

Akış: Genç bir seyyar satıcı olan Hsiao-Kang (Lee Kang-

Sheng) evinde depresif bir hayat yaşamaktadır. Paris'e gidecek olan Shang-Chyi adlı bir kızla tanışır ve iyi anlaşılır. O Paris'teyken eline geçen tüm saatleri Paris'e göre ayarlar. Hsiao-Kang, François Truffaut'un *Les Quatre-cents Coups*'unu izlerken, Shang-Chyi artık orta yaşlarına gelmiş Truffaut'un filmi-nin başrol oyuncusu olan Jean-Pierre L  aud ile Paris'teki bir mezarlıkta tuhaf bir biçimde karşılaşır.

The Wayward Cloud (Tian Bian Yi Duo Yun), 2005.

Akış: *What Time Is It There?* adlı filmdeki başkahraman Hsiao Kang artık yetişkindir ve filmlerde oyunculuk yapmaktadır.  nceki filmdeki aynı kızla, Shang-Chyi ile karşılaşır. Kar ıla malarının arka planında, insanların karpuzla h c m etmesini sağlayan Taipei  ehrindeki bir su kesintisi vardır.

Yorumlar: Tsai'nin en güzel ve en anlaşılır, ancak aynı zamanda en çok yüzleşmenin yaşandığı filmlerindendir.

WAN JEN (d. 1950, Tayvan.)

(**nam-ı diğer Jen Wen**)

Yönetmen olarak: 8 film. Senarist olarak: 3 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Sandwich Man (Erzi De Dawan'ou), 1983.

Yönetmenler: Zeng Zhuang Xiang ve Hou Hsiao-Hsien.

Not: bkz. Hou Hsiao-Hsien

YANG, EDWARD (d. 1947, Çin.)

(**nam-ı diğer Yang Dechang**)

Yönetmen olarak: 9 film. Senarist olarak: 8 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Biyografik not: Ailesi 1949 yılında Tayvan'a taşındı, burada

mühendislik okudu, daha sonra Florida Üniversitesi'nde bilgisayar alanında master yaptı. 1974 yılında Güney Kaliforniya Üniversitesi'nde bir film dersi aldı, ancak bir sene sonra bıraktı. 1981 yılında Tayvan'a geri dönene kadar ABD'de bir bilgisayar şirketinde çalıştı. Televizyonda yönetmenlik yaptı, *In Our Time* adlı filmin yönetmenlerinden biri olarak çıkış yaptı.

In Our Time (Guangyinde Gushi), 1982.

Yönetmenler: Chang-Yi, Tao Te-Chen ve Ko I-Chen.

Not: Daha fazla bilgi için bkz. Chang Yi.

That Day, on the Beach (Haitian de Yitian), 1983.

Dil: Tayvanca.

Akış: Film, kadının bakış açısından bakarak bir evliliğin çöküşünün izini sürüyor.

Yorumlar: Film, evliliği çöken bir kadının psikolojisini derinlemesine bir biçimde işliyor.

Taipei Story (Qingmei Zhuma), 1985.

Dil: Mandarince/Tayvanca.

Akış: Ah Lung bir tekstil üreticisi olan eski bir basketbol yıldızıdır. Nişanlısı hırslı bir yöneticidir. Lung duygularını çok iyi ifade edemez ve nişanlısının ailesiyle çeşitli sorunları vardır, babası iflas etmiştir kız kardeşi ise suç işliyordur. Kadın işini kaybettiğinde Ah Lung ona duygusal açıdan destek sunma noktasında zorlanır.

Yorumlar: Yang, kullandığı karelerin görsel yapısı üzerinden modern kent hayatındaki yabancılaşmanın altını çizmeyi başarıyor, yansımaları ve çiftin dairesindeki çıplak duvarları sıkça kullanıyor. Erkek başrol oyuncusu filmin yönetmenlerinden biri olan Hou Hsiao-Hsien'dir.

The Terrorizers (Kongbu Fenzi), 1986.

Akış: Shu-an adlı bir kız, sokaktan uzak dursun diye annesi tarafından odasına kilitlenmiştir. Hiç tanımadığı insanları telefonla arayarak eğlenir. Yazma konusunda tutkluk yaşayan Chi adlı bir kadın yazarı arar, kadın bu telefon görüşmesinin ardından yeniden yazmak için ilham almıştır ve kocası Li'den ayrılmaya karar verir. Bu arada Shu-an odasından kaçmayı başarmıştır ve gizlice onun resimlerini çekmiş olan bir fotoğrafçıyla karşılaşır. Bu, polisin kaçak bir suçlu olan eski erkek arkadaşını aramak için kızın evine gelmesiyle aynı zamanda olur. Li bu ayrılığa bozulmuştur ve öç almak için silahını çalar.

Yorumlar: Muğlak bir sonla biten entelektüel bir gerilim filmidir, 1987 yılında Locarno Film Festivali'nin Jüri Ödülü'nü almıştır.

A Brighter Summer Day (Guling Jie Shaonian Sha Ren Shijian), 1991.

Dil: Mandarince/Tayvanca/Shanghaica.

Akış: Yıl 1961'dir, yer ise Taipei. Bir bürokratin oğlu olan S'ir ana ülkeden kitlesel göçten sonraki ilk kuşaktır. Rock and Roll hayranı olan S'ir kızları keşfeder. Yoksul bir aileden gelen ancak cazibesini kullanarak farklı öğrenci gruplarının liderlerini etkileyen güzel Ming'den hoşlanır. Görünürde masum olan bu tavır bir cinayetle sonuçlanacaktır.

Yorumlar: Bu, Yang'ın uluslararası düzeyde ilk ilgi çeken filmidir. Çekimi beş yıldan uzun sürdü ve aslen profesyonel olmayan oyuncular kullanıldı. Yang, kendi öğrencilik döneminden kalma hatıraları kullandı ve filmi okuduğu okulda çekti. Film, 14 yaşındaki bir oğlanın 13 yaşındaki bir kızı öldürdüğü tüm Tayvan'ı şoka sokan gerçek bir olaydan esinlenmiştir.

A Confucian Confusion (Duli Shidai), 1994.

Akış: Taipei'de kentli çalışanlar üzerine bir komedi. Molly

cinsiyetçi önyargılara karşı çıkan genç bir kadındır; ailesi ona ve çalıştığı reklam ajansının sahibi olan ve işlerini yerine getiren bir ev kadını olması için yeterince para kazanmasını isteyen erkek arkadaşına saygı duymamaktadır. Molly, işine daha az bağlı olan çalışanlardan birini işten atar ve bu kendi hayatında ve etrafındaki insanların hayatında öngörülmez sonuçlara yol açar.

Yorumlar: Filmdeki durumun konfiçyusyan yönü asıl olarak erkek çocukların ayrıcalıklı bir biçimde ele alınması, büyüklere ve kocalara dönük sorumlu yaklaşımdır. Bu felsefenin modern dünyanın beklentileriyle uyuşmaması bu filmin odak noktasında yer almaktadır.

Mahjong, 1996.

Dil: Mandarince/İngilizce.

Akış: Dört adamdan oluşan bir çetenin kahramanlarına bir bakış: Sağlam bir çocuk olan Kızıl Balık, kadınları hoşlandığı 'Hong Kong', kibar bir çevirmen olan Luen Luen ve çakma bir feng-shui uzmanı olan 'Küçük Buddha' olarak bilinen 'diş macunu'. Kızıl Balığın babası üçlü bir çeteye borçlanarak ortadan kaybolduktan sonra, Kızıl Balık ilaveten para kazanmanın yolunu bulmak durumunda kalır. Fransız bir genç kızla tanıştıktan sonra onu bir genelevde çalıştırmaya çalışır.

Yorumlar: İngilizce'de benzer bir terim kullanılan filmin adı, dört kişi tarafından kapalı bir alanda oynanan bir oyundur. Bastırılan intikam duygusu ve bunun şiddetli bir biçimde nihayetine varmasının resmedilişi çok sahicidir.

Yi Yi: A One and a Two (Yi Yi), 2000.

Dil: Mandarince/Hokkaca/Japonca/İngilizce.

Akış: Hikaye, tipik bir Tayvanlı orta sınıf ailesiyle ilgilidir: bir işadamı, onu seven eşi ve iki çocuğu söz konusudur. Kadının kardeşinin düğününde annesi vurgun yer ve komaya dü-

şer. Hem çocuklar hem de ebeveynleri, yani tüm aile ölüme dair haberleriyle sarsılır: Kız romantizm peşine düşer ve oğlan okulda kötü davranışlar sergiler. Kadın ruhsal açıdan inzivaya çekilir kocası ise bir kaçamakta bulunmayı düşünür.

Yorumlar: 2000 yılında Les Cahiers du Cinéma en iyi 10 filminden biri seçilmiş, Britanya Film Enstitüsü'nün Sight and Sound'u tarafından son 25 yılın en iyi 10 filmi arasında yer almıştır.

ZENG ZHUANG XIANG (d. 1947.)
(nam-ı diğer Tseng Chuang-hsiang)

Yönetmen olarak: 3 film.

Sandwich Man (Erzi De Dawan'ou), 1983.
Yönetmenler: Wan Jen ve Hou Hsiao-Hsien.
Note: bkz. Hou Hsiao-Hsien

JAPONYA

JAPON SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE

İlk Dönemler

Japonların sinemayla tanışması, Edison'un kinetoskopunun 1886'da ülkede tanıtılmasıyla olur. Bundan bir sonraki yıl Fransız Lumiere Kardeşler sinematografi makinelerini Japonya'ya getirdiler. Bu dönem Japonların "batılılaşmayı" teşvik ettiği ve ellerinden gelenin en iyisini yaparak sanayileşmeye çalıştıkları dönemdir. Hükümet, Batılı uzmanların ülkeye ziyaretler yapmasını teşvik etti. Bu sırada Japon öğrenciler modern teknoloji konusunda bilgi kazanmaları için yurt dışına gönderilmekteydi. Fakat 1890'lı yıllara gelindiğinde liberal Batı fikirlerinin gereğinden fazla teşvik edildiğine dair bir endişe oluştu. Bu endişeyle beraber ulusal ve geleneksel değerlere dönüş fikrine sempatiyle bakılmaya başlandı. Hükümet gitikçe artan güvenini yabancı anlaşma haklarını kaldırarak uluslararası düzeyde de gösterdi. Ayrıca 1894-5 Sino-Japonya savaşında Çin'i yenilgiye uğratarak gücünü de ortaya koymuş oldu. İlk Japon filmi muhtemelen 1897'de çekildi. Japon sine-

masının bu ilk örneklerinde en çok işlenen konular danseden geyşalar ve canlı Tokyo sokak görüntüleri idi.

Uzun metrajlı ilk iki film 1898 yılı içerisinde neredeyse aynı zamanda çekilmiştir. Bunlardan birisi parktaki bir bank çevresinde gelişen bir komedi, diğeri ise tutuklanan bir hırsızın gerçek hikayesinin dramlaştırılmış şeklidir. Aynı yıl *Game of Autumn Leaves* adlı, iki ünlü Kabuki sanatçısının performanslarının kaydedildiği bir kısa film de çekilmiştir. Bu film bilinen en eski Japon filmidir.

Sinemanın ilk zamanlarında Batı toplumunda ve Japon toplumunda oynadığı rol arasında önemli bir fark vardır. Batının sanayileşmiş tüm ülkelerinde, sinema işçi sınıfı eğlencesi olarak görülürdü ve ilk olarak panayır ve benzeri yerlerde ortaya çıkmıştı. Japonya'da ise sinemanın popülerleşmesi bir üst sınıf eğlencesi olarak oldukça hızlı bir biçimde meydana geldi ve filmler için seçilen konular bu üst sınıfın zevklerini yansıttı.

Sonuç olarak, Japonya'da 1920'ye kadar çekilmiş filmlerin çoğu klasik Kabuki geleneğine ya da 1890'lardan itibaren gelişmeye başlayan sözde "yeni drama okulu"na (shampa) dayanarak çekilmiştir. Bahsi geçen bu iki drama türünün Japon sinemasının iki temel kolu üzerinde halen geçerli olan kalıcı bir etkisi olmuştur. Tarihsel kostüm dramaları (jidaigeki) ve modern hayatla derdi olan dramalar (gendai geki) gibi. İlk zamanlarda her iki tür de kadın rollerinde erkeklerin yer alması da dahil olmak üzere tiyatro geleneğinden beslenmiştir.

1904-5 Rus-Japan Savaşı esnasında, hem Japon hem de yabancı film yapımcılarının pek çoğu savaştaki olayların belgesel kayıtlarını yapmayı tercih ettiler. Bu filmler Japonya'da oldukça tutuldu ve gösterimlere gelen insan sayısında büyük bir artış sağladı. 1908 yılı itibarıyla Japon film sanayisi seri üretim dönemine girmişti. Fakat çok az film bu dönemi atlatılabilecekti.

Japonya'nın önde gelen film yapımcılarından biri 1909-1928 yılları arasında 300'ü aşkın filmin prodüktörlüğünü ve yönet-

menliğini yapmış olan Makino Shozo'dur. Bu alana girmesi Kyoto tiyatrosunun sahibi olarak olmuştur. Daha sonrasında Kyoto merkezli, yabancı filmler ithal eden Yokota şirketi için filmler yapmaya başlamıştır. İlk filmlerinden birisi kendi tiyatrosunda oynayan Kabuki topluluğuna dairdir. Bu topluluğunun performansını yakındaki bir tapınakta çekmiştir. Ono Matsunosuke topluluğu özellikle sinema seyircisi arasında popülerlik kazanmıştır.

Bu topluluğun ilk filmi 1909'da çekilen Go Tadanomu'dur. Bu performansların filmleri 1921'e kadar popülerliğini korumuştur. 1911 yılında Yokota şirketi filmlerinin kataloglarını basmıştır. Bu kataloglar bu dönemde çekilen filmlerin ne kadar kısa olduğunu görmemizi sağlamıştır.

Fakat Onoe Matsunosuke topluluğu filmlerinden biri uzun metrajlıdır. 1910 civarında çekilmiş, *Chushingura* adlı bu film on sekizinci yüzyılda geçen ünlü bir Japon hikayesine dayanmaktadır. Bu hikayenin bir versiyonu günümüzde de mevcuttur.

İmparator Meji öldüğünde, yerine Taisho dönemini başlatacak olan oğlu Yoshihito geçmiştir. Şunu vurgulamak gerekir ki sinemanın sessiz döneminde Japonya'da bir gelenek ortaya çıkmıştır. Bu gelenek varlığını uzun zaman sürdürecektir ve sesli filme geçilmesini geciktirecektir. Gösterilen çoğu filme bir anlatıcı ya da "benshi" eşlik etmiştir. Bu sanatçılar kendi alanlarında birer yıldız olmuştur. 1917'den itibaren, Batı'dan Japonya'ya çok sayıda film ithal edilmekteydi. Büyük yönetmen Akira Kurosawa babasının onu bu filmlerin çoğuna götürdüğünü ve özellikle de William S. Hart'ın yönettiği Westernlerden etkilenmiş olduğunu hatırlamaktadır. Yakın çekimler, kamerayı sağa sola çevirme gibi teknik araçlar popülerlerinden ötürü Japon sinemasında da kullanılmaya başlanmıştır. Maxim Gorky'nin *The Lower Depths* adlı eserinin serbest uyarlaması olan Murata Minoru'nun *Souls on the Road* (Rojo No Reikon) adlı uzun metrajı buna örnektir. Bu film Japon sinemasının ilk gerçekçi

filmlerinden birisi olarak kabul edilmektedir.

1920'lerde bir avuç Japon yönetmen Alman Dışavurumculuk filmlerini keşfetmiştir. Özellikle de Kinugasa Teinosuke adlı bir yönetmenin sineması bu etkinin açık seçik görülebildiği bir sinemadır. Çektiği filmlerden ikisi anlatım tekniği üzerine yaptığı denemelerle saygınlık kazanmıştır. 1926'da çekilen *Kurutta Ippeiji* (A Page of Madness) Alman yönetmen German Robert Wiene'nin *The Cabinet of Dr. Caligari*'sinin etkilerini taşımaktadır. Bu film karısının deliliğine ilişkin kendi suçluluk duygusunu takıntı haline getirmiş bir adamın öyküsünü anlatır. Adam akıl hastanesinde bir işe girer. Filmlerin her ikisi de zaman kavramıyla serbestçe oynar.

Amerikan kara komedileri de 1920'ler Japon sinemasını etkileyen önemli kaynaklardan biridir. Bu komedilerle beraber Japonya'da "Nansensu" (nonsense) denilen başka bir tür ortaya çıkmıştır. Aslında işleri oldukça ciddiye alınan yönetmen Ozu Yasujiro'nun ilk filmleri bu damardan beslenerek yapılmış filmlerdir. Bu filmlerden bir tanesi *Days of Youth* (Gakusei Romance: Wataki Hi) Amerikalı komedyen Harold Lloyd'u hatırlatacak bir karakter çizilerek çekilmiştir.

STÜDYOLAR VE BAĞIMSIZ YAPIMLAR

En başından itibaren Japon sinemasında egemen taraf büyük stüdyolar olmuştur, fakat bazı bağımsız film yapımcıları da hayatta kalmayı başarabilmiştir. Japonya'daki en eski film stüdyosu Nikkatsu Sinema Şirkettidir. Esasında 1912 yılında Japon Sinematograf Şirketi adı altında kurulmuştur. Daha öncesinde bu şirket Greater Japan Film Machinery Manufacturing Şirketinin bir parçasıdır. 1915 yılına gelindiğinde Nikkatsu ülkedeki film izleme pazarının üçte ikisini ele geçirmiştir. Kendi sinema zincirini de bir taraftan yürüten ve Japon sinemasındaki pek çok teknik yenilikle de doğrudan bağı olan Nikkatsu günümüze kadar farklı kılıklarla gelmeyi başarmış-

tır. Son yıllarda televizyon yayıncılığına da başlamıştır. Adı şirketle anılan en ünlü isim hiç şüphesiz ki yönetmen Mizoguchi Kenzo'dur.

1920'lerde dokuritsi puro olarak bilinen bağımsız filmler, stüdyo sisteminden rahatsız olan ve kendi şirketini kurmuş birtakım yönetmen ve oyuncu grubu tarafından çekilmiştir. Bazı durumlarda nedenler sanatsaldır. Örneğin yönetmen Kinugasa Teinosuke avangarde filmi *Kurutaa Ippei*'yi başka şekilde çekemeyeceğini düşünmekteydi. Diğer bazı durumlarda ise nedenler ekonomiktir. Dönemin yıldız oyuncularından bazıları daha çok para kazanmanın yolunun stüdyoları terk etmekten geçtiğini keşfetmiştir. Fakat 1930'lar itibariyle bu bağımsız prodüksiyon şirketleri ya devredildi ya da tekrardan büyük şirketler tarafından ekarte edildi.

GEÇ GELEN SES

Önde gelen şirketler artık film endüstrisinde seri üretime geçebilmişlerdi. Jidaigeki ve gendaigeki adı verilen iki temel tür üstünde uzmanlaşarak film endüstrisinin etkililiğinin de artırmışlardır. İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemde Japon filmleri yurt dışına nerdeyse hiç ihraç edilmemekteydi, aslında böyle bir ihtiyaç da yoktu. Sesli filmlere geçilmesiyle birlikte yerli piyasada sinemaya yönelik büyük bir ilgi doğdu. Eğlendirmekten öte pek bir amacı olmayan 400'e yakın film her yıl ülkenin 2,500 sinema salonunda gösterilmek üzere çekiliyordu. Amerikan film endüstrisinde olduğu gibi, Japon film şirketleri filmlerinin dağıtımı için kendi sinemalarına sahiptilerdi. Fakat Hollywood'un aksine Japon yönetmenler dönemin Amerikalı yönetmenlerine göre daha bağımsızdılar. Film yapımının yaratıcı taraflarını onların denetimi altındaydı. Örneğin hikayenin konusunu seçebiliyorlar, senaryoları onaylayıp üzerinde değişiklikler yapabiliyorlar ve aktörler ile kameramanları yönetebiliyorlardı.

MİLLİYETÇİLİĞİN GELİŞMESİ VE SİNEMAYA ETKİSİ

Dünyanın 1930'larda ekonomik bunalıma girmesiyle, milliyetçilik Japonya'da büyük ivme kazanmıştır. Ülkeye hakim olan huzursuzluk siyasi suikastlara ve hükümeti devirme planlarına yol açmıştır. Bunun sonucu olarak da askerin gücü artmıştır. 1931 yılında Japonya Mançurya'yı işgal etmiş ve Manchukuo devletini kurmuştur. 1933'de Milletler Birliği'nden çekilmiştir. 1937 yılı itibariyle Çin ile ilişkiler düşmanlık boyutuna girmiştir. Bu dönemde kimi yönetmenler "eğilim" adı verilen toplumsal eleştiri filmleri yapmıştır. Her biri 1936'da çekilmiş Mizoguchi Kenji'nin *Sisters of the Gion* ve Osaka *Elegy*'si ve Yasujiro Ozu'nun *The Only Son*'ı bu filmlere örnektir. Bunun sonucu olarak hükümet İkinci Dünya Savaşı boyunca geçerliliğini koruyacak katı bir sansür yasası getirmiştir. 1942 yılında hükümet bütün film şirketlerinin üç temel grup içerisinde toplanmasını emretmiştir: Shochiku, Toho ve Daiei denilen yeni bir grup daha.

SAVAŞ SONRASI PATLAMA VE ULUSLARARASI TANINMA

Japonya'nın sinemalarının yarısından fazlası İkinci Dünya Savaşı'nda Amerikan bombalamaları sonucu yok oldu. Mucizevi bir şekilde film stüdyoları zarar görmeden kaldı, böylece 1945'ten 1952'ye kadar süren Müttefiklerin işgali süresince önemli şirketler pek çok film üretmeye devam etti. Bazı konular, özellikle de derebeyliğini teşvik eden geleneksel Japon temaları Müttefik Komutanlığı tarafından yasaklanmıştı. Bu, 'jidaigeki' türündeki tüm filmler anlamına geliyordu. Uluslar arası itibar kazanan ilk filmin, hala Japon sinemasının büyüklerinden olarak nitelendirilen, 1951 Venedik Film Festivalinde Altın Aslan kazanan ve bu türe ait olan Kurosawa'nın *Rashomon*'u (1950) olması ironiktir. Bu dönem boyunca Japonya için Batıda yeni ihracat piyasaları açıldı. 1950'lerin sonuna

doğru ekonomi hızla genişliyordu. Önemli Japon film yapımcıları klasik olarak nitelendirilen ve dünya çapında sayısız festivalde ödüller kazanan filmler yaptılar. Anavatanında esasen savaş zamanı ve savaş sonrası 'jidaigeki' filmleri ile tanınan Kurosawa, dünya çapında samuray savaşçıları hakkındaki epik filmler serisi ile tanındı, bilhassa da *Seven Samurai* (1954), *The Throne of Blood* (1957), *The Hidden Fortress* (1958), *Yojimbo* (1961) ve *Sanjuro* (1962) ile. Kurosawa'nın yaptığı pek çok diğer filmin arasında *The Idiot* (1951) ve *The Lower Depths* (1957) gibi bazı edebi uyarlamalar da vardı.

Diğer iki köklü yönetmen, Mizoguchi Kenji ve Ozu Yasujiro, kendilerinin en büyük filmleri olarak görülen filmlerini bu savaş sonrası döneminde yaptılar. Mizoguchi'nin popüler bir teması derebeyliğin ve kadının geleneksel rolünün bir eleştirisi idi. Kendisinin iki en önemli savaş sonrası filminden biri, bir on yedinci yüzyıl cariyesinin hikayesi niteliğindeki *The Life of Oharu*'dur (1953), diğeri de on altıncı yüzyıl iç savaşları sırasında şan ve şöhret için eşlerini terk eden iki adamın hikayesi olan *Tales of Ugetsu*'dur (1953). Uzun çekimler ve derin odaklı sahneler Mizoguchi'nin tarzının karakteristik özellikleridir. Ozu'nun favori türü, 'gendaigeki'nin orta sınıf ailelerin yaşamları ile ilgilenen bir çeşidi olan 'shomingeki'dir. Kendisinin en ünlü film serisi, Setsuko Hara tarafından canlandırılan ana karakterlerden birinin adıyla 'The Noriko Trilogy' olarak adlandırılmıştır. *Late Spring* (1949)'de Noriko başlangıçta evlenmeye isteksizdir fakat sonunda babası için ve ailesi ile olan ilişkisi adına özgürlüğünü feda eder. Modern bir kadın olarak sorunları *Early Summer* (1952) filminde daha fazla incelenmiştir. Üçlemenin son filmi *Tokyo Story* (1953), yaygın bir şekilde Ozu'nun başyapıtı olarak görülmektedir. Film, orta yaşlı bir çiftin modern bir metropol olan Tokyo'da evli çocuklarını ziyaret ederken yaşanan nesiller arası çatışmayı incelemektedir. Filmlerinin pek çoğu, bir tatami minderinde otu-

ran bir kişinin göz seviyesinden alçak açılı çekimler kullanılarak geleneksel bir Japon evinin sınırları içinde çekilmiştir.

İKİNCİ SAVAŞ SONRASI JENERASYON

İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki ikinci nesil film yapımcıları arasındaki en ileri gelen isimler kuşkusuz Ichikawa Kon, Kobayashi Masaki ve Shindo Kaneto'dur. Ichikawa'nın en önemli çalışmaları *The Burmese Harp* (1956) ve *Fires on the Plain* (1959) isimli, pasifist bir ideolojiyi ifade eden iki filmi ve formatının en büyük üstünlüklerini ortaya çıkaran çeşitli uzun metrajlı geniş ekran filmleridir: *Conflagration* (1958), *The Key* (1959) ve üç saatlik belgesel *Tokyo Olympiad* (1965). Kobayashi en çok Japonya'nın Mançurya'yı işgalini konu alan üç bölümlük savaş karşıtı filmi *Human Condition* (1959-61) ile, 'jidageki' türünün iki örneği olan *Harakiri* (1962) ve *Rebellion* (1967) ile, ve rahatsız edici şekilde güzel bir hayalet hikayesi olan *Kwaidan* (1964) ile tanınmaktadır. Shindo, karşılaştırma yapılırsa daha alışılmadık bir yönetmendir; kendisinin en iyi tanınan filmleri *The Island* (1960) adındaki bir yarı-belgesel ve folkloru kullanan *Onibaba* (1964)'tür.

ÜÇÜNCÜ SAVAŞ SONRASI JENERASYON

Bu fazla sıkıca bağlı olmayan yönetmenler grubunun en üretken olduğu zamanlar 1960 ve 1970'ler idi ve bunlar Fransız Yeni Dalgasından etkilenmişlerdir. En ileri gelen yönetmenleri -önemli filmlerinin prodüksiyon sırasına göre- Tashigahara Hiroshi (*Woman in the Dunes*, 1964, Cannes Film Festivalinde Jüri özel ödülünü kazanmıştır ve En İyi Yönetmen ile En İyi Yabancı Dildeki Film dallarında iki Oscar'a aday olmuştur); Masumura Yasuzo (*The Red Angel*, 1965); Imamura Shohei (*The Pornographer*, 1966); Susumu Hani (*The Inferno of First Love*, 1968); Masahiro Shinoda (*Double Suicide*, 1969); Yoshida Yoshishige (*Eros Plus Massacre*, 1970); ve 1976 tarih-

li aşırı erotik *In the Realm of the Senses* (Ai No Korida) filmiyle kötü bir şöhrete sahip olmuş Oshima Nagisa'dır (*The Man Who Left His Will on Film*, 1970). Oshima filmin ekstrem pornografik sahneler içermesi için ısrar etmiştir ve sonuç olarak filmin kesilmemiş versiyonu hiçbir zaman Japonya'da gösterilmemiştir.

1960'LARDAN 1980'LERE: EKONOMİK ÇÖKÜŞ

1960'ların ortasından itibaren Japon film endüstrisinde ekonomik bir çöküş baş göstermiştir ve 1970'lerin ortasında en önemli stüdyolardan ikisi iflas etmiştir. Bunun nedeni çok kanallı televizyonun rekabeti kadar gişe rekoru kıran Amerikan filmleridir. Bu durum sırasında başarılı olan filmler yalnızca 'yakuza eiga' olarak bilinen gangster filmleri ve seks ile sadizmi birleştiren pornografik filmlerdir. 1980'ler süresince Japonya'nın hala dünyadaki en yüksek yıllık ulusal hasılatlı filmlerini üretmesine rağmen endüstri düşüşte kalmaya devam etmiştir. Ciddi sanatsal niyetler ile yapılan çoğu film yabancı para ile yapılmak zorundaydı. Ayrıca bu on yıl içinde 'anime' şeklinde adlandırılan filmler geniş çapta başarılı olmaya başlamıştır. Bunlar Japon çizgi roman ('manga') hikayelerinin uzun metrajlı adaptasyonlarıdır. Miyazaki Hayao kendi 'mangası' *Nausicaä of the Valley of the Wind*'in (Kaze No Tani No Naushika) 1984 yılında uyarlamasını yaptı ve Otomo Katsuhiro kendi *Akira* isimli mangasını 1988'de uzun metrajlı anime olarak uyarladı. Düzenli olarak, yılda en az iki kez popüler TV şovlarına dayanan yeni anime filmleri yapıldı. Miyazaki emekliliğini bırakarak 2001 yılında Japonya'da tüm gişe rekorlarını kıran ve bir En İyi Animasyon Film dalında ABD Akademi ödülü kazanan *Spirited Away* (Sen To Chihiro No Kamikakushi) animesini yönetti. O günden beri uluslararası ününü *Howl's Moving Castle* (2004) isimli, bir cadı tarafından lanetlenen ve çirkin bir kocakarıya dönüşen bir kızın fantas-

tik hikayesini anlatan, Diana Wynne Jones tarafından yazılmış bir romanın kendi versiyonunu yaparak arttırdı. Filmdeki kız hareket eden bir şatodaki tuhaf ailenin içine karışır ve üzerindeki büyüü kaldırmanın yollarını arar. Film korkunçluğun ve güzelliğin rahatsız edici bir harmanlanması olarak nitelendirilebilir ve geleneksel Avrupa imgelemine en iyi anime tasarım teknikleri ile yaklaşmaktadır.

1990'LAR VE YENİ BİN YIL

1980'lerin ekonomik düşüşü 1990'larda da devam etti. Çeşitli önemli ve etki sahibi film prodüksiyon şirketleri kapanmak zorunda kaldı: Sheibu Distribution Group Inc. dağıtım ve prodüksiyon şirketleri ile birlikte pek çok sinemasını kapattı; 1990'da kurulmuş 'Argo Project' bağımsız film sinemasını kapattı; ve bazı yeni yönetmenler tarafından kurulmuş 'Directors' Company' 1992'de çöktü. Film yapımı dünyasına göre konu dışı ve alakasız olan durumların da hayatta kalmaya çalışan film yapımcılarının tasasına hatırı sayılır katkıları oldu. 1995 Ocak ayında Kobe'de büyük bir deprem olmuş ve ardından Mart ayında Tokyo metrosunda sarın sinir gazı saldırısı gerçekleşmişti. Ayrıca, Japonya'da giderek artan sayıda yasa dışı yabancılar yaşamaya başlamıştı; Japon toplumuna ve ulusal kimlik anlayışına çoğu kişiye göre radikal bir şekilde meydan okunmaktaydı.

Bağımsız film yönetmenlerinin yeni nesli yine de ayakta kalmayı başarıyor ve yurt dışında popüler olmayı sürdürüyordu. Bunların arasında Li Chugo, Iwai Shunji, Hayashi Kaijo, Ko-reeda Hirokazu, Hashiguchi Ryoske, Sendo Naomi (namı müstear Kawase Sendo) ve Aoyama Shinji vardı. Iwai Shunji özellikle daha genç nesil tarafından, 1995 tarihli, Kieslovski'nin *The Double Life of Veronica*'sından bağımsızca uyarlanmış bir fikir üzerine kurulu olan *Love Letter* filmi ile sevilirdi. Çin, Hong Kong ve Tayvan'daki genç nesil film yapımcı-

larının uluslararası başarısı, onun Japonya'daki gelişmekte olan yönetmenler ve Tokyo'daki prodüksiyon tesislerini kullanan Çinli yönetmenler üzerindeki etkisi ile gerçekleşmişti.

Japonyadaki yabancıların vahim durumları hakkında büyüyen endişeleri yansıtan iki önemli film vardır. *About Love*, Tokyo (1992), Yanagimachi Mizuo tarafından yönetilen film Japonya'daki Çinli'lerin hayatlarına bakar. *Where is the moon rising?*, Kore'de Choi Yang-il ve Japonya'da Takeshi Kitano adlarıyla bilinen Koreli Japon komedyen ve yönetmen tarafından yönetilmiştir. Film Koreli Japon bir kabare sahibinin hayatı, oğlu ve Filipinli bir hostes üstünedir. Zihin kontrol tekniklerinin ve zehirli gaz kullanılarak teşebbüs edilen toplu katliamın konu edildiği Kiyoshi Kurosawa (Akira Kurosawa ile akrabalığı bulunmayan) tarafından çekilen iki film sırasıyla: *Cure* (1997) ve *Charisma* (1999)'dır. Ayrıca 1999'da batıda bir kült hale gelen bir film ortaya çıktı: *Audition*, Takashi Miike tarafından yönetiliyordu. Arkadaşı tarafından ayarlanan seçmelerde kendine bir kadın arkadaş bulma umuduyla oturan dul ve yalnız bir adam hakkındaydı. Genç bir kadın tarafından büyülenir ve ilk tanışma anının gerginliğini aştıktan sonra onu takip eder. Ne yazık ki kadının, erkekleri dehşet verici işkence biçimlerine mahkum etmeyi sevdiğinden haberi yoktur. Oldukça sakın bir başlangıçtan sonra film hasta edici bir işkence sahnesine geçer. Miike 90'ların başlarında V-cinema (video çekim sinema)'nın yükseldiği zamanlarda başladığı sinema kariyerinde bugüne kadar 60'ın üstünde film yöneterek bir çok eser vermiştir. . Açık sekse ve şiddete karşı sürekli bir saplantı hali filmlerinde kendini göstermiştir. *Audition* filmi onun uluslararası çıkışını damgalamıştır.

2000'lerde bir çoğu stüdyo sisteminin dışında olan bir takım yeni yönetmenler bilinegelmiştir. Takash Koizumu, bir edebi eserin kayda değer bir uyarlamasını, *Professor Formula* (2005), yönetmiştir. Film yalnız bir anne ile beyin-özürlü bir

matematik profesörünün arasındaki aşkı konu etmektedir. Genç insanların hayatlarını konu eden bir takım filmler olmuştur, örneğin, Sori Fumihiko tarafından yönetilen *Ping Pong* (2002), önde gelen tenis oyuncularına olma hayalleri kuran iki genç adama dair bir komedidir, ve Hiroshi Ishikawa tarafından yönetilen *Sukida* (2005) 17 yaşındaki bir kızın aşık olmasına dair bir hikayedir. Popüler komediler, Katsuhito Ishii tarafından yönetilen, kırsalda yaşayan bir ailenin maceralarını konu edinen *The Taste of Tea* (2003) ve Satoshi Miki'nin, bir televizyon şovu için ünlü bir senaryo yazarı olan, *Turtles Swim Faster Than Expected* (2005)'idir. Özellikle bir film şimdiden bir kült statüsüne gelmiştir: Kankuro Kudo tarafından yönetilen *Yaji and Kita: The Midnight Pilgrims* (2005). Japon popüler kültüründeki alay eden güldürülerden biri; fakat mizahı sadece dildeki zorluklardan ötürü değil, ayrıca bitmeyen örtülü kültürel referanslardan ötürü Batılı izleyici tarafından neredeyse anlaşılamaz.

90'lar boyunca ve yeni binyılda yayılan hala devam etmekte olan ve edecek gibi gözüken ve anlaşılması gereken bir olay var ki, Kült film *Ring* (1998) ve devam filmleri ile yan filmleri. Hayranları onu diğer bütün korku filmlerinin sonunu getiren film olarak yorumlasa da, absürdün kıyısında gezen anlaşılması güç hikaye konusu ile herkesin sinema zevkine hitap etmemektedir. *Ring 2* (1999) derhal onu izlemiştir, ve şaşırtıcı bir şekilde *The Ring 2* (2005) ile İngilizce versiyonu çekilmiştir, *The Ring 3*'ün de 2007'de çıkacağı bildirilmiştir. Bütün bu filmler tuhaf ve korkutucu olanın özel karışımını yapmaya becermiş Hideo Nakata tarafından yönetilmiştir. Bir yan film, Joji Iida tarafından yönetilen *The Spiral* (Rasen) 1998'de piyasaya sürülmüştür. Başka yan filmler, bir televizyon dizisi, kitaplar ve çizgi romanlar olagelmıştır, ve döngü, eğer kontrolden çıkmazsa, sonsuz tekrara ayarlanmış gibidir.

İki Özel Tür

İki tip film, kökenleri ve bazı eşsiz nitelikleri sebebiyle, Japon sinemasıyla özdeşleşir hale geldi. Hollywood'un korku filmleri ve Disney çizgi filmlerinin karşısında Japonya'nın Godzilla filmleri ve animesi.

Godzilla

Batıda Godzilla olarak biline gelen yıkıcı yaratığın doğuşu savaş sonrası Japon ruhunun, ülkenin başına gelen nükleer faciayla hesaplaşma denemelerinin bir icadı olarak görülebilir. Bütün filmlerde Japon şehirlerinin büyük yıkıma uğradığı fark edilebilir, ve bu filmlerin dinmek bilmeyen popülerliği 40 yıl ve 25 film boyunca sürmüştür.

Yaratığın bir parçası dinozor, bir parçası radyasyonun etkilerinden dolayı nükleer mutasyona uğramış ve bir parçası da mitik ateş-soluyan ejderhadır. Japonca adının, Gojira olarak Japoncada yazılan, goril ('gorira') ve balina ('kujira') sözcüklerinin bir kombinasyonundan türetildiği söylenir. Amerikan dağıtıcıları tarafından ona verilen 'Godzilla' ismi İngilizceye kaba bir uyarlamadır. Asıl film, bir dönem Akira Kurosawa'nın da asistanlığını yapmış olan , Honda Ishiro tarafından yönetilmiş olup huzursuz edici müzik partisyonlarına Akira Ifubuke imzasını atmıştır.

Amerika'da gösterime giren versiyonu 30 dakika kesintiye uğramış, ekstra metrajla takviye edilmiş ve Raymond Burr tarafından canlandırılan Amerikalı bir gazeteci yeni karakter olarak eklenmiştir. Filmin gerçek cazibesi, dev kertenkelemsi yaratığın, rüyalardakine benzer yavaş bir hızla, güzelce inşa edilmiş Tokyo şehri modelini yıktığını gösteren etkileyici sahnelerde yatmaktadır. Özel yaratık efektleri modern animasyonun harikalarıyla karşılaştırıldığında oldukça ham kalsa da etkileyici olmadığı söylenemez. Kauçuk kıyafetli bir adam yarattığı oynamıştır ve bu yöntem, Japon Toho Stüdyosunun taktı-

ğı adıyla 'suitmation', gelecekteki tüm yaratık filmleri (Japonların 'kaiju eiga' olarak adlandırdığı) için temel teşkil etmiştir.

Devam filmlerinin sadece başlıkları bile filmler hakkında izleyiciyi bilgilendirir. *Godzilla Raids Again*(1955) ilk filmde ölen yaratığın ikizini incelikle işlenmiş intikamını almak için dönerken çeker. Godzilla daha sonrasında *King Kong vs. Godzilla* ve *Godzilla vs. Mothra* gibi filmlerde diğer mitolojik yaratıklarla savaşmak için yeniden hayata döner. Mothra gökkuşağı kanatlarıyla narince havada süzülen ve şarkılarıyla onla iletişime geçen peri prensesleri tarafından eşlik edilen kayda değer, havai ve perimsi bir yaratıktır. Gidorah, üç başlı yaratık (1964)'da Mothra, Godzilla'nın müttefiki olarak, onu dünyayı uzay boşluğundan gelen üç başlı ejderha Gidorah'dan beraber korumak için ikna ederken yeniden ortaya çıkar.

Godzilla vs. Monster Zero (1965) Nick Adams adlı bir Amerikalı aktör ile önceki filmlerden bir takım canavarlar ve Yıkılmış X gezegeninden gelen mor ile siyah deriler içindeki uzaylıları başrollerde oynatır. 1960'lar boyunca seriler genç izleyicileri daha fazla çekmeyi denemiştir. Bu *Son of Godzilla* (1967), *Godzilla's Revenge* (1969), *Godzilla vs. Gigan* (1972) and *Godzilla vs. Megalon* (1973) örnekleri gibi fakir özel efektler ile çekilmiş bir dizi kayda değer film ile sonuçlanmıştır.

Bunların birçoğunda utanmaksızın eski özel efekt sahnelerini kullanıldı, ancak bu dönemde eğlence değerinin ötesinde bir şey taşıyan filmler bulmak zor. *Destroy All Monsters* (1968) birlikte 'Canavar Adası' adlı bir adada yaşayan oniki canavarı konu edinmiştir ki, bu konsept birkaç başka filmde de işlenmiştir. Bu efsanenin en sıradışı uyarlaması herhalde pop müzik, psikodelik kareler ve beceriksiz bir çevre mesajıyla dolu *Godzilla vs. The Smog Monster* (1971) adlı filmidir. *Godzilla vs. Mechagodzilla* (1974) ve *The Terror of Mechagodzilla* (1975) adlı filmlerde bir robot Godzilla'ya savaş ilan eder. Bu son film Godzilla'yı asıl yaratıcısı olan ve genellikle en iyi Godzilla

filmleri yapan kişi olarak kabul gören Honda Ishiro tarafından çekilmiştir.

Toho Stüdyoları, 1984 yılında ilk Godzilla filminin 30'uncu yıldönümünü kutlamak için *The Return of Godzilla* (Godzilla 85 adıyla da gösterime girmiştir) adlı filmi çekti. Bu film, takdire şayandır ve türünün birçok örneğinden teknik açıdan daha başarılıdır. Film, *Godzilla vs. King Ghidra* (1991), *Godzilla vs. Mothra: Battle For Earth* (1992), *Godzilla vs. Mechagodzilla II* (1993) ve *Godzilla vs. Space Godzilla* (1994) gibi isimler altında 'Heisei' dizisi olarak adlandırılan 'ikinci dalga' Godzilla filmlerinin çekilmesine yol açtı ve Japonya'da tükenecek kadar çok sattı. Godzilla'nın 40'cı yıldönümü ise *Godzilla vs. Destroyer* ile kutlandı. Toho Stüdyoları, *Godzilla 2000* (1999) adlı filmde, hikayenin orijinal akış konseptine dönmeye karar verdi, ancak *Godzilla vs. Megaguirus* (2000), ve *Godzilla, Mothra, King Ghidorah: All Monsters Attack* (2001) adlı yan filmler çekti. Godzilla'nın, evlatlarının ve efsanevi düşmanlarının yakın gelecekte neslinin tükenmesi pek mümkün görünmüyor.

Anime

Yer yer teleffuz edildiği şekliyle 'animay' olarak yazılan 'anime' kelimesi, özünde Japonca'daki 'animasyon' kelimesinin kısaltmasıdır. Japon animasyonunu bugüne kadar batı animasyonundan ayıran özellikler söz konusu olduğu için bu bir konsept veya tür olarak ele alındı. Ne var ki, onu taklit edenlerin sayısı son yıllarda arttı ve hayranları, her yaştan Japonun izlediği üzere, yeterince anime izlendiğinde genel eğilimlerin ve bir dizi alt-türün saptanabileceğini iddia ediyor.

Animeler, yaratıcılarının, animasyonun sınırlarını yaratıcı bir biçimde aşmanın yolunu bulduğu için bu kadar başarılı oldu. Modern bilgisayar grafikleri elbette hayal dünyamızdaki en ucube şeyleri bile gerçekçi bir biçimde yansıtmamıza doğru yol alıyormuş gibi görünüyor. Yıldızlı bir arka-planın

önünde uçan uzay gemileri gibi efekleri tüm diğer animasyon teknikleriyle yaratmak kolaydı, ancak insan yüzü üzerinde duyguları betimlemek çok daha zor ve pahalı bir iştir. Anime-ler, izleyicilerin bir 'işaret' olarak belli duygusal haller ve kişilik özellikleri olarak tanımlamayı öğrendiği teamüller kullanmaktadır.

Bu tür, (Japoncası 'manga' olan) çizgi romanların popüler olmasından dolayı ortaya çıktı. Japonlar, yediden yetmiş yediye, fanteziden tarihe, bilimden cinselliğe (anime pornografisine dair 'hentai' adlı bir alt-tür de vardır) her konuda çizgi romana hastadır. Tüm bu yıllar içerisinde, okuyucuların artık sezgisel olarak anladığı kimi görsel teamüller gelişti. İnsan yüzünün belli bir şirinliği, okuyucuda azami bir duygusal tepki yaratmak için kullanılır.

Bu açıdan uzun bir saç, çok büyük gözler, ufacık bir ağız ve burun tipiktir. Bu, kesinlikle insanların bebekleri ve ufak hayvanları sevmesinin nedenlerine dair yapılan psikolojik araştırmalara dayanıyor. Duygular, halihazırda anlaşılabilir bir biçimde gösterilir: Örneğin, alından akan bir ter damlası, genellikle siktıntıyı ifade eder. Gençler için yapılan animeler piyasasında, oğlanlara uygun animelerle ('shonen anime') kızlar için yapılmış animeler ('shojo anime') arasında kabaca bir ayırım güdülebilir. 'Shonen anime'ler daha çok aksiyon ve çatışma ağırlıklıdır, 'shojo anime'ler ise daha çok romantizme odaklanır. Özellikle kızlar arasında popüler olan bir hikaye akışı, büyülmüş güçlerle bir kahramana dönüşen kızların hikayesidir. Bu kıza genellikle şirin bir hayvan eşlik eder ve kötü düşmanlarla savaşır. *Saint Tail*, *Cardaptor Sakura* ve en çok bilineni *Sailor Moon* buna dair klasik örneklerdir. Kızlar için hazırlanmış olan hikayelerle oğlanlar için hazırlanmış hikayeler arasındaki ayırım filmlere nazaran çizgi romanlarda daha net, çünkü filmlerin iki cinse de hitap etmesi öngörülüyor. Birçok film, örneğin aşk entrikalarıyla dev robotlarla ilgili bir akışı

birleştirerek çeşitli anime eğilimlerini kullanıyor. Aslında Tezuka Osmuof'un *Astro Boy* adlı duygusal bir robota dair hikayesiyle başlayan ve kendi başına bir alt-tür olan 'mecha' ('mekanik' kelimesindeki 'meka' gibi telaffuz edilen) diye bir tür de vardır.

YÖNETMEN VE FİLM SEÇKİSİ (JAPONYA)

GOSHO HEINOSUKE (d. 1902; ö. 1981.)

(~~nam-ı~~ diğer Goshotei/Gosho)

Yönetmen olarak: 99 film. Senarist olarak: 8 film. Yapımcı olarak: 1 film.

The Neighbour's Wife and Mine (Madamu To Nyobo),
1931.

Akış: Karşılması gereken katı bir zaman çizelgesi olan bir yazar şehrin gürültüsünden kaçmak için eşi ve bebeği ile birlikte deniz kıyısına gider. Ancak her şey onu işinden uzaklaştırır ve eşiyle münakaşa eder. Son radde, gürültülü Amerikan cazının çalındığı, hemen yandaki çılgın bir partidir. Şikayet etmek üzere gider ancak alımlı genç bir kadınla karşılaşır. Bu karısıyla kıskanç anlar yaşamasına neden olur ancak her nasılsa sonunda yazacakları tamamlanır.

Yorumlar: Tüm tatlılık ve ışıkla sonlanan, cazibeli bir film. Bu sesli ilk Japon filmiydi.

HANI SUSUMU (d. 1928.)

Yönetmen olarak: 14 film. Senarist olarak: 9 film.

The Inferno of First Love (Hatsukoi: Jigoku-hen), 1968.

Akış: Cinsel açıdan güvenilmez bir adam çıplak poz veren bir genç modele aşık olur. Kendisinin ilişkiyi geliştirmesine engel olan bir cinsel istismar geçmişi vardır. Kendisini bir parkta küçük bir kadına kendini kaptırmış şekilde bulur.

Yorumlar: Doğrusal olmayan, karmaşık akış gelişimi içeriyor.

ICHIKAWA KON (d. 1915.)

(**nam-ı diğer Kurikotei**)

Yönetmen olarak: 86 film. Senarist olarak: 49 film. Yapımcı olarak: 9 film.

Biyografik not: Ichikawa kariyerine bir karikatürist olarak başladı ve onun güçlü tasarım algısı ekran formundaki çizgileri ve açısız örüntüleri başarılı bir şekilde kullanmasında mevcuttur. Özellikle, Natsume Soseki ve Mishima Yukio gibi yazarların edebi eserlerinin film versiyonlarıyla ünlüdür. Ichikawa'nın Batı'da görülen ilk filmi 1956 Venedik Film Festivali'nde San Giorgio Ödülü'nü kazanan *Burmese Harp*'dir (1956). Dünya, *Tokyo Olympiad* (1965) adlı belgeseliyle onun daha da farkına vardı. Ayrıca, komedi ve trajediyi birleştirme ustalığını kanıtladığı gerilim filmleri ve daha eğlenceli filmler de yönetti. 1965'e kadar en büyük çalışmalarını ortaya çıkarmasına yardımcı olan eşi, yazar Wada Natto'yla yakın işbirliği halinde çalıştı.

The Burmese Harp (Biruma No Tatekoto), 1985.

Akış: Temmuz, 1945. Japon ordusu Burma'da İngiliz ordusundan kaçmaktadır. Bir askeri birlik ruhunu canlı tutmak

için içlerinden biri, Mizushima, tarafından getirilen Burma harpiyle şarkı söylemektedir. Dağlardaki bir Japon grubunu teslim olmaya ikna etmesi için gönderilir ama başarısız olur ve İngilizler saldırır. Arkadaşları öldüğünden endişe ederler ancak o Budist bir rahip kılığına girerek hayatta kalır. Dinsel bir dönüşüm geçirir ama Burma'da kalma ya da Japonya'ya dönme konusunda karar veremez.

Yorumlar: Askerler ve onların şarkı söylemesi idealize edilebilir ama yalnız harp çalgıcısı ve onun kaderi etkileyici bir şekilde canlandırılmıştır. Ichikawa Takeyama Michio'nun hikayesini öylesine sevmiştir ki 1985'te yeniden filme almıştır.

The Temple of the Golden Pavilion (Enjo), 1958.

Akış: Mizoguchi adlı genç babasının her zaman bahsettiği Altın Köşk Tapınağı'na rahip olarak kabul edilmek ister. Mizoguchi kekeleymektedir ve diğerlerinden izole edildiğini hissederek. Bir gün tapınakta kendisine gülümsemeyen bir rahiple arkadaş olur ama rahip intihar eder ve o daha da izole edilmiş hisseder. Aynı zamanda güzel kızları kendine aşık etme yetisine sahip Kashiwagi adlı, sakat bir gençle arkadaş olur. Ne zaman Mizoguchi bir kıza içtenlikle yaklaşırsa Altın Tapınağın görüntüsü yakasını bırakmaz. Film, sonrasında gencin kendisini tapınağı yakıp kül etmeye ikna ettiği psikolojik süreç odaklar.

Yorumlar: Mishima Yukio'nun karmaşık ve zor romanı, Ichikawa'nın ekranlarda ikna edici şekilde yorumladığı güzellik, ölüm ve cinselliğin zengin ve belirsiz sembolizmiyle doludur.

Fires on the Plain (Nobi), 1959.

Akış: Filipinler, 1945. Japon İmparatorluk Ordusu ormanda saklanan bir yığına indirgenmiştir. Bazı adamlar delirir ve cinayet işlerler veya yamyamlığa başvururlar. Film kişiliğini sağlam tutmaya çalışan bir adama odaklanır.

Yorumlar: İkna edici gerçekçilik adına, söylenenlere göre Ichikawa aktörlerinin sıkı bir diyetle ve hijyenik olmayan koşullarda yaşamaya zorlamıştır. Sonuç yürek parçalayıcı ve sarsıcı bir film olmuştur.

Odd Obsession (Kagi), 1959.

Akış: İğne yaparak ve röntgencilikle kendisini yeniden canlandırmanın yollarını arayan yaşı ilerlemiş bir adamın hikayesi.

Yorumlar: Bu film versiyonu dayandığı orijinal Tanizaki Junichiro romanından daha da karanlıktır.

The Outcast (Hakai), 1962.

Dili: Japonca/İngilizce

Akış: Kendisini yavaş yavaş, başarılı bir şekilde normal topluma geçirmeye çalışan sosyal bir serseri gerçek kimliğini gizlemeye çalışır.

Yorumlar: Güçlü ve karmaşık karakterizasyon.

An Actor's Revenge (Yukinojo Henge), 1963.

Akış: Kabaki drama grubundaki ünlü bir kadın canlandırma oyuncusu, 20 yıl önce anne-babasını intihara sürükleyen üç adamla karşılaşır ve intikamını alır.

Yorumlar: Aynı başlıkla Hasegawa Kazuo tarafından 1935 yılında yapılan bir filme dayanır. Her iki film de aynı aktörü, Hasegawa Kazuo'yu başrolde oynatmıştır. Ichikawa'nın filmi aktörün 300. filmiydi. Hasegawa, tüm hayatını intikam ihtiyacıyla kurmuş bir adamın sürükleyici bir performansını üretmiştir.

Tokyo Olympiad (Tokyo Orimpikku), 1965.

Akış: Belli olaylar ve kişisel mücadelelerin ayrıntılarıyla, 1964 Yaz Olimpiyatlarındaki olayları anlatan, isimsiz izleyiciler ve yarışmacıların çağrışımlarla dolu görüntülerini birlikte dokuyan bir belgesel. Spor idealizminin bir kutlaması.

I Am a Cat (Wagahai Wa Neko De Aru), 1975.

Akış: Bir ortaokul öğretmenin hayatının çalışması.

Yorumlar: Yazar Natsume Soseki'nin aynı adla yazılan ünlü romanına dayanır.

Playboy (Dora-Heita), 2000.

Akış: *Alley Cat* diye de bilinen film sorumsuz bir sarhoş gibi görünen ancak çürümüş ve kanunsuz toplumu temizlemeye yeltenen yeni bir yargıca odaklanır.

Yorumlar: Film daha önce senaryoyu beraber yazan dört yönetmen tarafından planlanmıştır: Kurosawa, Kobayashi, Kinoshita Keisuke ve Ichikawa. Diğer üçü öldükten sonra Ichikawa Japon sinema gişelerinin önde gelen ve başrolü hassaslık ve derinlikle oynayan yıldızı Yakusho Koji'yi oynatarak, nihayet senaryoyu filme dönüştürmüştür.

IMAMURA SHOHEI (d. 1926; ö. 2006.)

Yönetmen olarak: 21 film. Senarist olarak: 19 film. Aktör olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 5 film.

Bioygrafik not: Tokyolu, zengin bir orta sınıf ailesine doğan Shohei temelde askerlikten kaçmak için teknik üniversiteye gitti. Savaşın sonra Waseda Üniversitesi'nde tarih okudu ama zamanının çoğunu karaborsacılık, Komünist yanlısı tiyatro grubuyla, geriye kalan boş vaktini de bar kızları ve gangsterlerle geçirdi.

Film yapımında çırağılığı başladı ve bazı ünlü filmlerinde Oza Yasujiro ile birlikte çalıştı. 1970'lerde film sanayiindeki ciddi problemlerden dolayı TV için özellikle de Japonya'nın II. Dünya Savaşındaki rolüyle ilgili temalar üzerine belgeseller yönetmeye başladı.

1974'de Yokohama Film ve Yayıncılık Okulu'nu kurdu. 1970'lerin sonunda film yapımına geri döndü ve çeşitli ulus-

lararası ödülleri kazandı.

The Insect Woman (Nippon Konchuki), 1963.

Akış: Tome adlı kadın böceksi bir yaşamsal iç güdü tarafından yönlendirilmektedir. Ülkede, Tokyo'da fahişelik yapmasına neden olacak bir savaş zamanı yoksulluğu yaşar ve sonunda genelev patronu olur.

Yorumlar: Başrol yaşama arzusunu güçlü bir şekilde tasvir eden yetenekli aktris Hidari Sachiko tarafından oynanır. Imamura yönelimini sahneler arası geçiş için kullandığını donuk çerçevelerde gösterir.

The Pornographer (Jinruigaki Nyumon: Erogotshi Yori), 1966.

Akış: Porno filmi yapımcısı Ogata yerel gangsterlerin iktidarından kaçınmaya çalışır. Ölmüş olan ilk kocasının ruhuyla saplantılı olan karısı Haru'yu sever. Kaygılarını arttırır şekilde, üvey oğlu üniversiteye gider ve üvey kızı ergenliğin sıkıntılarını yaşamaktadır. Bir metresi vardır fakat üvey kızını da arzular. Ogata o ve arkadaşlarının film banyo laboratuvarı kurma amacıyla karısının parasını kullanması bir krizin doğmasını da garanti etmiş olur.

Yorumlar: Filmde iyi bir komedi anlayışı söz konusu ve surreal imgeler çok etkin bir biçimde kullanılmış.

A Man Vanishes (Ningen Johatsu), 1967.

Akış: Film, kaybolan bir adam hakkında çekilen bir belgeselle odaklanıyor. Belgeselin çekimi esnasında kaybolan adamın eşi yönetmene aşık olur.

Yorumlar: Bu Imamura'nın en çok bilinen filmlerinden biri değildir, ancak filmlerin tabiatına ve yansıttığı gerçekliğe ilişkin ilginç düşünceler söz konusudur.

The Deep Desire of Gods (Kamigami No Fukaki Yokubo), 1968.

Akış: Japon bir mühendis olan Kariya, tropik bir adaya gelir ve ada sakinlerinin şeker imalathanelerini işletmeleri için ihtiyaç duydukları suyu tedarik etmek amacıyla bir fiskiye inşa eder. Yavaş yavaş Futori ailesiyle ilişkiye geçer. Nekichi Futori, adanın adetlerine karşı geldiği için bir çukura zincirlenmiştir. Kendi kız kardeşi ve kutsal bir tapınakta rahibe olan Uma'ya aşıktır, ancak Uma imalathanenin yöneticisinin metresidir. Bu da yetmiyormuş gibi ailenin babası Kariya'nın öğrenme konusunda sorunlu olan kendi kızı Toriko ile evlenmesini ister.

Yorumlar: Birçok Imamura filminden daha çok onun antropolojiye ve özellikle de cinselliğin alışlagelmemiş biçimlerine yönelik ilgisini gözler önüne seriyor.

Vengeance is Mine (Fukushu Suruwa Wareniari), 1979.

Akış: Orta yaşlı bir adam denetleyemediği şiddetli bir biçimde insan öldürmeye dönük bir dürtüye sahiptir. Polis tüm Japonya'da onun peşindedir, ancak o her daim kaçmayı başarır. Sonunda bir genelev işleten bir kadınla tanışır ve ona aşık olur, ancak gelecekleri belirsizdir.

Yorumlar: Anlatının yapısı yer yer kafa karıştırıcı olabiliyor, ancak karakterler duyarlı bir biçimde işlenmiş ve katili oynayan Ogata Ken'in merkezi bir nitelik arz eden güçlü bir performansı söz konusudur.

Ballad of Narayama (Narayama Bushiko), 1983.

Akış: Ufak bir dağ köyünde 70 yaşına gelen herkesin belli bir dağın tepesine çıkıp orada ölmesi gerektiğine dair bir gelenek vardır. Bunu yapmayan bir aile ayıplanır. İhtiyar Orin olarak anılan yaşlı bir kadın 69 yaşındadır ve dağın tepesine çıkmadan önce en büyük oğlu Tatshei'in bir eş bulmasını ister.

Yorumlar: Köylülerin, süreklileşmiş kütlik karşısında hayatta kalmak için kendilerini uç bir biçimde koşullandırmaları ahlaki bir değerlendirme yapılmaksızın sunulmuş. Film, Cannes Film Festivali'nde Palme d'Or Ödülü'nü aldı.

The Eel (Unagi), 1997.

Yorumlar: Beyaz yakalı bir işçi olan Yamashita, kendisi yokken karısının bir kaçamak yaptığını öğrenir ve onu öldürür. Cezaevinde geçirdiği sekiz yıl boyunca arkadaşı adlettiği bir yılan balığı dışında hemen hemen hiç kimseyle konuşmaz. Cezaevinden çıkarken, gardiyanlar yılan balığını yanına almasına izin verir. Yamashita, kimsenin geçmişini bilmediği ufak bir köye yerleşir ve intihar girişiminde bulunmuş Keika adlı bir kadın bulur. Dükkanında çalışmasına izin verir, ancak kadının ona yakınlaşmasından tiksindir.

Yorumlar: Komik ama etkileyici bir film, bu film Imamura'ya Cannes'da ikinci Palme d'Or Ödülü'nü kazandırdı.

KINUGASA TEINOSUKE (d. 1896, Japonya; ö. 1982.)

Yönetmen olarak: 99 film. Senarist olarak: 24 film. Oyuncu olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Biyografik Not: 1917'de filmlere bir aktör olarak başlayan ve yönetmenliğe 1922'de başlayan eski kadın canlandırıcı. En iyi bilinen sessiz filmleri *Kurutta Ippeji* (1926) ve *Jujiro'dur* (1928).

Kinugasa 1929'a kadar Avrupa'yı ziyaret etmemiş olsa da Alman anlatımcı filmlerden esinlendiği her iki filmin adı da yaratıcı kamera çalışmasından kaynaklı anılır.

1950 ve 1960larda ekranın hayalperest şekilde kullanımıyla yapılan Jigokumon gibi dönemsel dramalarla tanındı.

A Page of Madness (Kurutta Ippeji), 1926.

Akış: Karısının deliliğiyle ilişkilenişinden dolayı duyduğu suçluluk hissiyatına takar ve onu kurtarmak için kaldığı akıl hastanesinde işe girer.

Yorumlar: Kinugasa Almanlar'ın dışavurumcu filmlerini izleyip izlememesinden bağımsız olarak kesinlikte bunlara dair detaylı bilgiler edinmiş olmalı, çünkü bu film, rüyalar, vizyonlar ve biçimsel koreografik oyunculuk gibi öğeler içererek böylesine bir etkilenme altında olduğunu ifşa ediyor. Robert Wiene'nin *The Cabinet of Dr. Caligari* adlı filmiyle çok paralel yönleri söz konusu. Yıllarca filmin kayıp olduğu düşünülüyordu, ancak Kinguasa bir baskısını tavan arasında buldu ve 1970'de yine gösterime girdi.

Jujiro, 1928.

Akış: Aşk hezeyanlarına kapılan genç bir adamın körlüğü kız kardeşinin kendisini onun için feda etmesine yol açar.

Yorumlar: Yönetmen, filmin sessizliğini çok yaratıcı bir biçimde kullanmış. Her şeyin sadece yüz ifadeleri ve hareketlerle veya dışavurumcu setlerin açısı tasarımına uygun bir biçimde düzenlenmiş figürlerin olduğu uzun sekanslar var. Batı'da ilk gösterime giren ticari Japon filmiydi.

Gate of Hell (Jigokumon), 1953.

Akış: 1159'da, mahkemede çalışan bir kadın darbe girişimi esnasında sadık bir samurayın yardımıyla mahkemeden kaçmayı başarır. Samuray, darbe başarısızlığına uğradıktan sonra mahkeme başkanından, kurtardığı kadınla evlenmek için izin ister. Başkan onay verir, ancak kadının zaten evli olduğu ortaya çıkar. Samuray, kadını bırakması için kocasına meydan okur ve sonuç trajik olur.

Yorumlar: Gerçekçi kılıç sahneleriyle yüksek kaliteli oyunculuğu birleştiren film, 1954 yılında Cannes Film Festiva-

li'nde En İyi Film ödülü'nü ve En İyi Yabancı Film dalında bir Oscar kazandı.

KOBAYASHI MASAKI (d. 1916; ö. 1996.)

The Human Condition (Ningen No Joken) Bölüm I ve II (1959), Bölüm III (1961)

Akış:

Bölüm I

İkinci Dünya Savaşı esnasında vicdani retçi olan Kaji, Mançurya'da bir tutuklu kampında gözetmen olarak çalışır. Asker olarak yerine getirmesi gereken görevlerden kaçınırken tutuklulara da yardım etmek ister. Birtakım Çinli tutuklu kaçmaya çalıştığında onlara yardım etmekle yargılanır.

Bölüm II

Kaji artık Japon ordusuna hizmet etmek zorundadır. Bir arkadaşına Ruslara kaçması için yardım eder ve ona neredeyse eşlik edecektir. Kaji, elindeki adamlar karşısında iyi bir lider olmak ister, ancak Rus silahlı birlikleri durmadan saldırır.

Bölüm III

Kaji, Rus askerleri tarafından yakalanır ve bir çalışma kampında gözetmen olduğu için savaş suçlusu olarak yargılanır. Kaçmakta kararlıdır.

Yorumlar: Filmin üç bölümü toplamda dokuz buçuk saat sürüyor. Filmin etkileyici ve kuvvetli olduğu inkar edilemez, ancak Kaji'nin eğreti duracak şekilde iyi bir karakter olduğu söylenmeli. Film, ilk gösterildiğinde Japon izleyicileri arasında popülerite kazanmıştı.

Harakiri (Seppuku), 1962.

Akış: Onyedinci yüzyılda Japonya'da barışın hüküm sürdüğü bir dönemde savaşçılardan oluşan birlikler dağılmıştır. Binlerce samuray hayatta kalma amacından yoksundur ve yoksul-

luk içerisinde yaşar. Samuray ahlakına göre bağırsaklarını deşerek intihar etmeleri gerekmektedir ('seppuku'). Yaşça büyük bir samuray olan Tsugumo, üvey oğlunun, feodal bir beyin evinde çok hunhar bir biçimde intihar etmeye zorlandığını öğrenir ve beyin ailesinden intikam almak için yola koyulur.

Yorumlar: 'Seppuku', bağırsak deşmenin daha formel geleneksel ifadesidir. Aynı eylemi ifade eden ve daha az kibar bir kelime olan 'harakiri', daha bilindik bir kavram olduğundan dolayı, filmin batıdaki başlığı oldu. Samuray sınıfının çöküşünü ve onur anlayışını çok ilginç bir biçimde işleyen bir film.

Kwaidan (Kaidan), 1964.

Akış: Film, dört ayrı ruhani hikayeden oluşmaktadır. 'Kara Saç' adlı ilk hikaye, zengin bir beyin kızıyla evlenmek için sadık eşini terk eden bir adamla ilgilidir. Yıllar sonra hala ilk eşini sevdiğini keşfeder, bir şeyler garip bir biçimde farklı olmasına rağmen onu bıraktığı izbe eve onu bulmak için geri döner. 'Kardaki Kadın'da, genç bir oduncu bir kar fırtınası esnasında güzel bir kadınla karşılaşır. Kadın, adamın kimseye karşılaştıklarını söylemeyeceğine söz vermesini ister, ancak adam, yıllar sonra yeminini bozar ve bu kötü sonuçlara yol açar. 'Kulaksız Hoichi', ölü savaşçılar için müzik yapması için mezarlığa çağırılan geneksel 'biwa' adlı enstrümanı çalan bir çalgıcının hikayesidir. Zengin bir bey için çaldığı söylenerek aldatılır ve meselenin aslını keşfedip çalmayı reddettiğinde ondan korkunç bir biçimde intikam alınır. 'Bir Bardak Çay'da, bir bardak çayın içinde başka bir samurayın ruhunu gördükten sonra ruhun takibine uğrayan bir samuray söz konusudur.

Yorumlar: Bugüne kadar filmi çekilen, insanın peşini bırakmayacak kadar güzel ve ürkütücü hayalet hikayeleri. Hikayeler, Japon kültürüne tutkun Lafcadio Hearn'ün bir koleksiyonundan alınmış.

Rebellion (Joi-uchi: Hairyo Tsuma Shimatsu), 1967.

Akış: Onsekizinci yüzyılda Japonya'da barışçıl bir dönem esnasında, yaşlanan bir savaşçı olan İsaburo'nun aşiretinin beyi, İsaburo'nun oğlunun beyin metresiyle evlendirilmesi ni ister, çünkü ondan memnun değildir. Yogoro adlı oğul, İchi adlı o kadına aşık olur. Bey, büyük oğlu öldüğünde, yitirdiği oğlunun annesi olan İchi'yi geri istemektedir. İsaburo ve artık kız bir bebekleri olan Yogoro ve İchi buna karşı çıkar. Aşiret, çiftin intihar etmesini ister ve buna uymaları için asker yollar. İsaburo, Edo'daki mahkemeye başvurarak onları kurtarmak ister.

Yorumlar: Çok saygın bir oyuncu olan Mifune Toshiro ve Sasahara İsaburo'nun oyunculuğundan dolayı dikkat çekici bir eserdir.

KUROSAWA AKIRA (d. 1910; ö. 1998.)

Yönetmen olarak: 32 film. Senarist olarak: 68 film. Yapımcı olarak: 12 film.

Biyografik not: Kurosawa, ressamlık eğitimi aldı ve 1936 yılında yönetmen yardımcısı olarak film sektörüne girdi, 1943 yılında yönetmen olarak ilk filmini çekti. Onu uluslararası bir konuma getiren film Venedik Film Festivali'nde en iyi ödülü alan 1950 yapımı *Rashomon*'du. Batılı ülkeleri Japon sineması konusunda daha duyarlı hale getirmesi bakımından işlevsel bir film. Ellili ve altmışlı yıllar boyunca en çok ün kazandığı filmlerini çekti; bunlardan bazılarında sık sık birlikte çalıştığı ve Batı'da yaygın bir biçimde tanınacak olan ilk Japon oyuncu Mifune Toshiro başroldeydi. Altmışlı ve yetmişli yıllar boyunca epik film çekmedi ve 1971 intihar etmeye çalıştı. Tümünden tedavi oldu ve *Kagemusha* (1980) ile *Ran* (1985) adlı epik filmlerini çekmeye devam etti. Filmlerinden bazıları, *The Magnificent Seven* ve bir 'spagetti western' filmi olan *A*

First Full of Dollars gibi çokça bilinen Hollywood filmlerine ilham vermiştir.

Rashomon (Rashomon), 1950.

Akış: Onikinci yüzyıl Japonya'sında bir samuray ve eşi Tajumaru adlı nam salmış bir suçlu tarafından saldırıya uğrar ve samuray ölür. Suçlu yakalanır ve yargılanır, ancak verdiği ifade kadının ifadesinden çok farklıdır. Psişik bir medyum, ölü samurayla bağlantı kurar ve samuray kendi bakış açısıyla olayları anlatır. Sonunda, adamın cesedini bulan oduncu olayları kendi penceresinden anlatır ve anlattıkları üç ifadeden de farklıdır.

Yorumlar: Film, hakikatin tabiyatına ve değişmeyecek bir biçimde kurulup kurulamayacağına dair çok derin sorular soruyor. Filmde ayrıca, Miyagawa Kazuo'nun görüntü yönetmenliği sayesinde etkileyici siyah-beyaz sahneler ve ışığın zekice kullanımı söz konusudur. Hikayenin anlatım tarzı sinemadaki anlatım teknikleri bakımından bir köşe taşı niteliği taşıyor.

Living (Ikuru), 1952.

Akış: Watanabe Kanji adlı bir bürokrat tüm ömrünü özel hiçbir şey yapmadan geçirmiştir. Kanser olduğunu öğrenince hayatta bir anlam bulmaya çalışır. Tanıdığı insanlarla iletişim kurmaya dönük çaba sarf ettikten sonra, şehirdeki yoksul bir mahallede yaşayan insanlar için iyi birşeyler yapamaya karar verir.

Yorumlar: Tokyo'nun gece hayatına dair sahneler çok etkileyici bir kamera kullanımına ve kurguya sahiptir. Duyarlı bir film olarak çekilmiş olmasına rağmen, filmin genel etkisi fazla duygusala kaçmış olabilir.

Seven Samurai (Shichinin No Samurai-Yedi Samuray), 1954.

Akış: Bir köyün ahalisi, kendilerini haydutlardan koruması

**Seven Samurai (1954) Yönetmen Akira Kurosawa.
Toho Company/Photofest.**

için gazi olan bir samuraya başvurur. Adam; kendisine yardım etmesi için altı samurayı daha yanına çağırır. Yemek ve barınak karşılığında köylülere kendilerini nasıl savunacaklarını öğretirler ve sonunda bir yığın haydutla savaşırken onlara yardımcı olurlar.

Yorumlar: Uzun bir film (çoğu versiyonları 160 dakikadan daha uzundur), çok ağır ilerliyor, Mifune Toshiro ve Shimura Takashi'nin iki merkezi performansı söz konusu. Hikayenin Hollywood'da yeniden işlenmiş hali olan *The Magnificent Seven*'a ilham vermiştir.

Throne of Blood (Kumonosu Jo), 1957.

Akış: Ortaçağ'da Japonya'da geçer. Bey olan Washizu ve Miki büyük bir zaferin ardından sıkı bir ormanda kaybolur, burada Washizu için büyük şeyler ve Miki'nin varisleri için daha da büyük şeyler öngören gizemli ve yaşlı bir kadınla karşılaşırlar. Topraklarına geri döndüklerinde ikisi de imparator tarafından terfi ettirilir. Washizu'nun hırslı eşi, kehanetin gerçekleşsin diye imparatoru öldürmesi için Washizu'yu teşvik eder.

Yorumlar: Shakespear'in *Macbeth*'ine dayanan bu filmde hiyaye, feodal Japonya'ya başarılı bir biçimde uyarlanmıştır ve filmde özellikle ürkütücü bir 'cadı' vardır. Washizu, Mifune Toshiro tarafından ustaca oynanmıştır.

The Bodyguard (Yojimbo), 1961.

Akış: Ondokuzuncu yüzyılda Japonya'da gezgin bir samuray olan Yojimbo, iki çete tarafından bölüşülmüş bir kasabaya gelir. Çetecilerden birinin oğlu olan Unosoke ortaya çıkıp babasının düşmanını katledene dek Yojimbo bir tarafı diğer tarafa kırdırmaya çalışır. Yojimbo, kaçmayı başarır ve o civarlardaki bir tapınakta dinlenir. Sonunda dönüp Unosoke'yle yüzleşmeye karar verir.

Yorumlar: Kaynakları ve etkilenimleri sevenler açısından başarılı bir film, Kurosawa bu filmi Dashiell Hammet'in *Red Harvest* adlı romanından uyarlamıştır, film de bir 'spagetti western' filmi olarak Clint Eastwood'un oynadığı *A First Full of Dollars* adıyla yeniden çekilmiştir; ancak tüm bunlar, Kurosawa'nın eserinin kendi başına zorlayıcı ve sağlam bir dokuya sahip olan bir film olduğu gerçeğini yer yer bulanıklaştırıyor.

Sanjuro (Sanjuro Tsubaki), 1962.

Akış: Film, onsekizinci yüzyılda Japonya'da geçiyor. Dokuz genç adam, aşiret liderine bir yolsuzluk iddianamesi sunmaya çalışır, ancak aldatılırlar. Henüz bir mesleği olmayan (ve 'ronin' olarak bilinen) Sanjuro Tsubaki adlı genç bir adam onları kurtarır. Bu asi aşiret grubunun lideri olan Mutsuta adlı kahya kaçırılır ve eşiyle kızı da yakalanır. Sanjuro, gruba onları kurtarmak için yardım eder.

Yorumlar: Sanjuro Tsubaki karakteri, bıçkın zorbalığına rağmen espiiri anlayışı olan birisi olarak çizilmiştir, Mifune Toshiro için biçilmiş kaftan bir rol.

Dodesukaden (Do Desu Ka Den), 1970.

Akış: Film, Tokyo'nun kenar mahallelerinde yaşayan insanların hayatından bir kesit sunuyor. Çocuklar, ailelerine yardım etmek için hırsızlık yapar ve ellerinden geldiğince para kazanmaya çalışır. Bazıları, ümitsiz ve yoksul koşullardan kurtulmayı hayal eder. Zeka yaşı oldukça düşük olan, durmadan 'Do Desu Ka Den' diye mırıldanarak kendisini bir tranvay sanarak hayatına bir anlam veren Rokkuchan adlı oğlan tüm bu kesitleri birleştirir.

Yorumlar: Kurosawa'nın hayatında aslında pek üretken olmayan bir dönemde çekilen az film, biridir ve hak ettiği ilgiyi toplamamıştır. Acayip bir biçimde derin bir film, ve kendisini tranvay sanarak ortalıkta gezinen çocuk yıllarca in-

sanın aklından çıkmıyor. Ben filmi 70'lerde İngiltere'de ilk gösterime girdiğinde izlemiştim ve o gün bugündür peşimi bırakmıyor. Yansıma niteliği taşımasından bağımsız olarak 'Do desu ka den' cümlesinin ilk kısmı 'nasıl istersin?' sorusunu ima eder.

Kagemusha the Shadow Warrior (Kagemusha), 1980.

Akış: Film, 1572 yılında Japonya'da geçiyor. Üç bey, Kyoto'nun fethine dair tartışma halindedir. Bunlardan biri, Shingen, öldürülür, ancak aşireti ölümünün üstünü örtmeye, yerine ona benzeyen zavallı bir hırsız geçirip düşmanlarının hala onlara saygı duymasını sağlamak ister. Hırsız, yani Kagemusha bu ünle ve ölmüş beyin ruhuyla yaşamakta zorlanır.

Yorumlar: Film, Shingen'in ölümü ve iki yıl süren söz konusu oyun dahil olmak üzere somut tarihsel olaylara bağlı kalmış. Muharebe sahneleri 1575 yılında gerçekleşen Nagashino Muharebesi'ne dayanılarak düzenlenmiş. Film, iki Akademi Ödülü'ne aday gösterildi ve Cannes Film Festivali'ndeki Büyük ödülü alan filmlerdendi. Filmdeki nefis sahneler insanın aklında hikayeden daha uzun bir süre kalıyor.

Ran, 1985.

Akış: Yaşlanan bir savaş beyi, krallığını üç oğlu arasında bölmeye karar verir ve böylece üç ayrı sarayda yaşamalarını öngörür. En büyük iki oğlu bu anlaşmadan memnundur, ancak en geçleri babasının delirdiğini, yakında ağabeylerinin birbirleriyle savaşacağını düşünür.

Yorumlar: Shakespear'in *King Lear* adlı eserinden uyarlanan *Ran*, büyük muharebe sahnelerinden, yanan saray karelerinden ve idam sahnelerinden dolayı takdire şayandır. Başlık için kullanılan Çin karakterleri bir savaş halini göstermektedir.

MASUMURA YASUZO (d. 1924; ö. 1986.)

Yönetmen olarak: 11 film. Senarist olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Biyografik not: Felsefe ve Roma'da Centro Sperimentale Cinematografico'de film yapımcılığı okudu.

Red Angel (Akai Tenshi), 1966.

Akış: 1939 yılında Çin-Japon savaşı esnasında genç bir hemşire savaş alanındaki hastanelere yollanır. Birçok amputasyon konusunda cerrah Dr. Okabe'ye yardım etmesi istenir. Birçok sakat mağdura karşı sempati besler ve onlara anlayış gösterir. Yavaş yavaş Dr. Okabe'ye aşık olur ve onunla cepheye gider.

Yorumlar: Filmde, birkaç iğrenç cerrahi sahne vardır, bir tanesinde hasta uyuşturulmadan bir uzuv testereyle kesilir. Midesi olmayanlara göre bir film değildir.

MIZOGUCHI KENJİ (d. 1898; ö. 1956.)

Yönetmen olarak: 90 film. Senarist olarak: 18 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Biyografik not: Ailesinin kötü maddi durumundan dolayı ilk okuldan alındığından dolayı bir eczacının yanında çıraklığa başladı. 1922 yılında Nikkatsu Stüdyoları tarafından yönetmen yardımcısı olarak işe alındı. 1923 yılına gelindiğinde kendi filmlerini yönetir oldu ve Japonya'ya batılı film çekme tekniklerini ve stillerini ithal etme konusunda işlevli oldu. İlk filmlerinden biri olan *Blood and Soul*'da, 1923, Almanya'daki dışavurumcu filmlerde kullanılan abartılı setler ve makyaj kullanılıyordu. 1930'larda çoğu filmi geysalar ve barmaidler gibi dibe vurmuş ve kötü durumda olan kadınların durumunu işliyordu. Sonraki filmlerine daha lirik bir tını hakimdir, insanların hayatı ve çilesi doğal bir düzen bağlamında daha geniş bir evrensel perspektif üzerinden ele alınmıştır.

White Threads of the Waterfall (Taki No Shiraito), 1933.

Akış: Hayatta bağımsız bir tavrı olan ve gezgin kumpanyada suda bir hokkabazlık gösterisi sergileyen bir kadının hikayesi. Evlat edinilmiş bir nakliyeciyeye aşık olur ve ona hukuk fakültesine girmesi konusunda yardım edeceğine söz verir. Ona düzenli olarak para göndermeyi başarır, ancak bir kış iş bulamaz.

Yorumlar: Aslen geleneksel dış sesin ('benshi') hikayeyi anlatmasıyla sunulan bir öyküdür. Kurgusal bir biçimde çekilen birçok kare kullanılmıştır ve çok maharetli bir biçimde kurgulanmıştır.

Osaka Elegy (Naniwa Ereji), 1936.

Akış: Bir kadın hayatını, babasına ve kardeşine yardım etmeye adanır. Ayako'nun babası yolsuzluktan dolayı cezaevine girme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ayako, babasına borçlarını ödemek konusunda yardımcı olmak için kendi patronunun metresi olur. Aynı zamanda kardeşi Hiroshi'ye üniversite harcını ödemesi için de para yollar, ancak babası buna el koyar. Sonunda Mr. Fujino adlı bir adamdan, erkek arkadaşı Nishimura ile evlenmesi için para almak amacıyla dolandırır, ancak Fujino foyasını ortaya çıkarır ve polise haber verir.

Yorumlar: Kendini feda etmek gibi Mizoguchi'nin sevdiği bir konuyu ele alan filmde yapun ve karmaşık uzun süreli çekimler mükemmel bir biçimde kullanılmış.

The Story of the Late Chrysanthemums (Zangiku Monogatari), 1939.

Akış: Yıl 1885, yer Tokyo. Kendisi de bir oyuncu olan ve bir oyuncunun oğlu olan Onoue Kikunosuke, yaptığı işlerin sadede babasının itibarından dolayı övüldüğünü keşfeder. Aslında insanlar arkadan onu eleştirmektedir. Kardeşinin çocuğunun süt annesi ona gerçeği söyleyen tek kişidir, ancak sonunda iyi bir oyuncu olabileceğine de inanmaktadır. Kikunosuke,

Otuku'ya aşık olur, ancak aile hizmetkarlarla ilişki kurulmasını onaylamaz ve Kikunosuke kendi başına oyunculuğunu ispat etmek için evden ayrılır.

Yorumlar: Kadınların rolü ve toplumsal açıdan kabul edilmeyen ilişkiler gibi Mizoguchi'nin sevdiği konuları işleyen bu filmde, çok etkileyici derecede akıcı bir kamera kullanımı söz konusudur.

The Life of Oharu (Saikaku Ichidai Onna), 1952.

Akış: Oharu bir zamanlar Kyoto'da imparatorluğa bağlı mahkemede nedimeydi. Şimdi 50 yaşındadır ve artık erkekleri etkileyememektedir ve geçmişine bakar. Kendinden daha alt konumda olan bir adama aşık olmuş ve onun sevgilisi olmuştu, bu ortaya çıktığında kendisi ve ailesi sürgün edilmişti.

Yorumlar: Mizoguchi'nin başaypıtı olarak anılan bu film onyedinci yüzyılda Ihara Saikaku'nun 'Aşka aşık Kadın' adlı romanına dayanmaktadır.

Tales of Ugetsu (Ugetsu Monogatari), 1953.

Akış: Onaltıncı yüzyılda Japonya'da gerçekleşen savaşlar esnasında iki hırslı köylü zengin olmak ister. Çömlekçi olan Genjuro, mallarını büyük bir kar elde edecek şekilde yakındaki bir şehirde satmak ister, üvey kardeşi Tobei ise samuray olmak ister. Savaşın vahşetine rağmen Genjuro'nun fırını ayakta kalır ve iki adam eşleriyle birlikte kentin yolunu tutar. Kısa bir süre sonra Genjuro geri döneceği sözünü vererek eşini evine yollar ve Tobei eşine samurayları takip etmeyi yasaklar. Zengin ve soylu bir kadın olan Lady Wakasa Genjuro'nun çömleklerine ilgi duyar ve onu köşküne çağırır.

Yorumlar: Film, erkeklerin kibirli hırslarını eleştirir, kadınlar gerçek ve mümkün olan şeyleri daha sağlam bir şekilde kavrar.

Sansho the Bailiff (Sansho Dayu), 1954.

Akış: Orta-çağ Japonya'sında geçen film, sürgüne gönderilen nezaket sahibi bir valinin hikayesini anlatıyor. Eşi ve çocukları ona eşlik etmeye çalışır, ancak bir kere birbirlerinden ayrı düşmüşlerdir ve zorluklar içerisinde hayatlarını idame ettirmek durumundadırlar.

Yorumlar: *The Life of Oharu* ve *Tales of Ugetsu* bir yana, bu film Mizoguchi'nin en başarılı filmlerindendir.

The Crucified Lovers (Chikamatsu Monogatari), 1954.

Akış: Kyoto'da onyedinci yüzyılda zengin bir fişek üreticisi olan Ishun'un eşi olan Osan, kocasının en iyi işçisi olan Mohei ile bir ilişki yaşamakla yargılanıyor. Çift şehirden kaçır ve Ishun onları ayırmak için adam yollar.

Yorumlar: Başarılı oyunculuğu ve etkileyici görüntülerinden dolayı hatırı sayılır bir eserdir.

The Empress Yang Kwei Fei (Yokihi), 1955.

Akış: Onsekizinci yüzyılda Çin'de bir imparator eşini kaybetmenin yasını tutmaktadır. Güçlü bir aile olan Yanglar mahkeme üzerindeki etkilerini İmparator'a kendi adamlarını vererek arttırmak ister. An Lushan adlı general, İmparator'u memnun edeceği düşünülen uzak bir akrabasını bulur. İmparator gerçekten de ona aşık olur ve kadın, İmparatoriçe Yang Kwei Fei oluverir. Ancak, Yang ailesi güçlü konumlarını, sonunda bir kendilerini karşı halk ayaklanmasına yol açacak şekilde istismar etmiştir.

Yorumlar: Film, Mizoguchi'nin en sevdiği konulardan biri olan, erkeklerin hırsları için bir kadının kendisini feda etmesini işler.

NAKATA HIDEO (d. 1961.)

Yönetmen olarak: 12 film. Senarist olarak: 5 film. Oyuncu olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Biyografik not: Kendi web-sitesinde yazıldığına göre yönetmen Joseph Losey ile ilgili *Joseph Losey: The Man with Four Names* adlı filmini, bir kült film haline gelen *Ring* (1998) adlı filmle aynı zamanda çekilmesine rağmen, çıkış yaptığı film olarak nitelendiriyor. Bu, hem Nakata tarafından çekilen devam filmlerine hem de kitapların ve televizyon dizilerinin çekilmesine yol açtı. Diziler belirsiz bir yerden devam ediyor. Öldürücü video kaset konusunu yeniden işleyen *The Ring Two* (2005) adlı film de Nakata tarafından yönetildi ve ABD'de Amerikalı oyuncularla çekildi. Bu sebepten dolayı buraya dahil edilmemiştir.

Ring (Ringu - Halka), 1998.

Akış: Yoichi adlı ufak bir oğlu olan ve eşinden ayrılmış genç bir muhabir olan Reiko, liselerde dolaşan gizemli bir video kasedine dair söylentileri araştırır. Rivayet göre, bu kasedi izleyen bir hafta içerisinde ölüyordur. Kuzeni Tomoko'nun bu şekilde öldüğünü öğrenir. Kasedi bulur ve eski kocasının yardımıyla bu gizemi açıklığa kavuşturmaya çalışır.

Yorumlar: Korku basit bir biçimde inşa edilmiştir, basit ve düz bir görüntü söz konusudur, doruk noktasına dair bir müzik veya beklenmedik sahneler kurgulanmamıştır. Ardıllı çekilen birçok filmde de söz konusu olduğu gibi bu film o serinin en iyisidir.

Ring 2 (Ringu 2), 1999.

Akış: Muhabir Teiko'nun hikayesi kaldığı yerden devam eder, oğlu Yoichi garip ve doğal olmayan güçler açığa çıkardığında onu saklamaya çalışır. Kötü kız Sadako'nun etkisi altın-

da olabileceğinden korkar.

Yorumlar: Nakata benzer bir anlatım tekniği ve kamera kullanımını devreye sokmuş olmasına rağmen, bu devam filmi ilki kadar etkileyici bir korku salmıyor. Bu, polisin devreye girmesi ve olayların bilimsel bir biçimde araştırılmasıyla birlikte kısmen olaylara dönük daha analitik bir yaklaşım sergilemesinden de kaynaklanıyor.

Dark Water (Honogurai Mizu No Soko Kara - Karanlık Su), 2002.

Akış: Genç bir anne olan Hitomi kızına sahip çıkmayı başlar ve yeni bir apartman dairesine taşınarak hayatında yeni bir başlangıç yapmaya çalışır. Ancak kısa bir süre sonra garip şeyler yaşanmaya başlanır. Tavandaki bir su lekesi sürekli akmaktadır ve kısa bir sürede su her odaya yayılır. Ayrıca, bir çocuğa ait bir çanta görülmeye başlanır ve sonunda genç bir kıza ait bir ruh da belirmeye başlar. Mahallede yaşayan bir kız iki yıldır ortadan kaybolmuştur.

Yorumlar: *Ring*'in de uyarlandığı yazar Susuki Koji'nin bir romanından uyarlanan bir filmidir. İlk izlendiğinde birçok ayrıntı net değildir, bundan dolayı açık kalan şeyleri yerli yerine oturtmak için ikinci defa izlenmeye değerdir. Birçok felsefivari yorumlara yol açan suyun sembolizminden dolayı *Ring*'den daha derin ve daha gizemli bir filmidir. Nakata, *Ring*'de de olduğu gibi klostrofobik bir etki yaratmak için sık sık kapalı dar alanlar kullanmış.

OSHİMA NAGİSA (d. 1932.)

Yönetmen olarak: 54 film. Senarist olarak: 47 film. Oyuncu olarak: 2 film.

Biyografik not: Oshima, ilk dönemlerinde Kyoto'daki öğrencilerin proteso hareketine katılmıştı. Shochiku adlı yapım şir-

ketine ıarak olarak girip yönetmen oldu. 1960 yılına gelindiğinde geleneksel stüdyo politikalarından dolayı hayal kırıklığına uğradı ve 1965 yılında kendi yapıım şirketi olan Sozoshayı kurmak için ayrıldı. Bir yönetmen olarak Ozu ve Kurosawa gibi film yapımcılarına karşı koydu ve solcu siyasi gruplara da karşı çıktı. İlk dönem filmlerinin çoğu asi ve ayrıcalıklı olmayan genç adamlarla ilgilidir. Batıda herhalde en çok bilinen filmi 1976 yapıımı olan ve takıntılı bir cinsel ilişkiyi işleyen *In the Realm of the Senses* (Ai No Korida) adlı filmidir. Japonya'da televizyondaki çalışmalarıyla ve film kuramcısı yönüyle de tanınmaktadır. Kadınların, onları görünmez kılan bir ekranın arkasında oturup kişisel sorunlarını anlattıkları 'Japon Kadınlar Okulu' adlı uzun süren bir televizyon programı sunuyordu.

Death by Hanging (Koshikei), 1968.

Akış: Bir idam esnasında Koreli bir adam hayatta kalmayı başarır ve cellatları bu meseleyi nasıl çözeceklerini düşünür.

Yorumlar: Japonya'da Korelilere dönük önyargıları işlemek için kara mizahı akıllı bir biçimde kullanan bir filmidir.

Boy (Shonen), 1969.

Akış: Bir trafik kazasının ardından ufak bir yaralamayı atlattıktan sonra tazminatla yüklü bir para alan bir kadın, genç oğlunu sahte trafik kazalarında ciddi bir biçimde yaralanmış gibi göstermek için bir plan hazırlar. Daha fazla tazminat ister.

Yorumlar: İmam nikahlı kocası ve iki çocuğuyla birlikte yaklaşık 60 sahte kaza tertipleyip başarılı bir biçimde en az 2 milyon Yen kazanan Deguchi Hatsue'nin gerçek hikayesinden uyarlanmıştır.

The Man Who Left his Will on Film (Tokyo Senso Sengo Hiwa), 1970.

Akış: Genç filmcilerden oluşan bir organizasyona üye olan

bir öğrenci, bir film çekmekedir, ta ki birisi kamerasını alıp onunla kaçana dek. Sonra bu kişiyi bir çatıdan atlarken görür. Kamera ve intihar eden kişi tarafından çekilen içindeki film kurtarılır, bu film 'son isteği ve vasiyetine' dairdir.

Yorumlar: Film, filmlerin yapımının tabiatı hakkında Oshima'nın kendi takıntılarını yansıtır, içinde soyut eleştirel kavramlar ve Marksist konulara dair birçok tartışma vardır, ancak bunları gülünçleştirmek için uçlaştırır.

The Ceremony (Gishiki), 1971.

Akış: Gelinin gelmediği uzun bir düğün sahnesinin olduğu, zengin bir aileye dair bir film.

Yorumlar: Bir sohbetin parçaları olarak flashbackler şeklinde gösterilen bu hikayede Oshima, savaş sonrası Japon toplumuna bir aile üzerinden bakar.

In the Realm of the Senses (Ai No Korida), 1976.

Akış: İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Japonya'da geçen film, bir adamla hizmetçisi arasında geçen cinsel ilişkiyi ele alır. Yatak odası dışında çekilmiş olan birkaç sahne Japonya'da o dönemde artan militarizmi gözler önüne seriyor.

Yorumlar: Gerçek bir hikayeye dayanan bu film, ünsüzleştiği kadar ün kazanmadı. Pornografik olduğu düşünüldüğü için birçok ülkede yasaklandı ki, bu durum filmin insan takıntılarının kendi toplumsal ve tarihsel bağlamında resmedişi üzerinden ciddi bir biçimde tahlil edilmesine gölge düşürdü.

Taboo (Gohatto), 1999.

Akış: Film, 1865'te Kyoto'da aşiretlerin birbirleriyle savaştığı bir dönemde geçiyor. İki genç adamı Kano ve Tashiro, Samuray eğitimi almak için bir grup samurayın arasına karışır. Kano'nun yakışıklılığı, yüksek rütbeli bir memur dahil olmak üzere birçok samurayın ona aşık olmasına ve onu arzulaması-

na yol açar. Ancak genç adam akıllı ve insanları yönlendirebilecek bir kafaya sahiptir.

Yorumlar: Onurlu samuray geleneklerine ilişkin cüretkar bir filmidir, hassas bir oyunculuk ve güzel çekimler söz konusudur.

OZU YASUJIRO (d. 1903; ö. 1963. Japonya)

Yönetmen olarak: 54 film. Senarist olarak: 33 film.

Biyografik not: Tokyo'da dünyaya gelen Ozu, çok da iyi bir öğrenci değildi ve zamanını daha çok film izleyerek geçirirdi. Öğretmen asistanı olarak çalıştı, sonra Schochiku Motion Picture şirketi tarafından kameraman yardımcısı olarak işe alındı. Çok erken zamanlardan beri, teknip oyunlardan uzak durarak filmi en çıplak temel bileşenlere indirgeyecek film teknikleri denedi. 50 mm lensler kullanarak düşük açılı çekimleri sevmeye başladı. Filmin estetik görünmesi onun için en önemli meseleydi. 1927 yılında ilk filmini yönetti, ancak ilk ticari açıdan başarılı olan filmi bir komedi olan 1932 yapımı *I Was Born, but...* adlı filmiydi. İkinci Dünya Savaşı esnasında az film çekti, ancak daha sonra ona uluslararası bir ün kazandıracak olan eserlerini çekti. Bu filmler arasında 'Noriko üçlemesi' olarak bilinen *Late Spring*, *Early Summer* ve *Tokyo Story*'dir. Her üç filmde de aynı aktris, Hara Setsuko, tarafından oynanan, ancak hepsinde farklı bir hayatı olan Noriko adlı bir karakter vardır. Filmler, sürekliliği olan bir hikaye anlatmaz. Ev dramlarını sessiz bir biçimde işler, onun ardından gelen birçok Japon yönetmen bu tarza sert bir biçimde karşı çıkmıştı, ancak özellikle Wim Wenders ve Martin Scorsese gibi birçok batılı yönetmen ona hayrandır.

I Was Born, but...(Otona No Miru Ehon-Umarete Wa Mita Keredo), 1932.

Akış: İki genç kardeş, mahallelerindeki çetenin reisi olur.

Babaları, terfi etmek için patronu karşısında çok uysal bir tutum takınan bir büro memurudur. Oğulları bunu öğrenir ve babalarına dönük saygılarını yitirir.

Yorumlar: Nazik bir toplumsal mizahla örülmüş sessiz bir filmidir ve sonradan Ozu'nun ayırt edici tekniklerini erken dönemde nasıl ustaca kullandığını gözler önüne serer.

Late Spring (Banshun), 1949.

Akış: Dul kalan profesör Somiya'nın kızı Noriko babasına bakmaktadır ve evlenmesi için akrabaları ve arkadaşları tarafından evlenmesi için baskı altında tutulur. Noriko, evde kalıp babasına bakmayı tercih eder. Somiya, Noriko'yu ikna etmek için kendisinin de evlenmeyi düşündüğünü ve böylece yardımına ihtiyaç duymayacağını söyler.

Yorumlar: Film, evliliğin insanın tercihlerinden bağımsız olarak doğal bir şey olduğuna dair Japonya'daki geleneksel bakış açısını yansıtır. Mutsuzluk ve teslimiyetle biter.

Early Summer (Bakushu), 1951.

Akış: Bu, Tokyo'da savaş sonrası yaşayan bir ailenin hikayesidir: Ebeveynler, 28 yaşındaki Noriko, evlenen oğul, karısı ve iki çocuğu. Noriko, gerçekten bağımsız bir kadın olmak üzeredir. Patronu, 40 yaşındaki üniversite arkadaşıyla evlenmesi için Noriko'yu zorlar, ailesi bu fikri destekler, ancak Noriko direnir.

Yorumlar: Film, Ozu'nun tüm ana karakterlere ve aralarındaki ilişkiye dair bilindik duyarlılığını ve anlaşılır bir işleme biçimini gözler önüne seriyor.

Tokyo Story (Tokyo Monogatari), 1953.

Akış: Yaşlı bir çift, çocuklarını ziyaret etmek için Tokyo'ya gider, ancak çocukları onlara ilgi göstermez. Çocukları, sonunda onlardan kurtulmak için onları bir tatile yollar. Bu

filmde Noriko karakteri dul bir üvey kız olarak rol alıyor.

Yorumlar: Duygular, sessiz sedasız işlenmiş, baskılanmış ve özellikle Japon kültürüne dair kimi ayrıntılardan dolayı filmi anlamak yer yer güçleşiyor. *Late Spring*, *Early Summer* ve *Tokyo Story* genellikle 'Noriko üçlemesi' olarak anılır.

Drifting Weeds (Ukigusa), 1959.

Akış: Gezgin bir Kabuki ekibi, Japonya'nın güneyindeki bir sahil kasabasına varır. Ekibin yaşlı lideri Koma juro eski sevgilisi Oyoshi ve onu amcası sanan kadının oğlu Kiyoshi'yi ziyaret eder. Ekibin önde gelen aktislerinden Dumiko kıskançlaşır ve daha genç bir aktris olan Kayo'yu genç Kiyoshi'yi baştan çıkarmaya ikna eder.

Yorumlar: İngilizce'de *A Story of Floating Weeds* (Ukigusa Monogatari) olarak bilinen ve 1934 yılında Ozu'nun sessiz film olarak çektiği eserin, renkli ve Saito Kojun'un zarif müzikleriyle çekilmiş hali.

Late Autumn (Akibiyori), 1960.

Akış: *Late Spring* adlı filmdekine benzer bir durum söz konusudur. Dul bir kadınla kızı birlikte yaşamaktadır ve annesi kızının evlenmesini ister, her ne kadar bu durumda yalnız kalacak olsa bile. Ölen kocanın arkadaşları, hem kız hem de anne için birer koca bulmaya çalışır ve komik karmaşalar ortaya çıkar.

Yorumlar: Film, Ozu'nun ayırt edici özelliği olan duygusallıkla enfes bir mizah anlayışını bir araya getirmiştir.

An Autumn Afternoon (Sanma No Aji), 1962.

Akış: *Late Spring* adlı filmdekine benzer bir durum söz konusudur. Hirayama adlı dul bir adam 24 yaşındaki kızının evlenmesini ister, ancak yalnız kalmaktan korkar. Film, oğlu Koichi ile karısı Akiko'nun yaşamını ve modern tüketim dün-

yasına dair taşıdıkları değerleri de işler. Hiriyama, Michiko-ko'ya evlenmesi için yardımcı olamadığından dolayı suçluluk duygusuna kapılmaktadır.

Yorumlar: Ozu'nun son filmi, Japonya'daki modernleşme süreci ve batılı tüketim nesnelerine dair takıntıya dair espirili bir yaklaşım sunuyor. Hep olduğu gibi her şey kaçınılmaz olan sonla bitiyor.

SHİNDŌ KANETO (d. 1912.)

Yönetmen olarak: 43 film. Senarist olarak: 142 film. Yapımcı olarak: 7 film.

The Island (Hadaka No Shima), 1960.

Akış: Dört kişilik bir aile, Setonaikai takım-adalarına bağlı ufak bir adada oldukça güç bir biçimde yaşamlarını sürdürmektedir. Aile, adanın tek sakinidir ve her gün tarlalarını sulamak için komşu bir adaya gidip su getirmek durumundadırlar. İki oğullarından biri ciddi bir hastalığa kapılır ve baba çaresizce bir doktor bulmaya çalışır.

Yorumlar: Yürek dağlayan bir film, ancak bu tarz yoksul insanların kaderine dönük bir reddiye yönü de var.

Onibaba, 1964.

Akış: Ondördüncü yüzyılda Japonya'da yaşanan feodal savaşlar esnasında bir askerin eşi ve annesi karşılarına çıkan samurayları öldürerek ve ele geçirdikleri silahları yiyecek almak için satarak hayatta kalmaya çalışıyordur. Kız, bir asker kaçığına karşı duygular beslemeye başladığında, annesi bir kenara atılmaktan korktuğundan dolayı intikam almak ister. Katledilen samuraylardan birinin maskesini takar, ancak bu başına bir daha gelmeyecektir.

Yorumlar: Bir korku filmi olmasa da kimi sinir bozucu sahne-

ler söz konusudur. Filmin Japonca adı 'Canavar Büyükanne'dir.

Fukuro (Owl), 2003.

Akış: Bir anne ve kızı bir hayalet kente düşmüştür ve açıklıktan sürünüyorlardır. Hayatta kalmanın en iyi yolunun ortalıkta gezinen adamları sömürmek olduğunu düşünürler, onlara cinsel açıdan kendilerini sunup öldürürler. Planları, bir polis ve bir akrabaları ortaya çıkana kadar işler.

Yorumlar: Film, özünde Shindo'nun en meşhur filmi olan *Onibaba*'nın komik bir biçimde yeniden işlenmiş halidir.

SHINODA MASAHIRO (d. 1931.)

Yönetmen olarak: 32 film. Senarist olarak: 11 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Double Suicide (Shinju: Ten No Amijima), 1969.

Akış: Jihei, Osan ile evli ve iki ufak çocuk sahibi olan bir kağıt tüccarıdır. İki buçuk yıldır (karısını oynayan aynı aktris olan Iwashita Shima'nın canlandığı) Koharu adlı bir fahişeye görüşmektedir. Tüm parasını genelevde harcar. Eşi, bu ilişkiden haberdar olur ve onu Koharu'yla ilişkisini kesmeye ikna etmeye çalışır, ancak Jihei bunu yapamaz. Bunu bir trajedi takip eder.

Yorumlar: Hikaye, *'The Love Suicide at Amijima'* adlı 1720'de Chikamatsu Monzaemon tarafından yazılan geleneksel bir Bunraku kukla oyununa dayanır. Film boyunca izleyiciye dramın yapaylığı hatırlatılır. Filmin başında, kukla monte eden ve sahneyi hazırlayan kuklacılar belirir. Sonra, gerçek oyuncular kuklaların yerini alır, ancak tüm film boyunca kuklacılar olup biteni kontrol edercesine ve seti değiştirerek arka planda durur. Filmde ayrıca Toru Takemitsu'nun bestelediği çok etkileyici müzikler kullanılmış.

TESHİGAHARA HIROSHİ (d. 1927; ö. 2001.)

Yönetmen olarak: 11 film. Senarist olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Biyografik not:1950'de Tokyo Ulusal Güzel Sanatlar ve Müzik Üniversitesi'nin yağlı boya bölümünden mezun oldu. 1958 yılında Sogetsu Sanat Merkezi'nin yöneticisi oldu ve geneli itibariyle her sanat dalında öncü gelişimleri destekledi. 1959 yılında filmler çekmeye başladı ve 1980 yılından itibaren babasının kurduğu Sogetsu Çiçek Düzenleme Okulu'nun müdürlüğünü üstlendi.

Woman in the Dunes (Suna No Omna), 1964.

Akış: Denizde böcekler arayan amatör bir böcekbilimcisi, bulunduğu yerdeki yerliler tarafından tüm zamanını kum tepeliklerinin evini yutmaması için çaba sarf ederek geçiren gizemli bir kadınla yaşamaya zorlanır. Adamla kadın uzun süren bir ilişki yaşar.

Yorumlar: Siyah-beyaz çekimler etkileyici bir biçimde kullanılmıştır. Cannes Film Festivali'nde Özel Jüri ödülü'nü almış ve En İyi Yönetmen dalı ile En İyi Yabancı film dalında iki Oscar'a aday gösterilmiştir.

YOSHIDA YOSHISHIGE (d. 1933.)

Yönetmen olarak: 21 film. Senarist olarak: 14 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Biyografik not: Gençliğinde Ozu Yasujiro ile birlikte çalışmıştır ve sonra Ozu'nun filmleri ve kişisel hayatına dair bir kitap yazmıştır.

Eros Plus Massacre (Erosu Purasu Gyakusatsu), 1970.

Akış: Japonya'nın feodal hakimiyetten sıyrıldığı bir dönem-

David Carter 171

de, bir anarşist kişisel özgürlük ile ahlaki sorumluluk arasında bir gerilim yaşar. Dönemin değişen siyasi iklimine uyum sağlamakta zorlanır.

Yorumlar: Aradan otuz yıldan uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen kurgu hala orijinal ve etkileyicidir.

KORE

GÜNEY VE KUZHEY KORE SİNEMASI: KISA BİR TARİHÇE

Kore yirminci ve yirmibirinci yüzyıldaki tarihi bağlamında özel bir duruma sahiptir. Diğer ülkelerde sinemanın doğuşu ve yükselişi döneminde, Kore aslında bir Japon sömürgesiydi. II. Dünya Savaşının sonunda Japon hegemononyasının çöküşüyle birlikte, Koreliler canlanmaya ve özgürlüklerini kutlamaya vakit bulamadan Kore Savaşı'nın iç ihtilafına saplandılar. Bu savaş ülkenin Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti(Kuzey Kore) ve Kore Cumhuriyeti(Güney Kore) olarak ikiye bölünmesiyle sonuçlandı. Kuzey o günden bugüne tüm ifade formları üzerinde sıkı devlet kontrolü uygulayan eski tarz Stalinist diktatörlükle yönetilirken, Güney 1990'ların ilk yıllarına kadar aynı derecede ifade özgürlüğünden yoksun bir dizi askeri diktatörlükle yönetildi. Güney'e demokrasinin gelişine kadar Kore sineması gerçekten serpilip kendisinin uluslararası saygınlığını tesis edemedi. Güney Kore sineması ve Kuzey Kore sineması dağlar kadar farklıdır ancak Japon sömürgesi dönemi öncesi ortak tarihleri ve Japon kontrolü altında film

yapımı deneyimlerinde ortak kökenler taşırlar. O yüzden Kore sinema tarihini öncelikle bir bütün olarak ve sonrasında Kore Savaşı'nın başlangıcından bu yana iki ayrı ulusal bütünlükler olarak incelemek yerindedir.

KORE'NİN JAPONLARCA İLHAKI

19. yüzyılda Kore halen 'Joseon' olarak bilinmekteydi. 'Chosun' olarak da yazılan bu isim Kuzey Kore tarafından daha sonra birçok resmi adlandırmada kullanılmıştır. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında tüm ülke çeşitli büyük güçlerin saldırgan yönelimlerinin konusu oldu. ABD, İngiltere, Fransa, Rusya ve Japonya gibi ülkelerin hepsi 'Hermet Krallığının' kapılarını ticarete açması için zorlamak ve bölgede kendi siyasi etkilerini uygulamak istediler. Dışa kapalılık politikası ve özellikle Kore'nin Katolik görevleri bastırması diğer faktörlerle birlikte ilk olarak Fransa ve Amerika arasında bir çatışmaya yol açtı. 1876'da Japonya Kore hükümetini Barış ve Dostluk Anlaşması'nı imzalamaya zorladı. 1894-1895 Çin-Japon Savaşı'nın ve 1904 Rus-Japon Savaşı'nın ardından Japonya ülkeyi işgal etti. Halk ayaklanmaları ve Kore ordusundan ayrılarn bazı unsurların gerilla faaliyetleri sonrasında, Japonya ülkeyi ilhak etti ve 1910'da monarşiyi kaldırdı.

Kore'nin ekonomik yapısını değiştirme amacıyla tasarlanmış birçok programı yürürlüğe koymakla birlikte, Japonya aynı zamanda Kore kültürünün birçok yönünü de ortadan kaldırmaya girişti. Bu binaların ve kabristanların mahvedilmesi ve yıkımını ve ayrıca Kore dilinin okullarda yasaklanmasını da kapsadı. Koreliler isimlerini standartlaştırılmış Japon tarzına uygun bir şekilde değiştirilmeye zorlandılar.

KORE'DE İLK BATI FİLMLERİ

1876 Barış ve Dostluk Anlaşması'ndan sonra batı malları ve kültürel üretimleri ilk defa büyük miktarlarda Kore'ye ak-

maya başladı. Filmler ilk olarak yabancı güçlerce Koreliler üzerinde ekonomik ve siyasi kazanımlar elde etme amacıyla propaganda araçları olarak piyasaya sürüldüler. Yabancı şirketlerin birimleri, misyonerler ve diplomatik teşkilatlarca gösterildiler. Örneğin çoğu batılı diplomat filmleri etkilemek istedikleri ve devlet tarafından himaye edilen üst düzey gruplara gösteriyordu. Kore'de ilk filmin ne zaman gösterildiğine dair net bir kanıt yok. Bazıları bu ilk filmin 1899'da yılında Amerika'lı gezgin Elia Burton Homes tarafından gösterildiğini iddia ederken, diğerleri Pathé şirketinin yaptığı Fransız yapımı filmin aynı yıl bir İngiliz tarafından ilk film olarak gösterildiğini savunuyor.

Ayrıca Seul'e ilk elektrikli demiryolunu inşa eden Henry Collbran ve HR Bostwick'in 1898'de ilk film gösterisini gerçekleştirdiği iddiası da mevcuttur. Ancak genel olarak genel halka ilk filmin 1903'te gösterildiği ve bir gazetede reklamının yapıldığı kabul edilir. Çoğu batılı şirket ürünlerin alınmasının kanıtı olarak imtiyazlı giriş ücretleri verdiler.

İLK KORE FİLMİ

Kore'deki film tarihçileri arasında ilk filmler Japon yönetimi altında yapıldığından halen Kore'deki ilk filmin ne olduğuna dair net bir uzlaşma bulunmamaktadır. Çoğu tarihçi Koreli yönetmen Kim Do-san tarafından yönetilen ve 1919'da piyasaya çıkan *The Righteous Revenge* (*Eurijok Kutu*)'nun ilk Kore filmi olduğuna inanıyor. Ancak doğruyu söylemek gerekirse, bu tam olarak bir film değildi çünkü bir film ve piyesin (ayrıca 'kinodrama' diye de bilinir) karışımıydı ve filmi piyesin bir destekleyici parçası olarak kullanıyordu. Ayrıca bu filmin statüsü Japon bir kameraman tarafından çekilmiş olmasından dolayı da karmaşıktır. Ancak 1966'da hükümet kendisinde bunu ilk Kore filmi olarak adlandıracak ve onu onurlandırmak için bir gün belirleyecek kadar yeterli güveni gördü.

Film ilk olarak 27 Ekim 1919'da gösterildi ve bugün 1966'dan beri 'Sinema Günü' olarak kutlanıyor. Diğer tarihçiler ve eleştirmenler *The Plighted Love under the Moon*'un (Weolha-eui Maengse) ilk Kore filmi olarak kabul edilmesi gerektiğini savundular. Ancak bu film bir Koreli tarafından yazılıp yönetilse de, Kore halkına sorumluluk ve sadakat duygusu aşlamak amacıyla Japon sömürge hükümetince üretilmiştir. Film tüm parasını çarçur eden ve ona yardım etmek için kendi kazandıklarını kullanan nişanlısınca kurtarılmak durumunda olan bir adamın hikayesini anlatır. Sömürge hükümet Korelileri bu filmi izlemeye zorladı. Şu günlerde Kim Dosan tarafından çekilen ve ilk kez 13 Ocak 1923'te gösterilen *The National Borders* (Gukkyeong) diğer bir muhtemel film adayı olarak öne çıkarıldı. Önceleri çoğu eleştirmenin bunun bir tamamlanmamış çalışma olduğunu savunmaları sebebiyle dikkate alınmamıştı ancak kanıt ilk gösterimi için verilen bir gazete ilanı formunda bulundu. Bu filmin kesin olmayan statüsünün nedeni sömürge hükümetinin 'istenmeyen' siyasi içeriğinden ötürü, filmi ilk gösterimden sonra yasaklaması olarak görülüyor.

İLK SESLİ KORE FİLMİ

Japonlar tarafından finanse edilse de, ilk sesli Kore filmi konusunda belirsizlik yok: Koreli Lee Myeong-gu tarafından yönetilen ve Kyeongseong Stüdyoları tarafından üretilen *The Tale of Chunhyang* (*Chunhyangjeon*), 1935. Film, Kore hanedanının değişmez sınıf sisteminde, alt sınıflardan bir kadın ve üst sınıflardan bir adam arasındaki ilişkiyi anlatan, kendi türünü oluşturacak bir hikayeye dayanıyordu. Çoğu Koreli film prodüksiyon şirketi sesli film yapımı için çok küçüktü ve Japonlar Korece'de kaydedilen filmleri çok sıkı sansüre maruz bıraktılar.

JAPON HEGEMONYASI ALTINDA ÜRETİM VE DAĞITIM

Japonya hegemonyası altında belli yabancı film dağıtım-cısı şirketler Japon hükümetinin izniyle filmlerini gösterebiliyor-lardı. HG Morris, George R Allen ve G Taylor gibi Amerikan tüccarları Japon ortaklarıyla birlikte Warner Bros, Fox ve Pa-ramount gibi büyük Amerikan stüdyolarınca ve Pathée ve Mééliès gibi Fransız şirketlerince yapılmış filmleri ithal ede-biliyorlardı. Koreliler tarafından kurulmuş iki dağıtım-cı, Kis-hin Yanghaeng ve Tongyang Stok Şirketi, ayrıca Rus Sovkino şirketiyle birlikte, Paramount ve İngiliz Uluslararası Film Şir-keti'nden filmler ithal etti. Yabancı filmlerin popülerliği nede-niyle daha fazla sinema inşa edildi. 1912'de iki yeni sinema, Kodeung Yeonyegwan ve Hwangeum Yeonyegwan inşa edildi ve Seul'de yaşayan Japonların özel kullanımı için Yaejeong-gwan sineması açıldı. 1907'de orjinalinde bir tiyatro olarak açılan Danseongsa, 1918'de sinemaya dönüştürüldü. 1935'de ülke genelinde yaklaşık 39 sinema bulunuyordu. Aynı yıl, ül-ke nüfusunun üçte birinin düzenli olarak sinemaya gittiği tah-min ediliyor.

Koreli film yapımcıları kendi şirketlerini kurmaya giriştiler ancak birçok problemle karşılaştılar. Sinemalarının çoğunun sahibi olan Japonların finansına çok bağımlıydılar. Sık sık projeler başlatıldı ancak çoğu zaman finansman eksikliği ne-deniyle bırakıldı. Hatta bir film gişelerde başarılı olsa da diğer film için finansal destek garantisi yoktu. Ayrıca seyirciler ithal edilen filmlerin tarzına ve üretim değerlerine alışıyorlardı. Ja-ponya hegemonyası döneminde toplamda 60 prodüksiyon şir-keti vardı ve bunlar 160'dan fazla film ürettirler. Ancak yaban-cı filmler bu filmlerden sayıca üstündü. Örneğin 1925'te, bir yıl içinde, 2 bin 130 bin Amerikan filmi, 124 Avrupa filmi gös-terilirken sadece 8 Kore filmi vardı.

JAPON ÜRETİM SANSÜRÜ VE KONTROLÜ

1922'de Japon hükümeti tüm kamu performansının sansürünü organize etmek için 'Eğlence ve Tiyatrolar Mevzuatı'nı yürürlüğe koydu. 1924 itibariyle, tüm yabancı filmler hükümet yetkililerince incelenmek durumundaydı. Sonradan Koreliler de Kore filmleri için benzer incelemeleri yürürlüğe koydular. Filmler ve filmlerin izleyicileri polis denetimi altına alındı. 1935'te sesli filmlerin piyasaya çıkmasıyla sansür daha da sıkılaştı. Koreli film yapımcıları şimdi Japonya yanlısı filmler yapmaya zorlanıyorlardı ve devlet kurumlarında Japon propaganda filmlerini göstermek zorunluluk oldu.

İkinci Dünya Savaşı'nın yaklaşmasıyla Japonlar Kore üzerindeki baskılarını daha da arttırdılar. Okullardaki tüm eğitim Japonca olmalıydı ve Kore tarihi öğretilmesi yasaklandı. Kamu işaretleri Japonca olmak zorundaydı ve yüzbinlerce Koreli Kore ve Çin'deki Japon ordusuna hizmet vermeye zorlandı. 1940'ta hükümetin Japonya yanlısı filmleri üretmeyi reddeden film prodüksiyon şirketlerini cezalandırmasına olanak veren 'Kore Film Mevzuatı' yürürlüğe girdi. 1942'den sonra hükümet Kore prodüksiyon şirketlerinin tüm başvurularını geri çevirdi ve film stokunun dağıtımı sıkı bir şekilde kontrol edildi ve ordu malı olarak kabul edildi. 1942'de herhangi bir filmin Korece gösterimi yasaklandı. Aynı yıl tüm filmlerin kayıtlarının ve başlıklarının Japonca olması ve Koreli yönetmenlerin, aktörlerin ve film ekibi elemanlarının Japon diline uyarlanması zorunlu kılındı.

JAPON SÖMÜRGE DÖNEMİNDE FİLM TÜRLERİ

'Shinpa'

Japon sömürge döneminde çekilen filmlerin çoğu "shinpa" olarak bilinen ve literatürde "yeni okul draması" anlamına gelen türe aitti. Bu filmler temel olarak cinayet, aşk, seks ve eko-

nomik sorunların klasik temalarını içeren melodramlardı. Bu tarz ilk “shinpa”, 1925 yılında Lee Ku-yeong tarafından çekilen *Jade Tears* (Ssangongnu) filmiydi. Film, popüler Japon romanı “Benim Suçum”dan uyarlanmıştı ve kaçamak aşkının sonucu bir çocuğu olan bir kadının hikayesini anlatıyordu. Bu tarzın en popüler filmleri; 1926 yılında Ozaki Koyo’nun “Gold Demon” romanından uyarlanarak Lee Kyeongson tarafından yönetilen *Long Cherished Dream* (Chanhangmong) ve yine Ku-yeong tarafından 1929 yılında çekilen ve geleneksel bir kadın gösterici (gisaeng) ile bir sanatçının trajik aşkını anlatan ile *Mutual Love* (Nakhwayusu) olarak gösterilebilir.

Geleneksel Hikayeler ve Klasik Romanlar

Geleneksel halk hikayelerini anlatan ve klasik romanlardan uyarlanan filmler çok popülerdi ve gerçekte bugün de sinema sektöründe ve daha çok televizyonda popülerliklerini korumaktalar. Bu filmlerden bazıları yeniden çekilmiştir. Sömürge döneminin iyi örnekleri olarak tanımlanabilecek filmler; Lee Kyeong-son’un 1925 yılında çektiği *The Tale of Shimcheong* (Shimcheongjeon); Park Cheong hyeon’un 1924’te çektiği *The Tale of Changhwa and Hongnyeon* (Changhwa Hongnyeonjeon); Lee Myeong-woo tarafından 1935’te çekilen *The Tale of Chunhyang* olarak sayılabilir. *The Tale of Changhwa and Hongnyeon* ilk gerçek Kore filmi olması bakımından özellikle önemlidir. Sadece senaryo değil aynı zamanda kast, film ekibi ve yönetmen de Koreliydi. *The Tale of Chunhyang* ilk sesli filmi.

Ulusalçı Filmler

Farklı türler arasındaki çizgiler elbette ki çok keskin değildir; öyle ki geleneksel hikayeler sıklıkla melodrama biçiminde aktarılır ve kimi geleneksel temalar Japon hakimiyetine karşı öfkeyi göstermenin ve hatta kimi zaman direnişi cesaret-

lendirmenin aracı olarak kullanılmıştır. Bu bağlamdaki ilk ulusalcı film Na Un-gyu tarafından 1926 yılında çekilen *Ari-rang*'tır. Filmin adı ünlü bir halk şarkısından gelmektedir. Film, Japon hakimiyetine karşı Koreliler'in hıncını bir köylünün kiralık toprakların sahibi ve feodal toplumla yaşadığı sorunlar üzerinden dolaylı olarak anlatır. Koreli izleyicilerin filmi coşkuyla karşılaması Na'nın 1928 yılında *Searching For Love* (Sarangeul Chajaseo) isimli başka bir ulusalcı film çekmesine neden oldu. Ancak Japon sansürü neler döndüğünün farkına vararak, filmin pek çok parçasını kesti ve filmin tam versiyonunun saklanması mümkün olmadı.

Na 20 film çekti ve 1927 yılında Naungyu Yapım'ı kurdu. Ününü genel olarak erken dönem ulusalcı filmlerine borçlu olsa da pek çok popüler ticari film de çekti. Son yıllarında açıkça japon yanlısı filmler de çeken Na, pek çok eleştiri aldı ve tarihçilerin suçlamalarına maruz kaldı.

Özellikle Japon yanlısı propagandanın ürünü olarak sınıflandırılabilir bir film *To Send a Husband to a Border Garrison* (1931) idi. Film Japon ordusunun amaçlarını destekleyen Koreli bir çiftin hikayesini anlatıyordu.

Na'nın Arigang'da gerçekleştirdiklerinden etkilenen diğer yönetmenler ise Japonya karşıtı filmler çekmeye çalıştılar. Lee Kyuh-hwan'ın 1932 yılında çektiği *A Boat Without a Boatman* (Imjaeomnun Narutpae) toprak sahiplerinin zulmüne maruz kalan Koreli bir balıkçı ile kızının hikayesini anlatıyordu. İzleyici kendi durumuyla ilgili kıyaslamaları yapma şansına sahipti. Yun Bong-chun tarafından 1931 yılında çekilen *The Big Grave* (Keun Mudeom) ise Japonlar tarafından katledilen savaşçılara odaklanarak çelişkileri çok daha açık biçimde ortaya koyuyordu. Yun ayrıca 30 kadar filmde oynamış bir aktördü ancak 1942'den sonra Japon hegemonyasında daha fazla film yönetmeyi reddetti.

Yönelim Filmleri

“Yönelim filmleri” terimi Kore’nin Japon hakimiyeti döneminde çekilen toplumsal farkındalığa dair sol filmler için kullanılıyordu. Bu filmler kendileri için -belki de onlara bir çeşit illegalite sağladığı için- ilgi çekici bir isim -Korean Artista Proletariat Federate in Esperanto (KAPF)- kullanan yazarlar ve sanatçıların ürünleriydi. Pek çok Japon’un Esperanto’ya aşina olmadığı ön fikrine sahiptiler. KAPF üyeleri “sınıf savaşı için silah olarak sanat” sloganı ile filmler yaptılar. Kore proleterya-sının gerçek toplumsal koşullarını ortaya koymaya çalıştılar. Ancak üretme kapasitelerinin çok düşük olduğu belirtilmelidir. 1928 ve 1931 yılları arasında sadece beş film çekebildiler. KAPF filmlerinin çoğu tamamlanmamış kaldı, bunun kaynak yoksunluğu, yönetmenlerin deneyimsizliği ve hükümetin sıkı sansürü gibi pek çok nedeni vardı. Filmlerden yalnızca dördü dağıtıma girdi. Beşinci, *The Underground Village* (Chihachon), -Kang Ho, 1931- dağıtıma girmeden yasaklandı. Dağıtıma giren dört film ise ticari olarak çok başarısızdı. Ancak 1927 yılında KAPF’in yabancı bir film dağıtım ajansı, Tong-yang Film Şirketi’ni ve 1928 yılında Seoul Kino isimli yeni bir şirket kurması nedeniyle gösterimde kalabildiler. Seul’un kenar mahallerinde yoksul halkın yaşantısını anlatan ve Kim Ya-yong tarafından 1929 yılında çekilen *The Imbecile Street* (Honga) ve *The Underground Village* bu şirket tarafından çekildi. 1931 yılında *The Underground Village*’i çeken KAPF üyeleri tutuklandı ve bu nedenle on yıllar boyunca hiçbir toplumsal eleştiri filmi çekilemedi.

KAPF üyeleri serbest bırakılmalarının ardından ya sinemayı tamamen bıraktılar ya da apolitik filmler çekmeye başladılar hatta bazı durumlarda Japon yetkililerle ortak işler bile yaptılar. Eski KAPF eleştirmeni Seo Kwang-je ilk Japon yanlısı askeri filmi, *Troop Train* (Kungong Yeolcha)’yı 1938 yılında çekti. Tutuklanmadan önce beş KAPF filminden üçünü çeken

Kim Yu-yeong ise edebi uyarlama filmleri çeken yönetmenler arasına katıldı.

The Underground Village'ı çeken Kang Ho ise sinemayı bıraktı.

1945 yılında bağımsızlığın kazanılmasının ardından, eski film yapımcılarından bir kısmı Kuzey'e gitti, kimisi Kuzey Kore yöneticileri tarafından kaçırıldı, diğerleri ise iç savaş sürecinin kayıpları olarak deklare edildiler. KAPF'ın öncü figürlerinden olan Im Hwa 1953 yılında Japonya yanlısı eylemlerde bulunmakla suçlanarak Kore İşçi Partisi tarafından asıldı. Kuzey'e gelen KAPF üyelerinden pek çoğu ideolojik nedenler gösterilerek ihbar edildiler. Hakim parti çizgisine karşı KAPF ideolojisini savunan her kim olursa olsun ortadan kaldırıldı. Güney'de kalmaya karar veren KAPF üyeleri biraz daha iyi koşullarda yaşıyorlardı.

KAPF'ın ortadan kalkmasının ardından, 1935 sonrasındaki süreçten 1945'te gerçekleşen bağımsızlık dönemine gelindiğinde artık sesli filmler çekilmeye başlanmış ve Kore'de 60 kadar film üretilmişti. Bu filmler ya açıkça Japonya yanlısıydı ya da tamamen politik göndermelerden arındırılmış filmlerdi.

Bu filmler genel olarak Choi In-gyu, Lee Kyuh-hwan ve Bang Han-Jun ile anılmaktadır.

GÜNEY KORE CUMHURİYETİ AMERİKAN ASKERİ İŞGALİ DÖNEMİ

Japonlar 1945'te yenilgiye uğratıldığında ve büyük güçler SSCB'nin Kore topraklarının 38. Paralelin kuzeyini, ABD'nin ise güneyini işgal etmesine karar verdiklerinde, Güney Kore film endüstrisinde Amerikan filmlerinin ithalinden başka bir şey olmuyordu. İzleyiciler için seçenekler ya Amerikan filmle-ri ya da Hong Kong gangster filmleriydi. 1946 yılında Amerikan askeri hükümeti 1939'da yürürlüğe sokulan Joseon Film Düzenlemesini fesh etmiş ve fakat kendi sansür sistemini or-

taya koymuştı. İşgalin bu üç yılı boyunca 15 film çekilmişti ve yarısından fazlası sessizdi.

Bağımsızlığın kazanılmasının ardındaki yıllarda film yapımcıları politik tutumları itibariyle kabaca iki gruba ayrılıyordu; genel olarak muhafazakar ya da temelden radikal.

Bir grup Amerikan askeri hükümetinin ve Güney Kore'nin ilk başkanın Syngman Rhee'nin anti komünist destekçileriydi. Bu grup, anti komünist duruşlarına karşın taraf tutmayı reddederek sanatın desteklenmesini talep ettiler, ki amaçları saf ve insancıldı. 1946 yılı itibariyle bu grubun merkezinde Joseon Film Senaryosu Yazarları Derneği ve Kore Film Yönetmenleri Klubü bulunuyordu. Sonrasında, 1948 yılında Kore Film Derneği'ni kurdular. Bu gruptaki önemli isimler Choi In-gyu, Park Ki-chae, An Seo-kyeong, An Chong-hwa ve Yun Bong-chun'du.

Diğer grup Amerikan varlığına ve yeni Kore Başkanına karşı çıkan, Kuzey Kore yanlısı insanlardan oluşuyordu. Yine bu gruptan bazıları Kuzey Kore'ye karşı da sempati beslemiyor ancak Güney'de radikal reformların gerçekleştirilmesi gerektiğini söylüyorlardı. 1946 yılında Joseon Film üretim Merkezi ve Joseon Proleterya Film Konfederasyonu'nu birleştirerek Joseon Film Konfederasyonu'nu kurdular. Bu grubun öncüleri eski KAPF film yapımcıları Kang-ho, Seo Kwang-je, Chu Min ve Kim Cheong-hyeok'tu.

Bu film yapımcıları arasında özellikle kamusal alanda yürütülen tartışmalarla ilerleyen süreklileşmiş bir düşmanlık vardı. Sol tandanslı film yapımcılarından bir kısmı duruma daha fazla dayanamayacaklarını dile getirerek Kuzey Kore'ye gitmeyi tercih etti. Sürecin tüm çelişkilerine ve çatışmalarına karşın Kore Savaşı öncesinde 20 film çekilmişti.

Amerikan işgalinin kurumsallaşması ve Kore Savaşı'nın 1950'de başlaması arasındaki süreçte dikkate değer pek az sinema olayı vardır. Bu dönemde ticari olarak başarı kazanan

tek film Choi In-gyu tarafından 1946'da çekilen *Hurrah! For Freedom* (jaya manse) filmidir. Oldukça vatansever bir film olan *Hurrah*, diğer pek çok filmden etkilenmiştir ve güçlü japonya karşıtı duygular içermektedir. Choi In-gyu'nun diğer filmi 1949 tarihli ve *Seasonal Fish Market* (Pashi) isimlidir. Film, anakarada iyi bir yaşam hayali kuran adalı bir balıkçının hikayesini anlatır ancak bu hayali gerçekleştiğinde gözleri açılır ve eski yaşamına geri döner. Choi sıklıkla ulusalcı bir film yapımcısı olarak tanımlanır ancak böylesi bir tanımlama 1940'ların başlarında çekilen Japon yanlısı filmlere çok yukarıdan bakmaktadır. 1949 yılında ayrıca ilk renkli Kore filmi gösterime girer, Hong Seong-gi tarafından yönetilen *The Women's Diary* (Yeoseong Ilgi). Ancak renkli filmlere dönük izleyici tepkisi teşvik edici değildir ve renkli filmlerin popülerleşmesi için 1960'ların gelmesi gerekecektir.

KORE SAVAŞI'NDAN SONRA (1953–)

Film ekipmanları ve stüdyolar Kore Savaşı döneminde tamamen tahrip edilmişti ve tüm bu teknik sorunların çözülmesi ve sektörün yeniden kurulması için 1950'lerin ortasına gelinmesi gerekti. Sektörün geliştirilmesi amacıyla 1953 yılında aldığı bir kararla Güney Kore Devlet Başkanı Syngman Rhee, çekilen filmleri vergiden muaf tuttu. Çekilen filmlerin sayısı yıl yıl arttı ve 1950'lerin sonunda yıllık ortalama 100 uzun metrajlı film çekiliyordu. Bu dönemin en çok hasılat yapan filmlerinden biri Lee Kyu-hwan tarafından yönetilen *The Tale of Chunhyang* (Chunhyangjeon)'dı. En popüler tür şüphesiz melodramlardı, bu filmler özellikle aşk ve kadın meseleleriyle ilgileniyordu, komedi ve tarihi filmler ile birlikte azımsanmayacak sayıda anti-komünist film de çekiliyordu. Melodramların özellikle başarılı bir örneği Han Hyeong-mo tarafından 1956 yılında çekilen *Free Wife* (Chayu Puin) filmiydi. Film, yoksayılan bir kadının bir üniversite profesörü ile kaçamağını ge-

leneksel ahlaki normlara karşı çıkacak biçimde işliyordu.

1960'LAR: ASKERİ DARBE VE YENİ SANSÜR DÜZENLEMELERİ

19 Nisan 1960'daki kitlesel öğrenci eylemlerinin(bu eylemlerde hayatını kaybeden öğrenci ve öğretmenler anılarına inşa edilen parkta her yıl anılırlar) ve seçimlerde çok bariz biçimde yapılan hilelerin ardından 1961 yılında Devlet başkanı Rhee istifa etti. Aynı yılın 16 Mayıs'ında askeri bir darbe gerçekleşti ve yeni adam olarak General Park Chung-hee ortaya çıktı. Hükümet artık güçlü biçimde anti-komünistti ve temel amacı zengin ülkelerle arasındaki uçurumu aşmaktı. Yeni hükümet istediği tarzda filmlerin çekilmesini teşvik etmek için, 1961 yılında Grand Bell ödüllerini vermeye başladı ve ilk Kore Sinema Anlaşması 1962 yılında imzalandı ve bu anlaşmanın hükümet politikalarının olumlu yansıtılmasına dair maddeleri vardı. Kore toplumunun politik ya da ekonomik çelişkilerinin herhangi bir biçimde yansıtılması yasaklanmıştı. 1965 yılında gösterime giren yabancı filmlerin sayısı Kore filmlerinin üçte birinden fazla olamıyordu. Hükümet ayrıca tüm sinemalarda Kore filmlerine 60 ila 90 gün arasında uygulanan bir Kوتا Sistemi uygulamaya soktu. Bu uygulamalardan sadece birinden olumlu sonuçlar alındı, Kaliteli Film ödüllendirme Sistemi uygulanmaya başlandı ve dolayısıyla bu kriteri sağlamak amacıyla pek çok kaliteli sanatsal film çekildi.

Sonuçlardan biri edebi metinlerden uyarılma filmlerde yaşanan patlamaydı, genel kurgu eğilimi ise 1965 yılında Kim Sooyong tarafından çekilen *The Sea Village* (Gaetmaeul) filminde örneklenbiliyordu. Yo Hyeon-mok tarafından yönetilen *Martyr*; Park Sang-ho tarafından yönetilen *The Demilitarized Zone*, Kim Ki-duk (tanınmış yönetmenle karıştırılmaması gereken daha yaşlı bir sinemacı) tarafından çekilen *South and North* gibi filmler daha alt bir tür olarak tanımlanabilecek an-

ti-komünist filmler türüne giriyordu ve hepsi 1965 yılında gösterime girmişti.

Edebi uyarlamalar genel olarak gişede başarı kazanmakken, melodramalar izleyiciyle en çok buluşan film türleri oldu. Bu filmler genel olarak üst sınıfların yaşamını ve onların aşk ilişkilerini anlatıyordu. Yaygın olarak kullanılan bir tema zengin bir adamla bir bar kadınının ilişkisini anlatan filmlerdi ve bu türe 'hostes filmleri' adı veriliyordu.

1960'lı yıllarda ayrıca kimi yönetmenler çalışmalarını doğrudan toplumsal yorumlar olarak ortaya koymayı başardılar. Bunlarda, bireyler kendi kontrollerinin dışındaki politik ve ekonomik koşulların kurbanları olarak temsil ediliyorlardı. Bu filmlerden öne çıkan bir örnek, Yoo Hyeon-mok'un *A Stray Bullet* (1961) filmiydi, film yoksul ve çalışkan bir adamın ve ailesinin hayatında Kore Savaşı sonrası ortaya çıkan trajik durumlar anlatılıyordu. Bir trajedi daha ağır olamazdı; karısı çocuğunu doğururken ölür, kardeşi yabancı askerler için fahişelik yapmaya başlar, erkek kardeşi hırsızlıktan cezaevine düşer ve annesi çıldırır. 19 Nisan 1960 öğrenci eylemleri ile Mayıs 1961 darbesi arasındaki kısa dönemde, film sansürünü sivil örgütlerin elinde olan Film Etik Komitesi uyguluyordu ve bu dönemde pek çok toplumsal yorumun yapıldığı duyarlı filmler çekilmişti. Bu filmlerden bazıları şunlardı: Kang Dae-jin'in yönettiği *Mr Park* (1960) ve *The Stableman* (Mabu-1961); Ah, Cheon Chang-geun'un yönettiği *Paekbeom Kim Ku* (1960); Kim Kiyeong'un yönettiği *The Housemaid* (1960); Lee Kang-cheon'un yönettiği *Vagabond* (1961) ve Lee Man-hui'nin yönettiği *Kaleidoscope* (1961).

Melodramanın popülerliği devam ediyordu ve en büyük gişe rekorlarından biri klasik bir romandan uyarlanan ve Shin Sang-ok'un yönettiği *Chunhyang* (1961) filmi tarafından kırıldı, ki bu film orta sınıf evli erkeklerle deneyimsiz bekar kadınların aşk hikayelerini anlatan pek çok filmin çekilmesine de yol

açmış oldu. Bu tarzda bir drama Jeong So-yeong tarafından 1968 yılında çekilen *Love Me Once Again* filmiydi, film Güney Kore Melodramasının arketipi olarak kabul edildi. Bir kısmı gerçek edebi çalışmalardan uyarlansa da pek çok melodrama gazetelerde yayınlanan popüler dizi romandan esinleniyordu. Shin Sang-ok'un 1961 yılında çektiği *My Mother and the Lodger* ve Lee Man-hui'nin 1966 yılında çektiği *Late Autumn* iki başa-rılı edebiyat uyarlaması olarak sayılabilir.

Tarihi romanslar da 1960'larda oldukça popülerdi ancak hi-kaye akışları melodramlarla neredeyse aynıydı, tek belirgin farklılık tarihi setler ve kostümlerde ortaya çıkıyordu.

Askeri hükümet aynı zamanda pek çok propaganda filmi çekti ve bu filmlerin dönemin temel türlerinden biri haline gelmesini sağladı. Bu filmlerden en başarılısı Shin Sang-ok'un 1964 yılında çektiği *Kore Hava Kuvvetlerinin savaşçı pilotla-rının hayatını anlatan Red Scarf* filmiydi. Propaganda filmleri-nin bir alt türü ise Başkan Park'ın yönetiminde ülkenin nasıl bir refah düzeyine yükseldiğini gösteren gezi filmleriydi. Bu filmlerin tipik bir örneği olarak Pae Seok-in'in 1967 yılında çektiği *Sights of the Eight Provinces* filmi gösterilebilir.

Bu dönem bağlamında vurgu ağır sansür koşullarına yapıl-malıdır. Pek çok film sansür kuruluna yeniden yeniden gön-derilmiş, film yapımcıları tutuklanmış ve kamu ahlakını boz-mak ve ulusal güvenliğe tehdit oluşturmakla suçlanmıştır. Yö-netmen Lee Man-hui'nin davası 60 ve 70'ler boyunca pek çok eleştiriyle karşılanmıştır ve o dönem bir yönetmen olmanın ne anlama geldiğini ortaya koymaktadır. 1965 yılında çektiği *Seven Women Prisoners* özellikle Kore iç savaşı döneminde sava-şın insanlık dışı koşullarını anlatmaktaydı ve polis tarafından hayatları mahvedilenlere karşı duygusal bir yakınlık oluşturma-ktaydı. Sonunda mahkemeye verilen yönetmen, komü-nizm yanlısı filmler çekmekle suçlandı.

1970'LER: SANSÜRÜN TIRMANIŞI VE GENEL KRİZ

1973 yılında Kore Sinema Anlaşması hükümetin yenilenme 'yushin' hakim ideolojisi uyarınca üçüncü kez değiştirildi. Bu kanunlarla Japon hakimiyeti dönemindeki kanunlar arasında büyük benzerlikler vardı. Hükümetin film sektörüne müdahalesi her bakımdan kolaylaştırılmıştı ve askeri diktatörlüğe yönelik her türden eleştiri yasaklanmıştı.

Hükümet ayrıca sektörün bir kaç büyük şirket tarafından ele geçirilmesine yönelik de önlemler alıyordu. Filmlerin yalnızca kayıtlı olmasından öte gösterimleri için de yeni bir izin anlamına gelen bir sistem ortaya atılmıştı. İkili bir sansür sistemi kurulmuştu. Tüm film senaryoları prodüksiyondan ve gösterimden önce sansür kuruluna verilmek zorundaydı. Yabancı filmlerin gösterimi de ağır vergi sistemi nedeniyle çok zordu ve yalnızca ucuz filmler bu sistemden sıyrılabilirdi. Sonuç olarak sektörde genel bir kriz yaşandı. 1969 yılında çekilen film sayısı 229 iken 1977'de bu sayı 101'e düşmüştü. İzlenme oranları da aynı biçimde düşüyordu. 1960'larda 170 milyona ulaşan izleyici sayısı 191'de 44 milyon 443 bin'e gerilemişti.

1978 yılında Devlet Başkanı Park Chung-hee'nin yeniden seçildiği seçimlerde hile yapıldığı ortaya çıktı ve bu büyük bir huzursuzluk yarattı. Ekim 1979'da başkan kendi istihbarat servisi başkanı tarafından düzenlenen bir suikastle öldürüldü ve bu eylem Güney Kore'de büyük politik değişikliklerin başlangıcına işaret ediyordu.

Romantik melodramalar her dönemin olduğu gibi bu dönemin de en popüler filmleriydi. Bunlardan öne çıkanları: Lee Chang-ho tarafından yönetilen *Home of Stars* (1974); Kim Hoeson'un iki filmidir. Bunlardan biri Güney Kore'nin en duygusal ve anlaşılır yazarlarından olan Cho Sun Jak'ın romanından uyarlanan *The Best Days of Young-ja* (1975), diğer deyişle *Young-ja's Heyday* filmiydi. Diğeri ise *Winter Woman* (1977)

filmiydi.

1970'lerin sonundaki bir filminden özellikle bahsetmek gerekir; Im Kwon-taek'in *The Banner Without a Flag* (1979) filmi, Kore'nin ikiye bölünmesi sonucu ortaya çıkan toplumsal sorunlara odaklanmış bir filmidir.

1980'LER: DEMOKRASİ İÇİN MÜCADELE

Kitleler arasında yaygınlık kazanan demokrasiye geçiş umutları General Chun Doo-hwan'a bağlı askeri güçler Mayıs 1980'da bir savaş hukukunu yürürlüğe soktuğunda ve tüm muhalefet liderlerini tutukladığında alt üst oldu. Tutuklananlar arasında sonrasında devlet başkanı olacak olan halkçı sol lider Kim Dae Jung da vardı. Kim tutuklandığında kasabası Kwangju'da öğrenci eylemleri patlak verdi ve ordu tarafından kanla bastırıldı, saldırıda 200 kişi katledildi, 1000 kişi yaralandı ve binlerce kişi tutuklandı. Chun'un kendi konumunu koruması için çok daha hileli bir seçimin yapılması gerekti. Kim Dae Jung ihanetle suçlandı ve idama mahkum edildi. Chun'un askeri vesayet konusunda bağımlı olduğu Amerika'da ve dünya çapında gerçekleşen eylemler sonucunda Kim'in cezası müebbet hapse çevrildi. Sonunda Kim'in tedavi amacıyla ABD'ye gitmesine izin verildi.

Film endüstrisi 1980'ler boyunca da krizdeydi. 1985 yılında, Kore Sinema Anlaşması yenilendi ve bağımsız film yapımcılarına kısmi bir özgürlük alanı açtı ancak 1987 yılında eski tip sansür politikalarının canlandırılmasıyla bu özgürlük dönemi çok kısa sürdü. Yerli filmlerin üretimini bağlayan kota sistemi 1987 yılında lağvedildi ve Kore film pazarında yabancı filmlerin payı 1997 ekonomik krizine kadar yıllık olarak artışa geçti. Sonuçta, Kore filmlerinin izleyici oranı da trajik biçimde düştü.

1980'de Kwangju'da gerçekleşen öğrenci ayaklanmasının ardından, film yapımcıları da politik farkındalığı olan filmler

üretmeyi düşünmeye başladılar. Bir grup radikal genç yönetmen akademik çevrede etkinlik kazanarak mevcut film üretim sistemini zorlamaya başladı. En radikal grupları daha sonrasında Ulusal Film Hareketi olarak tanınacak olan 'Changsangonmae' grubuydu. Yalnızca ticaret odaklı filmler yapmayı reddetmekle kalmadılar aynı zamanda var olan film dağıtım ağlarına karşı da eyleme geçtiler. Yaygın olarak kullanılan temalar işçi sınıfının mücadelesi ve Kore'nin o dönemki politik ve ekonomik sisteminin çelişkileriydi. Filmlerin emek üzerine odaklanan konuları nedeniyle, bu filmler 'Emek filmleri' olarak adlandırıldılar. Jang Dong-hong tarafından 1998 yılında çekilen *Oh, The Land of Dreams* (Ah! Geum-ui Nara) filmi Kwangju ayaklanmasına eleştirel bir bakış sunuyordu ve hükümet tarafından yasaklandı. Changsangonmae'nin pek çok üyesi, liderleri Lee Yeong-bae de dahil olmak üzere Sinema Anlaşması'nın ihlali nedeniyle suçlandı ve Kuzey Kore'ye politik yakınlık nedeniyle eleştiriye tabi tutuldu. 1980'lerin sonunda harekete sempati duyan yönetmenlerin büyük çoğunluğu daha gerçekçi filmler çekmeye başladı. Bunlardan öne çıkan yönetmenler şunlardı: Park Kwang-su, Hong Ki-seon, Lee Jeong-guk, Chang Seo-nu ve Kim Hong-jun.

Tarihi ya da çağdaş melodramlar popülerliklerini korudular. *The Tale of Chunhyang*'ın başka bir versiyonu Han Sang-hun tarafından 1987 yılında çekildi. Tarihi romans filmleri Joseon döneminde bir adamın aşkından ölen kadın figürü üzerine odaklanıyordu. Bu melodramların örnekleri olarak; Lee Doo-yong tarafından çekilen *The Death Cottage* (Pimak- 1980), ve *Spinning Wheel* (Yeo-in Janhoksa Moulleya Moulleya- 1983); Bae Chang-ho'nun yönettiği *Hwangjini* (1986) ve Im Kwon-taek'in çektiği *The Surrogate Wife* (1986) sayılabilir.

Im Kwon-taek başta *Tchakko* (1980) ve *Gilsodom* (1985) filmleri gelmek üzere pek çok toplumsal eleştiri filmi de çekti. Bu türde başka yönetmenlerce çekilen filmlerden bazıları ise

Bae Chang-ho'nun *Warm it Was that Winter* (1984), ve Lee Chang-ho'nun *The Man with Three Coffins* (1987) filmleridir.

Lee Chang-ho'nun yönettiği *Nice Windy Day* (1980), *Children of Darkness* (1981), *A Declaration of Fools* (1983) ve *Widows' Dance* (1983); Kim Soo-yong'un çektiği *Girl Going to the City* (1981) ve Park Chongwon'un yönettiği *Kuro Arirang* (1989) filmleri sınıfsal farklılıklara, zenginler ile fakirler arasında her geçen gün daha da büyüyen uçuruma ve yaygınlaşan politik çürümeye dikkat çeken filmlerdi. Kim Ho-seon'un yönettiği *Three Times Short, Three Time Long* (1981); Park Cheol-su'nun yönettiği *Mother* (1985); ve Jang Sun-woo'nun yönettiği *Seoul Jesus* (1986) filmleri ise Kore'de yaygınlaşan materyalizm ve genel ahlaki çöküşe odaklanıyordu.

Buda'nın öğretilerini ve Budist rahiplerin yaşamlarını tartışan ve Budist temalarla çekilen iki film 1980'ler bağlamında anılmaya değerdir: *Im Kwon-taek'in Mandala* (1981) filmi ve Bae Yong-gyun'un *Why Has Bodhi Dharma Left for the East?* (1989) filmi.

1980'lerin sonunda Güney Kore'de büyük politik değişimler yaşanıyordu. Devlet Başkanı Chun karşı karşıya olduğu ağır muhalefet nedeniyle Şubat 1988'de başkanlıktan çekildiğini açıkladı. Halefi olarak eski bir arkadaşını Roh Tae-woo'yu önerdi ancak bu demokrasi talep eden kitlelerin özlemini din-dirmiyordu. Binlerce öğrenci ve onbinlerce işçi büyük eylemlere başladı. Polis eylemlere gaz bombalarıyla saldırdı, kitlesel tutuklamalar gerçekleştirildi. Cuhn, sorunu çözmesi için yerini Roh'a bıraktı. Roh nihayetinde Yeniden Birleşme Demokratik Partisi'nden iki muhalefet liderini konuşmak için makamına çağırdı. Bu iki lider ülkenin gelecekteki iki başkanı başkanı olacaktı; Kim Young-sam ve sürgünden bir yıl önce dönmüş olan ve ev hapsinde tutulan Kim Dae-jung. Roh, liderlerin demokrasi taleplerine karşılık vermedi. Devam eden gösteriler nedeniyle anlaşmak zorunda kaldı ve Kore'de ilk de-

mokratik seçimler gerçekleştirildi. Ancak, akılsız davranan iki lider ayrı tavırlar aldılar ve bu durum Roh'un gücünü korumasına neden oldu. Öğrenci eylemleri her bahar yenilense de yerlerini güçlü muhalefet partileri aldı. Pek çok demokratik reform gerçekleştirildi ve muhalefetin sesi Kore tarihinde ilk kez tutuklanma korkusu olmadan çıkmaya başladı.

Öğrenciler 1989 yılında Pusan'daki (bazen 'Busan' olarak da telaffuz edilir) Tongui Üniversitesi'nde gerçekleştirdikleri bir eylemde yedi polisin ölmesi ve otuzunun yaralanmasına neden olacak biçimde ateş açınca kamuoyundaki sempatilerini yitirmeye başladılar.

1990'lar: Uluslararası Tanınma/Kabul

1990'lar boyunca diğerlerinden daha baskın olan ve bugün hala öyle olmaya devam eden mesele şudur: Kore toplumunun neredeyse tüm alanlarını, özellikle de politikacıları ve sektörün en üst basamaklarındakileri kaplamış olan yolsuzluğun önüne geçmek. Aralık 92'de Kim Dae-jung ve Hyundai Şirketinin başındaki milyarder Chung Ju-hyung'u yenerek Kim Young-sim seçimleri kazandı. İlk olarak yolsuzluk karşıtı bir kampanyaya girişti. Birçok hükümet yetkilisi ve politikacı haksız kazançlarını ortaya dökmek zorunda bırakıldı. 1995'te önceki iki başkanın kampanya katkıları yoluyla kanundışı bir şekilde milyonlarca doları cebe indirdiği ortaya çıktı. Önceki başkanları cezalandırabilmek için yasal değişiklik yapıldı. 14 subay 1980 Kwangju katliamındaki rolleri nedeniyle soruşturuldu ve dokuz işadama rüşvetten suçlu bulundu. Tüm bunlara rağmen, Kim Toun Sam öğrenciler nezdinde iyi karşılanmadı ve bir başka diktatör olarak görüldü, gösterildi. Main öğrenci örgütlenmesi Hangchongnyon'un büyük oranda Kuzey Kore'den etkilenmiş bir örgüt olduğu iyice açığa çıktı ve görünürdeki halk desteğinin tümünü kaybetti. Aşırı sol sendika hareketiyse hala güçlüydü ve 1997'de işçilerin işten

çıkartılmalarını kolaylaştıran yeni düzenlemelere karşı ülkede hayatı felce uğratan ulusal çapta grevler düzenlendi.

1990'larda Kore film endüstrisinin ekonomik problemleri devam etti ve yabancı filmlerin yarattığı sıkı bir rekabet ortamının içine girildi. Bu aynı zamanda Kore filmlerinin, hem gişe hasılatları hem de film festivalleri göz önüne alındığında giderek artan bir uluslararası tanınma dönemi idi.

1990'da çokuluslu Universal International Pictures (UIP) şirketi dağıtımını Kore'nin belli başlı şehirlerinin, banliyölerine hakim olduktan sonra, merkezlerindeki sinemaları da kapsayacak şekilde genişletti. Bu durum Kore film endüstrisi (çalışanları) tarafından güçlü protestolarla karşılandı; sinemaların dışında UIP tarafından getirilen filmlerin gösterimleri yapılarak şirket protesto edildi, birçok kişi bu protestolarda gözümlüne alındı ve tutuklandı. Aynı zamanda, film göstermekten elde edilen gelirin %81.2'si yabancı filmlerin gösteriminden geliyordu. 1990'da Kore'de gösterilen 253 yabancı filmin 137'si Amerika, 98'i Hong Kong, diğerleri ise Fransa, İtalya, Rusya ve Çin'dendi.

Kore filmlerinin içinde bulunduğu durumu düzeltmek amacıyla 1991'de bazı girişimlerde bulunuldu. Hükümet bu yeni inisiyatifin sinyali olarak 91'i 'Film Yılı' ilan ederek verdi ve bazı film şirketleri büyük bütçeli filmlerin üretimi için önemli yatırımlar yaptılar. Koreli ve yabancı filmler arasındaki denge açısından bu inisiyatif pek de başarılı olamadı ve 1992'de durum daha da kötüleşti; 400'den fazla film ithal edilmişti, Kore'ye sadece 96 tane üretebilmişti. Bu düşüş, o yıl toplam gösterilen film sayısının %15'ine tekabül eden 63 Kore filminin üretilmesiyle 1993 yılında da sürdü. En azından bir umut işareti vardı. Im Kwon Taek tarafından yönetilen, geleneksel bir seyyah ve kızını konu alan *Sopyonje* büyük bir patlama yaptı ve bir milyonun üzerinde bir seyirciye ulaşarak medya tarafından da gerçek 'ulusal film' ilan edildi. Film ayrıca Kore sine-

masının uluslararası tanınmasının da başlangıcını simgeliyordu. Şangay Film Festivali'nde *Sopyonje*'nin yönetmeni en iyi yönetmen ödülünü ve başroldeki kadın oyuncusu Oh Jung-hye en iyi kadın oyuncu ödülünü kazandı.

Erkek oyuncu Lee Duk-hwa 18. Moskova Film Festivali'nde, yönetmenliğini Yoon Sam-yuk'un yaptığı Joseon sülalesinde çekilen *I'll Survive*(1993)'daki rolüyle en iyi erkek oyuncu ödülünü kazanmıştı. Paek Il-sung'un yönettiği *A Handful of Time*(1993) da 46. Salerno Film Festivali'nde en iyi film ödülünü kazandı.

Büyük holdinglerin 1994 yılında filme yatırım yapma kararları film endüstrisine önemli bir yardım oldu. Video, kablolu ve uydu TV piyasalarındaki hızlı genişleme, endüstri devleri Samsung, Hyundai, Daewoo ve SK şirketlerinin film üretiminde etkin rol almasını sağladı. Bu gelişmenin yanı sıra, Kore filmleri uluslararası festivallerde ödüller kazanmaya devam ediyordu: Jang Sun-woo'nun yönettiği *Passage to Buddha* (*Hwaeomgyeong*) (1993) 44. Berlin Film Festivali'nde Alfred Bauer ödülünü kazandı, Jeong Ji-young'un yönettiği *Life and Death of the Hollywood Kid* (1994), 42. San Sebastian Film Festivali'nde Eleştirmen ödülünü kazandı, Choi Myung-gil Kim Hong-jun'un yönettiği *La Vie En Rose* (1994)'daki rolüyle 16. Nantes Film Festivali'nde en iyi kadın oyuncu ödülünü kazandı.

Holdinglerin finansal desteği 1995'te de film endüstrisinin zenginleşmesine yardımcı olmaya devam etti. 1995, 90'larda yaygınlaşan feminist film türünde birçok filmin de çekildiği bir yıl oldu. Özellikle üç tanesi oldukça ün kazandı: Lee Min-yong yönetmenliğinde, kocasını tecavüzle suçlayan ve mahalledeki diğer kadınların da desteğini kazanan bir kadının hikayesinin anlatıldığı *A Hot Roof* (*Gaegateun Naleui Ohu*); Jang Sun-woo yönetiminde, sanat mı yoksa pornografi mi olduğu oldukça tartışılan *To You, From Me* (*Neoge Nareul Bonaenda*);

ve yönetmenliğini Oh Jung-il'in yaptığı çizgi film *Blue Seagull*.

1996, Japon hakimiyetinden kalan ön-sansürün (çekim öncesi senaryonun sansürü) ortadan kaldırıldığı yıl oldu. Yapımcı Kang Hun'un ön-sansüre karşı açtığı bir dava dönüm noktası oldu ve ön-sansür anayasaya aykırı bulundu. Yönetmeni Lee Jae-gu olan film *Opening the School Gate Again* sonunda 1996'da serbest bırakıldı.

1997'deki ekonomik kriz ve IMF müdahalesiyle holdinglerin film endüstrisi yatırımları son buldu ve Film Promotion Corporation, üretilecek her filme 0.3 milyar olmak üzere toplamda altı milyarlık bir fon sağladı. Bu ülke içinde veya dışında, film okulundan henüz mezun olmuş, yeni, genç yönetmenler için oldukça faydalı oldu. Seyircinin daha sofistike bir beklentisi olduğu da ortaya çıktı ve komik romans filmlerine ilgi giderek düştü. Yine de 1997 krizinin de etkileri devam ederken, 1998 de film endüstrisi için pek verimli bir yıl olamadı.

1999'da ana tartışma ekran kotası üzerineydi. Kore ve Amerika hükümetleri bu konuda tartışma içindeydiler ve Kore'nin içinde de görüş ayrılıkları vardı; Kültür ve Spor Bakanlığı varolan sistemin devamını savunurken, Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı belirsiz bir tutum sergiliyordu. Film endüstrisinin çoğu üyesi sisteme karşıydı ve protestolar gerçekleştirildi. Film sektörü için iyi bir gelişme Japon filmlerinin ithal edilmesinin kolaylaştırılması oldu; daha önce sadece tanınmış uluslararası film festivallerinde ödül almış Japon filmleri Kore'de gösterime girebiliyordu.

YENİ MİLENYUM: DÜNYADA POPÜLERLİK

2000'de tüm dünyada Kore filmlerine gösterilen ilgide bir patlama oldu. Yedi milyon dolar ihracat geliri kazanıldı, önceki yıla göre % 100'den fazla bir artıştı bu. İçerde giderek daha fazla multiplex (çok kısımlı) sinema açılıyordu ve birçok yeni yönetmen eğitimlerinin ardından iyi başlangıçlar yaptılar.

2001 itibariyle Kore filmleri iç pazarda da -yaklaşık % 49.5'ini kaplayarak- giderek popülerleşti ve uluslararası festivallerde ödül toplamaya devam ediyorlardı. 2002'de Im Kwon Taek'in *Drunk on Women and Poetry* (Chihwaseon) filmi 55. Cannes Film Festivali'nde en iyi yönetmen ödülünü kazandı. Lee Chang-dong'un yönettiği *Oasis* 59. Venedik Film Festivali'nde en az 5 ödül kazandı: en iyi yönetmen, en iyi yeni erkek/kadın oyuncu, the International Critics Association Prize, the Catholic Critics Prize ve the Italian Critics Prize.

Daha genel trendler açısından, yeni milenyumun ilk yıllarında bazı Kore filmlerinin büyük (gişe hasılatı 100 milyon USD'ı geçen filmler) hitlere dönüştükleri söylenebilir: Kang Je-gyu'nun yönettiği *Swiri* (1999) ve Park Chan-wook'un yönettiği *JSA* (2000). Kwak Kyung-taek'in yönettiği *Friends* (2001) ve Jo Jin-gyu'nun yönettiği *My Wife is a Gangster* (2001) gibi filmlerde olduğu gibi şiddetin; Kim Yu-min'in yönettiği *Yellow Hair* (1999), Jang Sun-woo'nun yönettiği *Lies* (1999) ve Park Jin-pyo'nun yönettiği *Too Young to Die* (2002) gibi filmlerde olduğu gibi de seksin daha açıkça ve cesurca vurgulanması eğilimleri ortaya çıktı.

KUZEY KORE (KORE DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ)

Kuzey Kore, bağımsız bir siyasi varlık olarak sadece İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana var. Savaş dönemindeki müttefik güçler olan Amerika, SSCB ve Britanya, ABD'nin Kore'nin 38. paralelin güneyinde yer alan kısmını SSCB'nin ise bunun kuzeyinde yer alan kısmını işgal etmesini öngören bir anlaşma yaptılar. Her iki işgal kuvveti, yenilgiye uğramış Japon askerlerini silahsızlandırarak ve Japonya'ya geri dönmelerini sağlayacaktı. Rus lider Stalin, kendini (anlaşıldığı kadarıyla 1930'dan önce Mançurya'da kaybolan meşhur Japon karşıtı savaşçının adı olan) Kim İl-sung olarak adlandıran genç bir

subayı Kuzey Kore'yi komünist bir ülkeye dönüştürmesi için ayarlamıştı. Kim, BM'nin tüm yarımada demokratik seçimler yapılmasını öngören kararı çiğneyerek kuzeyde ayrı bir hükümet kurdu. Sovyet yanlısı Kore İşçi Partisi'ni ve doğrudan kendi denetimine tabi olan polis ve askeri güçler inşa ederek yavaş yavaş tüm ülkenin kontrolünü ele geçirmişti.

1948 yılının Mayıs ayında, kendi bölgesine BM görevlilerini sokmayı reddeden Kuzey'e rağmen Güney kendi seçim sürecini işletti. 25 Ağustos'ta Kuzey kendi seçimlerini yaptı ve Eylül'de Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti ilan edildi. O yılın sonuna gelindiğinde hem Amerikalılar hem de Ruslar askerlerinin çoğunu geri çekmişti, ancak Ruslar ağır askeri teçhizatlarının çoğunu orada bırakmıştı. Amerikalılar Güney Kore'ye karışmaya pek meraklı görünmüyordu. İşte tam da bu koşullar altında Kuzey Kore kendisi açısından bir fırsat belirdiğini gördü ve 25 Haziran 1950'de Güney Kore'yi işgal ederek Kore Savaşı'nı başlattı.

FİLM SANATINA DAİR 'JUCHE' TEORİSİ

Birçok kapitalist ülkede filmler hem eğlenmenin bir yolu olarak hem de bir yönetmenin bakış açısını yansıtan sanat eserleri olarak görülür. Ancak, Doğu Avrupa'daki eski sosyalist cumhuriyetlerde söz konusu olduğu gibi Kuzey Kore'de de filmler halkı siyasi açıdan kontrol ve endoktrine etmenin bir yolu olarak görüldü. Kuzey Kore'de filmler dahil olmak üzere tüm sanatsal faaliyetler iktidardaki komünist parti tarafından belirlenen sanata dair 'Juche' teorisiyle uyum içerisinde olmalıdır. 'Juche' terimi Korece bir kelimedir ve aslında 'kendi kendine yeterlilik' anlamına gelmektedir; bu bir Rus markası olan Marksizm-Leninizmin Kuzey Kore'nin özgül durumuna uyarlanmasıdır. Bu terim, Kore halkının kendi başına komünist bir devleti yaratma hedefini yerine getirebileceğine dair inancı perçinlemeyi amaçlar. Tüm sanat, insanların kafasına komü-

nist fikirler yerleştirmeli ve onlara işçi sınıfı bilincini nasıl yükselteceklerini öğretmelidir.. Sanat, kendi kendine yeten insan kavramının, kendisini, kendi kendine yeten bir devlet altında gerçekleştirmesini ifade etmelidir.

Kore İşçi Partisi, Kuzey Kore'de sanatın tarihinin nasıl anılacağına dair resmi kriterler belirlemiştir ki, buna film tarihi de dahildir. Her dönemselleştirmenin kapsadığı süre zarfı Kore tarihinin resmi yorumuna dayanmalıdır. Resmi tarih çizgisine göre 1967'den sonra bir dönemselleştirme söz konusu olmamalıdır, sadece babası Kim İl-sung öldükten sonra başa gelen Kim Jong-il ile birlikte kimi değişimlerin ve gelişmelerin izi sürülebilir ki, bunlar da belirtilecektir. Dönemlerin ayrıştırılmasına dair bilgilerden dolayı Lee Hyang-jin'in araştırmalarına müteşekkirim.

Kuzey Kore'de tüm filmlerin Kültür ve Sanat Bakanlığı'na bağlı Genel Sinema Dairesi'nin doğrudan denetimi altında çekildiğinin altını çizmeliyiz. Kapitalist ülkelerdeki anlamıyla 'auteur' yönetmenler gibi bir kavram söz konusu değildir. Yine 1970'lerin sonuna kadar birçok Kuzey Kore filminde film ekibinde yer alan bireyler veya bir bütün olarak yapımcı şirket anılmıyor çünkü her film kolektif bir ürün olarak ele alınıyor.

AĞUSTOS 1945'TEN HAZİRAN 1950'YE: 'BARİŞÇİL İNŞA'.

Ülkeyi Japonya'nın emperyalist hakimiyetine dair son kalıntılarından arındırmak için hükümet, yeni bir anti-emperyalist ve demokratik bir ulusal kültürü teşvik eden yönetmenlere ihtiyacı var. Sadakat kilit bir kavramdı: Bu, ister kırdada olsun ister fabrikada olsun işçilerin ülkesine, yani sonuç olarak iktidardaki Kore İşçi Partisi'ne sadık olmaları anlamına geliyordu. Japon sömürgeciligi dönemi Kuzey'deki Kore film tarihinde anılmaz.

Film Yapımı Dairesi tarafından yapılan ilk Kuzey Kore filmi, 1 Mart 1919'daki Bağımsızlık Hareketi'ne dair sessiz bir belge-

seldir. Bu döneme ait tüm filmler Kore İşçi Partisi'nin meşruyetini onaylar ve Kim İl-sung'un önderliğini över. Kuzey Kore, Kore'nin kültürel tarihinin doğal varisi olarak sunulmaktadır. Bu dönem boyunca 15 belgesel ve iki uzun metrajlı film çekilmiştir.

Japonlara karşı yeraltı direnişinde yer alan bir devrimcinin hikayesini anlatan *My Hometown* (1949) adlı film Kuzey Kore'deki ilk uzun metrajlı filmidir. İşçi sınıfından gelen insanların başarılı bir sosyalist ekonomi inşa etmelerine dair çabalarını ele alan *The Blast Furnace* (1950) bu dönemde çekilen ikinci uzun metrajlı filmidir.

Kuzey Kore sinemasının bu dönemi yer yer 'Zarif Gerçekçilik' olarak da anılır. Bu dönemde Sovyet Rusya'dan gelen birçok film Kuzey Kore'de gösterilmiştir. 1949 yılında 14 ila 23 Ekim tarihleri arasında bir Sovyet Film Festivali gerçekleştirilmiş ve tüm ülkedeki 50 sinemada 88 Rus filmi gösterilmiştir.

1950 HAZİRANINDAN 1953 TEMMUZUNA: "BÜYÜK ULUSAL KURTULUŞ"

Kore Savaşı sırasında çekilen filmlerin çok büyük bir kısmı ya aktüalite ya da belgesel tarzında çekilmiştir, öyle ki yetmiş belgesel filmine karşılık yalnızca beş uzun metrajlı sinema filmi vardır.

Filmler, savaşı hem bir sınıfsal mücadele hem de Amerikalı emperyalistlere ve onların güdümündeki Güney Kore'ye karşı verilmiş bir ulusal kurtuluş mücadelesi olarak çizmektedir. Tümünün başlığı militarist tondadır: *The Frontier Guards* (1950), *The People's Armed Corps Fighting in Defence of the Village* (1952), *Go to the Front Line Once Again* (1952), *The Fighter Plane Combat Unit* (1953) ve *Scouts* (1953).

Bu dönem, aynı zamanda "Proleter Enternasyonalizm" dönemi olarak adlandırılmaktadır. Filmler "Savaşta zafer için tüm gücümüzle!" sloganı etrafında çekilmiştir.

TEMMUZ 1953'DEN 1958'E: "SAVAŞ SONRASI YENİDEN İNŞA ÇABALARI VE SOSYALİST TEMELLERİN ATILMASI"

1953'de ateşkesin imzalanmasından sonra savaşın teknik olarak bitmesi, fakat gerçek anlamda bugüne kadar bile tam olarak bitmemiş olmasıyla birlikte, bütün sanatçılar yeniden inşa sürecine katkıda bulunmuştur. 1955'deki bir konuşmasında Kim Il-sung bütün sanatçılara çalışmalarının ekonominin yeniden inşasına hizmet ettiğinden emin olmalarını tembihlemiştir. Kuzey Korelilerin zihinleri 'Juche' ideolojisiyle dolu olmaya devam etmeliydi. 20'den fazla film bu amaç doğrultusunda yapıldı; ve Kuzey Kore toplumundaki gelişmeler okulların, kliniklerin ve rekreasyon tesislerinin inşa edilmesi ile hızla gözle görünür hale geldi. Her ikisi de 1955 yapımı olan iki örnek *Beautiful Couple* ve *The Newly Married Couple*'dir. Her iki film de ulusal canlanma için var güçle çalışmayı teşvik etmektedir.

Bu dönemde aynı zamanda Sosyalist Gerçekçiliğin ilkelerinin adaptasyonu çok fazla konuşulmaktaydı: Sanatın her tür-lüsü sosyalist toplumun inşası amacını gütmeliydi. Diğer sosyalist ülkelerle film değiş tokuşları yapmak için girişimlerde bulunuldu. "Kuzey Kore Film Haftaları" bu amaç doğrultusunda organize edilmiştir.

1959'DAN 1966'YA: "SOSYALİZMİN TOPYEKÜN İNŞASI"

Kuzey Kore tarihinde bu döneme Korece'de 'cheollima' olarak bilinen ve sözlük anlamı 'saatte yedi milyon mil koşan at' olan bir siyasi felsefe akımı hakimdi. Bu, aslında ülke ekonomisini mümkün olduğunca hızlı inşa edebilmek için Kuzey Kore insanını çalışabildiği kadar çok ve hızlı çalışması doğrultusunda teşvik eden bir slogandı; fakat bu prensip sanatı da kapsayacak şekilde tüm uğraşlara yayılmıştı. Bu durumda Dünya Kupası 1966'da üst sıralara çıkarak futbolda gözle gö-

r n r başarı elde etmesinde etkili olmasının rastlantısal olduğunu söylemek zordur. Bu politika aynı zamanda her yıl üretilen ve tümü çok çalışmanın erdemlerini ve Kim Il Sung'a sadakat ve bağlılığın önemini vurgulayan filmlerin sayısındaki dramatik bir artışa da neden olmuştur.

İki film, hükümet tarafından 'cheollima' felsefesinin örnekleri olarak işaret edilmiş ve "Halk  d l "ne layık görülmüştür. Birincisi, *The Demarcation Village* (1961) kocası Güney Kore ordusuna katılınca komşularının düşmanlığına rağmen, prensiplerine bağlı kalan bir kadın hakkındadır. *The Spinner* (1963) adlı diğer film ise iş yerinde 'cheollima' ruhunun nasıl segileneceğini temsil eden bir kadın hakkındadır.

Belli bir tarz ise Japonlarla olan çatışmada Kim Il Sung'un liderliğini yüceltirken, sınıf çatışmasını konu alan filmlerdir. Bir  rnek 1965 yapımı iki bölüm şeklinde çekilmiş olan *The Story of a Detachment Commander (I and II)* adlı filmidir. *Choe Hakshin's Family* (1966) filminin de içinde bulunduğu diğer bir tarz ise ulusal kurtuluş savaşının ve Kore yarımadasının bölünmesinin gerekliliğini tasvir etmiştir.

1967'DEN GÜNÜMÜZE: "SOSYALİZM ZAFERİNİ DAHA DA İLERİ GÖTÜRME MÜCADELESİ"

1966'dan 1970'lerin Sonlarına

Bir başka siyasi kavram Kuzey Kore'nin sanatsal felsefesine geç 1966'dan itibaren hakim olmaya başladı. Kore İşçi Partisi'nin Kasım ayı Yürütme Kongresi'ndeki konuşmasında Kim Il Sung 'Yuil' düşüncesinin teşvik edilmesinin önemini vurguladı. 'Yuil' ideolojik eğitim ve sosyal pratik arasındaki, etki, teori ve praxis arasındaki yakın ilişkiyi geliştirmeyi hedefliyordu. 'Devrimci Film  retimi Hakkında' isimli özel bir raporda Kim, film yapımcılarının sosyalist bir toplum yaratmadaki önemli rollerini vurguluyordu. 1967'den beri yapılan filmler, aynı zamanda, parti birlikteliğinin önemini ortaya ko-

yuyor, Kim'in oğlu Kim Yong Il'in onun doğal varisi olarak değerini vurgulamaya başlıyordu. Henüz 1966'da Kim Yong Il kendi sanat felsefeni açık bir şekilde 'Yeni Devrimci Edebi Sanatın Yaratılışına Dair' adlı konuşmasında oluşturuyordu. İşçi sınıfının yaşamını detaylı bir şekilde tasvir eden sosyalist realizm gitmiş, vurgu 'Büyük Lider'in Edebiyatı'nın ve onun sosyalizmi kurmadaki kritik rolünün önemine kaymıştı. Haziran 1967'deki bir diğer konuşmasında Kim Yong Il, feodal Konfüçyüsçü fikirlerin ve kapitalist düşüncelerin elenmesi ve Yu-il düşüncesinin güçlendirilmesinin gerekliliğini vurgulamıştı. Bu, bundan sonraki tüm Kuzey Kore film yapımını kuvvetli bir şekilde etkileyen Kim Yong Il'in 'Sinemasal Sanat Teorisi' adlı kitabının 1973 basımıyla nihayete erdi. Sinemanın tutkulu bir adanmış olarak ün salmış olan Kim Yong Il, hala boş zamanlarının çoğunu özel sinemasında film izleyerek geçirir.

Ulusal yeniden birleşmenin gerekliliği teması *Yeongsu and Yeongok in the Socialist Homeland* (1969) gibi filmlerde işlenmeye devam etti. Filmler ideolojik olarak öne çıkan örnek vatandaşlar hakkındaydı. Ulusal ekonomik kalkınma planına adanmışlıkları ile siyasi idealizmlerini neşe içinde kaynaştırmaya çalışan mutlu bireyleri tasvir ediyorlardı. *When We Pick Apples*, (1970) klasik bir örnektir. Toprak sahibi sınıflara karşı mücadele ve Japon karşıtı direnişle ilgili tarihsel dramalar da popüler oldular. *The Sea of Blood* (1969), *The Fate of a Self-defence Corps Man* (1970), *The Flower Girl* (1972) ve *An Chunggeun Shoots Ito Hirobumi* (1979) bunlardan bazılarıdır. Kim Il Sung'un yüceltilmesi teması 1968 ve 1969'da gösterilen *The River Flows* (1967) ve *Five Guerilla Brothers* (I, II, and II-I) ile devam etti. Kuzey Koreliler'i yaklaştıran bağımsızlık savaşına hazırlayan bir başka film de *Unknown Heroes* (1979-1981) isimli sekiz bölümlü destandı. Ulusal yeniden birleşme konusu da *The Fate of Keumheui and Eunheui* (1974) isimli filmin odak noktasındaydı.

1980'ler

1980'lerdeki sinemanın göze çarpan iki özelliği sözüm ona 'gizli kahraman' filmlerinin çoğalmasa ve daha çok eğlence değeri olan filmlerin üretimi idi. 'Gizli kahraman' filmleri sıradan işçilerin çok az bilinen ya da gizli kalmış çabalarına odaklanıyor, sosyalizmin hedeflerini gerçekleştirmede göğüsledikleri zorlukları işliyordu. Halk Ödülü'nü kazanmış olan *The Brigade Commander's Former Superior* (1983) bu türün tipik bir örneğidir. Bu tip temalar işçiler arasında ideolojik bilinçlenme ile 'Büyük Lider'in Edebiyatı'na sadakati bir araya getirmeye çalışıyordu. Bu aynı zamanda Partinin, sıradan insanların toplumun farklı katmanları arasındaki artan ekonomik farklılıkla ilgili memnuniyetsizliğini fark etmesiyle eş zamana denk gelmektedir.

Bu dönemde yavaş yavaş şu da anlaşılmaya başlanıyordu ki insanlar artık ahlak dersleri veren filmlerden sıkılmışlardı ve daha çok eğlenceye ihtiyaç duymaya başlıyorlardı. İdeolojik içerik sonunda azaldı ve tarihi dönem filmleri tekrar popülerlik kazanmaya başladı. Bunlar arasında birisi 1980 diğeri 1985'de yapılmış iki versiyonlu *The Tale of Chunhyang* adlı film göze çarpıyordu. *The Tale of Imkkeokcheong* filmini temel alan beş filmlik seri ise 1988 ve 1989 yılları arasında yapılmıştır.

Öte yandan, ideolojik çağrışimli ahlak hikayeleri başlıca tema olmayı sürdürürken Kim Il Sung'u yücelten on bölümlük *Star of Korea* (1987'den 1990'a kadar), *Beautiful Valley* (1989) ve dört bölümlük *The Sun of the Nation* (1987'den 1990'a) gibi filmler de çekilmeye devam edilmiştir. Kim Il Sung'un ailesinin üyeleriyle ilgili birçok film de 1980'lerde ortaya çıktı. Bu durumun bir nedeni şüphesiz Kim Yong Il'in Kim Il Sung'un meşru varisi olduğuna dair onay almak istemesiydi. Asırlarca Konfüçyüsçü aile ideallerinin de barındırdığı üzere, sözde Komünist ideolojilerine rağmen hem Kuzey hem de Güney Koreliler eskimiş ve kökleşmiş inançları olan ataerkil aile veraset

sisteminin önemine inanmayı sürdürüyorlardı. *The Green Pine Tree (I and II)* (1985) ve *Dawn (I and II)* (1987) filmlerinin konusu Kim Sung Il'in babası Kim Hyeong Jik idi. Kim Il Sung'un ilk karısı Kim Cheog Suk ve Kim Jong Il'in annesi üç filmin konusuydu: *Wait For Me* (1987), *Leaving the Headquarters* (1987) ve *Royal Fighter* (1987). İki film de Kim Il Sung'un küçük erkek kardeşi Kim Cheol Ju'ya adanmıştır: *Revolutionary Fighter* (1987) ve *Eternity* (1987).

Kore Savaşı'nı konu alan *Weolmi Island* (1982) adlı film yapıldığında ulusal bağımsızlık savaşı hala an meselesi olarak görülüyor ve *Nunseoh of Spring Days* (1985) ile ulusal birlik-telik çağrıları yükseliyordu. 'Örnek vatandaşlar' ise *The Fourteenth Winter* (1980) ve *Three Girls on Seolhan Ridge* (1984) filmlerinde rol almaya devam ediyorlardı.

1990'lar

1990'lardaki filmler yükselen milliyetçi duyarlılıkla birlikte şekillenmişti. Bu filmler Kuzey Kore'nin Doğu Avrupa'daki Komünizm'in çöküşüyle artan soyutlanması ile teşvik edildi; Kim Il Sung'un 1994'de ölümünden sonra ve geçiş döneminde toplumsal huzursuzluğun baş göstermesi endişesiyle ağırlık kazandı. Kuzey Kore sosyalizminin diğer bütün formlardan üstünlüğünün altı çizildi ve yabancı etkisine dair korkunun yükselişi görünür olmuştu.

Bu on yıl devasa bir film projesiyle özdeşleşti: 1992 ve 1999 yıllarında bir büyük ulusal dramının bölümleri olarak çekilen 50 filmlik bir seri, *The Nation and Destiny*. 1993'de yayınlanan bir konuşmasında Kim Yong Il efsanenin özünü 'bir ulusun kaderi asıl olarak bireylerin kaderidir ve bu kader ulusun otomisiyle ilişkilidir'in bir arzı olarak tanımladı. Filmdeki çeşitli karakterlerin tümü - Güney Kore'den gelip taraf değiştiren ajanlardan Japon Koreliler'e ve İkinci Dünya Savaşı'nda Japonlar için seks köleliğine zorlanan sözümona 'rahat kadın-

lar'a - atfedilmiş ve gerçek anavatanlarına sosyalizmin gerçek formuna kendilerini adama tutkusuyla geri dönmüşlerdi. Güney Kore ve diğer kapitalist toplumlardaki hayat çok farklı ve zıt olarak resmediliyordu: rahatına düşkün lüks içinde yaşayan çok zenginlere karşı işçi sınıfının aşırı yoksulluğu.

Yeni Binyıla Doğru

Her ne kadar Kuzey Kore film endüstrisinin şimdiki durumu hakkında kesin bir şey söylemek zorsa da, endüstrinin çalışmalarına ve topluma etkisine dair bulgular öne sürmek mümkündür.

Kuzey Kore'de yaklaşık yedi film stüdyosu vardır, fakat bazı kaynaklara göre bunların en az ikisi kullanım dışıdır. Her film projesinin aynı zamanda oyuncularını ve set ekibini temin etmekle sorumlu ve yönetmeni olduğu hem ideolojik olarak hem de film çekim teknikleri konusunda eğitilmiş kendi yapımcısı vardır. Filmlere sansürün beş aşaması vardır. İlk olarak, resmi kurumlarda görevli yazarlar tarafından üretilmiş veya açık yarışmalara katılmış edebi eserler, Kültür ve Sanat Bakanlığı tarafından onaylanmak zorundadır. Daha sonra, senaryo film stüdyosu tarafından onaylanır. Üretim sırasındaki çalışmalar stüdyo ve daha sonra da bakanlık tarafından onaylanmak zorundadır. Filmin son halinin negatifi iktidar partisi tarafından incelenir, ve son olarak filmin bir kopyası Parti'nin film departmanı tarafından incelenir. Filmlerin dağıtım işine dahil olan üç devlet kurumu vardır ve başkent Pyongyang'da çok fazla sayıda sinema olmasından ötürü şehir için özel dağıtım ofisi vardır. Belgeseller Kim Yong Il'in doğrudan emirleri ve onun özel projeler için hazırladığı rehberlere göre Merkez Komünist Parti Komitesinin özel bir sekreterliği tarafından dağıtılmaktadır. Şu anda resmi olarak belli başlı dört tür film yapılmaktadır: Sanat filmleri (savaş, devrim, polisiye, bilim kurgu, vb.); belgeseller (Kim Il Sung ve Kim Yong Il'in faaliyetle-

ri üzerine ve önemli olayların kaydı, vb.); bilimle ilgili filmler (bilimsel araştırma, teori, gerçekler vb. üzerine eğitim amacıyla); ve çocuk filmleri (çizgi filmler de dahil olmak üzere). Aynı zamanda birden fazla bölümden oluşan filmler üzerine devam eden projeler vardır. Edebi eserlere dayanan bütün sanatsal filmler 'tohum teori'ye adanmalıdır. Yazar kendi çalışmasını organik olarak tohumdan gelişen bir bitki olarak ve Kim Yong Il ve Parti'nin prensipleri ve direktiflerine göre geliştirmek zorundadır.

KAÇIRILMIŞ YÖNETMEN

Kuzey Kore sinema tarihindeki ve belki de dünya sinemasındaki en ilginç olaylardan birisi 1970'lerin sonlarında gerçekleşti. Saygı duyulan Güney Koreli film yönetmeni Shin Sang-ok ve karısı olan aktris Choi Eun-hee kendi açıklamasına göre, kaçırılıp ülkenin lideri olan Kim Yong Il tarafından kendisine verilen film endüstrisini canlandırma görevini yerine getirmesi için Kuzey Kore'ye getirilmişti. Kuzey Kore otoriteleri kaçırma suçlamalarını reddettiler. Fakat, bu aslında o dönemdeki hükümet politikalarıyla gayet tutarlıydı, öyle ki hükümet aynı dönemde kültür danışmanı olarak kullanmak üzere 11 Japon vatandaşını kaçırmış olduğunu kabul etmektedir.

1978'de General Park Chung Hee'nin yönetimindeki Güney Kore'nin baskıcı hükümeti, Shin Sang-ok'un stüdyosunu kapatana kadar o, yaklaşık 60 film üretmişti. Shin'e göre, Kim Yong Il, Kuzey'in liderinin oğlu ve doğal varisi olan Kim Yong Il, Shin'in stüdyosundan yoksun kaldığını duymuştu ve Shin Film isimli şirketine Kuzey Kore ajanları sayesinde sızma planları yapmıştı. Shin ve karısı adamlar tarafından Hong Kong'daki Repulse Bay'a gitmek üzere ayartılmışlardı. Eun-hee potansiyel bir iş üzerinde tartışmak için bir seyahate çıkarılmış ve aniden ortadan kaybolmuştu. Kısa bir süre sonra Shin bir akşam yemeği davetine giderken tutulmuş ve başına

çuval geçirilmişti. Çuvala bir sıvı sıkılmıştı ve bu yüzden bilincini kaybetti. Yalnızca bir plastik örtüye sarıldığını ve büyük bir gemiye bindirildiğini kaba hatlarıyla hatırlıyordu.

Kuzey Kore'ye varmasından kısa bir süre sonra, Shin kaçmak için defalarca girişimde bulunmuş ve dört yıl hapsedilmiş, ot, tuz ve pirinç ile beslenmiştir. Sonunda, 1983'de o ve karısı salıverildi; ve Kim Jong Il tarafından düzenlenen bir resepsiyonda birbirlerine kavuşturuldular. Shin'e göre, Kim toplantıda o sıradaki Kuzey Kore film endüstrisinden memnuniyetsizliğini anlattı ve Shin'in dört yıl boyunca hapiste perişan olmasına sebep olan görevlilerin düşüncesiz davranışlarından ötürü özür diledi. Choi Eun-hee yerel pazardan bir şekilde edinilmiş küçük bir kayıt cihazını toplantıya gizlice sokmuştu ve Kim Yong Il'in, Shun ve karısı için olan planlarını 45 dakika boyunca kaydetti. Kayıt kaçışlarından sonra Güney Kore'de hemen yayınlanmıştır. Kim Yong Il ile olan buluşmadan kısa bir süre sonra, Shin'e üretime yeniden başlaması için bir ofis ve film stüdyosu tahsis edildi.

Sonraki üç yıl boyunca Shin, Kuzey Kore'de yedi film yapmıştır. Bunlardan birisi olan 1920'lerin Manchuria'sındaki bir Koreli aileyi konu alan *Runaway* (1984), Shin'e göre onun yaptığı en iyi filmidir.

Maalesef kendisinin hatırlanmasına sebep olan Kuzey Kore filmi *Pulgarsari* pek de iyi bilinmez. *Pulgarsari*, Koryo hanedanlığından kalma bir ondördüncü yüzyıl efsanesine dayanan bir canavar filmidir. Köylülerin feodal yöneticilere karşı ayaklanmalarını destekleyen dev bir metal yiyici kertenkeleyi konu alır. Aslında Godzilla'nın bir komünist yorumlamasıdır. 1998'de Seul'deki gösteriminde filmi yalnızca 1000 kişi izlemeye gelmiştir. Buna rağmen Kim Yong Il filme bayılmış ve filmin oyuncularını ve çalışanlarını ödüllere boğmuştu.

Pulgarsari'yi Batı'da Avusturyalı bir şirket üzerinden dağıtmak için planlar yapıldı. Shin ve karısı artık 1986'da Viyana'ya

208 Doğu Asya Sineması

giderek antlaşma imzalamalarına izin verilecek kadar Kim Yong Il'in güvenini kazanmıştı. Çift, bir film eleştirmeni olan Japon bir arkadaşları yardımıyla kaçtı. Öğle yemeğinde buluştular ve bir taksiyle Amerikan Elçiliğine gittiler. Bir diğer takside olan Kim'in ajanlarından birisi onlara yetişemedi. Firar etmeleri üzerine Kim çok gücendi ve Shin'in tüm filmlerinin gösterimini yasakladı. 2001'deki Pusan Uluslararası Film Festivali'nde savcı, Shin'in filmi *Runaway*'in gösterilmesine izin vermedi, çünkü herhangi bir gösterim ülkenin güvenlik yasalarını reddetmek olacaktı.

Shin Sang-ok ve filmleri hakkında daha fazla bilgi için seçilmiş Kuzey Kore filmleri listesindeki 1985 yılı kategorisine ve seçilmiş Güney Koreli yönetmenler ve filmleri listesine bakınız.

FİLM VE YÖNETMEN SEÇKİSİ (GÜNEY KORE)

BAE YONG-GYUN (d. 1951.)

Yönetmen olarak : 2 film. Senarist olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Biyografik not: Bae Yong-kyun, Güney Kore ve Fransa'da görsel sanatlar çalıştı ve Sanat Profesörü oldu. İlk filmi *Why Has Bodhi-Dharma Left for the East?* (1989) öncelikle yurtdışında gösterildi ve Kore'de ancak Avrupa film festivallerinde kazandığı başarıların ardından gösterime girdi. 1995 yılında *The People in White* isimli bir film daha çekti, bu filmin çekim aşamasında büyük stüdyolardan teklif almasına karşın onları reddetti.

Why Did Bodhi-Dharma Leave for the East? (Dharmaga Tongjoguro Kan Kkadalgun?), 1989.

Akış: Film, Chonan dağı yakınlarında bir Budist tapınağında yaşayan üç kişinin hayat hikayesini anlatır. Yaşlı bilge Hye-

gok; kentteki ailesini “aydınlanmak” için terk eden Yongnan ve tapınağa rahip olmak üzere getirilen yetim Hae-jin. Film daha çok Yong-nan’ın hayatına odaklanmıştır, Yong-nan’ın tapınağa nasıl geldiğine ve modern bir toplumda normal bir hayat sürdürmekle felsefik varlığı arasındaki kararsızlığına dair flashbackler sık sık kullanılmaktadır. Hye-gok diğerleri için bir baba figürüdür ve bu genç Hae-jin yetişme hikayesi ile ortaya konulur.

Yorumlar: Alışıldık manada bir akışa sahip olmayan film, Budist yaşam tarzının dinginliği ve olgunluğunu yansıtmaktadır. Filmin tamamlanması yedi yıl sürer. Bae hiç profesyonel oyuncu kullanmaz ve senarist, yönetmen ve editör olarak film tümüyle kendisine aittir.

The People in White (Geomeuna dange huina Baekseong), 1995.

Akış: Yıkık bir otele bir gece yarısı bir adam gelir ve uyuyacak bir yer ister. Binada yalnızca bir tek kadın vardır, otelin sahibi olan bu kadın binanın onarım için kapalı olduğunu söyler. Adam cennet gibi bir çocukluk geçirdiği kenti aramakta ve buranın o kent olabileceğini düşünmektedir ancak o kadar çok endüstriyel kompleks ortaya çıkmıştır ki bundan emin olamamaktadır. Pek çok insanla konuşur ancak bu karşılaşmaların/konuşmaların gerçek mi halüsinasyon mu olduğu net değildir. Sonrasında adamın bir akıl hastanesinde 20 yıl geçirdiği ortaya çıkar.

Yorumlar: Zaman ve hafızanın niteliği üzerine kışkırtıcı bir film. Bae, ilk filmi gibi bu filmini de hem yazmış, yönetmiş ve editörlüğünü yapmıştır.

BANG HAN-JUN

Yönetmen olarak: 7 film. Yazar olarak: 1 film.

The Street Cleaner (Salsucha), 1935.

Akış : Bir sokak temizlikçisi, her sabah kentin sokaklarında arabasıyla temizlik yapar. İşten sonra Il-hae'nin restoranında oturur. Bir gün, Il-hae'yi ve kızına onları soymaya çalışan gangsterlere karşı yardım eder. Gangsterler intikam arayışına gireceklerdir.

Yorumlar: Pek çok Koreli yönetmenin Japon yöneticilerle çatışmamayı tercih ettiği döneme dair iyi bir örnek.

BONG JOON-HO (d. 1969.)

Yönetmen olarak: 3 film. Senarist olarak: 5 film.

Memories of Murder (Salinui Chueok), 2003.

Akış: Film, 1986 Güney Kore'sinde askeri diktatörlük zamanında geçer. İki yerel polis ve Seul'den bir dedektif katilin tecavüzcü de olduğu bir seri cinayetleri zincirini çözmeye çalışmaktadır.

Yorumlar: 1986 ile 1991 arasında Gyeonggi Bölgesi, Hwaseong'ta işlenen cinayetlerin gerçek hikayesine dayanır. Bugüne kadar on cinayetten sadece biri çözülebildiği için, katilin seri katil olup olmadığını ispatlamak imkansızdır. İki dedektifin farklı yöntemleri filme gerilim katmakta ve Güney Kore'de çeşitli toplumsal sorunları yansıtmaktadır. Filmin gerilimi tetikleme yöntemleri ve akıldan çıkmayan müziği nedeniyle beğeni toplamıştır.

The Host (Gwoemul), 2006.

Akış: Seul'da Han Nehri'nde balığa benzer bir mutant canlı ortaya çıkmış ve insanlara saldırmaya başlamıştır. Gang-du kızı Heon seo ile birlikte yaratıktan kaçmaya çalışır ancak kızını kaybeder, yaratık Heon Seo'yu nehre götürür. Heon-Seo'nun ailesi onu bulmaya çalışmakta ve canavarla karşılaşma-

ya hazırlanmaktadır.

Yorumlar: Film Güney Kore'de hasılat rekorları kırmıştır. Hikayenin 2000 yılında ABD askeri üssünde bir çalışanın Han Nehri'ne açılan bir kanalizasyon tüneline formaldehit atıklarını döktürmesi olayından etkilendiği söylenmektedir. Uzunca bir süre devam eden hukuki mücadelenin ardından görevli 2005 yılında Kore mahkemelerince suçlu bulunmuştur. Filmin çevresel mesajlarının açıklanmaya ihtiyacı yoktur.

HAN SANG-HUN

Yönetmen olarak: 14 film. Senarist olarak : 13 film. Yapımcı olarak: 14 film.

The Story of Chunhyang (Seong Chunhyang), 1987.

Akış: Chunhyang, bir gisaeng'in(Kore'de fahişelere verilen isimlerden biri) kızıdır ve genç, üst sınıftan bir adamla evlenir. Kocasını kralla görüşmesini de sağlayacak bir araştırma için Seul'a gittiğinde Chunhyang, yeni valinin tacizi ile karşılaşır. Buna karşı koyan kadın tutuklanır ve ölümle tehdit edilir.

Yorumlar: Gerçek bir hikayeye dayandığı söylenen ve çok bilindik bir Kore romanının uyarlamalarından biri (bugüne kadar 15 uyarlama yapılmıştır) olan filmde Chunhyang aşka sadakatin temsili olarak çizilir.

HONG SANG-SOO (d. 1960.)

Yönetmen olarak: 6 film. Senarist olarak: 5 film.

The Day a Pig Fell into the Well (Daijiga Umule Pajinnal), 1996.

Akış: Hayatındaki iki kadını aldatan nevrotik bir yazarın hikayesini anlatır.

Yorumlar: Hong, rahat naturalist tarzını bu filmle bir kez daha ortaya koymaktadır.

A Virgin Stripped Bare by her Bachelors (Oh! Soo-jung), 2000.

Akış: Jae-hoon adlı genç adam, Soo-jung adlı genç bir kadınla randevulaşır ancak kadın otele gelmez. İki genç Yoing-soo isimli bağımsız bir film yapımcısı aracılığıyla tanışmışlardır ve Soo-jung bu adam için çalışmaktadır. Film, planlanan buluşmanın öncesinde neler olduğuna dair farklı yaklaşımları araştırır.

Yorumlar : Gerçeklik, somut olaylar ve insan yargılarının güvenilirliği üzerine bir film.

On the Occasion of Remembering the Turning Gate (Saenghwalui Balgyeon), 2002.

Akış: Genç bir adam aşkı arar. Kendi kendisiyle takıntılı olan bu adam başına gelenlerle şok olur.

Yorumlar: Hong'un tanıdık naturalist tarzı ile çekilen film, insan ilişkilerinin gündelik muğlaklığını yansıtır.

IM KWON-TAEK (d. 1936.)

Yönetmen olarak: 99 film. Senarist olarak: 7 film.

Biyografik Not: Kwangju'da doğan yönetmen, iş aramak için Pusan'a gelir. Farklı farklı pek çok işte çalıştıktan sonra 1956 yılında Seul'e gelen Im, yönetmen Chung Chang-hwa'nın yapım asistanlığı teklifi ile karşılaşır. İlk uzun metrajlı filmini 1962'de çeken yönetmen, çok farklı türlerde filmler yapmıştır. Daha ciddi bir çalışması 1979 yılında çektiği Genealogy (Jok-bo) ile gelir ve 1981 yılında çektiği Mandala filmi ile ününü kalıcı hale getirir.

Farewell to the Duman River (Dumanganga jal itgeota), 1962.

Akış: Duman (ya da Tumen) Nehri'nde Japon işgaline karşı direnişin bir cephesini anlatır.

Yorumlar: İlk uzun metrajlı filmi ve halen ilgiyle izlenmektedir.

Old Man in the Combat Zone (Jeonjaenggwa Noin), 1962.

Akış: Ordudan kopmuş ve hiçbir iletişim aracı kalmamış bir müfrezenin hikayesi. Onlara bir yaşlı adam yardım eder.

Yorumlar: Hareketli bir hikaye, pek çok Koreli'nin zihninde hala canlılığını korumaktadır.

The Deserted Widow (Jabcho), 1973.

Akış: Fiziksel olarak zayıf ancak annelik sevgisi çok güçlü bir kadının hayatı ve kaderi üzerine bir film.

Yorumlar: Erken döneminin en iyi filmlerinden.

The Hidden Hero (Gitbaleobtneun Gisu), 1980.

Akış: 1945'te bağımsızlığın ilan edilmesinin hemen ardından bir grup genç entelektüel farklı ideolojilerin, kapitalizmin ve sosyalizmin değerleri üzerine bir tartışmaya girer.

Yorumlar: İm'in daha yüksek bir sanatsal standarda doğru ilerlerdiğini gösteren filmlerinden biri.

Pursuit of Death (Jagko), 1980.

Akış: Bir polis eski bir partizanı yakalar ancak partizan polisten kaçmayı başarır. Bu nedenle polis işini kaybeder. Partizanı yeniden bulabilmesi için 30 yıl geçmesi gerekecektir.

Yorumlar: Gereksizlik duygusunun çok zekice bir sorgulanması.

Mandala (Mandala), 1981.

Akış: orta yaşlı bir Zen Budist rahibi çok fazla içki içer ve genelevlere gider. Daha genç bir rahip sonunda onun davranışlarının ardındaki gerçeği keşfeder.

Yorumlar: Film, aydınlığa nasıl ulaştığınızla değil orada ne yaptığınızla ilgili.

Daughter of the Flames (Bului Ddal), 1983.

Akış: Bir yayın firmasının Hristiyan editörü her gece aynı kabusu görmektedir. Alevlerin ortasında bir kadın yardımını istemektedir. Memleketini ziyarete gittiğinde ölmekte olan annesinin bir Şamanın kızı olduğunu keşfeder. Yaşamını arkasında bırakarak kendini Şamanizme adar.

Yorumlar: Filmin tam olarak anlaşılabilmesi için Kore Şamanizmi hakkında biraz bilgiye sahip olmak gerekmektedir.

Gilsodom (Gilsoddeum), 1986.

Akış: Film, Kuzey ve Güney Kore hükümetlerinin ülkenin bölünmesi ile ayrılan halklar için bir araya gelmesini anlatır.

Yorumlar: Bu toplantıların tam olarak nasıl organize edildiği o dönem Güney Kore'sinin en sıcak tartışmalarından biridir.

Ticket, 1986.

Akış: Küçük bir balıkçı kasabasında geleneksel bir çay dükkanında (tabang) çalışan garsonlar maaşlarının azlığı nedeniyle fahişelik yapmak zorunda kalırlar.

Yorumlar: Filmdeki durum çok özgün değil, ancak bu tarz kadınlara özgü zor durum uzun süre özgün bir şeydi.

Adada, 1987.

Akış: Konuşma özürlü bir kız, çıkardığı sesler nedeniyle Adada adını almıştır; Adada'nın evlendirildiği sorumsuz adamın tek isteği onun yüklü çeyizidir. Evlilikleri bittikten sonra

Adada yine parasından başka bir şeyi umursamayan bir adamla birlikte yaşamaya başlar.

Yorumlar: Gye Yong-muk'un ünlü öyküsüne dayanan film üzücü ve rahatsız edici.

The Surrogate Woman (Ssibaji), 1987.

Akış: Joseon Hanedanlığı dönemini aktaran film, Shin isimli veliahtın taşıyıcı anne olarak "kiraladığı" Ok-nyo ile başlayan aşkını anlatır. Ne yazık ki, Ok-nyo bir hizmetkardır ve bu ilişki sosyal olarak kabul edilemez konumdadır.

Yorumlar: Film oldukça duygusaldır ve Im'ın sonraki filmlerindeki -özellikle de yine toplumsal olarak kabul edilmeyen bir temaya sahip olan Chunhyang'ta yakaladığı- güce sahip değildir.

Come Come Come Upward (Aje Aje Bara Aje), 1989.

Akış: Sun-nyo bir Budist tapınağına girer ancak disiplin eksikliği nedeniyle oradaki hayatı çok zor bulur. Bir alkoliğin tecavüzüne uğrar ve tapınağı terk etmek zorunda bırakılır. Başka bir rahibe, Jin-song tapınak yaşamına gayet iyi uyum sağlamıştır ancak o da yaşlı bir rahibin tecavüzüne uğrar.

Yorumlar: Gerçek insan ihtiyaçları ekseninde Budist yaşamı sürdürmenin zorluklarına dair bir sorgulama.

Son of the General (Janggunui Adeul), 1990.

Akış: General Kim Jwa-jin'in oğlu olduğu söylenen Kim Doo-hwan gerçek hayat hikayesine dayanır. Kim, Japonya'ya karşı direnişi sürdürür. Kim Doo-hwan Kore'nin Japon hakimiyeti döneminde yeraltı çetelerini yönetir.

Yorumlar: Aksiyon sahnelerinin kareografisi dikkat çekicidir. Filmin başarısı iki devam filminin de Im Kwon-taek tarafından çekilmesine neden olmuştur: *Son of the General II* (1991) ve *Son of the General III* (1992).

Sopyonje (Seopyeonje), 1993.

Akış: Film merkezine eşsiz Kore halk şarkıları geleneği 'pansori'yi alır. Filmdeki üç ana karakter gezgin pansori şarkıcılarıdır, karakterler, Kore kültürünün Japon ve batı tehdidi ile karşı karşıya olduğu 1950'ler boyunca tüm ülkeyi dolaşırlar. Ana hikaye flashbacklerle aktarılır. Pansori ustası Yu-bong oğulları Dong-ho ve Song-hwa'yı eğitir anca Dong-ho kaçır ve Seul'da hasta oğlu için ilaç aramaya başlar. Yu-bong oğullarını sanatları uğruna her şeyi feda etmeleri konusunda teşvik etmiştir. Filmin akışında Yu-bong'un, Song-hwa'nın büyük bir şarkıcı olması için inanılmaz önlemler aldığını görürüz.

Yorumlar: Kore'ye özgü bir temayı işlemesine karşın film, Im'in uluslararası ününü pekiştirmiştir. Film, Lee Cheong-jun'un Seopyeonje ve The Light of Sound isimli iki kısa hikayesine dayanır. 'Pansori' bir davul eşliğinde tek sesle acı ve keuder hikayelerin yeniden dile getirildiği antik baladlardır. Geleneksel olarak, dinleyicilerin tepkilerinin de içerilmesi teşvik edilir.

Taebaek Mountains (Taebaek Sanmaek), 1994.

Akış: Film, Kore Savaşı'nın patlamasından iki yıl önce, 1948'te geçer. Ülke parçalanmaya başlamıştır. Komünistler önemli alanların kontrolünü ele geçirmiştir. ABD ise milis gruplarını desteklemektedir. Çelişki ve çatışmalar biri köylülere yardım eden diğeri ise ordu için çalışan iki kardeşin ilişkilerinde temsil edilir.

Yorumlar: Film net bir biçimde hassas politik meselelerle ilişkilendirirken, Im Kwon-taek ideolojilerin çatışmalarından çok bireylerin kaderlerine odaklandığını dile getirir. Ancak Sansür Kurulu bir dönem filmi yasaklar. Cho Jung-rae'nin uzun bir romanından uyarlanan bu uzun film daha ayrıntılı bir çalışmayı hak etmektedir.

Festival (Chukje), 1996.

Akış: Akrabalar bir cenaze töreni için bir araya gelirler ve açık, dürüst bir şekilde birbirleriyle konuşurlar.

Yorumlar: Bir festival havasına bürünen geleneksel Kore cenaze merasimi atmosferinde geçen alışılmadık tarzda, cezbedici bir film. Kimi geleneksel ritlerin bilgisi, filmin anlaşılmasına yardım edebilir.

Downfall (Chang), 1997.

Akış: Masum bir genç kadının yoksulluk nedeniyle nasıl fahişelik yapmaya zorlandığını anlatan bir film.

Yorumlar: Tüm bu kadınların hikayesi/kaderi bir tanesi üzerinden anlatılır. Filmin Korece isminin “Fahişe” olmasına karşın, çoğulunu da işaret ediyor olabilir. Pek çok sahne yarı belgesel hissi verir.

Chunhyang (Chunhyang), 2000.

Akış: Mong-ryong, Namwon Valisinin oğludur. Bir fahişenin kızı olan Chunhyang’a aşık olur ve babasına söylemeden onunla evlenir. Babası Seul’a atandığında, genç adam sınavlarını tamamlamak için başkente gitmek ve Chunhyang’tan ayrılmak zorunda kalır. Genç adam uzaktayken yeni vali Chunhyang onunla birlikte olmak istemediği için kadını hırpalar ve tutuklar. Mong-ryong sınavlarını geçer ve Namwon’a kralın özel görevlisi olarak dilenci kılığında gelir. Genç adam kente Chunhyang idam edilmeden az önce gelir.

Yorumlar: Koreli adanmış eş idealini yansıtan Chunhyang öyküsünün en başarılı uyarlamalarından biri. Hikaye geleneksel balad “pansori” biçiminde aktarılır.

Drunk on Women and Poetry (Chihwaseon), 2002.

Akış: 19. Yüzyılın politik karmaşasında geçen film, kendi kendini eğitmiş ve alkole düşkün Koreli ressam Jang Seong-

ub'un hayatını anlatır. Ressam pek çok bakımdan uçlarda yaşamaktadır ve kendini baskıcı bir toplumun içinde bulur.

Yorumlar: Bir sanatçının hayat hikayesi üzerinden film, dönemin katı sınıf ayrımlarını ve sosyal elitin estetik normlarını sorgular. Ressamı canlandıran oyuncu Choi Min-sik bir yıl sonra Park Chan-wook'un *Oldboy* filmindeki merkezi rolü ile dünya çapında üne kavuşacaktır.

JANG SO-YEONG

Yönetmen olarak: 32 film. Senarist olarak: 1 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Biyografik Not: Kore'nin az sayıdaki başarılı kadın yönetmenlerinden biri.

Love Me Once Again (Miwodo Dashi Hanbeon), 1968.

Akış: Hye-yeong sevgilisinin evli ve çocuklu olduğunu anlar ve onu terk eder. Sekiz yıl sonra çocuğunun sorumluluğunu alması için sevgilisine geri döner.

Yorumlar: Pek çok bakımdan arketipik bir Kore melodraması.

JANG SUN-WOO (d. 1952.)

Yönetmen olarak: 12 film. Senarist olarak: 8 film. Oyuncu olarak: 1 film.

Seoul Jesus (Seoul Hwangje), 1986.

Akış: Akıl hastası bir adam hastaneden kaçar ve Seul'a gider. Kendine İsa diyen bu adam aşkın gerçek anlamını bilen o kadını bulamazsa tüm kentin yanıp yıkılacağına inanmaktadır.

Yorumlar: Seul'u tanıyanlar aşırı dinci takıntıların çok yaygın olduğunu bilirler. Filmin bir sahnesinde resmedilen kümes hayvanlarıyla cinsel ilişki neyse ki daha az yaygındır. Bu

sahne nedeni ile film Kore'de yasaklanmıştır.

The Road to the Race Track (Gyeongmajang Ganeun Kil), 1991.

Akış: Genç bir adam ve kadın Fransa'da okumaktadırlar. Sözlü bir anlaşma yaparlar, adam kadının doktorasını yapması için ona ekonomik olarak yardım edecektir. Kadın Kore'ye geri döndüklerinde parayı ödeyecektir. Adam Kore'ye döndüğünde kadının üniversitede öğretim görevlisi olduğunu görür ancak kadın onu tanımazdan gelmekte ve borcunu ödemeyi reddetmektedir.

Yorumlar: Ha Il-ji'nin romanından uyarlanan film kendi içinde postmodern bir tarza sahiptir. Genç Korelilerin materialist değerlerinin keskin bir eleştirisini sunar.

Passage to Buddha (Hwaemgyeong), 1993.

Akış: Film çağdaş bir ortamda geçmesine karşın bir gencin başına gelen ve sıklıkla sürreel olayların Budist dilde aktarımını içermektedir.

Yorumlar: Film sihirli ruhsal bir yolculuğu anlatmakta ve kendini çok ciddiye almamaktadır.

To You, From Me (Neoege Narul Bonaenda), 1994.

Akış: Başkalarının çalışmalarını çalan bir yazar bir gün hayata ve özellikle sekse başka bir biçimde yaklaşan bir kadın tarafından ziyaret edilir. Kadın, yazarın tüm hayatını alt üst edecektir.

Yorumlar: İzleyiciler Kore'de orijinallik ve intihal hakkında süregiden ciddi bir tartışma olduğunu bilmeli.

A Petal (Kkotnip), 1996.

Akış: Yoksul küçük bir kızın hikayesi dolayısıyla Kwanju Katliamının tasviri.

Yorumlar: 1980'lerdeki olaylar dizisi hükümete karşı geniş çaplı protestolara yol açtı. 18 Mayıs'ta ordu Kwanju kentine doğru harekete geçti ve düzinelerce eylemciyi öldürdü. İsyan eden vatandaşlar orduyu kentten çıkarmayı başardı ve 9 gün boyunca tahmin edilemeyecek düzeyde bir özgürlüğün tadını çıkardı. Ancak sonrasında ordu yönetimi eline aldı ve eylemin liderlerini vurdu. Bu olaylar çerçevesinde 200 kadar insanın hayatını kaybettiği düşünülüyor.

Lies (Gojitmal), 1999.

Akış: Film, çekim aşamalarından da kareler barındırır. 18 yaşındaki bir genç kadın iki ablası gibi tecavüzü beklemek yerine kendine bir sevgili bulmaya karar verir. Sevişmelerinde pek çok aksesuar kullanan 38 yaşında bir heykeltıraşla ilişkiye girer. Kızın abisi ilişkiyi öğrenir ve heykeltıraşın karısı ondan Paris'e gelmesini ister. Bir kriz eşiktir.

Yorumlar: Film, yönetmenin, set ekibinin ve oyuncuların film hakkındaki tartışmalarını içermektedir. Rahatsız edici biçimde açıksözlü, ham bir dürüstlük.

Resurrection of the Little Match Girl (Sungnyangpali Sonyeoui Jaerim), 2002.

Akış: Ju, Çin restoranı için çalışan bir teslimatçısıdır ve boş zamanlarının çoğunu elektronik oyun odalarında harcar. Bir gün aniden Hans Christian Andersen'in 'Kibritçi Kız' isimli masalına dayanan bir oyuna girmesi için davet edilir. Gerçeklik ve siber uzay ayırt edilemez hale gelir ve Ju Kibritçi Kızı kurtarması için çağrılır ancak onlar Sistem adında çok güçlü tehlike ile karşı karşıyadırlar.

Yorumlar: Kısmen fantastik olsa da film aynı zamanda teslimatçıların gerçek yaşamlarını da ortaya koymaktadır. Fin pop şarkısı 'Nylon Beat'ın Kore versiyonu filme eğlenceli bir hava vermektedir.

JEONG JI-YOUNG (d. 1946.)

Yönetmen olarak: 11 film. Senarist olarak: 6 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 1 film.

White Badge (Hayan Jeonjaeng), 1992.

Akış: Hikaye 1979 Kore'sinde geçmektedir. Roman yazarı Han Ki-ju Vietnam Savaşı'nda aldığı yaralar nedeniyle hala iyileşememiştir. Vietnam'da savaşan Kore askerleri hakkında bir kitap yazması istenir ama o işlenen suçlar ve söylenen yalanların hatıralarıyla boğuşmaktadır. Kendi altında çalışan ve duygusal yaralarını iyileştirmek için yardıma ihtiyacı olan eski bir askerle ilişkiye geçer.

Yorumlar: Ahn Jung-hyo'nun ünlü romanından uyarlanan film Vietnam savaşının batı tarafından çok az bilinen iç çelişkilerine dair ilginç bir yaklaşım sunmaktadır.

Life and Death of the Hollywood Kid (Hollywood Kid Eu Saeng-ae), 1994.

Akış: 1960'larda Hollywood filmleri için çıldıran bir çocuğun hikayesi.

Yorumlar: Kore'nin Amerikan kültürünün etkisine nasıl girdiğine dair eleştirel bir yaklaşım.

JO JIN-GYU

Yönetmen olarak: 3 film.

My Wife is a Gangster (Jopog Manura), 2001.

Akış: Bir kadın, Eun-jin, sıkı bir gangster olur ve yeraltı dünyasında ünlü olmak için diğer gangsterleri yenilgiye uğratar.

Yorumlar: Devam filmlerinin de çekilmesine neden olan, komedi, aksiyon ve hareketli drama tarzlarının başarılı bir kombinasyonu.

KANG DAE-JIN

Yönetmen olarak: 46 film. Senarist olarak: 4 film. Yapımcı olarak: 53 film.

Mr. Park (Park Sa-bang), 1960.

Akış: Yaşlı bir adam Kore evlerinin alttan ısıtma sistemlerini tamir etmektedir. Inatçı bir adamdır ve kendi kuralları vardır. Büyük kızının erkek arkadaşı gangsterlerle ilişki içindedir ve ehliyet almaya çalışmaktadır ki daha iyi bir iş bulabilsin. Küçük kızı ise babasına o kadar sinirlidir ki başarılı bir işadamı olan sevgilisini önce abisiyle tanıştırır. Yaşlı Bay Park küçük kızının sevgilisinin teyzesinin evine gittiğinde, zenginlerin nasıl burnu havada olduğunu görür ve bu onun davranışlarını değiştirir. Film umutlu bir sonla tamamlanır.

Yorumlar: Zamanına göre Seul'un detaylı çekimlerini kapsamı bakımından ilginç bir film. Bay Park ile kızının sevgilisinin teyzesi arasındaki merkezi sahne keskin odak işlevi görüyor.

The Stableman (Mabu), 1961.

Akış: At arabası kullanan yaşlı bir adam savaş sonrası modernleşen Kore'de çok zor bir yaşam sürdürmektedir. Arabalar, at arabalarının yerini almaktadır. En büyük oğlu, hukuk fakültesiyle ilgili sorunlar yaşamakta, büyük kızı ise kocasının tacizlerine maruz kalmaktadır. En küçük kızı sınıf atlama merakında, küçük oğlu ise suç dünyasına girmeye çalışmaktadır.

Yorumlar: Film bir ailenin hayatı üzerinden Kore Savaşı sonrası yoksul halkın yaşamının ortak noktalarını anlatmaktadır.

KANG JE-GYU (d. 1962.)

Yönetmen olarak: 3 film Senarist olarak: 7 film Yapımcı olarak: 2 film

Biyografik not: Swiri ile kazandığı başarıdan önce sinema hayatını bitirmek üzereydi.

Swiri, 1999.

Akış: Kuzey Kore özel birlikleri patlayıcı, CTX yüklü bir gemiyi kaçırmaya ve iki Kore'nin birleşmesi için bir tehdit olarak kullanırlar. İki Güney Kore özel ajanı teröristleri ve çalınan patlayıcı bulmak için harekete geçerler. Ancak şeytani bir Kuzey Kore kadın keskin nişancısı tarafından tuzağa düşürülürler. Nişancının Güney Koreli ajanlardan biri ile daha önce bir aşk ilişkisi olduğu ortaya çıktığında olaylar karışır.

Yorumlar: Güney Korelilerin de Hollywood gibi aksiyon filmleri yapabileceğine dair bir işaret. Filmin ismi Kore'ye özgü bir tatlı su balığından gelmektedir. Oyuncu Choi Min-sik önemli bir roldedir, ki sonrasında *Oldboy* filmi ile uluslararası ün kazanacaktır. (Park Chan-wook'a bakınız)

Brotherhood (Taegukgi Hwinalrimyeo), 2004.

Akış: Bir grup arkeolog Lee Jin-seok'a ait olan bir iskelet bulurlar ancak Lee Jin-seok'un halen yaşadığı ortaya çıkar. Öykü, Kore Savaşı'nda Jin-seok'un kardeşi Jin-tae'nin kaybolduğu zamanlara 1950'lere geri döner ve sonrasında kendilerini kanlı bir çarpışmanın içinde bulurlar.

Yorumlar: İki kardeşin hikayesi ikiye bölünen Kore'nin sembolize edilmesi olarak okunabilir. 'Taegukgi' sözcüğü Kore bayrağının adıdır.

KANG WOO-SUK (d. 1960.)

Yönetmen olarak: 16 film Senarist olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 14 film.

Happiness Has Nothing to Do With Student Records
(Haengbpkeun Seongjeogsunoi Anijyanchayo), 1989.

Akış: Üniversite giriş sınavına hazırlanan Koreli gençlerin yaşadıkları zorluklar ve sorunlar, rekabetçi duygular nedeniyle gerçek arkadaşlık kurmada yaşadıkları sıkıntılar üzerine bir film.

Yorumlar: Kore gençliğinin yaşamlarına dair çok gerçek ve kalıcı sorunların sorgulanması.

Two Cops (Tukabseu), 1993.

Akış: Kendi kuralları olan yaşlı bir polis ile idealist genç bir polisin ilişkileri üzerine bir komedi.

Yorumlar: Film gerek yurtiçinde gerekse de yurtdışında önemli başarılar kazandı, yaşlı polis rolünde Ahn Sung-kee, genç polis rolünde ise Ji Su-won oynamaktaydı.

Two Cops 2 (Tukabseu 2), 1996.

Akış: Yerel çetelerin eylemlerini kontrol etmeye çalışan uyumsuz polis ikilisinin maceraları.

Yorumlar: *Two Cops*'ın devam filmi farklı oyuncularla çekilmiştir. Öncelinden daha eğlenceli olan film yine büyük başarı kazanmıştır.

Silmido, 2003.

Akış: Güney Koreli suçlular görevlerini tamamladıklarında serbest bırakılacakları sözüyle ajan olarak yetiştirilirler. Ancak plan beklenmedik biçimde değişir ve adamar uzak bir yere gönderilirler. Tehlikede olduklarını hissedince kaçmaya çalışırlar.

Yorumlar: Film, Güney Kore halkını şok eden ve hükümetin üzerine gölge düşüren gerçek bir olayı konu edinmektedir. Filmin adı, adadan gelmektedir.

Silmido (2003) Yönetmen Kang Woo-Suk. Cinema Service/Photofest.

Hanbando, 2006.

Akış: Kore'yi yeniden birleştirme çabaları Japon işgali planları tarafından engellenir. Kral Kojong döneminde Kraliçe Min'in öldürülmesi gibi tarihsel olaylar da filmde konu edilir.

Yorumlar: Bir kaç belirsiz tarihi veriye karşın, film uluslararası politik durum bağlamında pek çok önemli konuyu mesele haline getirir.

KIM HO-SUN

Yönetmen olarak: 6 film

The Best Days of Young-ja (Yeong jaui Jeonseong Shidae), 1975.

Akış: Chang-su orduya katılmadan öncesinden hatırladığı bir kızı, Young-ja'yı düşünür. Kız aynı zamanda hizmetçi ola-

rak çalışmaktadır. Yıllar sonra yeniden buluşurlar ve kızın bir bacağına trafik kazasında kaybettiği ve patronun oğlunun tecavüzünün ardından fahişe olduğu ortaya çıkar. Chang-su kızı yardım eder ve ona takma bacak takılmasını sağlar.

Yorumlar: Cho Sun-jak'ın ünlü hikayesinin pek çok farklı uyarlaması mevcuttur.

Winter Woman (Gyeoulyeoja), 1977.

Akış: Bir kız 4 adamla girdiği cinsel ilişkiler bağlamında olunlaşır.

Yorumlar: Seks üzerine değişen yaklaşımlar hakkında gerçekleri ortaya koyan film 'hostes filmleri' olarak adlandırılan ve barda çalışan kadınları ve fahişeleri konu edinen filmler kategorisine girer.

Three Times Short, Three Times Long (Sebeoneun Jjalge, Sebeoneun gilge), 1981.

Akış: Sarhoş olan ve yanlışlıkla bir fahişeye ait olan bir daireye giren bir adamın komik hikayesi.

Yorumlar: Hostes filmlerinin bir başka örneği.

'

KIM HONG-JUN

Yönetmen olarak: 2 film Senarist olarak: 1 film

La Vie en Rose (Jangmibit Insaeng), 1994.

Akış : Karikatür kitapları okuma odasının yöneticisi olan bir kadının hayatını anlatan bir film.

Yorumlar : Karikatür kitap okuma odaları o dönemde Kore kültürel alanının ortak özelliklerinden biriydi.

KIM KI-DUK (d. 1960.)

Yönetmen olarak: 13 film. Senarist olarak: 13 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 3 film.

Biyografik not: 1990-92 yılları arasında Paris'te güzel sanatlar fakültesinde okuyan yönetmen hayatını sokaklarda resimlerini satarak kazanır. 93 yılında Senaryo Yazımı Eğitim Enstitüsü'nden en iyi Senaryo ödülünü kazandı. İki tane daha senaryo ödülü kazandı ve 1996 yılında ilk filmini, Crocodile'ı çekebildi. 2000 yılında çok deneysel bir çalışma olan ve yalnızca 200 dakikada çekilen Real Fiction'ı çekti

Crocodile (Ag-eo), 1996.

Akış: Ag-eo olarak bilinen Crocodile, Seul'de Han River'da sokakta eşya satan bir genç ve evsiz bir yaşlı adamla yaşamaktadır. Ag-eo intihar edenlerin cesetlerini toplar ve cesetler karşılığında ailelerle pazarlık yapar. Bir gün, güzel genç bir kadını boğulmaktan kurtarır, Hyung-jung sevgilisi tarafından aldatılmıştır ve grupla birlikte yaşamaya karar verir. Ancak Ag-eo şiddete olan meyilini engelleyemez ve Hyung-jung yeniden intiharı düşünmeye başlar.

Yorumlar: üzücü, ve dahası umutsuz bir film, basit güzelliği ile çarpıcı.

Wild Animals (Yasaeng Dongmul Bohoguyeog), 1996.

Akış: Biri eski Kuzey Kore askeri ve bir Güney Koreli iki göçmen ressamın Fransız başkenti Paris'te yaşama mücadelesi. Fransız yeraltı dünyası ile ilişkiye geçerler ve sonunda güçlü bir dostluk geliştirirler.

Yorumlar: Paris sokaklarında yaşamın canlı bir tasviri, Kim Ki-duk kendi deneyimleri nedeniyle bu sokakları çok iyi tanımaktadır.

Blue Gate (Purun Daemun), 1998.

Akış: Jin-a, Seul'deki kırmızı çizgi bölgesi yıkılınca fahişeliği bırakmak zorunda kalır. Pohang'a gider ve orada bir aile tarafından işletilen bir pansiyonda kalmaya başlar. Orada çok mutludur ancak fahişe olarak çalışmaya devam etmek zorundadır. Ailenin kızının sevgilisi ile karşılaştığında işler daha da komplike hala gelir.

Yorumlar: Şiddetin ve seksin diğer Kim Ki-duk filmlerine göre daha kısıtlı kullanıldığı bir film.

Island (Seom), 2000.

Akış: Hee-jin sessiz bir kadındır ve balıkçı köyünde balıkçılara yem, olta ve genellikle kendisini satarak geçimini sağlar. Birgün köye gelen Hyun-shik'le karşılaşır ve ona aşık olur, Hyun-shik eski bir polistir. Bir cinayet işlemiştir ve şimdi ise polisten kaçmaktadır. Köyde kendini öldürmeye çalışır.

Yorumlar: Diyalogların neredeyse hiç kullanılmadığı filmde öykü mimikler, hareketler ve görüntülerle anlatılır. Kara mi-zahın ve olta kullanımının insanlık durumunu tasvir etmek için kullanıldığı sahneler etkileyicidir

Address Unknown (Suchwiin Bulmyeong), 2001.

Akış: Orta yaşlı bir kadın çocuğunun babası olan Amerikalı bir askere sürekli mektup yazar. Babası Afro-Amerikalı olduğu için çocuk iyi bir iş bulmakta zorlanmaktadır. Liseli bir kızıdan hoşlanmaya başlar, kız bir Amerikan askeriyle taciz dolu bir ilişki yaşamaktadır ve olaylar şiddet dolu bir patlamaya dolu sürüklenir.

Yorumlar: Melez çocuklara dair önyargılar Güney Kore'de çok hassas bir konudur.

The Coastguard (Hae Anseon), 2002.

Akış: Güney Kore askeri kurallarının yönetme hiyerarşisinin

nasıl da bulaşıcı olduğunu ortaya koyan bir sörgusu.

Yorumlar: Zorunlu askerlik deneyiminin ne olduğuna dair rahatsız edici ve kabusvari bir film.

Spring, Summer, Autumn, Winter... and Spring - İlkbahar, yaz, sonbahar, kış ve ilkbahar (Bom Yeorum Gaeul Gyeoul Geurigo Bom), 2003.

Akış: Bir çocuk ona Budist yaşam tarzını öğreten ustasıyla birlikte güzel bir gölde kurulmuş bir kulübede yaşamaktadır. Yılların ardından büyüyen çocuk, usta tarafından iyileştirilmek üzere tapınağa gelen bir genç kadınla ilk cinsel ilişkisini yaşar. Sonunda genç adam tapınağı terk eder ancak dışarda bulup bulacağı ancak bencillik ve şiddettir. Tapınağa geri döndüğünde ruhsal aydınlanmayı aramaktadır.

Yorumlar: Kim Ki-duk'un en güzel ve en erişilebilir filmi. Film, evrensel mevzularla duyarlı ve ilgili bir şekilde ilişkilendirir. Göl gerçekten varken, kulübe film için inşa edilmiştir. Kim Ki-duk bu filmde genç adam rolünde izleyici karşısına çıkmaktadır.

3-Iron (Bin-jip - Boş ev), 2004.

Akış: Genç bir adam, sahiplerinin içerde olmadığı zamanlarda evlere girip oradaki eşyaları onarmakta ve hayatını bu şekilde sürdürmektedir. Bir gün kazara, mutsuz evliliğinden kaçmak isteyen güzel bir kadınla karşı karşıya gelir.

Yorumlar: Filmdeki olaylar fantazi dünyası ile gerçeklik arasındaki bir yerlerde meydana gelir. Filmin ingilizce ismi golf klübü anlamındadır ancak orijinal Korece ismi Boş evler anlamına gelmektedir.

The Bow (Hwal - Yay), 2005.

Akış: Kayıkta yaşayan 60 yaşında bir adam bebekliğinden bu yana bir kız çocuğunu büyütmemektedir, adam geçimini kayığı-

nı balıkçılara kiralayarak kazanmaktadır. Kız 16 yaşına gelmiştir ve 17inci doğumgününde evlenmeye karar vermiştir. Genç bir çocuk kayığı gelene kadar her şey youlundadır.

Yorumlar: Çok az diyalogun kullanıldığı film anlamı eylemler, mimikler ve yüz ifadeleri ile vermektedir.

Time (Shigan - Zaman), 2006.

Akış: İlişisini kurtarmak amacıyla genç bir kadın estetik ameliyat olur. İyileşme süreci 6 aydır ancak o bunu sevgilisine söylemez ve sevgilisinin kadının nereye gittiğinden hiç haberi yoktur. Film, kadının ortadan kaybolmasının üstesinden gelmeye çalışan adamın çabalarına odaklanır.

Yorumlar: Kim Ki-duk için alışılmadık bir biçimde film pek çok diyalog içerir. Estetik cerrahi Güney Kore'de özellikle genç kadınlar arasında bir takıntı haline gelmiştir ancak bu manidar bir mizah ve endişe gerilimi yaratmaktadır.

KIM SUNG-SU (d. 1961.)

Yönetmen olarak: 6 film. Senarist olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 1 film.

City of the Rising Sun (Taeyangeun Eobda), 1998.

Akış : Do-chul, hiçbir rauntu kazanamayan bir boksördür ve küçük çaplı bir suçlu olan Honggi ile ilişkiye geçer. Dost olmalarına karşın hayata bakışları tamamen farklıdır.

Yorumlar: Film, birinin rüyalarını gerçekleştirmeye çalışmasının her zaman doğru bir karar olup olmadığı sorusunu sormaktadır.

Musa The Warrior (Musa), 2001.

Akış: Ondördüncü yüzyılın sonlarında Yuan ve Ming Çin devletleri çatışma halindedir. Antik Koryo Kore Krallığı yeni

Çin hükümeti ile barış yapmak için bir delegasyon gönderir. Ancak delegasyon ajanlıkla suçlanır ve çöle sürgüne gönderilir. Film, onların eve dönüş mücadelelerini anlatır.

Yorumlar: Bu filmin savaş sanatı ve aksiyon sahnelerinin çok fazla fanı vardır.

KIM YU-MIN

Yönetmen olarak: 6 film. Senarist olarak: 5 film.

Yellow Hair (Norang Meori), 1999.

Akış: Biri sarı diğeri turuncu saçlı iki genç kız, evden kaçarlar ve Seul'un gece hayatına karışırlar.

Yorumlar: Genel olarak seks sahneleri ile dikkat çeken film, girdikleri duyarsız dünyaya uyum sağlayamayan iki genç kızın üzücü hikayesini aktarır.

KWAK KYUNG-TAEK (d. 1966.)

Yönetmen olarak: 6 film. Senarist olarak: 6 film.

Friends (Chingu), 2001.

Akış: 1970'lerde dört arkadaş birlikte büyürler ancak hayatları bambaşka yollar izler. Üniversiteye giden ikisi diğerleri ile yeniden ilişki kurmaya çalışır, biri cezaevindedir, diğeri ise uyuşturucu bağımlısı olmuştur.

Yorumlar: Film bir arkadaşlığın suç ve şiddet dünyasına kayış hikayesinin izini sürüyor.

LEE CHANG-DONG (d. 1954.)

Yönetmen olarak: 3 film. Senarist olarak: 5 film.

Biyografik not: Bir lise öğretmeniyken tanınmış bir yazar olan yönetmen 40 yaşından sonra sinemayla ilgilenmeye baş-

ladı. Tüm filmleri yüksek eleştirel başarılar kazandı. 2003 yılında Roh Moo-hyun hükümetinde Kültür Bakanlığı yaptı.

Green Fish (Chorok Mulkogi), 1997.

Akış: Askerliğini yeni bitirmiş bir adam bir suç çetesiyle ilişkiye geçer.

Yorumlar: Üzücü ve eğlendirici sahneleri karıştırarak kullanılan sade bir film, kent yaşamının çürümüş yanlarını, bir yaşamın nasıl çöküşe geçebileceğini anlatmaktadır.

Peppermint Candy (Bakha Satang), 2000.

Akış: Genç bir adam askerlik yapmaya başlar ve öğrenci ey-lemlerini bastırmakla görevlendirilir. Polise katılır ve sorgu sırasında şüphelileri döver. İş adamı olmaya çalışır ancak hem evliliğinde hem de işinde başarısız olur.

Yorumlar: Filmde adamın naif ve deneyimsiz gençliği ile gözünün açıldığı hallerinin karşılaştırması çok güçlü biçimde gerçekleştirilmektedir.

Oasis, 2002.

Akış: Safdil bir eski tutuklu sakat bir genç kadınla bir ilişkiye girer. Kadın bacaklarını kontrol edememekte ve zar zor konuşabilmektedir. Önce yakın dost olmayı sonra da birbirlerini sevmeyi öğrenirler. Kadının akrabaları ve adamın ailesi onların ilişkisini başka şekilde yorumlarlar ve adamın kadını kullanmak istediğini düşünürler.

Yorumlar: İki önemli oyuncu çok çarpıcı oyunculuklar sergilemektedir. Hareketli ve eğlenceli kısımları ile gergin olması beklenen hikaye başka bir kanalda akar. 59. Venedik Film Festivali'nde 5 ödül kazanır; En İyi Yönetmen, Uluslararası Eleştiri Derneği Ödülü, Katolik Eleştiri Ödülü, İtalya Eleştiri Ödülü ve Kadın oyuncu Mun Sori'nin aldığı Marcello Mastroianni Ödülü.

LEE CHANG-HO (d. 1945.)

Yönetmen olarak : 21 film. Senarist olarak: 5 film. Yapımcı olarak: 6 film.

Biyografik not: Ünlü yönetmen Shin Sang-ok(indeks'e bakınız) ile birlikte sekiz yıllık bir çalışmanın ardından Chang-ho kendi yapım şirketi PAN Film'i 1986 yılında kurdu.

Home of Stars (Byeoldeului Gohyang), 1974.

Akış: Pek çok erkek tarafında fiziksel ve duygusal olarak kullanılan bir kadın kendini öldürene kadar içki tüketir.

Yorumlar: Romantik melodram olarak kategorize edilen filmde romanstan daha çok trajedi hakimdir.

Widows' Dance (Gwabu Chum), 1984.

Akış: Bir grup kadın çocuklarına daha iyi bir hayat sağlayabilmek için pek çok numara yaparlar.

Yorumlar: Marjinalizasyonun ve yaşamını sürdürürebilmek için suç işlemek zorunda kalan toplumsal grupların yok sayılmasının eleştirisi.

The Man with Three Coffins (Nageuneneun Kileseodo SwijiAnneunda), 1987.

Akış: Depresif bir dul, karısının ölümünün ardından üç yıl geçmiş olmasına rağmen hala ölümle baş etmekte zorlanır. Kadının evine doğru yola çıkar, aynı köye giden ve ölmek üzere olan bir şiket yöneticisi ve onun hemşiresiyle tanışır.

Yorumlar: Acıya ve hayatın anlamına dair asık suratlı bir öykü.

LEE DOO-YONG (d. 1942.)

Yönetmen olarak: 59 film. Senarist olarak: 10 film. Yapımcı olarak: 8 film.

The Death Cottage (Pimak), 1981.

Akış: Köyün yöneticisi Kang'ın en büyük oğlu Seong-min çok hastalanır ve bir şaman çağrılır. Şaman hastalığın babasının ruhundan kaynaklandığını ve ancak Kang'ı ve tüm ailesini öldürürse huzura erebileceğini keşfeder.

Yorumlar: Filmin Korece ismi, Pimak, insanların ölmek üzere olduklarında götürüldükleri özel tipte bir evin adından gelmektedir.

The Haunted Villa (Gwihwa Sanjang), 1981.

Akış: Bir kadın laboratuvar asistanı görevli doktor Han tarafından tecavüze uğrar ancak bunun hakkında konuşmamaya karar verir. Bunu yalnızca hamile olduğunu söylerken dile getirir. Doktora şantaj yapmaya çalışır ancak kaza eseri ölür. Ancak hayaleti doktoru takip eder.

Spinning Wheel (Yeoin Janhoksa Moulleya Moulleya), 1984.

Akış: Ki-rye saygın fakat yoksul bir ailenin kızıdır, güçlü bir hükümet görevlisinin oğlu ile evlenir ancak kocası ölür. Ailenin evinden kaçan Ki-rye Bakan Choi'nin evinde hizmetçiliğe başlar. Sonunda daha az saygın bir adamla evlenir.

Yorumlar: 1980'lerin ortalarının tipik melodram örneklerinden.

LEE JUN-İK (d. 1960.)

Yönetmen olarak: 2 film. Yapımcı olarak: 4 film.

Biyografik not: King Sejong Üniversitesi'nde okuduğu Güzel Sanatlar'ın ardından, ilk filmini 1993 yılında çeken yönetmen o dönemden bu yana yalnızca yönetmenlikle değil sektörün diğer alanlarıyla da ilişkilenebilir.

The King and the Clown (Wang-ui Namja), 2005.

Akış: Öykü Joseon Hanedanlığı döneminde (1494-1506) yaşayan iki soytarıya odaklıdır. Jang-saeng grubun organizatörüdür ve Gong-il, kadınsı görünüşü nedeniyle, kadın rollerini oynamaktadır. Kralın önünde oynadıkları bir oyunda, kralı güldürülemezlerse öldürülecekleri tehdidi ile karşı karşıya kalırlar. Yozlaşmış mahkeme görevlilerini canlandırarak kralı eğlendirirler. Kralın annesinin cariyeler tarafından öldürüldüğü başka bir oyun daha oynarlar. Oyunda kızgın kral cariyeyi öldürür. Aşama aşama kral Gong-il'i çekici bulmaya başlar ve onu korumasına alır, genç adamdan gittikçe daha çok etkilenmektedir. Kralın cariyelerinden biri Gong-il'den kurtulmak için fırsat kollamaktadır.

Yorumlar: Rekor düzeydeki hasılat ile bu film, Güney Kore'de on milyondan fazla insan tarafından izlendi. Kralın Gong-il ile eşcinsel ilişkisine atıfla filmin adı Kralın Adamı olarak çevrilebilir. Shakespearian bir tarzda çekilen film, komedi ile dramayı, şiir ile düz metni birleştirmekte ve kralın annesinin ölümünü Hamlet'ten esinlenerek açığa çıkarmaya çalışmaktadır.

LEE KANG-CHEON

Yönetmen olarak: 28 film. Senarist olarak: 1 film.

Vagabond (Nageune), 1961.

Akış: Genç bir adam düşkün bir hayat yaşamaktadır. Karısı ve babası onun geleceği hakkında endişelidir ve hayatın gerçeklerini öğrenmesi için bir dilenci olarak sokaklarda yaşamasını sağlarlar.

Yorumlar: Sansürün daha gevşek olduğu zamanlarda çekilen film toplumsal yorumlara daha açıktır.

LEE KWANG-MO (d. 1961.)

Yönetmen olarak: 1 film Senarist olarak: 1 film.

Biyografik not: Kore Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı ve California Üniversitesi'nde yönetmenlik eğitimi aldıktan sonra Kore'de pek çok eğitim kurumunda çalıştı ve 1994 yılında "Baekdudaegan" Film Şirketi'nin başına geçti.

Spring in My Hometown (Areumdawoon Sheejul), 1998.

Akış: 13 yaşında iki oğlan çocuğunun, Sung-min ve Chang-hee'nin Kore Savaşı'nın son günlerinde yaşadıklarının hikayesi. Sung-min'in babası ABD ordusunun kampında bir iş bulur ve yaşam koşulları düzelir ancak Chang-hee'nin babası kayıptır ve annesi ailenin ihtiyaçlarını karşılamak konusunda sıkıntı çekmektedir. Birgün çocuklar Chang-hee'nin annesinin eski bir değirmende Amerikan askerlerine kendisini pazarladığını öğrenirler. Chang-hee öfkesini değirmeni yakarak gösterir. İki çocuğun da aileleri için durum kötüye gitmeye başlar.

Yorumlar: Geleneksel bir Kore kasabasındaki yaşam hakkında sessiz ve duyarlı bir film. Pek çok ödüle değer görülmüştür. Geniş plan çekimlerinin çokluğu nedeniyle en iyi büyük ekranda izlenebilir.

LEE MIN-YONG (d. 1958.)

Yönetmen olarak: 3 film. Senarist olarak: 1 film.

A Hot Roof (Gaegateun Naleui Ohu), 1996.

Akış: Filmi kayda geçmiş en sıcak günlerden birinde banliyöde bir dairede geçer. Kadınlar bir yerde konuşmakta, erkekler ise içmektedir. Tartışmalar başlar ve bir adam karısına saldırır. Erkekler durumu görmezden gelirler ancak kadınlar, karısını döven adama tepki gösterirler, ki dayak yiyen kadın has-

taneye kaldırılmış ve sonunda ölmüştür. Polis gelir ve kadınlar çatıya çıkarlar. Sonunda tüm ülke olayları TV'dan takip etmeye başlar. Kadınlar sözlerinin arkasında durmaktadırlar.

Yorumlar: Kore toplumunda kadın ve erkek rolleri üzerine keskin bir eleştiri.

NA UN-GYU

(Nam-ı Diğer Na Woon-gyu)

Yönetmen olarak: 17 film. Senarist olarak: 16 film. Oyuncu olarak: 15 film. Yapımcı olarak: 4 film.

Arirang, 1926.

Akış: Bir baba, bir kız ve akıl hastası bir erkek çocuktan oluşan bir ailenin hikayesi. Onlarla kalmaya başlayan bir adam, evin kızına aşık olur. Birgün kız saldırıya uğrar ve saldırgan öldürülür. İlk bakışta, kıza aşık olan adam suçlanır ancak kızın kardeşi suçu üstlenir.

Yorumlar: Filmin adı, bilindik Kore halk şarkısına gönderme yapmaktadır. Eşsiz ve duyarlı tarzıyla, film feodal rejim altında bir köylü ailesinin yaşamını ve Koreliler'in Japon haki-miyetine karşı biriken öfkesini dolaylı olarak tasvir eder.

PARK CHAN-WOOK (d. 1963.)

Yönetmen olarak: 11 film. Senarist olarak: 15 film. Yapımcı olarak: 1.

Biyografik Not: Seul Sogang Üniversitesi'nde felsefe öğrencisiyken gelecekte evleneceği kadınla üniversitenin film klübünde karşılaşır. Filmlerinde, şiddetin doğası ve intikam ihtiyacı üzerine odaklanır.

JSA, Joint Security Area (Gongdong Gyeongbi Guyeok JSA), 2000.

Akış: Güney ve Kuzey Kore'nin arasındaki Birleşik Güvenlik Bölgesi'nin (JSA) ortasındaki Askersizleştirilmiş Bölge'de (DMZ) iki Kuzey Kore askeri öldürülür. Güney Kore askerlerince öldürüldükleri düşünülmektedir ancak ateşlenen mermi sayısı ile bulunan mermilerin sayısı örtüşmemektedir. Mermi, başka bir yerden çıkacaktır. Ortada bir giz vardır ancak sonunda Kuzey ve Güney'in kardeşleşmesi adına gerçekleştirilen bir çabanın nasıl korkunç sonuçlar doğurduğu ortaya çıkar.

Yorumlar: Yurtiçinde ve dışında zekice ortaya konulan karakter seçimleri ve hikayelendirme biçimi nedeniyle büyük beğeni toplamıştır. Kuzey ile daha iyi ilişkiler geliştirilmesi isteğinin yankısı olarak ortaya çıkan film aynı zamanda olası bir şiddet patlamasından duyulan korkuyu da ortaya koyar.

Sympathy for Mr. Vengeance (Boksuneun Naui Geot), 2002.

Akış: Sağır bir adam, Ryu, işten çıkarılır ve kızkardeşinin böbrek nakli masraflarını karşılayamaz. O ve kız arkadaşı eski patronlarının kızını kaçıarak fidye almak isterler ancak şiddet başlamıştır ve ardından takıntılı bir intikam planı başlar.

Yorumlar: Park'ın intikam üçlemesinden (*Oldboy* ve *Lady Vengeance* ile birlikte) en az bilineni.

Oldboy - İhtiyar Delikanlı, 2003.

Akış: Ho Dae-su sarhoş olur ve tutuklanır. En iyi arkadaşı, , No Joohwan, serbest kalmasını sağlar. Dae-su ahizeli telefon-dan evini ararken kaçırılır ve dünyayla tek bağlantısının bir televizyon olduğu bir odada on beş yıl boyunca tutsak edilir. Hergün özel bir Çin hamuruyla beslenir. Birgün beklenmedik biçimde serbest bırakılır, telefonu, parası, giysileri vardır. Küçük bir restorantta tanıştığı bir kız ona yardım etmeye başlar.

Ona daha fazla işkence etmeye çalışan adamı bulur. İntikam arayışındayken Dae-Su geçmişi hakkında rahatsız edici gerçekleri öğrenir.

Yorumlar: Japon karikatür hikayesine dayanan film, batılı ülkelerde de büyük başarı kazanmıştır.

Lady Vengeance (Chinjeolhan Geumjassi), 2005.

Akış: 19 yaşındaki genç bir kadın, Lee Geum-Ja, bir çocuğun kaçırılması ve öldürülmesi olayından tutuklanır. Ortağının, Mr. Baek, ihanetine uğradığını keşfeder. Hapisteyken intikam planları yapmaya başlar. Hücre arkadaşları ondan hoşlanmıştı ve 13 yıl sonra serbest bırakıldığında ona yardım ederler.

Yorumlar: Filmde intikam aramak, arayış sürdüğü müddetçe hayata anlam katan bir şey olarak tasvir edilir.

PARK CHEOL-SU (d. 1947.)

Yönetmen olarak: 24 film. Senarist olarak: 2 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 1 film.

Mother (Eomi), 1985.

Akış: Na-mi annesi Mrs. Hong tarafından özenle büyütülmüş ve hayatın zorluklarından korunmuştur. Birgün Na-mi kaçırlılır ve bir pansiyonda çalışmaya zorlanır. Mrs. Hong sonunda kızını bulur ancak Na-mi o kadar aşağılanmış hissetmektedir ki intihar eder. Mrs. Hong kızının tecavüze uğramasının ve ölümünün intikamını almaya kararlıdır.

Yorumlar: Kore toplumundaki ahlaki çözülmeyi tartışan rahatsız edici bir film.

PARK CHONG-WON

Yönetmen olarak: 6 film. Oyuncu olarak: 1 film.

Our Twisted Hero (Urideului Ilgeuleojin Yeongung), 1992.

Akış: Seul'da yaşayan bir çocuk, küçük bir kasabada yeni bir okula gitmek zorundadır. Sınıfında çocukları kontrol altında tutmak için onları sürekli izleyen tiranik bir monitör vardır ve öğretmenler hiçbir şeyin farkında değildirler. Çocuk, sınıf arkadaşlarını kurtarmaya karar verir.

Yorumlar: Lee Mun-yeol'ün kısa romanından uyarlanan film politik diktatörlüğe net göndermelere sahiptir ancak psikolojik bir çalışma olarak da izlenebilir.

The Eternal Empire (Yeongwonhan Jejug), 1995.

Akış: Joseon Hanedanlığının (1392-1910) Kral Jeongjo zamanında yaşanan politik çatışmalara dayanan tarihi bir film.

Yorumlar: Renkli kostüm ve pek çoğu Seul'un en güzel yerlerinde çekilen sahneleri ile görsel bir şölen. Kore tarihini bilmeyenler için biraz ağır olsa da Kral rolündeki Koreli oyuncu Ahn Sung-Kee'nin performansı etkileyici.

PARK JIN-PYO (d. 1966.)

Yönetmen olarak: 3 film. Senarist olarak: 2 film.

Too Young to Die (Jukeodo Joha), 2002.

Akış: Film 72 yaşındaki Korelilerin aşkını içerden gözlemler. Çiftin çocukları onlardan utanmaktadır ancak onlar hiç umursamazlar.

Yorumlar: Film yaşlıların aşkına dair açıksözlü belirlemeler yapar, çiftin seks hayatı ve duyarlılıklarına ilişkin çözümlemelerle birbirlerine yaklaşımlarını ortaya koyar.

PARK KWANG-SU (d. 1955.)

Yönetmen olarak: 7 film. Senarist olarak: 4 film. Oyuncu olarak: 1 film. Yapımcı olarak: 2 film.

Chilsu and Mansu (Chilsu Wa Mansu), 1988.

Akış: Chilsu and Mansu, sabit bir işleri olmayan iki ressamdır. Genç olanın hayali umutsuz durumundan kurtulmak için Miami'ye gitmektdir, yaşlı olan ise babasının komünistliği yüzünden iş bulamamaktadır.

Yorumlar: Korelilerin düşlerinin ve ideallerinin batı etkisi altına girişini yansıtan bir çalışma.

Berlin Report (Berlin Report), 1991.

Akış: Bir araştırmacı 3 yaşından bu yana Avrupa'da yaşayan, evlat edinilmiş Koreli bir kadının durumunu araştırmaktadır. Kadın, babasını öldürmekle suçlanmaktadır.

Yorumlar: Kore Savaşı'ndan sonra batılılar Koreli çocukları evlat edinmeye başladılar ve film Korelilerin kendi kaderleri üzerine yaşadıkları gerilimleri ve evlat edinmenin problematik yanlarını inceler.

To the Starry Island (Geu Seome Gago Shibda), 1993.

Akış: Moon Chae-ku ve arkadaşı Kim Chul, Moon'un babası Kwisongdo'nun cesedini doğduğu adaya geri getirmeye çalışmaktadırlar. Ancak adalılar Kwisongdo'nun komünist faaliyetleri nedeniyle geminin adaya yanaşmasına izin vermezler. Kim Chul, flashbacklerde kendi çocukluğunu hatırlar.

Yorumlar: Kendi babalarını da canlandıran oyuncular nedeniyle zaman değişiklikleri karışıklığa neden olmaktadır. Film, savaşın lanetlenmesini ve sıradan insanların politikayla nasıl ilişkilendiğini göstermesi bakımından etkileyicidir. Kim Chul rolündeki Ahn Sung-kee'nin oyunculuk performansı oldukça iyidir.

A Single Spark (Jeon Tae-il), 1996.

Akış: Jeon Tae-il sokaklarda kıyafet satmaktan bıkmış usanmış yoksul bir adamdır. Hükümete başvurarak durumunu anlatmak ister. Sonuçta kampanyasının dikkat çekmesi için eyleme geçer. Hikayesi genç bir çiftin hikayesi ile bölünür, çiftin hikayesi adamın hikayesinden beş yıl sonra akmaktadır. Shin Jung-soon da tekstil fabrikasında çalışmaktadır ve sendikal faaliyetleri örgütlemeye çalışmaktadır. Kocası ise Jeon Tae-il hakkında bir kitap hazırlamaktadır.

Yorumlar: Film, 1970lerde Seul'un Cheonggyecheon bölgesinde tekstil fabrikalarındaki çalışma koşullarına ve işçilerin insan haklarına dikkat çekmek için kendini yakarak bir protesto eylemi gerçekleştiren Jeon Tae-il'in gerçek hikayesine dayanır. Başkan Park Chung Hee'nin tavırları Tae-il'in eyleminden bu yana pek bir şeyin değişmediğini göstermektedir. İki hikaye etkili bir biçimde birleştirilmiştir, biri renkli diğeri ise siyah beyaz çekilmiştir.

SHIN SANG-OK (d. 1926; ö. 2006.)

Yönetmen olarak: 70 film. Senarist olarak: 7 film. Yapımcı olarak: 102 film.

Biyografik Not: Hayatındaki en çarpıcı olay 1970'lerin sonunda Kuzey Kore Devlet Başkanı Kim Jong-Sung'un oğlu Kim Jong-il tarafından kaçırılması ve Kuzey Kore'de 7 film yapmaya zorlanmasıdır. Sonunda kaçır ve 1986'ya kadar Amerika'da yaşar. Daha fazla detay için Kaçırılan Yönetmen isimli bölüme bakınız. İki filmi ayrıca Kuzey Kore Sineması bölümünde listelenmiştir.

The Evil Night (Akya), 1952.

Akış: Hwang-nam sarhoş olur ve geceyi Min-ja adında bir fahişeyle geçirir. Kadın ona hayat hikayesini ve Japon askerle-

riyle yatmak zorunda kalan seks kölelerinin hikayelerini aktarır. Hikayeden etkilenen adama Min-ja'nın durumundaki diğer kadınlara da yardım etmek ister.

Yorumlar: Sonraki yıllarda temel temalardan biri olacak olan fahişelerin kaderi üzerine yapılmış erken bir deneme.

Pagoda of No Shadows (Muyeong Tap), 1957.

Akış: Birleşik Shilla Hanedanlığı zamanında geçen film önemli bir politik figürün kızının budist tapınağına girmeye çalışmasının hikayesidir. Kız tapınağın yöneticisinden etkilenir. Ancak, babası bir arkadaşının kardeşi ile evlenmesini istemektedir. Rahip hasta düştüğünde, kız ona bakar ve iyileştirir ancak rahip hala karısını beklemektedir. Karısı ise adamın sadakatsizliğine dair dedikoduları duymuş ve onu bulmaya çalışmaktadır. Gölde yeni bir tapınağın gölgesini görene kadar beklemesi söylenir. O zaman her şeyin bittiğini anlayacaktır. Sonu her bakımdan trajiktir.

Yorumlar: O dönem yaygın olarak kullanılan ağır melodram öğelerinin ve nükteli oyunculuğun başarılı bir karışımı.

Flower in Hell (Jiokhwa), 1958.

Akış: Genç bir adam, Dong-shik, Seul'e erkek kardeşini eve geri getirmek için gider. Ancak, kardeşinin Amerikan askerlerine fahişelik yapan bir kadınla ilişkide olduğunu ve zalim bir suçluya dönüştüğünü görür. Fahişe Dong-shik'e ilgi göstermeye başlar.

Yorumlar: Kore Savaşı'ndan uzun bir sonra, yoksul kızların Amerikan işgal güçleri için fahişelik yapmaları yaygındı.

Sister's Garden (Jamaeui Hwawon), 1959.

Akış: Bir doktorun son arzusu büyük kızının sanatçı bir arkadaşısı ile, küçük kızının ise yardımcı doktorla evlenmesidir. Yardımcı doktor, yaşlı adamın borçlarını ödemek için evini

satar, aksi halde büyük kız ailenin evini satmak zorunda kalacaktır. Doktorun küçük kızı, sanatçı ile flörtleşmeye başlar ve onunla evlenir. Ancak evlilik çok uzun süre sürmez ve abla kız kardeşine yardım eder ancak çok büyük ekonomik sorunların içine girmiştir. Bir işadamı, Mr. Bang ona küçük bir otelde iş önerir. Orada geleneksel kıyafetlerle yemek servisi yapmak ve erkeklerle ilgilenmek zorundadır. Yardımcı, hikayenin kahramanı, iş adamı ile birlikte ailenin makus talihini geri çevirir.

Yorumlar: Karışık öyküsüne karşın duyarlı bir tarzda yönetilmiş ve Kore toplumunun ilgi alanlarını yansıtan bir film. Ailenin küçük çocuğu o zamanlar 8-9 yaşlarında olan Ahn Sung-kee'dir ve yıldızı o zamanlardan parlamaya başlamıştır.

Chunhyang (Seong Chunhyang), 1961.

Akış: Namwon şelalerinde bir fahişenin kızı valinin oğluna aşık olur. Çift gizlice evlenir ancak adam Seul'a gitmek zorunda kalır. Adam Seul'de iken yeni vali Chunhyang'i kendisine ister ancak kadın kocasına sadıktır. Sonuç olarak tutuklanır ve işkencelerden geçer.

Yorumlar: Hikayenin 15 uyarlamasından biri(Im Kwon-taek başlığına da bakınız).

A Tender Heart (Dajeong Bulshim), 1967.

Akış: Kral Kong-min bilge bir kral olmasına karşın karısının ölümünün ardından ülkesini unutmuştur. Tüm önemli kararlar, politikadan çok kadınlarla ilgilenen Shin Dong tarafından alınır.

Yorumlar: Tarihi bir konunun iyi bir tasviri.

Monarch (Daewongun), 1968.

Akış: Kral Ko-jang tahta çıktığında deneyimsiz olduğuna karar verilir ve amcası tahta el koyar. Ancak, Ko-jang'ın açık

gözlü eşi Kraliçe Min tarafından alt edilir ve sürgüne yollanır.

Yorumlar: Kraliçe Min, belki de Japon ajanlar tarafından öldürülmesinin etkisi ile, Kore drama ve operalarının önemli bir karakteridir.

Women of the Chosun Dynasty (Ijo Yeoijnanhoksa), 1969.

Akış: Film onsekizinci ve ondokuzuncu yüzyıllarda kadınların yaşamlarını anlatan dört ayrı hikaye içerir. 1. 'Wives Should be Submissive': Kızını zengin bir aileye vermek isteyen bir babanın hikayesi. 2. 'A Daughter-in-law is no Better than a Stranger': Bir kadın gelinin oğlunu ona karşı kıskırttığını düşünür ve gelinin öldürmeye çalışır. 3. 'Seven Grounds for Divorce': Bir kadın kocasının iktidarsızlığı nedeniyle hizmetçisi ile ilişkiye başlar 4. 'Prohibit Sex in Court': Çocuğunun kraldan olmadığı ortaya çıkan bir cariyenin hayatı tehlikedir.

Yorumlar: Chosun(Joseon) Hanedanlığı zamanında kadınların ezilmişliğini sorgular. Kadınlara karşı önyargılar yirminci yüzyılda bile devam etmektedir.

War and Humanity (Jeonjaenggwa Ingan), 1971.

Akış: Joseon Hanedanlığı'nda Japon ordusunda görev yapan bir Koreli, Jinho, bir Japon sömürgecinin kızı olan Sakiko ile evlenir. Sakiko'nun babası Jinho'nun Koreli olduğunu öğrendiğinde onu orada öldürüleceği umuduyla Mançurya'ya gönderir. Jin-ho sağ kalır ancak Sakiko'nun babası onu bulmak ve öldürmek için her yolu dener. Jin-ho ve eşi Bağımsızlık Ordusu'na katılmaya karar verirler.

Yorumlar: Japon ve Kore ilişkileri aynı zamanda Shin'in *Runaway* filminde de işlenmiştir ve bu film onun Kuzey Kore'deki mecburi yaşamı nedeniyle yasaklanmıştır. Detaylar için Kuzey Kore sinemasının kronolojik listesine bakınız.

The Three-Day Reign (Samil Cheonha), 1973.

Akış: Joseon Hanedanlığı altında kraliyetin iki farklı fraksiyonu arasında 1884 çatışmaları baş gösterir. Bir taraf Çin ile ticari anlaşmalar isterken, diğer taraf Japonya ile ittifak kurmaktan yanadır. Kim Oh-hyeon durumdan pay çıkarır ve kendini kral ilan eder.

Yorumlar: Darbe çabalarının ardında o zamanlar Joseon olarak bilinen ülkenin başka ülkelere kapısını açması gerektiğini düşünen entelektüeller ve politikacılar vardır. Yalnızca üç gün sonra eski rejim yeniden kurulur.

Pulgasari, 1985.

Akış: Feodal Kore'de şeytani bir kral köylülerin kendisine karşı ayaklanmaya hazırlandıklarını fark eder. Bir demirci Pulgasari isimli Godzilla benzeri demir yiyen bir canavar yapar. Yaratık canlanır ve yoksul köylülere zalim krala karşı savaşlarında yardım eder.

Yorumlar: Pulgasari Shin Sang-ok Kuzey Kore'deyken yapılmıştır. Daha fazla bilgi için Kaçırılan Yönetmen isimli bölüme bakınız. Filme kısaca Kuzey Kore bölümünde 1985 yılı altında da değinilmiştir.

Mayumi: Virgin Terrorist (Mayumi), 1990.

Akış: Japon turistler kılığına girmiş iki Kuzey Koreli terörist bir Kore uçağını kaçıır. Görevliler onları Bahreyn'de yakalarlar ancak teröristler intihar etmeye çalışır. Biri sağ kalır ve mahkemeye çıkarılır.

Yorumlar: Yarı belgesel tarzında çekilen film Kore Havayolları uçağına gerçekleştirilen bir saldırının hikayesine dayanmaktadır. Saldırıda bulunan kadın Kim Hyeon-hee kendine Japonca Mayumi adını seçmiştir.

Vanished (Jeungbal), 1994.

Akış: Film, 1980'ler diktatörlüğünün sırlarını sızdırmak üzere olan Ulusal Güvenlik Eski Bakanı Park Jinwook'un Amerika'da Koreli ajanlarca nasıl kaçırıldığını anlatır.

Yorumlar: Film Shin Sang-ok'un yönettiği son Kore filmidir. Shin sonrasında bir İngilizce film yönetir ve diğer filmlerini ABD'de üretmeye devam eder.

YOO HYUN MOK

Yönetmen olarak: 41 film. Senarist olarak: 1 film.

The Stray Bullet (Obaltan), 1960.

Akış: Kore savaşı sonrası dönemde geçen film, yoksul bir kamu muhasebecisinin ailesini desteklemek için yürüttüğü mücadeleleri anlatır. Muhasebecinin hamile bir eşi, savaş sonrası bunalıma girmiş bir annesi, fahişelik yapan bir kızkardeşi ve tembel bir erkek kardeşi vardır.

Yorumlar: Film çarpıcı realizmi ve dönemin koşullarında ortaklaşanları tasvir ediş yöntemi ile dikkat çekicidir.

YUN BONG-CHUN

Yönetmen olarak: 29 film. Yazar olarak: 4 film. Oyuncu olarak: 15 film. Yapımcı olarak: 8 film.

The Big Tomb (Keun Mudeom), 1931.

Akış: Japonlar tarafından katledilen savaşçıların kahramanlıklarını anlatır.

Yorumlar: Koreliler ve Japon yöneticiler arasındaki çelişki ve çatışma dönemin pek çok filminden çok daha başarılı biçimde dile getirilmiştir.

FİLM SEÇKİSİ (KUZEY KORE)

Her bir film kolektif bir ürün olarak görüldüğü için 1970'lerin sonlarına kadar Kuzey Kore filmlerinin ekip çalışanlarının ayrı ayrı isimleri ya da yapımcı firmanın adı telaffuz edilmez. Yönetmenler genel olarak anılır ancak kapitalist ülkelerde olduğu gibi değerlendirilmezler. Bu nedenle, diğer ülkelerdeki gibi bir listeleme yöntemine başvurmak Kuzey Kore'nin kültürel gerçekliğini yansıtmaz. Filmler diğer Kuzey Kore sineması kitaplarında da olduğu gibi altını çizdikleri/örnekledikleri sosyalist doktrinler uyarınca listelenebilir, ancak ülkenin tarihsel gelişimini anlayabilmek için kronolojik bir listeleme yöntemi daha uygun olacaktır. Özellikle 1970 öncesi filmler için net bilgilere erişimin kısıtlılığı nedeniyle önlemez bir boşluk vardır. Kimi son dönem filmleri için bile yönetmen isimleri bilinmemektedir. Kitabın geri kalanı için geçerli bir yöntem olmamakla birlikte, yalnızca araştırmalara yardım olabilmesi için kimi zaman senaristin ismi belirtilmiştir. Bir kaç örnekte orijinal Korece isimler yoktur ancak filmler ortalamanın

daha üstünde dikkate haizdir.

Sağlanan diğer bilgiler bu kitaptaki diğer listeler gibidir. Yüksek yapım maliyeti olan, spesifik akımlara ya da doktrinlere örnek teşkil eden ya da başkaca sebeplerle dikkat çeken filmler listeye alınmıştır.

My Hometown (Nae Gohyang), 1949

Yönetmen : Kang Hong-shik.

Senaryo: Kim Seung-gu.

Akış: Bir tarım işçisi olan Kwan-pil, Kim Il Sung liderliğinde devrimci bir savaşçı haline gelir.

Yorumlar: 1930'larda bağımsız Kuzey Kore'nin kurulmasından önceki yıllarda geçer.

The Blast Furnace (Yonghwangro), 1950.

Yönetmen: Min Jung-shik.

Senaryo: Kim Young-geun.

Akış: Çelik fabrikasında çalışan bir işçi yeni kurulan ülkesinin ekonomisinin kendi kendine yeter hale gelmesi için çalışmaya adanmıştır.

Yorumlar: Film, ideolojik olarak bilinçli, model bir işçiyi işaret etmektedir.

The Newly Married Couple (Shinhou Bubu), 1955.

Yönetmen: Jun Dong-min.

Akış: Bir makine şöförü ile bir tornacı kadının evliliklerinin aktarıldığı filmde, çiftin Kore Savaşı'nın ardından ülkenin ekonomisinin yeniden kurtarılmasına nasıl katkı sağladıkları anlatılır.

Yorumlar: İçerdiği ciddi mesaj mizahi bir dille örtülmüş olsa da, mutluluğun yalnızca evde değil çalışma alanlarında da bulunabileceğinin altı çizilmiştir.

How Can We Live Separately? 1957.

Senaryo: Han Sang-woon ve Yang Jae-chun.

Akış: Güney ve Kuzey Kore'de yaşamın farklı yönlerini tasvir eden film iki ülkeyi karşılaştırır.

Yorumlar: İki Kore'nin yeniden birleşmesi için net bir tartışma.

The Fate of Geumnyeo (Geumnyeoneui Unmyeong), 1962.

Akış: Bağımsızlığın kazanılmasının öncesinde ve sonrasında bir kadının hayat hikayesini anlatan film, onun sosyalist ülkenin kurulması için göğüs gerdiği zorlukları aktarır.

Yorumlar: Lee Ki-young'un romanına ve gerçek olaylara dayanan film, ideal kadın partizan için bir model sunma amaçındadır.

Red Flowers (Bulgeun Kot), 1963.

Yönetmen : Chun Sang-il.

Senaryo: Lee Hang-soon.

Akış: O dönem teşvik edilen "cheollima" felsefesinin perspektifinden Kuzey Kore'de yaşam.

Yorumlar: "Cheollima"nın amacı, ekonomik, kültürel ve sınırsal başarılarla hız kazandırmaktır.

In the Course of Growth. Bölüm 1 ve 2. 1964-65.

Yönetmen: Jun Un-bong and Park Chang-hwan.

Senaryo: Baek In-jun.

Akış: Filmin ilk bölümü 1960, 19 Nisan katliamından 13 Temmuz eylemlerine giden süreçte Güney Kore'de zeki bir genç adamın hikayesini anlatır. İkinci bölümde ise kendi geçimini kendi sağlayan bir tıp öğrencisi orta sınıf entellektüel kız arkadaşı ile birlikte devrimci olur.

Yorumlar: Filmin ilk kısmı anti-Amerikan duyguları ve Güney Kore hükümetine karşı öfkeyi tetiklemek amaçındadır. Kim Il Sung film üzerine bir makale yazmıştır. Filmin ikinci

bölümünün hikaye akışı Kim'in fikirlerinden büyük ölçüde etkilenmiştir.

The Young Vanguard (Cheongnyeon Jeonwi), 1966.

Akış: Kuzey Kore parti başkan yardımcısı Im Chun-chu'nun bir partizan olarak hayatını anlatır.

Yorumlar: Aynı adlı roman kadar, gerçek olaylara ve kişilere dayanır.

The Sea of Blood (Pibadal). Bölüm 1 ve 2. 1969.

Akış: Japon sömürge dönemi. Ana karakter yoksul bir ailenin annesidir, filmin başında açlıktan ölmek üzere olan ailesi için yemek bulmaya çalışmaktadır. Politik bir eylemci ile karşı karşıya geldiğinde davranışlarında temelden değişiklikler meydana gelir. Onda vücut bulan devrimci ruh, ailesinden önce ulusunun kurtuluşunu hedefler.

Yorumlar: Film, Baekdusan Yaratıcı Grup'un sahnelediği Choi Ik-gyu'nun tiyatro oyunundan uyarlanmıştır. Bariz politik mesajına karşın Kuzey Kore'de çekilmiş en etkileyici filmlerden biridir.

The Fire Spread to the Whole World (Narie Buteon Bool), 1977.

Senaryo: Baek In-jun.

Akış: Joseon Devrimci Ordusunun Japon saldırılarına karşı 1930 ve 1932 arasındaki direnişinin tasviri.

Yorumlar: Kim Il Sung ve takipçilerinin Kore'nin Japon işgaline karşı partizan mücadelesini anlatan pek çok filmden ilki.

Baekdu Mountains (Baekdusan), 1979.

Akış: Film, Japonlara karşı savaşta Kim Il Sung'un ve takipçilerinin Bochun savaşını anlatır.

Yorumlar: Kim Il Sung'un kahramanlıklarını anlatan başka

bir film. Film Cho Gi-chun'un aynı adlı epik şiirinden uyarlanmıştır.

Stars of Joseon (Joseoneui Byeol). 10 Bölüm. 1980-87.

Akış: Kim Il Sung tarafından kurulan "Joseon Halkının Devrimci Ordusu"nun ve bu ordunun Japonlara karşı savaşının hikayesi.

Yorumlar: İdeoloji, teknoloji ve kültür alanlarındaki " Üç Devrim"in teşvik edilmesi politikasını örneklemek için yapılmış filmlerden biri. Film, Kim Yung Il'in, babası Kim Il Sung'un yerine kademe kademe geçtiği dönemde yapılmıştır.

Runaway (Talchulgi), 1984.

Yönetmen: Shin Sang-ok.

Akış: Kore'nin Japon işgali sürecini anlatır. Seong-reol, Seul'da okumaktayken babasının hastalandığı haberiyle ailesine destek olmak için eve geri döner. Boş bir arazinin Japon şirketlerince kullanılmasını protesto ederken babası öldürülür ve Seong-reol annesi, karısı ve çocuğuyla Moğolistan'ın güneydoğusundaki Gando'ya gider. Japon kontrolüne karşı çıkan aile pek çok adaletsizliğe maruz kalır. Sonuç olarak, Çinli bir adam tarafından işletilen eczaneye zarar verince Japon polisi tarafından tutuklanır ve politik bir saldırgan olarak adlandırılır.

Yorumlar: Shin Sang-ok çok sıkı sansür kuralları nedeniyle Güney Kore'de çekemediği bu filmi Kuzey Kore'de yaptığı için en iyi filmi olarak değerlendirir. Bu filmin detayları ve Shin'in diğer filmleri için Kuzey Kore sineması kısmında"Kaçırılan Yönetmen" bölümüne bakılabilir.

Pulgasari, 1985.

Yönetmen: Shin Sang-ok ve Choi Un-hui.

Yorumlar: İlk Kuzey Kore canavar filmi. Shin tarafından yö-

netilen filmlerin detayları ve akışları Güney Kore yönetmenleri ve filmleri bölümünde verilmiştir.

Dawn (Yeomyeong), 1987.

Yönetmen: Choi Poong-gi

Senaryo: Baek In-jun.

Yorumlar: Film, Kim Il Sung'un ailesini örneklerinin çoğaltılması gereken ideal bir aile olarak anlatır.

Bellflower (Dorajikkot), 1987.

Yönetmen: Jo Kyung-soon.

Senaryo: Lee Chun-ku.

Akış: Bir kadın uzaklardaki köyündeki boş arazide dünya cenneti yaratmaya karar verir. Erkek arkadaşı onu terk eder ve kente geri döner. Yaşlı bir adam olarak köye döndüğünde görür ki, sevgilisi rüyalarını gerçekleştirmeye çalışırken ölmüştür.

Yorumlar: Film vizyona girdiğinde "Emek Gazetesi"nde iki ay boyunca "Ülkemizi sevelim! Anayurdumuz hakkında daha çok şey öğrenebiliriz!" başlığıyla bir tartışma yaratır. Elbette ki bu tartışmalar Batı'daki özgür tartışmalar gibi değildir. Film aynı zamanda "Üç Devrim"in, ideolojik, teknolojik ve kültürel devrimin geliştirilmesi için çekilmiş filmlerdendir.

Im Kkeok-jung. 5 Bölüm. 1987-89.

Yönetmen: Jang Young-bok

Senaryo: Kim Se-ryun.

Yorumlar: Film savaş sanatlarını gösterir ve pek çok aksiyon sahnesi içerir. Filmin adı ana karakterin ismidir ve Hong Myung-hee'nin bir romanına dayanır. Eğlence unsurlarının yanı sıra film ulusalcı duyguları pekiştirmek için çekilmiştir.

Clever Raccoon (Yeongrihan Neoguri). (1988'den itibaren).

Akış: Bilim hakkında eğitimsel film serisi. Ana karakter, bir

rakun, bilimsel yasaları anlatır ve kolay ve anlaşılabilir bir biçimde bilimsel bilgi verir.

Yorumlar:Seri halen devam etmektedir.

Closed Fortress (Sungsae), 1992.

Akış: Japon hakimiyetine karşı Kim Il Sung'un kavgasını anlatır.

The Musician Jung Ryul-sung (Eumakka Jung Ryul-sung), 1992.

Yönetmen: Jo Kyung-soon.

Senaryo: Oh Hye-young.

Akış: Müzisyen Jung Ryul-sung'un ve onun Sul Song'a karşı aşkının hikayesi. Evlenmelerinin ardından, Ryul-sung Halk Ordusu Marşı'nı yazar.

A Meeting at Daedong River. Parts 1 and 2. 1993.

Yönetmen: Kim Kil-in ve Lee Kyeong-jin (Bölüm 1)

Kim Kil-in ve Kim Kil-ha (Bölüm 2).

Senaryo: Kim Se-ryun ve Jang Kwang-nam (Bölüm 1)

Lee Hui-chan ve Park Chang-soo (Bölüm 2).

Akış: Annesi ölen bir çocuğun babasının yeniden evlenmesine yönelik çabalarının hikayesini anlatır.

Yorumlar: Filmin konusu Kuzey Kore'de çok ilgi çekmesine yol açtı.

Oh, Youth! (Cheonchuniyeo), 1995.

Yönetmen: Jeon Jong-pal.

Senaryo: Lee In-chul.

Akış: Film, üvey annesi tarafından kabul edilmeyen bir kadın atletin hikayesini anlatır.

Yorumlar: Kadınlara karşı önyargıları işleyen teması nedeniyle film Kuzey Koreliler tarafından ilgiyle karşılandı.

256 Doğu Asya Sineması

Boy Commander, 1995–2002.

Yorumlar: Çocuklar için dizileştirilmiş film.

He Was a University Student (Geuneun Daehaksaeng leotda). 1996.

Akış: Ana karakter canını Kim Il Sung için feda eder.

Waiting For Orders, 1996.

Akış: Kore savaşı sırasında Kuzey Kore ordusunun durumu müttefik kuvvetlerden daha kötüdür fakat onlar Kim Il-sung'a bağlılıkları nedeniyle savaşı kazanırlar.

The Duty of Military Service, 2001.

Yönetmen: Hong Kwang-soon.

Senaryo: Lee In-chul.

Akış: Kendini komünist devrime adayan bir aile.

Traces of Life (Saengui Heunjeok), 2002.

Akış: Film, halkı Kim Jong Il'e de babası Kim Il Sung'a olduğu gibi bağlı kalmak konusunda cesaretlendirir.

The Memoirs of a Female Soldier, 2003.

Yönetmen: Kim Kil-yun.

Senaryo: Kim Hui-ok.

Akış: Kadın bir asker bir demiryolunda posta dağıtımını düzenlemek üzere görevlendirilir ancak durumundan hiç hoşnut değildir ve herkese çok kötü davranır. Ancak demiryolu görevlisinin davranışlarından etkilenir ve iyi bir askere dönüşür.

REFERANSLAR

GENEL ANLAMIIYLA ÇİN ÜZERİNE

Berry, Chris (ed.), *Perspectives on Chinese Cinema*, London, BFI Publishing, 1991.

Yang, Jeff, *Once Upon a Time in China, A Guide to Hong Kong, Taiwanese, and Mainland Chinese Cinema*, New York: Atria Books, 2003.

ÇİN (ÇİN HALK CUMHURİYETİ)

Silbergold, Jerome, *Frames of Reference in Contemporary Chinese Cinema*, London: Reaktion Books Ltd., 1999.

HONG KONG

Chu, Yingchi, *Hong Kong Cinema, Coloniser, Motherland, and Self*, London and New York: Routledge and Curzon, Taylor and Francis Group, 2003.

Teo, Stephen, *Hong Kong Cinema, The Extra Dimension*, London: BFI Publications, 1997.

Yau, Esther C.M. (ed.), *At Full Speed. Hong Kong Cinema in a Borderless World*, Minneapolis: University of Minesota Press, 2001.

TAYVAN

Yeh, Emilie Yueh-yu and Davis, Darrell William, *Taiwan Film Directors, A Treasure Island*, New York, Columbia University Press, 2005

JAPONYA

Michelson, Annette (ed.), *To the Distant Observer. Form and Meaning in the Japanese Cinema*, London: Scholar Press, 1979.

Standish, Isolde, *A New History of Japanese Cinema. A Century of Narrative Film*, New York and London, Continuum, 2005.

KORE (KUZEY VE GÜNEY)

Lee, Hyang-hin, *Contemporary Korean Cinema. Identity, Culture and Politics*, Manchester and New York: Manchester University Press, 2000.

Lee, Young-il and Choe Young-chol, *The History of Korean Cinema*, Korean Studies Series No. 12, Seoul: Jimoondang, 1998, (İlk Baskı 1988).

Shin, Chi-yun, and Stringer, Julian, *New Korean Cinema*, New York: New York University Press, 2005.

WEB-SİTELER

GENEL

Asian Film Connections: www.usc.edu/isd/archives/asian-film/ University of Berkeley Media Resources Center: www.lib.berkeley.edu/MRC/Asianfilm.html

Cinemasie (some parts in French): www.cinemasie.com

LoveAsianFilm: www.loveasianfilm.com

ÇİN

Chinese Movie Database: www.dianying.com/en

HONG KONG

Hong Kong Movie Database: www.hkmdb.com

Hong Kong Film Critics Society: www.filmcritics.org.hk

TAYVAN

Şu anda Tayvan için araştırmalara hizmet edecek ayrı bir sayfa tavsiye edilememektedir. Yukarıdaki genel sitelere bakınız.

JAPONYA

Midnight Eye: www.midnighteye.com

GÜNEY KORE

Korean Film Council and Archive: www.korean-film.or.kr/directories CineKorea: www.cinekorea.com

DAVID CARTER

DOĞU ASYA SİNEMASI

KALKEDON

Bölgedeki bütün ülkelerden pek çok film, kendi ortak Budist ve Konfüçyanist miraslarının izlerini yansıtır. Çin toprakları ve Kuzey Kore filmleri de Komünist ideoloji ile şekillenmiştir. Bazı büyük yönetmenlerin yapıtlarında Doğu Asya'ya özgü görsel sanatlardaki geleneksel çizgilerin etkisini izlemek de mümkündür: imgelem, çerçeve içindeki kompozisyon, boşluk algısı gibi. Dövüş sanatlarının biçimleri de, en popüler eğlence ürünlerinden en başarılı sanatsal kazanımlara, filmlerin başarısına büyük oranda katkıda bulunmuştur. Her ülke filmleri aracılığıyla kendi özgün dövüş sanatları formunu popülerleştirebilmiştir. Çince konuşan bölgeler'de Kung-Fu ve Tai-chi, Japonya'da Kendo ve Karate, Kore'de (özellikle Güney Kore'de) Tekvando ve Taekgyeon öne çıkmıştır.

Güney ve Kuzey Kore sinemalarının ortak başlangıçları olduğu ve İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasına kadar ortak bir tarihi paylaştıkları için bu kitaptaki tarihsel dökümde bunlar süregelen bir anlatının parçası olarak Japon hakimiyeti altındaki dönem, Güney Kore ve Kuzey Kore başlıklarında üç parçaya bölünerek sunulmuşlardır. Tayvan örneğinde Anakara Çin'den mülteciler tarafından kurulan yeni bir ülke olduğu ve Japon hakimiyeti boyunca çok az sayıda film üretildiği için bu ülkenin sinema tarihini Çin sinemasından bağımsız olarak sunmak mümkün olmuştur.

Bu kitap, Doğu Asya sinemasında başlangıcından günümüze kadar olan gelişmelere geniş bir bakış getirmeye çalışıyor. Seçilen yönetmenlere ve onların filmlerine sağlanan özet bilgilerin bu yönetmenlerin filmlerinin bütününe daha derinlikli incelemeleri için okuyucuları teşvik edeceği düşünüldü. Yazarın seçkisinde tarihsel önem, sanatsal başarı, yenilikçilik, janrının önemli örneği olma, bir açıdan özgünlük, bir akımı temsil etme, kendi ülkelerindeki sosyal ya da kültürel bir temayı yansıtmak ya da bir yönetmenin kariyerindeki dönüm noktalarını yansıtmak gibi kriterlerin bir ya da daha fazlasını sağlayan filmlere yer vermiştir.

ISBN 978-605-5679-69-9

9 786055 679699